

А. Н. Кусеев

**РУССКО – БАШКИРСКИЙ
СЛОВАРЬ ТЕХНИЧЕСКИХ
ТЕРМИНОВ**

**РУССА – БАШКОРТСА
ТЕХНИКА ТЕРМИНДАРЫ
ҺУЗЛЕГЕ**

А.Н.Кусеев

РУССКО–БАШКИРСКИЙ СЛОВАРЬ ТЕХНИЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ

Одобрено
Комиссией при Кабинете Министров
Республики Башкортостан
по реализации Закона Республики
Башкортостан
“О языках народов
Республики Башкортостан”

У Ф А – 2003

А.Н.Күсәйев

РУССА–БАШКОРТСА ТЕХНИКА ТЕРМИНДАРЫ ҺҮЗЛЕГЕ

Башкортостан Республикаһы
Министрҙар Кабинеты эргәһендәге
“Башкортостан Республикаһы
халыктарының телдәре тураһында”ғы
Башкортостан Республикаһы Законын
бойомға ашырыу буйынса
комиссия тарафынан хупланды

ӨФӨ – 2003

УДК 161.1-512141(038)

ББК 81.2 Рус-4

К 94

Под редакцией доктора технических наук, член-корр.
АН РБ **Бакиева А.В.**,
доктора филологических наук, профессора **Шакурова Р.З.**

Рецензенты: кандидат технических наук **Тупеев С.Х.**,
кандидат филологических наук **Азнагулов Р.Г.**

Кусеев А.Н.

К 94 Русско-башкирский словарь технических терминов. – Уфа: Башкирское издательство «Китап», 2003. – 384 с.

ISBN 5-295-03312-0

Словарь содержит около 6 тысяч терминов, наиболее часто встречающихся в школьных учебниках, пособиях для факультативных занятий, научно-популярных и художественных произведениях.

Рассчитан на учащихся общеобразовательных школ, техникумов, студентов ВУЗов, всех тех, кто связан с техническими науками.

ЗИ–016/03

ISBN 5-295-03312-0

УДК 161.1-512141(038)

ББК 81.2 Рус-4

© Кусеев А.Н., 2003

ПРЕДИСЛОВИЕ

Настоящим словарем могут пользоваться специалисты технических наук, журналисты, переводчики, учителя, лекторы, студенты, а также широкий круг читателей.

Данный словарь содержит около 6 тысяч терминов, которые чаще всего встречаются в школьных учебниках, газетах, научно-популярных и художественных произведениях на русском языке.

До этого были изданы отдельные словари математических, физических, химических, сельскохозяйственных терминов. А общий словарь, охватывающий все технические термины, еще не был выпущен.

Большинство терминов в данном словаре собрано из научных, технических и сельскохозяйственных книг, учебников по машиноведению и электронике, из справочников, газет и других источников. Термины систематизированы в определенном порядке.

КАК ПОЛЬЗОВАТЬСЯ СЛОВАРЕМ

Все слова на русском языке расположены в алфавитном порядке. Словарь состоит из заглавных слов и словарных статей. Заглавное слово выделено полужирным шрифтом. Различные виды терминов, образованные с помощью вспомогательных слов, расположены в одном месте и размещены в статье основного термина. В этом случае из слова, обозначающего название статьи, взята только первая буква, например:

ПОНИЖЕНИЕ – төшөү, кәмеү

п. давления – бағым кәмеүе

п. напряжения – көсөргәнеш кәмеүе

п. непрерывное – өзлөкһөз кәмеү, төшөү

п. температуры – температура төшөү

Термины и понятия на русском языке выделены полужирным шрифтом, а адекватные им башкирские термины – обычным шрифтом.

Ко многим терминам в скобках курсивом даны краткие объяснения. Отдельные понятия термина на башкирском языке показаны арабскими цифрами. Близкие понятия по значению или синонимы выделены запятыми, *например:*

Перемычка – 1. тоташтырғыс; 2. арқа, каш

Слова, кроме односложных, снабжены ударением. Если возможно двоякое ударение, то это указывается, *например:*

Бушприт.

Буква *ё* в слове указывает одновременно и на произношение, и на место ударения, поэтому знак ударения над *ё* не ставится, *например: Аэросъёмка.*

Данный словарь является первым изданием по объединению технических терминов. Некоторые термины еще не нашли прямого перевода на башкирском языке, они представлены с помощью словосочетаний.

Перед нами стоит задача дальнейшего совершенствования данного словаря, его дополнения перед каждодневно возрастающими требованиями и спросом.

Выражаю большую благодарность рецензентам, научным сотрудникам «Башкирской энциклопедии» за оказанную помощь при составлении данного словаря.

Составитель

УСЛОВНЫЕ СОКРАЩЕНИЯ

- ав.* авиация
акуст. – акустика
арх. – архитектура
астр. – астрономия
геод. – геодезия
геол. – геология
киб. – кибернетика
мат. – математика
маши. – машиностроение
мед. – медицина
мет. – металлургия
метеор. – метеорология
морск. – морское
опт. – оптика
полигр. – полиграфия
рад. – радиотехника
рез.пром. – резиновая промышленность
с/х сельскохозяйственное
текст.пром. – текстильная промышленность
тел. – телефония
телегр. – телеграфия
трансп. – транспорт
фот. – фотография
хим. – химия
эл.тех. – электротехника

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

Башкорт теленең һүзлеге: в 2-х томах / Российская Академия наук. Уфа, Институт истории, языка и литературы. М., Русский язык, 1993.

Русско-башкирский словарь / АН СССР, Уфимский институт истории, языка и литературы. – М., «Советская энциклопедия», 1964.

Русско-башкирский словарь сельскохозяйственных терминов. Составитель: Ф. С. Мурзакаев. – Уфа, 1987.

Политехнический словарь. М., «Советская энциклопедия», 1989.

Большая Советская энциклопедия. – М., «Советская энциклопедия», 1970.

ИНЕШ ҺҮЗ

Башкорт әзәби телен үстөрөүзә, техника өлкәһенә караған атамаларзы камиллаштырыуза һәм уларзы төзөк бер тәртипкә һалыуза һүзлектен файзаһы зур. 6 мен самаһы терминды үз әсенә алған был һүзлек менән техникаға бәйлә белгестәр, журналистар, тәржемәселәр, укытыусылар, лекторзар, студенттар, киң катлам укыусылар файзалана ала. Ошоға хәтлем математика, физика, химия, ауыл хужалығы терминдары буйынса айырым һүзлектәр генә сықты. Ә башкорт теленен дөйөм техника терминдары һүзлеге китап булып баһылғаны юк. Һүзлектә терминдарзың күпселеге фәнни-техник һәм ауыл хужалығы буйынса китаптарзан, машиналар өйрәнәү һәм электроника дәреслектәрәнән, кулланмаларзан, гәзит-журналдарзан йыйылды һәм системаға һалынды.

Һүзлектә терминдар алфавит буйынса бирелде. Әгәр кушма терминдың аныклаусы һүзә төп терминға мәғәнә төсмөрләнешә генә бирһә, бындай терминдар төп терминдың тармағы әсенә алынды. Бындай осракта кушма терминдың кабатлануысы һүзә кысқартылып, тәүге хәрәфе аша күрһәтелде. *Мәсәлән:*

Понижение – төшөү, кәмеү

п. давления – баһым кәмеүә

п. напряжения – көсөргәнеш кәмеүә

п. непрерывное – өзлөкһөз кәмеү, төшөү

п. температуры – температура төшөү

Русса терминдар һәм төшөнсәләр калын хәрефтәр менән, ә уларға тиндәш терминдар асык хәрефтәр менән бирелде. Терминдарзың күбәһенә йәйәләр эсендә курсив менән кыскаса аңлатма биреп үтелде. Русса терминдың башкортса айырым мәғәнәләре гәрәп цифр-зары менән күрһәтелде, бер-берәһенә якин торған йәки синонимик мәғәнәләр иһә өтөр менән айырылды. *Мәсәлән: Перемычка* – 1. тоташтырғыс; 2. арка, каш.

Тәкдим ителгән һүзлек – был өлкәлә беренсе тәжрибә. Кайһы бер терминдар әлегә башкортса үз тәңгәлдәрен тапмаған, улар һүзлектә һүз теҙмәләре аша ғына бирелә. Был һүзлекте артабан дауам иттерергә, уны көндән-көн арта барған талаптарға яраклаштырырға, тулыландырырға, камиллаштырырға кәрәк буласак.

Һүзлекте төзөгәндә файзалы кәңәштәр биргәндәре өсөн рецензия биреүселәргә, «Башкорт энциклопедияһы» филми нәшриәте хезмәткәрзәренә зур рәхмәт белдерәм.

Төзөүсә

ШАРТЛЫ КЫՐКАРТМАЛАР ТЕЗМӘНЕ

- ав.* – авиация
- акуст.* – акустика
- арх.* – архитектура
- астр.* – астрономия
- геод.* – геодезия
- геол.* – геология
- диңг.* – диңгезселек
- киб.* – кибернетика
- маши.* – машиналар төзөү
- мет.* – металлургия
- метеор.* – метеорология
- опт.* – оптика
- полигр.* – полиграфия
- рад.* – радиотехника
- рез. сән.* – резина сәнәгәте
- текст.* – тукыу сәнәгәте
- тел.* – телефония
- телегр.* – телеграфия
- транс.* – транспорт
- төз.* – төзөлөш
- фот.* – фотография
- эл.тех.* – электротехника

ҺҮЗЛЕКТЕ ТӨЗӨГӘНДӘ ТҮБӘНДӘГЕ КИТАПТАР ФАЙЗАЛАНЫЛДЫ:

Башкорт теленең һүзлеге: Ике томда / Рәсәй Фәндәр Академияһы. Өфө тарих, тел һәм әзәбиәт институты. М., «Русский язык», 1993.

Русса-башкортса һүзлек / СССР тарих, тел һәм әзәбиәт институты. М., «Советская энциклопедия» нәшриәте, 1964.

Русса-башкортса ауыл хужалығы терминдары һүзлеге. Төзөүсене: Ф.С.Мырзакаев. Өфө, 1987.

Политехнический словарь. М., «Советская энциклопедия», 1989.

Большая Советская энциклопедия. М., «Советская энциклопедия», 1970.

А

Аберрация – аберрация (1. физ. оптик приборзар аша караганда нәмәләрзең үзгәреп йәки тонок булып күренеүе; 2. астр. Ерзең әйләнеүе тәьсирендә йондоззарзың үз урындарынан ауышкан кеүек булып күренеүе)

Абонент тел. – абонент (абонемент менән файзаланыусы, абонемент эйәһе)

а. вызывающий – сакырыусы абонент

а. вызываемый – сакырылыусы абонент

Абразив – абразив (порошок хәлендәге каты матдәләр)

а. искусственный – яһалма абразив

а. объёмный – күләмле абразив

а. природный (естественный) – тәбиғи абразив

а. плоскостный – ясы абразив

а. синтетический – синтетик абразив

Абразивность – абразивлык

Абрис – абрис, предметтың контуры (йәки һызмаһы), контур-рәсем

Абсорбент – абсорбент (һеңдереүсе матдә)

Абсорбер – абсорбер (абсорбциялау аппараты)

Абсорбция – абсорбция, йотоу, йотолоу, һендереү, һендереү

а. вещества – матдә абсорбцияһы

а. звука – тауыш йотолоу

Аванкамера – аванкамера, камера алды

Аванпóрт – аванпорт, порт алды

Авиабóмба – авиабомба, авиацион бомба

а. бронебóйная – броня ваткыс авиабомба

а. вóющая – олой торған авиабомба

а. дымовáя – төтөнлө авиабомба

а. зажига́тельная – яндырғыс авиабомба

а. освети́тельная – яктырткыс авиабомба

а. фугáсная – фугаслы авиабомба

а. хими́ческая – химик авиабомба

Авиадвигáтель – авиация двигателе

Авиазавóд – авиазавод, авиация заводы

Авиагоризóнт – авиагоризонт

Авиаконстру́ктор – авиаконструктор

Авиали́ния – авиалиния, һауа юлы

Авиáль – авиаль (*алюминийлы иретмә*)

Авиамодели́зм – авиамоделизм (*оса торған аппараттарзың моделдәрен яһау һәм осороп карау эше*)

Авиамодели́ст – авиамоделсе

Авиамодéль – авиамодель (*самолёт йәки баушка осоусы аппараттарзың моделе*)

Авиамотóр – авиамотор, авиация моторы

Авиано́сец – авианосец (*самолёттар ултыра һәм осоп китә торған майзаны булған зур хәрби карап*)

Авиапа́рк – авиапарк, авиация паркы

Авиапромы́шленность – авиация сәнәғәте

Авиапулемёт – авиапулемёт

а. кры́левый – канат авиапулемёты

а. люковóй – люк авиапулемёты

а. хвостовóй – койрок авиапулемёты

Авиастрои́тель – авиатөзөүсе

Авиáтор – авиатор, осоусы

Авиация – авиация (*1. оса торған аппараттардың науала хәрәкәтләнәү теорияһы һәм практикаһы; 2. оса торған аппараттар йыйылмаһы*)

а. военная – хәрби авиация

а. граждáнская – граждандар авиацияһы

а. санитарная – санитария авиацияһы

а. транспортная – транспорт авиацияһы

Авиетка – авиетка (*спорт самолёты*)

Аво́метр – авометр (*ампер-вольтметр*)

Автоба́за – автобаза (*автомобилдәр базаһы*)

Автоблокиро́вка – автоблокировка (*поездардың станциялар араһында йөрөүзәрән көйләй торған автоматик аппараттар системаһы*)

а. переменного то́ка – алмаш токты автоматик блоклау

Автобу́с – автобус (*кешеләрҙе йөрөтә торған күп урынлы автомобиль*)

Автоваго́н – автовагон, үзйөрөшлө тимер юл вагоны

Автоге́н – автоген (*газ менән кыркыу, иретеп йәбештереү*)

Автоге́нщик – автогенсы

Автогре́йдер – автогрейдер (*үзйөрөшлө грейдер*)

Автогудрона́тор – автогудронатор (*үзйөрөшлө гудронатор*)

Автоди́н – автодин (*радиоалғыстың бер төрө*)

Автодрези́на (мотодрезина) – автодрезина (*двигатель менән йөрөй торған дрезина*)

Автодутьё – автоматик өрзөрөү

Автожи́р – автожир (*оскос*)

Автозаво́д – автозавод, автомобиль заводы

Автозакрыва́тель – автомат(ик) япкыс

Автока́мера – автокамера, автомобиль камераһы

Автока́р – автокар (*мотор менән йөрөй торған вагонетка*)

- Автокла́в** – автоклав (*шыйыктыктарзы кайнатыу өсөн кулланыла торған ябык казан*)
- а.-пресс** – автоклав-пресс
- Автоколеба́ния** – авто(мат) тирбәлештәр
- Автоколо́нна** – автоколонна (*автомашиналар колоннаһы*)
- Автокра́н** – автокран (*автомобилгә урынлаштырылған кран*)
- Автóл** – автол (*нефтьте эшкәртеүзән алынған май, машиналарзың двигателдәрен майлау өсөн тотола*)
- Автола́к** – автолак, автомобиль лагы
- Автолесовóз** – ағас ташыу машинаһы (*автомобиле*)
- Автолиотогра́фия** полигр. – автолитография (*литографияның бер төрө*)
- Автомáт** – автомат (*кеше катнашлығынан тыш үз алдына эшләй торған аппарат, прибор, атыу коралы*)
- а. вы́сший** – юғары дәрәжәле автомат
- а. максима́льный** – максимальь автомат
- а. по́лный** – тулы автомат
- а. синхронизи́рующий** – синхронлаштырыу автоматы
- Автоматиза́ция** – автоматлаштырыу, автоматизация
- а. ко́мплексная** – комплекслы автоматлаштырыу
- Автомáтика** – автоматика (*1. етештереү процесстарын автоматлаштырыу саралары һәм ысулдары тураһында фән; 2. ниндәй зә булһа бер етештереүзәге, хужалык тармағындағы автоматик приборзәр һәм машиналар*)
- Автомáтчик** – автоматсы (*1. автоматик корамалда эшләүсе эшсе; 2. хәрби автомат менән кораланған һуғышсы*)
- Автоматическая потóчная ли́ния** – автомат(ик) ағышлы линия
- Автомашíна** – автомашина
- Автомашини́ст** – автомашинист

Автомобиль – автомобиль (*рельсһыз юлдарза йөк һәм кеше ташый торған эске яныуға королған двигателле үзе йөрәмәле машина*)

а.-амфи́бия – автомобиль-амфибия

а. безра́мный – рамһыз автомобиль

а. бронированный – бронялы автомобиль

а. га́зо-генера́торный – газ-генераторлы автомобиль

а. го́ночный – узышыу автомобиле

а. грузо́вый – йөк автомобиле

а. двухосный – ике күсәрле автомобиль

а. легковóй – еңел автомобиль

а. малолитра́жный – эз литражлы автомобиль

а. мбечный – йыуыу автомобиле

а. рефрижерáтор – һыуыткыслы автомобиль, автомобиль-рефрижератор

а. специа́льный – махсус автомобиль

а. убо́рочный – йыйыштырыу автомобиле

Автонасóс – автоматик насос, автонасос

Автоопера́тор – автооператор (*станокта деталь куйыу кулланмаһы*)

Автопа́рк – автопарк, автомобилдәр паркы

Автопеленга́тор – автопеленгатор, автомат пеленгатор

Автопогру́зчик – автопогрузчик (*йөк тейәгес машина*)

Автопóезд – автопоезд (*бер йәки бер нисә тағылмалы автомобиль йәки тягач*)

Автопойлка – автоэсергес (*малды автоматик рәүештә һуғарыу өсөн кулланма*)

Автопокры́шка – автопокрышка, автомобиль покрывкаһы

Автоприце́п – автомобиль тағылмаһы

Автосáни – автосана

Автосме́сь – автокатнашма (*яғыулык*)

Автоспу́ск фот. – автоспуск (*автоматик ебәргес*)

Автостóп – автостоп (*барған поезды автоматик рәүештә туктата торған прибор*)

Автосцéпка – автосцепка (*автоматик таққыс*)

Автотелéжка – автоарба, автоматик арба

Автотíпия полигр. – автотипия (*фотомеханик юл менән һүрәттәр бақыу һәм шул юл менән бақыланған һүрәттәр*)

Автотóрмоз – автотормоз, автоматик тормоз

Автотрáнспорт – автотранспорт, автомобиль транспорты

Автотрaнсформáтор – автотрансформатор

Автоцистérна – автоцистерна (*цистерналы автомобиль*)

Автошýна – автошина (*автомобиль шины*)

Агáт геол. – акык (*минерал*)

Агéнт холодíльный – һыуытқыс агент

Агломерáт мет. – агломерат (*укмашкан вак йәки онтак мэгдән*)

а.-агéнт – агломерат-агент

Агломерáция – агломерация (*иретеп йәбештереү юлы менән металды бер киçәккә укмаштырыу*)

Агомéтр – агометр (*винтлы реостат*)

Агрегáт – агрегат (*1. бер эште башкарыу өсөн бер нисә машинаны бергә беркетеү; 2. ниндәй булһа ла бер бөтөн өлөш; 3. бер йәки бер нисә төрлө нәмәләрзең механик рәүештә бергә кушылыуынан барлыкка килгән бер бөтөн әйбер*)

Агрегатíрование – агрегат төзөү, агрегатлаштырыу

Агрегáто-оперáция – агрегат операциялар

Агромéтр – агрометр, майзан үлсәгес

Агротéхника – агротехника (*ер эшкәртеү технологияһы*)

Адамсýт хим. – адамсит (*ағыулы матдә*)

Адсорбéнт – адсорбент (*адсорбциялаусы матдә*)

Адсóрбер – адсорбер (*адсорбция барышында төп апарат*)

Адсорбция – адсорбция (*йотолоу*)

а. газов – газдар адсорбцияһы

Азбука телеграфная (Морзе) – телеграф (*Морзе*) элифбаһы

Азимут – азимут (*1. меридиан менән берәр планета аша үтә торған вертикаль ясылыктар араһындағы мөйөш; 2. бирелгән йүнәлеш менән төньякка табан булған йүнәлеш араһындағы мөйөш*)

а. истинный – ысын азимут

а. магнитный – магнитлы азимут

Азотокрасители – азотлы буяуҙар

Азот – азот (*химик элемент*)

Азотирование – азотлау, азотка байытыу

Акант – акант (*скульптура бизәге*)

Акваланг – акваланг (*һыу астында тын алыу өсөн файҙаланыла торған махсус аппарат*)

Акватинта полигр. – акватинта (*клише әзерләү ысулы*)

Акватория – акватория (*махсус йыһазландырылған һыу участкаһы*)

Акведук – акведук (*күпер йәки эстакада рәүешендәге королма*)

Аккумулятор – аккумулятор (*электр энергияһын йәки йылылыҡты туплай торған кулайлама*)

а. автомобильный – автомобиль аккумуляторы

а. буферный – буфер аккумуляторы

а. гидравлический – гидравлик аккумулятор, һыу аккумуляторы

а. железоникелевый – тимерле-никелле аккумулятор

а. кислотный – кислоталы аккумулятор

а. полуразряженный – ярым бушанған аккумулятор

а. свинцовый – курғашлы аккумулятор

а. стартерный – стартер аккумуляторы

а. тепловóй – йылылык аккумуляторы

а. щелочнóй – һелтеле аккумулятор

а. электрiческий – электр аккумуляторы

Аккумуляция – аккумуляция, туплау, туплануу

Акр – акр (*Америкала һәм Англияла 4047 кв.метрға тигез булган ер үлсәү берәмеге*)

Акротерий, акротёр *арх.* – акротерий, акротер (*бизәк-ле таш, йәки скульптура*)

Акселератор – акселератор (*двигатель цилиндрына керә торған яғыулык микдарын көйләү өсөн кулайлама*)

Акселерометр – акселерометр, тизләнеш үлсәгесе

Активатор – активатор, активлаштырғыс

Активность – активлык

а. ионная – иондар активлығы

а. металлa – металдың активлығы

Активний – активний (*радиоактив химик элемент*)

Актинометр – актинометр (*метеорология приборы*)

а. фотоэлектрический – фотоэлектрик актинометр

Акумпольрование (заковка) – акумпольциялау (*штамплау операцияһы*)

Акустика – акустика (1. *физиканың тауыш тәбиғәтен өйрәнә торған бүлеге, бүлмәлә тауыштың яңғыраш шарты*)

а. архитектурная – архитектура акустикаһы

а. техническая – техник акустика

Акция – акция (*предприятиегә айырым кеше тарафынан индерелгән пайзы билдәләй торған киммәтле кағыз*)

Алгебра мат. – алгебра (*математиканың дәмәлдәрҙең һан күрһәткесен иҫәпкә алмай, дөйөм гәмәл ысулдарын өйрәнә торған бүлеге*)

Алебарда – алебарда (*боронго һуғыш коралы*)

- Алеба́стр** – алебастр (*төзөлөш гипсы*)
- Алигнй́н** – алигнин (*кағыззың бер төрө*)
- Алитй́рование** (колориза́ция) – алюминий менән каплау (*колоризация*)
- Алкалимётрия** – алкалиметрия (*иретмәлә һелте микдарын билдәләү ысулы*)
- Алма́з геол.** – алмас (*минерал*)
- Алунит́ геол.** – алунит (*минерал*)
- Альдрей́** – альдрей (*алюминийлы иретмә*)
- Альма́г** – альмаг (*алюминийлы иретмә*)
- Альни́** – альни (*магнитлы иретмә*)
- Альникó** – альнико (*магнитлы иретмә*)
- Альнисй́** – альниси (*магнитлы иретмә*)
- Альсифёр** – альсифер (*магнитлы иретмә*)
- Альтакс** – альтакс (*вулканизацияны тизләтеүсе матдә*)
- Альтернатор** – альтернатор, синхрон генератор
- Альтимётр** – альтиметр (*бейеклек үлсәгесе*)
- Альтитүда геол.** – альтитуда (*Ер өстөндәге нөктәнең диңгез горизонтынан бейеклеге*)
- Альфа-желéзо** – альфа-тимер
- Альфа́метр** (*газоанализатор*) – альфаметр
- А́льфа-частй́цы** – альфа кичәксәләр
- Алюмёлъ** – алюмель (*никелле иретмә*)
- Алюми́ний** – алюминий, алюмин (*химик элемент*)
- Алюминотермй́я мет.** – алюминотермия (*металл окистарынан металл табыу ысулы*)
- Амальга́ма** – амальгама (*1. берәй металдың терегәмөш менән кушылған иретмәһе; 2. төрлө эйберзәр кушылмаһы*)
- Амальгаматор** – амальгаматор (*амальгамация аппараты*)
- Амальгамация** – амальгамация, амальгамалау
- Амбушюр** – амбушюр (*телефон каплауысы*)

- «Америкánка»** полигр. – американка (типография машинкаһы)
- Аметист** геол. – аметист (асыл таш)
- Аминопла́ст** – аминопласт (пластмасса)
- Аммонáл** – аммонал (шартлағыс матдә)
- Амортиза́тор** – амортизатор (автомобилдә, самолётта һ. б. бәреләү, һуғылыуы йомшарта торған махсус кулайлама)
- Амортиза́ция** – амортизация (махсус корамал ярҙамында машинаның һ. б. бәреләү-һуғылыу көсөн йомшартыу)
- Аморфность** – аморфлык, формаһызлык (кристалл булмаған хәл)
- Ампёр** – ампер (электр тогының көсөн үлсәү берәмеге)
- Ампера́ж** – ампераж, амперзар һаны
- Ампёр-виткí** – ампер-уралмалар
- Ампервольтме́тр** эл.тех. – ампервольтметр (прибор)
- Амперме́тр** – амперметр (электр тогының көсөн үлсәй торған прибор)
- а. индукцио́нный** – индукциялы амперметр
 - а. магни́то-электри́ческий** – магнитлы электр амперметры
 - а. многопредéльный** – бер нисә шкалалы амперметр
 - а. прецизио́нный** – прецизион амперметр
 - а. теплово́й** – термик амперметр
 - а. электродинами́ческий** – электродинамик амперметр
 - а. электромагни́тный** – электромагнитик амперметр
- Ампер-секу́нда** эл. тех. – ампер-секунд
- Ампёр-ча́с** эл. тех. – ампер-сәғәт
- Амплиди́н** – амплидин (электромеханик көсәйткес)

Амплитуда – амплитуда (*тирбэлгэн есемдең тигезлек нөктәһенән иң нык тайпылган хәле, тирбәләш киңлеге*)

Амфи́бия – амфибия (*коро ергә лә, һыуға ла төшә һәм күтәрелеп китә ала торған самолёт; коро ерзә лә, һыуға ла йөрөй ала торған танк йәки автомобиль һ. б.*)

Ана́лиз – анализ, тикшерерү

а. весовой – ауырлык анализы

а. капельный – тамсы анализы

а. качественный – сифат анализы

а. количественный – микдар анализы

а. металлографический – металлографик анализ

а. механизм – механизмдар анализы

а. механический – механик анализ

а. микрохимический – микрохимик анализ

а. радиоактивный – радиоактив анализ

а. сытовой – иләү анализы

а. спектральный – спектр анализы

а. химический – химик анализ

Анализатор – анализатор (*анализ яһау өсөн кулланыла торған прибор*)

Анастигмат *фот.* – анастигмат (*объектив*)

Анга́р – ангар (*самолёттар һаклана һәм төзөкләндерелә торған махсус бина*)

Ангстрём – ангстрем (*озонлок үлсәү берәмеге*)

Анемограф – анемограф (*прибор*)

Анемометр метеор. – анемометр (*елдең көсөн һәм хәрәкәт итеү тизлеген үлсәй торған прибор*)

Анеморазведка – анеморазведка (*ел режимын тикшерерү*)

Анеморумбограф метеор. – анеморумбограф (*прибор*)

Анемофикация – анемофикация (*ел көсөн файзаланыу*)

Анероид метеор. – анероид (*атмосфера баһымын үлсәй торған металл барометр*)

- Анизотро́пия** – анизотропия, анизотроплык
а. опти́ческая – оптик анизотропия
- Ани́лин** – анилин (*майлы, төшөз ағыулы шыйыкса, буяу-зар, шартлаткыс матдэлэр яһау өсөн кулланыла*)
а. чёрный – кара анилин
- Анио́н** – анион (*тишкәре зарядлы ион*)
- Анкéр** – анкер (*1. сәгәт телен көйләгес; 2. таш стена-лар һалганда, таштарзы бер-береһенә беркетеү өсөн кулланыла торған тимер*)
а. стяжнóй – тарттырыу анкеры
- Ано́д** – анод (*ыңгай зарядлы электрод*)
а. гла́вный – төп анод
а. по́лый – кыуыш анод
а. пу́сковый – ебәреү аноды
- Анодиза́ция** (анодирование) – анодизация, оксид менән каплау
- Анододержа́тель** – анод тоткос
- Аноли́т** – анолит, анод яны электролиты
- Анома́лия магнiтная** – магнит аномалияһы
- Ансáмбль** *арх.* – ансамбль (*майзандарзың, урамдарзың һ. б. архитектур комплексы*)
- Антабле́мент** *арх.* – антаблемент (*колонналар өстөндәге горизонталь өлөш*)
- Антéнна** – антенна (*электромагнит тулкындарзы тотоу һәм таратыу өсөн хезмәт иткән кулайлама*)
а. акусти́ческого типа – акустик типтағы антенна
а. антифе́динговая – федингка каршы антенна
а. антишумовáя – шау-шыу булдырмау антеннаһы
а. бегу́щей волнý – йүгерек тулкындар антеннаһы
а. бикони́ческая – куш конус һымак антенна
а. ве́ерная – елпеүесле антенна
а. вну́тренняя – эске антенна

- а. Г-образная** – Г – һымак антенна
- а. горизонтальная** – горизонталь антенна
- а. зонтичная** – сатыр һымак антенна
- а. комнатная** – бүлмә антеннаһы
- а. метелочная** – һепертке һымак антенна
- а. направленная** – йүнәләшле антенна
- а. наружная** – тышкы антенна
- а. отправительная** – ебәреү антеннаһы
- а. передающая** – тапшырыу антеннаһы
- а. приёмная** – алыу, кабул итеү антеннаһы
- а. проволочная** – тимерсыбык антенна
- а. рамочная** – рамкалы антенна
- а. ромбическая** – ромб кеүек антенна
- а. рупорная** – рупор кеүек антенна
- а. спиральная** – ишелмәле антенна
- а. суррогатная** – суррогат антенна
- а. телевизионная** – телевизион антенна
- а. Т-образная** – Т – һымак антенна
- а. штыревая** – таяк һымак антенна
- а. щелевая** – тишекле антенна

Антидетонатор – антидетонатор (*шартлап янмаһын өсөн, шыйык яғыулыкка кушыла торған матдә*)

Антинакипін – антинакипин (*юшкын ултыртмай торған матдә*)

Антиобледнитель – бозланыуҙан һаклағыс, бозландырмау кулланмаһы

Антиоксидант – антиоксидант (*әселәнеүҙән һаклағыс матдә*)

Антисептик – антисептик (*ағас материалдарҙы сереүҙән һаклай торған матдә*)

Антисептирование – антисептиклау

Антифриз – антифриз (*һыузың туңыу температураһын төшөрә торған матдә*)

- Антрацит** – антрацит (*ташкүмерзең бер төрө*)
- Анфилада** *арх.* – анфилада (*архитектур яктан бер-береһенә тоташкан биналар рәте*)
- Аншпуг** – аншпуг (*шарнирлы-рычаглы лом*)
- Апатит** – апатит (*минерал*)
- Апертура** *опт.* – апертура (*оптик системала махсус тишек*)
- Апланат** *фот.* – апланат (*объектив*)
- Апогей** – апогей (*Ай орбитаһының Ерҙән иң алыс нөктәһе*)
- Аппарат** – аппарат (*билдәле бер эш башкарыу өсөн хезмәт иткән корамал, прибор*)
- а. контактный** – контакт аппараты
- а. летательный** – осоу аппараты
- а. малоформатный** – кесе форматлы аппарат
- а. радиотелеметрический** – радиотелеметрик аппарат
- а. сварочный** – иретеп йәбештереу аппараты
- а. сложный** – катмарлы аппарат
- а. телефонный** – телефон аппараты
- а. теплообменный** – йылы(лык) алыштырыусы аппарат
- а. управления** – идара итеу аппараты
- а. ходовой** – йөрөтөү аппараты
- Аппаратура** – аппаратура (*билдәле бер эш башкарыу өсөн хезмәт иткән корамалдар, приборзар, аппараттар*)
- Аппаратчик** – аппаратсы
- Аппретура** – аппретура (*1. тукумаларзы затлы итеу өсөн эшләнә торған операциялар; 2. лак*)
- Ар** – ар (*100 кв.метрға тиң булған ер үлсәү берәмеге*)
- Арбалет** – арбалет (*ук менән атыусы боронго корал*)
- Аргон** – аргон (*химик элемент, газ*)
- Ардометр** *метеор.* – ардометр (*юғары температураны үлсәү приборы*)

- Ареометр** *метеор.* – ареометр (*шыйыктыктардың куйылығын билдәләй торған прибор*)
- Ареопикнометр** – ареопикнометр (*шыйыктыктардың куйылығын билдәләүсе прибор*)
- Арифметика** *матем.* – арифметика (*математика бүлеге*)
- Арифмограф** – арифмограф (*автомат рәүештә язып һанай торған машина*)
- Арифмометр** – арифмометр (*арифметик мәсьәләләрҙе механик рәүештә иҫәпләп сығара торған прибор*)
- Арка** *арх.* – арка (*дуга рәүешендә эшләнған королма*)
- Аркада** *арх.* – аркада (*аркалар менән тоташтырылған бағаналарҙан торған галерея*)
- Аркатура** *арх.* – аркатура (*стеналағы декоратив аркалар*)
- Аркабутан** *арх.* – аркабутан (*асык арка*)
- Аркоген** – аркоген (*аркоген ысулы менән йәбештерәү*)
- Арматура** – арматура (*1. ниндәй ҙә булһа аппараттың приборҙары һәм башка кәрәк-ярактары; 2. электр үткәрәү өсөн кәрәк булған әйберҙәр; 3. тимер-бетон королманың корос каркасы; 4. ниндәй ҙә булһа королманы йәки материалды нығытыу өсөн куйылған металл өлөштәр*)
- а. водопроводная** – һыу үткәргес арматура
- а. машинная** – машина арматураһы
- а. котельная** – казан арматураһы
- а. отопительная центральная** – үзәк йылытыу арматураһы
- а. фонтанная** – фонтан арматураһы
- а. электротехническая** (электрическая) – электротехник арматура
- Арматурщик** – арматурсы (*арматура королмалары әзерләүсе, йыйыусы йәки короусы эшсе*)

- Арми́рование** – арматурлау
- Арре́тир** – арретир, ыскындырғыс (*кулланма*)
- Арре́тирование** – арретирлау (*арретир куйыу*)
- Артикуля́ция** – артикуляция (*радиола тауыштарзың асыклығы*)
- Артилле́рия** – артиллерия (*төрлө конструкцияларзағы һәм төрлө калибрзарзағы атыу коралы*)
- а. раке́тная** – ракета артиллерияһы
- Архиво́льт** *арх.* – архивольт (*арка йөзлөгө*)
- Архитекту́ра** – архитектура (*1. биналарзы, йорттарзы проектлау, һалыу, матурлау ошталығы; 2. һалыу, төзөү стиле*)
- Архитра́в** *арх.* – архитрав (*өрлөк, балка*)
- Арши́н** – аршын (0,711 м)
- Асимме́трия** – асимметрия, симметрияһызылык
- Асинхро́низм** – асинхронизм (*процестарзың бер үк вақытта бармауы*)
- Аспира́тор** – аспиратор (*газдың, һауаның химик составын билдәләү өсөн кулланыла торған прибор*)
- Аспира́ция** – аспирация, саң һурзырыу
- Ассортиме́нт** – ассортимент (*бер үк тауарзың төрлө сорты, бер нәмәгә каратылған төрлө эйберзәрзең тулы йыйылмаһы*)
- Астази́рование** – астазиялау, ер магнитизмы тәьфирен кәметеү
- Астерби́ды** *астр.* – астероидтар (*Кояш системаһының Марс һәм Юпитер орбиталары араһында хәрәкәт итеүсе бәләкәй планеталар*)
- Астигмати́зм** – астигматизм (*оптик аберрация*)
- Астрага́л** *арх.* – астрагал (*колонна башының профиле*)
- Астро́навт** – астронавт (*1. астронавтика белгесе; 2. космонавт*)

Астрона́втика – астронавтика (*оскос аппараттарзың осошон өйрәнеүсе фән, космонавтика*)

Астроно́мия – астрономия (*йондоззарзың, планеталарзың төзөлөшөн һәм хәрәкәт итеү закондарын өйрәнә торған фән*)

Астроориентáтор – астроориентатор, астрономик ориентатор

Астроф́изика – астрофизика (*күктәге есемдәрзең төзөлөшөн, хәрәкәтен һәм уларзың физик, химик үзенсәлектәрен тикшерә торған фән*)

Асфáльт – асфальт (*юлдарға, тротуарға түшәү өсөн кулланылған хорғолт кара төштәге, ысмала һымак, тәбиғи һәм яһалма төзөү материалы*)

Асфальтобетон – асфальтобетон, асфальтлы бетон

Асфальтосмеситель – асфальт болғағыс

Асфальтоукладчик – асфальт йәйгес

Атмосфе́ра – атмосфера (*1. Ер шарын солғап алған газ хәләндәге катлам; 2. газ һымак нәмәләрзең басымын үлсәү берәмеге*)

а. нагревательной пéчи – йылытыу мейесе атмосфераһы

а. нормáльная – нормаль атмосфера

а. техни́ческая – техник атмосфера

А́том – атом (*химик элементтың сифаттарын һаклаған иң бәләкәй өлөшсә*)

Атомизáтор – атомизатор (*шыйыкса бөрккөс*)

А́томный реáктор – атом реакторы

Атомохóд – атомоход (*атом двигателе менән йөрөгән карап*)

Аттенюáтор рад. – аттенюатор, һүндереү магазины

А́ттик арх. – аттик (*кәрниз өштөндәге бизәкле стена*)

Аудиомéтр – аудиометр (*ишетеү һизгерлеген үлсәй торған прибор*)

- Аустенит** – аустенит (*тимер-углерод иретмэләренең фазаһы*)
- а. остаточный** – калдык аустенит
- Аффинаж** – аффинаж (*айырыуса затлы металдар табыу ысулы*)
- Ахромат** *фот.* – ахромат (*объектив*)
- Ахтерлюк** *морск.* – ахтерлюк (*суднола койроктағы люк*)
- Ахтерпик** *морск.* – ахтерпик (*судноның койрок бүлексәһе*)
- Ахтерштэвель** *морск.* – ахтерштэвель (*арткы штевень*)
- Ацетилэн** – ацетилен (*углерод менән водородтан торған яныусан, ағыулы төшөз газ*)
- Ацетон** – ацетон (*төшөз шыйыклык хәлендәге органик кушылма*)
- Аэратор** *мет.* – аэратор, көпшәкләндергес
- Аэрация** – аэрация (*вентиляция, елһәтеү, һауа алмаштырыу*)
- Аэрограф** *фот.* – аэрограф (*ретушлау аппараты*)
- Аэродинамика** – аэродинамика (*һауа һәм газдарҙың хәрәкәтен, есемдәргә тәьсирен тикшерә торған фән*)
- а. теоретическая** – теоретик аэродинамика
- а. экспериментальная** – эксперименталь аэродинамика
- Аэродром** – аэродром (*оскос аппараттарҙы осора һәм ултырта, карай һәм хезмәтләндерә торған махсус майҙан*)
- Аэрозоль** – аэрозоль (*коллоид*)
- Аэроклуб** – аэроклуб (*авиация менән шөгөлләнәүселәр клубы*)
- Аэролифт** – аэролифт (*пневматик күтәргес*)
- Аэрология** – аэрология (*атмосфэраның юғары катлауҙарын өйрәнә торған фән*)
- Аэромаяк** – аэромаяк (*осоусылрға юл күрһәтеү өсөн бейек башняларға урынлаштырылған якты маяк*)
- Аэрометр** – аэрометр (*газдарҙың пығызлығын үлсәү приборы*)

- Аэромеханика** – аэромеханика (*газдарзың һәм улар эсендәге каты матдәләрзең хәрәкәтен өйрәнеүсе фән*)
- Аэро́н** – аэрон (*алюминийлы иретмә*)
- Аэронави́гация** – аэронавигация (*һауа караптарын билдәләнгән юлдан алып барыузы өйрәнеүсе фән*)
- Аэро́навтика** – аэронавтика (*осоу тураһындағы фән*)
- Аэропláн** – аэроплан (*мотор көсө менән оса торған аппарат, самолёт*)
- Аэропбезд** – аэропоезд, һауа поезы
- Аэропóрт** – аэропорт (*1. зур аэродром; 2. күп һауа юлдари осраша торған пункт*)
- Аэропýль** – аэротузан
- Аэрорефрижерация** – аэрорефрижерация, һауа ярҙамында һыуытыу
- Аэросáни** – аэросана (*һауа винты ярҙамында кар, боз өстөнән йөрөй торған сана*)
- Аэроста́т** – аэростат, һауа шары (*һауанан еңелерәк газ тултырылған оскос аппарат*)
- Аэроста́тика** – аэростатика (*аэромеханиканың бүлеге*)
- Аэросъёмка** – аэросъёмка, самолёттан фотоға төшөрөү
- Аэротра́нспорт** – аэротранспорт, һауа транспорты
- Аэрофи́льность** – аэрофиллек (*кайһы бер матдәләрзең шыйыклыктағы һауа кыуыксаларына эйәрәү һәләте*)
- Аэрофи́льтр** – аэрофильтр (*мәжбүри вентиляциялы биофильтр*)
- Аэрофотогра́фия** – аэрофотография
- Аэрофототрансформáтор** – аэрофототрансформатор (*самолёттан төшөрөлгән фоторәсемде эшкәртә торған оптик-механик прибор*)
- Аэроши́на** – аэрошина

Б

Ба́ба – тукмак, сыбай тукмағы

Баба́шка *полигр.* – бабашка (*хәрәф йыйғанда буш урын-дарзы тултыра торған шакмак*)

Бабб́йт – баббит (*подшипниктар койоу өсөн кулланыла торған иретмә*)

Ба́бка – кысқыс (*станокта эшкәртелә торған деталде кысыу өсөн*)

б. за́дняя – арткы кысқыс (*станок*)

Бага́жник – йөк һаклағыс

Баге́р – багер (*экскаваторзың бер төрө*)

Баге́т – багет (*рамкалар һ. б. яһау өсөн кулланыла торған йока тар такта*)

Ба́за – база, нигез

База́льт *геол.* – базальт (*тау токомо*)

Базили́ка *арх.* – базилика (*колонналар менән бүлгеләнгән озон бина*)

Ба́зис – базис, нигез

Байда́рка – байдарка (*бер кешелек кәмә*)

Байпа́с – байпас (*вентиль*)

Бак – бак (*шыыйк хәлдәге матдәләрге койоу өсөн зур һауыт*), *һауыт*

б. пита́тельный – туйындырыу һауыты

б. резервный – һаклык һауыты

б. то́пливный – яғыулык һауыты

Бак – бак (*пароход палубаһының алғы өләшө*)

Ба́кбо́рт – бакборт, судноның һул яғы

Бакелиза́ция – бакелизация (*ысмалаларзың эремәс хәлгә килеу процесы*)

Бакели́т – бакелит (*синтетик ысмала*)

Ба́кен – бакен (*йылға, күлдә һ. б. фарватерзы һәм куркыныс урынды билдәләү өсөн якорға куйылған калкыуыслы билге*)

Ба́кенщик – бакенсы, маяксы

Бакшта́г *морск.* – бакштаг (*диңг.*) (*караптың артынан һәм кабырғаһынан ел искәндәге курсы*)

Бала́нс – баланс (*тура тороу, тигезлек*)

Баланси́р – балансир (*1. сәғәт теленең хезмәтен үтәүсә төп көйләүсә; 2. рычагтың бер төрө*)

б. рессо́рный – рессорлы балансир

Баланси́ровка – балансланыу, тигезләнеу

б. динамиче́ская – динамик балансланыу

б. статисти́ческая – статик балансланыу

Баланси́ровочный ста́нок – баланслау станогы

Балини́т – балинит (*катламлы агас материал*)

Ба́лка – өрлөк, урза, балка

Балко́н *арх.* – балкон

Балла́с – баллас (*алмастың бер төрө*)

Балла́ст – балласт (*тигезлек йәки һалмаклык һаклау өсөн һалынған йөк*)

Балла́стер – балластер (*юл төзөү машинаһы*)

Балласти́ровка – балластлау

Балли́стика – баллистика (*1. теоретик механиканың ауыр есемдәрҙең хәрәкәт закондарын өйрәнеүсә бүлеге; 2. туптарҙың осоу закондарын өйрәнеүсә фән*)

б. вnéшняя – тышкы баллистика

Балло́н – баллон (*1. төрлө шыйыксалар йәки газ тултырыр өсөн эшләнған быяла, металл йәки резина һауыт; 2. һауа тултырылған резина шин; 3. азростаттың газ үткәрмәй торған тышы*)

б. гофри́рованный – һырлы баллон

б. ла́мповый – лампалы баллон

б. металлі́ческий – металл баллон

Балюстра́да *арх.* – балюстрада (*балкондарзағы, баһкыс-тарзағы рәшиәткә, тирәс*)

- Бандаж** – бандаж (*машина чдстарына, вагон тэгэрмэс-тэрэнэ һ. б. кейзерелэ торған тимер коршау*)
- Банд-пасс-фильтр** – тазма һымак фильтр, банд-пасс-фильтр
- Банка** – һауыт, банка
- Банкаброш** – банкаброш (*илгү машинаһы*)
- Бар** – бар (*баһым үлсәү берәмеге*)
- Барабан** – барабан (*төрлө машиналарға һәм механизмдарға эсе кыуыш цилиндр*)
- б. бильный** – һужкыс барабан
- б. задёрживающий** – тоткарлау барабаны
- б. звуковой** – тауыш барабаны
- б. измельчающий** – ваклау барабаны
- б. молотильный** – (*аилык*) һуғыу барабаны
- б. очистки** – тазартыу барабаны
- б. полировочный** – ялтыратыу барабаны
- б. распределительный** – бүлеү барабаны
- б. сушильный** – киптереү барабаны
- б. штифтовый** – штифтлы барабан
- Барат** – барат (*ике кат стеналы әйләнмә барабан*)
- Барашек** – ике колаклы гайка
- Барботёр** – барботёр (*шыыйксаларзы катнаштырыу, йылытыу һ. б. өсөн куллайлама*)
- Баргоут морск.** – баргоут (*ағас судноны бәрелеүзән һаклаусы калын коршау*)
- Барельеф** *арх.* – барельеф (*ясылык өстөнә кабартын төшөрөлгән скульптура һүрәте*)
- Бареттер** *эл. тех.* – бареттер (*көсөргәнеште даими һаклай торған кулайлама*)
- б. железобариевый** – тимерле-барийлы бареттер
- Баржа** – баржа (*бункер йәки эткес ярзамында йөрөтөлә торған ясы төплө зур йөк кәмәһе*)

Ба́рий – барий (химик элемент)

Барилье́т – барильет, газ йыйгыс

Ба́рийт геол. – барит, ауыр шпат (минераль)

Барк морск. – барк (елкәнле судно)

Ба́рка – барка (баржанан бэлэкэй йөк кәмәһе)

Баркалайт – баркалаит (яһалма ағас материал)

Барка́с морск. – баркас (1. зур кайык, йөк кәмәһе; 2. бәлэкэй судно)

Барко́метр метеор. – баркометр (ареометрзың бер төрө)

Баркенти́на морск. – баркентина (елкәнле судно)

Баро́граф – барограф (атмосфера басымын үзе язып бара торған барометр)

Барока́мера – барокамера (түбән басымлы камера)

Баро́кко арх. – барокко (архитектура стиле)

Баро́метр метеор. – барометр (1. атмосфера басымын үлсэй торған прибор; 2. билдәләү үлсәме)

б. анеро́ид – анероид барометр

б. весо́вой – үлсәүле барометр

б. дифференциáльный – дифференциаль барометр

б. рту́тный – терегөмөшлө барометр

б. сифо́нный – сифонлы барометр

Бароста́т метеор. – баростат (һыуыткыстарза тейешле температураһы һаклай торған прибор)

Барра́ж – барраж (самолётка каршы һауала яһалған төрлө тоткарлыктар)

Бассе́йн – бассейн (һыуһаклағыс)

б. аккумуля́рующий – аккумуляциялау бассейһы, туплау бассейһы

б. напо́рный – баһым бассейһы

б. отсто́йный – тоһокландырыу бассейһы

Бастио́н – бастион (биһи мөйөшлө хәрби һығытма)

Бата́н – батан (кылыс, тукыу станогында)

Батарéя – батарея (1. үз-ара берләштерелгән бер нисә гальваник элемент йәки аккумулятор; 2. бер төрлө кичәктәрзең, элементтарзың кушылыуынан торған матдә)

б. аккумуля́тор – аккумуляторзар батареяһы

б. ано́дная – анод батареяһы

б. бу́ферная – буфер батареяһы, тигезләүсе батарея

б. галéтная – галет һымак батарея

б. котло́в – казандар батареяһы

б. на́кала – кыззырыу батареяһы

б. радиáторная – радиаторзар батареяһы

б. се́точная – селтәр батареяһы

б. со́лнечная – кояш батареяһы

Батиска́ф морск. – батискаф (тәрән һыу аҫтына төшөп, тикшеренәү эше алып барыу өсөн махсус рәүештә йы-һазландырылған үзйөрөшлө камера)

Батисфе́ра – батисфера (диңгез тәрәнлектәрен өйрәнәү өсөн кулланыла торған корос камера)

Батма́н – батман (боронго ауырлык үлсәүе)

Бато́кс – батокс (судно корпусының вертикаль буй ясылык менән кичелеү һызығы)

Бато́метр – батометр (диңгеззең, күлдең төрлө тәрәнлегенән һыу алыу приборы)

Батопóрт – батопорт (япкыс)

Башма́к – башмак (1. коралдың осон һаклау өсөн кейзерең куйылған тимер; 2. вагондарзы туктатыу өсөн рельс өштөнә һалынған кулайлама)

б. за́щитный – һаклағыс башмак

б. ка́бельный – кабель башмағы

б. конта́ктный – контакт башмағы

б. по́люсный – полюс башмағы

- Ба́шня** – башня, манара
- б. водонапорная** – һыу баҫымы башняһы
- б. дробильная** – йәзрә койоу башняһы
- б. напорная** – баҫым башняһы
- б. осушительная** – киптереү башняһы
- б. поглотительная** – йотоу башняһы
- б. промывная** – йыузырыу башняһы
- б. фракционная** – фракциялау башняһы
- Бегунок** – йүгерек (*станоктарза*)
- Безмен** – бизмән (һалмауырлы кулга тотмалы бер табаклы үлсәгес)
- Бейдевинд** – бейдевинд (*карантың курсы*)
- Бел рад.** – бел (*тауыш көсөнөң шартлы берәмеге*)
- Белйла** – 1. ак буяу; 2. кершән
- Бельтинг** – белдинг (*ныклы техник тукыма*)
- Бензилцеллюлоза** – бензилцеллюлоза
- Бензин** – бензин (*нефттән кыуып алынған төшөз шыйык яғыулык*)
- б. авиационный** – авиация бензины
- б. газовый** – газ бензины
- б. этиловый** (этилированный) – этиллы бензин
- Бензиномер** – бензиномер, бензин үлсәгес
- Бензобак** – бензин багы
- Бензовоз** *трансп. цистерна* – бензовоз (*бензин ташыусы автоцистерна*)
- Бензозаправщик** – бензозаправщик (*автомашина, мотоцикл һ. б. и шыйык яғыулык менән тәьмин итеү өсөн ҡулайлаштырылған автомобиль*)
- Бензokolонка** – бензин колонкаһы, бензokolонка
- Бензонасос** – бензин насосы
- Бензопомпа** – бензин помпаһы
- Бензопровод** – бензин үткәргес

Бензо́л – бензол (*төрлө химик буяузар, шартлаткыс матдэлэр, дарыузар яһауза кулланыла торған шы-йыклык*)

Бензорéз – бензинлы-кислородлы кырккыс

Бензохраня́лище – бензин һаклағыс

Берда́нка – берданка (*мылтык*)

Бёрдо – кылыс, тарак (*тукыу станогында*)

Берды́ш – айбалта (*боронго һуғыш коралы*)

Беря́лл геол. – берилл (*йәшел төштәге минерал*)

Беря́ллий – бериллий (*химик элемент*)

Бессеме́рова́ние – бессемерләү (*корос табыу ысулы*)

Бéга-желéзо – бета-тимер (*магнитлана алмау хәлендәге тимер*)

Бéга-лучи́ – бета нурзар (*таркалған вақытта атом ядро-лары сығарған электрон йәки позитрон агымы*)

Бетатрón – бетатрон (*электрондарзы тизләтеү приборы*)

Бетóн – бетон (*цементка ком, кырсынташ кушып яһал-ған төзөлөш материалы*)

б. тяжёлый – ауыр бетон

Бетономешáлка – бетон изгес йәки болғағыс (*бетон әзерләү машинаһы*)

Бетононасо́с – бетон насосы

Бетоноразда́тчик – бетон өләшкес

Бетонораспределе́тель – бетон бүлгес

Бетоноукла́дчик – бетон йәйгес

Бетóнщик – бетонсы

Бетонёрка – бетонёрка, бетон йәйгес

Биéние – тибеү

б. дета́лей – деталдәрзең тибеүе, пульсацияһы

Биза́нь-ма́чта морск. – бизань-мачта (*арткы мачта йәки уңдағы кырын елкән*)

Били́нза – билинза (*куш ярым линза*)

- Биллетирóвка** – биллетировка (*металл койолманың мөйөштәрен кысыу*)
- Биллиóн мат.** – миллиард (*миллиард тигән мәгәнәлә йөрөй*)
- Било** – било 1. (*металлическая доска*) шаңғы, шаң, тимер; 2. (*ударная часть механизма*) һужкыс, каккыс
- Бильдтелеграфíя телегр.** – бильдтелеграфия (*фототелеграфия*)
- Биметáлл** – биметалл (*ике төр металдан торған ярым-фабрикат һәм уларзан эшләнгән предмет*)
- б. литóй** – койолма биметалл
- Бимс морск.** – бимс (*суднолағы өрлөк*)
- Бинóкль opt.** – бинокль (*алыштағын яқынайтып күрһәтә торған ике параллель торбалы оптик прибор*)
- б. обыкновénный** – ғәзәти бинокль
- б. полевóй** – ялан бинокле
- б. призматíческий (призменный)** – призмалы бинокль
- Биопрепарат мед.** – биопрепарат (*төрлө йоғошло ауырыузарға каршы прививка яһай торған препарат*)
- Биосфéра** – биосфера (*Ер шарында тормош таралған өлкә*)
- Биотít геол.** – биотит (*слюда*)
- Биофíзика** – биофизика (*физика закондарын биологияла кулланыу тураһындағы фән*)
- Биофíльтр** – биофилтр (*канализация һуызарын тазартыусы королма*)
- Биплáн ав.** – биплан (*кушар канатлы аэроплан*)
- Бипрízма** – бипризма (*куш призма*)
- Биссектрíса** – биссектриса (*мөйөштө кап урталай бүләүсе тура һызык*)
- Бит киб.** – бит (*информация микдары берәмеге*)

- Бйтенг** – битенг (*судно палубаһында суйын ултырғыс*)
- Бйтум** – битум (*ысмалаланып торған углеводородлы йәбешкәк, тәбиғи һәм яһалма матдәләрҙең дөйөм исеме*)
- б. нефтяной** – нефть битумы
- Битумизация** – битумлау
- Бифиляр** – бифилляр (*үзіндукцияһыз сырмау, үткәргес*)
- Благородные металлы** – затлы металдар (*алтын, көмөш, платина һ. б.*)
- Бланширование** – бланшлау (*тире эшкәртеү операцияһы*)
- Блэнда** – бленда (*1. шахта лампы; 2. киноаппарат объективы козырғы; 3. диафрагманың бер төрө*)
- Бленкер тел.** – бленкер (*электромагнит прибор*)
- б. вызовой** – сақыруу бленкеры
- б. отбойный** – тамамлау бленкеры
- Блеск** – ялтырак, ялтырау
- б. металлический** – металл һымак ялтырау
- б. свинцовый** – курғаш ялтырауығы
- Блинкер** – блинкер (*сигнал рельсы*)
- Блинт** *полигр.* – блинт (*китап тыштарына буюуһыз баһы усулы*)
- Блок I** – сығыр
- Блок II** – блок (*бер нисә өлөштән торған королма*)
- б. неподвижный** – кузғалмаусы блок
- б. конденса́торов** – конденсаторзар блогы
- б. пита́ния** – ток сығанактары (*туйындырыу*) блогы
- б. подви́жный** – күсмә блок
- бло́ки сопряжённые** – ишле блок
- б. уго́льный** – күмерзәр блогы
- б. управле́ния** – идара итеү блогы
- б. цили́ндров** – цилиндрзар блогы

Блокгауз – блокгауз (*хәрби оборона ныгытмаһы*)

Блокировка – блокировка (*поездарзың йөрөшөн тәртипкә һалыу өсөн кулланыла торған приборҙар системаһы*)

б. высокого напряжения – юғары көсөргәнеш бло-
кировкаһы, юғары көсөргәнеште блоклау

б. дифференциала – дифференциал блокировкаһы

б. электрическая – электрик блокировка

Блок-квартер – блок-квартира

Блок-секция – блок-секция, блок-бүлек

Блок-станция – блок-станция

Блок-схема *рад.* – блок-схема

Блюм мет. – блюм (*квадрат рәүешендә киҫелгән койолма*)

Блюминг – 1. блюминг (*металл йәйеү станы*) 2. блю-
минг (*зур прокат станы*)

Бобина – бобина (*ен урау өсөн кәтүк, барабан йәки валик*)

Бобинорезка – бобина турағыс

Бобышка – сығынты, бобышка

Боёк – боёк, һужкыс, бәргес

Бокс тел. – бокс (*телефон кабелдәрен тармаклау тар-
маһы*)

Боксит геол. – боксит (*алюмин мәгдәне, минерал*)

Болванка – калып, болванка

Болвашек – ағас калып

Болид астр. – болид (*бик зур метеор*)

Болометр – болометр (*яктылык энергияһын үлсәү при-
боры*)

Болт – болт (*1. бер осо калтаклы, икенсе осона гайка бора
торған һырлы металл стержень; 2. ишекте йәки тәзрә
капкастарын бикләү өсөн тимер кулайлама*)

б. анкерный (фундаментный) – анкер (*нигез*) болты

- б. квадратный** – шакмак болт
б. распóрный – айырыу болты
б. стóпорный – туктатыу болты
б. стяжнóй – тарттырыу болгы
б. шестигранный – алты кырлы болт
Бóлтик – болтик (*балакас болт*)
Болторéз – болт Һырлағыс, болт кискес
Больвёрк – больверк (*терэк стена*)
Болштíхель *полигр.* – болштихель (*гравер инстру-
менты*)
Бóмба – бомба (*ташлап шартлата торған снаряд*)
б. а́томная – атом бомбаһы
б. водорóдная – водород бомбаһы
б. зажига́тельная – яндырғыс бомба
б. калориметрiческая – калориметрик бомба
б. монометрiческая – монометрик бомба
б. фугасная – фугаслы бомба
Бомбодержáтель – бомба электергес
Бомбомёт – бомба аткыс
Бомбардирóвщик – бомбардировщик (*хәрби самолёт*)
Бомбосбрасыватель – бомба ташлағыс
Бор – бор (*химик элемент*)
Бóргес – боргес (*типография шрифты*)
Бормашíна *мед.* – бормашина (*теште кырып тишеу
машинаһы*)
Бóров – төтөн юллығы
Борóдка ключá – аскыс теле
Бородóк – тишкес
Бороздá звуковáя – тауыш буразнаһы
Боронá с/х – тырма, ер тырмаһы
Борт – борт (*судно кабырғаларының иң өскө өлөшө*)
б. съёмный – алынмалы борт

- Борштанга** – борштанга (*кырыу станогында кыска кыска кысы*)
- Бостонка полигр.** – бостонка (*типография станогы*)
- Бот морск.** – бот (*зур булмаган судно*)
- Бочка** – 1. (*мера жидкости*), бочка (*480 литрлык үлсәү берәмеге*); 2. бочка (*югары пилотаждың береһе*)
- Бочок** – бәләкәй бак
- Бра** – бра (*стена шәме*)
- Брайтсток** – брайтсток (*майлагыс матдә*)
- Брак** – брак, бозок
- Бракераж** – бракераж (*тауарзың сортын билдәләү һәм карап тикиергәндә брак табыу*)
- Брамсель морск.** – брамсель (*иң югары елкән*)
- Брандмауэр** – янғындан һаклау стенаһы, брандмауэр
- Брандспойт** – брандспойт (*насос шлангыһының металл осо*)
- Браунинг** – браунинг (*пистолет төрө*)
- Брашпиль морск.** – брашпиль (*судноларза якорзы күтәрә торған сығыр*)
- Бревноукладчик** – бүрәнә тейәгес
- Брекватер** – брекватер, тулкын ярғыс
- Бриг морск.** – бриг (*ике мачталы елкәнле судно*)
- Бригантина морск.** – бригантина (*елкәнле судно*)
- Брикетирование** (брикетировка) – брикетлау, брикет яһау
- б. торфа** – торф брикетлау
- Британка** – британка (*электр сымдарын тоташтырыу ысулы*)
- Бричка** – бричка (*еңел арба*)
- Бром** – бром (*химик элемент*)
- Бронеавтомобиль** – бронялы автомобиль, бронеавтомобиль

- Броневы́к** – кара: броневомобиль (*броня менэн көплэнгән машина*)
- Броненосец** морск. – броненосец (*броня менэн капланган кеүәтле хәрби карап*)
- Бронепоезд** – бронепоезд
- Бронетранспортёр** (БТР) – бронетранспортёр (*бронялы хәрби машина*)
- Бронза** – кула (1. ак курғаш кушылган бакыр иретмәһе; 2. шунан яһалган нәмәләр)
- б. деформирuемая** – деформациялануусан кула
- б. оловянистая** – ак курғашлы кула
- Бронзирование** – бронзалау, кула менэн каплау
- Бронирование** – бронялау, броня менэн көпләү
- Броня́** – броня (*хәрби карап, машина һ. б. корос көбө*)
- б. гетерогенная** – гетероген броня
- б. катанная** – тэгәрәтеп йәйелгән броня
- б. литая** – койолған броня
- Бросание воды́** – һыу урғылыуы
- Брошюровка** полигр. – брошюралау, брошюровка
- Брус** – бурса, кайрак
- Брусовка** – брусовка, кырлы игәү
- Брусок** – кайрак, беләү, яныуыс
- б. шлифовальный** – шымартыу кайрағы
- Бруствер** – бруствер (*фортификацион королманың бер өлөшө*)
- Брусчатка** – брусчатка, шакмаклы таш
- Брутто** – брутто (*тауарзың көплөгө, йәшиниге, кабы һ. б. менэн бергә ауырлығы*)
- Брызгалка** (брызгало) – гиперткес, сәсрәткес, бөрккөс
- Брызгование** – гиптереү, сәсрәтеү, бөркөү
- Брызгоуловитель** – тамсы тоткос
- Бугель** – бугель (*балдак, ток алғыс*)

- Будильник** – будильник (*кэрэк сакта шылтыраһын өсөн борон куйылмалы сэгәт*)
- Будка** – будка; киоск
- б. релéйная** – реле будкаһы
- б. трансформáторная** – трансформатор будкаһы
- Буер** – буер, елкәнле сана
- Буй** – буй, калкыуыс
- Буйреп** – буйреп (*калкыуысты якорға бэйләй торған корос аркан*)
- Букса трансп.** – букса (*паровоздың, вагондың баһымын тэгәрмәс күсәрәнә бирә торған подшипниклы тартма*)
- Буксир** – буксир (*1. һөйрәтеү арканы; 2. тартып йәки этеп йөрөтөлгән каран*)
- Буксирование** (буксировка) – тартып алып бару; буксирға алыу
- Булат** – булат, корос
- Бульб** – бульб (*судно морононоң һыу аһтындағы калын өлөшө*)
- Бульдóзер** – бульдозер (*алдан тағылмалы зур төрән һымак кулайлама һәм шундай кулайламаһы булған трактор*)
- Бульдозерйст** – бульдозерсы, бульдозерза эшлэгән кеше
- Бумáга** – кағыз
- б. бювáрная** – бювар кағызы
- б. велéновая** – велен кағыз (*ике яктан шыма кағыз*)
- б. вержйóванная** – верже кағыз
- б. говоря́щая** – фонограмма
- б. гофрйóванная** – һырлы кағыз
- б. литографская** – литография кағызы
- б. мелóванная** – ақбурлы кағыз
- б. ка́бельная** – кабель кағызы

- б. мраморная – мәрмәр һымак кағыз
- б. наждачная – наждаклы кағыз
- б. офсетная – офсет кағызы
- б. парафинированная – парафинлы кағыз
- б. пергаментная – пергамент кағыз
- б. переводная – күсергес кағыз
- б. пигментная – пигментлы кағыз
- б. рифлёная – кытыршы кағыз
- б. рулонная – төргәкле (*төрөлгән*) кағыз
- б. светочувствительная – яктылыкка һизгер кағыз
- б. тряпочная – сепрәк кағызы
- б. фильтровальная – һөзгөс кағыз, фильтрлау кағызы
- б. фотографическая – фотография кағызы

Бумагопрядение – кизе-мамык иләү

Бумагопрядильня – кизе-мамык иләү фабрикаһы

Бумеранг – бумеранг (*ташлагандан һуң кире әйләнеп кайта торған һөжүм коралы*)

Буна – буна (*аркыры ярымбыуа*)

Бункер – бункер, мөшкә (*бөртөклө һәм киçәкле әйбер һала торған үзе бушатмалы һауыт*)

Бур – бур, ер бырауы, теш бырауы (*корамал*)

Бура – бура (*натрий тозо*)

Бурав – бырау

Буравчик – бәләкәс бырау

Бурение – быраулау

б. бескёрное – керһыз быраулау

б. вращательное – бороп быраулау

б. всухую – королай быраулау

б. наклонное – ауыш быраулау

б. разведочное – тикшереү өсөн быраулау

б. роторное – ротор менән быраулау

б. ручное – кул менән быраулау

- б. сква́жин** – скважиналар быраулау
- б. скоростно́е** – (*үтә*) тиз быраулау
- б. сплошно́е** – тоташ быраулау
- б. турби́нное** – турбина менән быраулау
- б. уда́рное** – сокоп быраулау
- б. электрогидравли́ческое** – электрогидравлик бы-
раулау

Бури́льщик – быраулаусы

Бурово́й – быраулау

Бурови́к – быраулаусы

Бу́ртик – буртик, балдак һымак сығынты

Буссо́ль – буссоль (*мөйөш үлсәү коралы*)

б. артиллерийская – артиллерия буссоле

Бу́стер – бустер (*1. ярзамсы пар машинаһы; 2. вольт өстәү машинаһы, вольт өстәү трансформаторы*)

Бут – бут, ак таш

Бута́ра – бутара (*металл катышкан комдо йыуа торған әйләнмә барабан*)

Бутобето́н – бутобетон, ак ташлы бетон

Бутиро́метр – бутирометр (*һөттөң куйылығын билдәләй торған прибор*)

Бу́фер – буфер (*бәреләү-һуғылыузарзы йомшартыусы кулайлама*)

Бу́хта – бухта (*сыбык, аркан уралмалары*)

Бу́чение – һелтелә кайнатыу, йомшартыу

Бушпри́т морск. – бушприт (*карап моронондағы мачта*)

Бык – күпер бағанаһы

Быстро́та – тизлек, кызыулык

Бье́ф – бьеф (*һыуһаклағыстың бер өлөшө*)

б. ве́рхний – юғары бьеф

Бюре́тка – бюретка (*бүлемле быяла көпиә*)

Бюро́ констру́кторское – конструкторлык бюроһы

В

Вага – вага (*ауыр нәмәләрҙе үлсәгәндә кулланыла торған зур үлсәү*), һалмауыр

Вагон – вагон

в. двухосный – ике күсәрле вагон

в. моторный – моторлы вагон

в. пассажирский – пассажирҙар вагоны

в. прицепной – тағылма вагон

в. товарный – тауар вагоны

в. трамвайный – трамвай вагоны

в.-ледник – һыуыткыс вагон

в.-платформа – вагон-платформа

в.-самосвал – үзбушаткыс вагон

в.-цистерна – вагон-цистерна

Вагонетка – вагонетка (*өштө асык бәләкәй вагон*)

в. рудничная – рудник вагонеткаһы

Вагоноопрокидыватель – вагон ауҙарғыс

Вагоностроение – вагондар эшләү

Вагранка *мет.* – вагранка (*суйын һәм төслө металл иретеү мейесе*)

Вайма – вайма, кыстырғыс

Вакуум – вакуум, һауаһыз бушлык

в. высокий (глубокий) – юғары (*тәрән*) вакуум

в. сверхвысокий – үтә юғары вакуум

Вакуум-аппарат – вакуум аппараты

Вакуум-бак – вакуум-бак

Вакуумирование – вакуумлау, вакуум булдырыу

Вакуум-камера – вакуум камераһы, вакуум-камера

Вакуум-кристаллизатор – вакуум-кристаллизатор

Вакуумметр – вакуумметр (*монометрҙың бер төрө*)

Вакуум-насос – вакуум насосы (*вакуум-насос*)

в. водокольцевой – һыу балдаклы вакуум насосы

в. ротационный – ротацион вакуум насосы

Вакуум-фильтр – вакуум-фильтр

Вал (вáлик) – вал (*терәктәрзә әйләнүсә һәм хәрәкәтте уның менән бәйлә өлөштәргә биреүсә төрлө механизмдарзағы үзәк, күсәр*)

в. ведомый – эйәреүсә вал

в. ведущий – эйзәүсә вал

в. вторичный – икенсел вал

в. гибкий – һығылмалы вал, эластик вал

в. гладкий – шыма вал

в. гребной – ишкес вал

в. карданный – кардан валы

в. квадратный – квадрат вал (*дүрткел вал*)

в. колéнчатый – терһәкле вал

в. коренной – төп вал

в. кулачковый – кулачоклы вал

в. отбора мощности – кеүәт алыу валы

в. поворотный – бороу валы

валы пересекáющиеся – киҫешеүсә валдар

в. передáточный – тоташтырыусы вал

в. приводной – привод валы

в. промежуточный – аралаш вал

в. распределительный – бүлеү валы

в. рулевой – руль валы

в. составной – төзөлмә вал

в. сплошной – тоташ вал

в. трансмиссионный – трансмиссия валы

в. управления – идара (*итеү*) валы

в. фланцевый – фланецлы вал

Вáлкость судна – судноның ялтайыусанлығы

Вало́к чистово́й – бөхтә(ләп) эшкәртеү валы (*прокат станында*)

Валопровод – вал үткәргес

Ва́льма – вальма (*өс кыйыклы түбә*)

Вальцма́сса *полигр.* – вальцмасса (*типография машинаһының валиктары яһала торған масса*)

Вальцо́вка – вальцевать итеү, вальцтар менән изеү (*йәки онтау, йәнсеү, ясмырлау*)

Вальцы́ – бөгөү (*йәйеү, изеү, ваклау*) машинаһы

Вана́дий – ванадий (*химик элемент*)

Ва́нна – ванна

в. водяна́я – һыу ваннаһы

в. гальвани́ческая – гальваник ванна

в. огнеупо́рная – утка сызам(лы) ванна

в. электро́лизная – электролиз ваннаһы

Ва́нты (ва́нта) *морск.* – ванталар (*мачтаны нығытыу тростары*)

Ванту́з – вантуз, һауа сығарғыс

Вар – ыуар (*кайнатылған ысмала*)

Вари́ак – вариак (*трансформатордың бер төрө*)

Вари́атор – вариатор (*механик һәм гидравлик күсергес*)

в. ско́рости – тизлек вариаторы

Варимю́ – варимю (*электронлы лампаның бер төрө*)

Варио́метр – вариометр (*пилотаж-навигация приборы*)

в. гравитацио́нный – гравитацион вариометр

в. магнито́нный – магнитлы вариометр

в. связи – бәйләнеш вариометры

Ва́рка – кайнатыу

в. стекла́ – быяла кайнатыу, быяла яһау

Ва́та – мамык

в. минерáльная – минерал мамык

в. стекля́нная – быяла мамык

- Ватержакёт** – ватержакет (*һыуза кейә торған күлдәк*)
- Ватерлйния** морск. – ватерлиния (*пароход бортының һыу менән күмелә торған һызығы*)
- Ватерпáс** – ватерпас (*горизонталь тигезлекте билдәләү приборы*)
- Ватт** – ватт (*электр тогы кеүәтен үлсәү берәмеге*)
- Ваттмётр** эл. тех. – ваттметр (*прибор, электр тогының кеүәтен үлсәй торған прибор*)
- Вáшгерд** – вашгерд (*комдан алтын айырыу куллан-маһы*)
- Ввйнчивание** – бороп индереү
- Ввод** – индереү
- в. антéнный** – антенна индереү урыны
- в. двойно́й** – куш индереү
- Вéбер** – вебер (*магнит ағымын үлсәү берәмеге*)
- Ведóмый** – йөрөтөүсе, хәрәкәткә килтереүсе
- Веду́щий** – алып барыусы, етәксе
- Вездехо́д** – вездеход (*теләһә ниндәй юлдан йөрөй торған автомашина*)
- Вéктор** – вектор (*билдәле урыны һәм йүнәлеше булған тура һызык*)
- Величина́** – күләм, зурлык
- в. за́данная** – бирелгән зурлык
- в. наибóльшая** – максималъ зурлык
- Велосипéд** – велосипед (*аяктар ярзамында хәрәкәткә килтерелә торған ике йәки өс тәгәрмәсле машина*)
- Велошйна** – велосипед шинаһы, велошина
- Вельбо́т** – вельбот (*тар шлюпка*)
- Вене́ц** – 1. түбәнөң иң осо; 2. таж, тешле коршау
- в. зубчатый** – тешле коршау, тешле таж
- Вентилйрование** – вентиляция яһау, елләтеү, һауа ал-маштырыу

- Венти́ль** – венти́ль (*шыыйкса, пар, газ һ.б. ағыш юлын көйләүсе һәм ябыусы клапан*)
- в. запира́ющий (запо́рный)** – япкыс венти́ль
- в. иго́льчатый** – энәле венти́ль
- в. проду́вочный (проду́вный)** – өрзөрөү венти́ле
- в. селéновый** – селен венти́ль
- Вентиля́тор** – елләткес, вентилятор (*һауаны елләтә торған корамал*)
- в. кры́льчатый** – канатлы (*пропеллерлы*) вентиля́тор
- Веретенó** – 1. орсоқ; 2. әйләнәүсе күсәр
- в. я́коря** – якорь орсоғо
- Вёркблей** – веркблей (*курғаиш мәғдәннен иретеп табылған продукт*)
- Вёрньер (но́ниус)** – верньер (*прибор бүлемдәрен теүәл һанәу өсөн кулайлама*)
- Верста́** – сакрым
- Верста́к** – верстак (*столяр станогы, агас йәки металл әйберзе кулдан эшкәртеү өсөн кулайлаштырылған өстәл*)
- в. жестя́нщика** – калайсы верстагы
- в. столя́рный** – столяр верстагы
- Вёрстка** *полигр.* – вёрсткалау
- Вертика́ль** – вертикаль (*кокс мейесендә йылытыу каналы*)
- Вертлю́г** – вертлюг (*механик кулайлама*)
- Вертолёт** – вертолёт, геликоптер (*һауаға туп-тура күтәрелә һәм шул ук рәүештә төшә торған оскос*)
- Верту́шка** – өйрөлмә, вертушка
- Вёрфь** *морск.* – верфь (*карантар эшләй һәм йүнәтә торған предприятие*)
- Верхолáз** – бейектә эшләүсе, верхолаз

Вес – ауырлық

в. а́тома – атом ауырлығы

в. грамм-моле́кулы – грамм-молекула ауырлығы

в. молекуля́рный – молекуляр ауырлық

в. объёмный – күләм буйынса ауырлық

в. погонный – озонлок буйынса ауырлық

в. по́лный – тулы ауырлық

в. сцепно́й – ышкылыу ауырлығы

в. уде́льный мото́ра (двигателя) – моторзың сағыштырма ауырлығы

в. чы́стый – саф ауырлық

Весы́ – үлсәү

в. автоматические – автомат үлсәү

в. аналитические – аналитик үлсәү, анализ үлсәүе

в. аэродинамические – аэродинамик үлсәү

в. га́зовые – газлы үлсәү

в. десяти́чные – унарлы үлсәү

в. крути́льные – өйрөлтмә үлсәү

в. пружинные – пружиналы үлсәү

в. рычажные – рычаглы үлсәү, көйәнтәле үлсәү

в. со́тенные – йөзәрле үлсәү

в. стациона́рные – стационар үлсәү

в. техни́ческие – техник үлсәү

Ветка железнодоро́жная – тимер юл тармағы

Ветродвигатель – ел двигателе

Ветроме́р метеор. – ел үлсәгес (*ел көсөн үлсәүсе прибор*)

Ветроэлектроста́нция – ел электр станцияһы

Ветроэнергетика – ел энергетикаһы

Ветря́к (ветря́нка) – ел тирмәне, ел двигателе

Вещание рад. – тапшырыу (*радио аша тапшырыу*)

в. ме́стное – урындағы тапшырыу

в. многопрогра́ммное – күп программалы тапшырыу

в. проводно́е – сым буйлап тапшырыу

Вещество́ *хим.* – матдә

в. взры́вчатое – шартлағыс матдә

в. вя́жущее – бэйләгес (*йәбештергес, укмаштырғыс*)
матдә

в. магнито́-жёсткое – каты магнитланыусы матдә

в. легкомагнито́ное – еңел магнитланыусы матдә

в. противовуа́лирующее – вуалгә каршы матдә

в. проявля́ющее – асығайтыусы матдә

в. сохрани́ющее – һаклаусы матдә

в. ускоря́ющее – тизләткес матдә

в. ядови́тое – ағыулы матдә

Ве́ялка *с/х.* – елгәргес (*ашлык елгәрә торған машина*)

Взаимозаменя́емость – (*үз-ара*) алмашыныусанлык

в. ограни́ченная – өлөшлөтә алмашыныусанлык

в. по́лная – тулыһынса алмашыныусанлык

Взаимоинду́кция – үз-ара индукция

Взвод – взвод (*мылтык механизмы өлөшө*)

Взлёт – осоп китеү

Взрыв (взрыва́ние) – шартлау, шартлатыу

в. а́томный – атом (*коралы*) шартлау, атом шартла-
тыу

в. беспла́менный – ялкынһыз шартлау

Взрыва́тель – шартлаткыс

в. дистанцио́нный – аралы шартлаткыс

в. пружи́нный – пружиналы шартлаткыс

в. уда́рный – бөрмә шартлаткыс

Взрывча́тка – шартлағыс матдә

Виадуќ *строит.* – виадук (*сокорзар, үзәндәр һ. б. аша
һалынған күпер һымак юл*)

- Вибра́тор** *рад.* – вибратор (*тирбәләү хәрәкәтен барлыкка килтереүсе прибор*)
- в. внут́ренний** – эске вибратор
- в. повéрхностный** – өскө вибратор
- в. полуво́лновый** – ярым тулкынлы вибратор
- в. электрiческий** – электр вибраторы
- Вибра́ция** – вибрация, дерелдәү, калтырау
- Виброгаси́тель** – вибрацияны баָсу, бөтөрөү
- Вибро́граф** – виброграф (*прибор*)
- Виброизоля́ция** – виброизоляциялау
- Вибромéльница** – вибрацион тирмән, вибротирмән
- Вибро́метр** – виброметр (*вибрация үлсәгес прибор*)
- Виброплéкс телегр.** – виброплекс (*телеграф аскысының бер төрө*)
- Вибропреобразова́тель** – вибраторлы үзгәрткес, вибро-үзгәрткес
- Вибропрока́т** – вибропрокат (*прокаттың бер төрө*)
- Вибропро́чность** – вибрацияға сызамлык, дерелдәүгә сызамлык, вибросызамлык
- Виброско́п** – виброскоп (*прибор*)
- Вiдение стереоскопiческое** – стереоскопик (*итен*) күреү
- Видеоiмпульс** *рад.* – видеоимпульс (*бик кыска вакыт-лы һүрәт импульсы*)
- Видеокана́л** *рад.* – күренеү каналы, видеоканал
- Видеопередáтчик** *рад.* – видеотапшырғыс
- Видеотелефо́н** – видеотелефон, һүрәтле телефон
- Видеомагнитофо́н** – һүрәтле магнитофон
- Видеоуси́литель** *рад.* – видеокөсәйткес
- Вiдимость** – күреү мөмкинлеге
- Видоиска́тель** *фот.* – видеоискатель, сағылдырғыс
- в. зерка́льный** – көзгөлө (*объект*) эзләгес

Визир – визир (*атыу коралында сәпкә төзәү өсөн яһалган кудайлама*)

Вилит – вилит (*керамик материал*)

Вилка – вилка, сата

в. кача́ющая – сайкаусы вилкә

в. ме́рная – үлсәү вилкаһы

в. нагру́зочная – йөкләмә вилка

в. пе́редняя – алғы сата

в. сце́пления – тоташтырыу сагаһы

в. упо́рная – терәк сата

в. ште́псельная – штепсель сатаһы

Виндрóза – виндроза (*ел двигателен елгә каршы борору тагармәсе*)

Винт – 1. винт, шөрөп; 2. (*самолётта, парходта*)

винт

в. Архиме́да – Архимед винты

в. беско́нечный – оһоз винт

в. возду́шный – һауа (*ишеү*) винты

в. гребно́й – ишкес винт

в. дифференциáльный – айырыу винты

в. за́жимный (зажима́ющий) – кыҫыу винты

в. конта́ктный – контакт винты

в. крепе́жный – нығытыу винты

в. ле́вый – һул винт

в. макроме́трический – макрометрик винт

в. микроме́трический – микрометрик винт

в. многозаходно́й (многони́точный) – күп юллы винт

в. натяжно́й – тарттырыу винты

в. непере́мещающийся – кузғалмаҫ винт

в. переме́щающийся – күсмә винт

в. подьёмный – күтәреү винты

в. пра́вый – уң винт

- в. регулировочный** – көйлөү винты
- в. с квадратной головкой** – квадрат эшлэпэле винт
- в. с прорезной головкой** – ярык эшлэпэле винт
- в. ступенчатый** – киртлэс винт
- в. стяжной** – тарттырыу винты
- в. ходовой** – йөрөтөү винты
- в. червячный** – бормалы винт
- в. эксцентрический** – эксцентрик винт

Винтильня – винтильня (*һырлау коралы*)

Винтовка – винтовка (*көбөк эсе борма һызыкды мылтык*)

- в. автоматическая** – автомат винтовка
- в. магазинная** – магазинлы винтовка
- в. саморазрядная** – үз короулы винтовка
- в. снайперская** – снайпер винтовкаһы

Вираж – вираж (*фоторәсемдәрзе каһызга төшөргән-дә уларга теләгән төстө биреү өсөн кулланылган иретмә*)

Вирирование *фот.* – төҫ биреү

Вискоза *текст. пром.* – вискоза (*целлюлозаны махсус никәртен, яһалма тукыма алыуза кулланылган матдә*)

Вискозиметр – вискозиметр (*үзлелек үлсәгес*)

Вискозиметрия – вискозиметрия (*физика бүлеге*)

Висмут *хим.* – висмут (*1. химик элемент, металл; 2. шул металл кушылмаларынан эшләнгән дарыу*)

Вита-гляс – вита-гляс (*ультрафиолет нурзарзы үткәрә торган быяла*)

Витраж – витраж (*төрлө төстәге быялалар куйылған тәзрә*)

Вкладка – вкладка

Вкладыш – вкладыш (*машина, подшипник детале*)

- в. керамический** – керамик вкладыш
- в. неразъемный** – тоташ вкладыш

в. подшипниковый – подшипник вкладышы

в. разъёмный – һүтелмә вкладыш

Вклéйка *полигр.* – вклейка, йәбештермә

Включáтель – включатель, тоташтырғыс

Включéние – 1. тоташтырыу, ялгау; 2. кушылдык

в. встречное – капма-каршы тоташтырыу

в. звёздное – йондоз һымак тоташтырыу

в. каска́дное – каскадлы ялгау

в. на провер́ку – һынар өсөн ялгау

в. от ру́ки – кулдан ялгау

в. параллельное – параллель тоташтырыу

в. повто́рное – кабат тоташтырыу

в. последовательное – бер-бер артлы тоташтырыу

в. самопроизвольное – үзенән-үзе тоташыу

в. ступенчатое – баҫкыслап тоташтырыу

Влагоёмкость – дым һыйышлык

в. абсолютная – абсолют дым һыйышлык

Влагоме́р – дым үлсәгес

Влагодоте́ря – дым эзәйеүе, дым юғалыу

Влагосодержáние – дымлылык, дым миқдары

Вла́жность – дымлылык

в. абсолютная – абсолют дымлылык

в. вóздуха метеор. – һауаның дымлылығы

в. относительная – сағыштырма дымлылык

Вместя́мость – һыйзырышлык

в. судна – судноның һыйзырышлығы

Вмя́тина – йәмшәйгән (*йәки йәнселгән*) урын

Во́гнутость – батынкы, уйымлы

Вода́ – һыу

в. грунтова́я – ер асты һыуы

в. тяжёлая – ауыр һыу

в. дистиллиро́ванная – тазартылған һыу

- в. жёсткая** – каты Һыу
- в. мягкая** – йомшак Һыу
- в. охлаждающая** – Һыуыткыс Һыу
- в. пресная** – сөсө Һыу
- в. подóшвенная** – нигез Һыуы
- в. почвенная** – грунт Һыуы
- в. сырая** – кайнатылмаған Һыу
- в. реликтовая** – калдык Һыу, һаркынды

Водило – эйәрткес, тәртә, тезген

Водитель – (*машинаны һ.б.*) йөрөтөүсә, водитель

Водобой – водобой, Һыу калканы, гидромонитор

Водовод – Һыу үткәргес

Водоёмкость – Һыу Һыйышлык

Водозабор – Һыу алғыс

Водоизмещение морск. – судноның ауырлығы

Водокачка – водокачка, Һыу насосы

Водолаз – водолаз (*махсус кейемдә Һыу астында эшләү-сә кеше*)

Водомёр – Һыу үлсәгес

в. крыльчатый – калаклы Һыу үлсәгес

в. объёмный – Һыу күләмен үлсәгес

Водоотделитель – Һыу айырғыс

Водоочистка – Һыу тазартыу

Водонагреватель – Һыу йылыткыс

Водопоглощение – Һыу йотоусанлык, Һыу һендерәү-сәнлек

Водоподготовка – Һыу әзерләү

Водоподогреватель – Һыу йылыткыс

Водоподъёмник – Һыу күтәргес

Водоприёмник – Һыу алғыс

Водопровод – Һыу үткәргес

Водопроницаемость – Һыу үткәрәүсәнлек

- Водопрóчность** – һыуға сызамлык
- Водораздáтчик** – һыу өлэшкес
- Водораздél** – һыу айырғыс (*калкыу урын*)
- Водорóд хим.** – водород (*химик элемент*)
- Водосбóр** (водосбóрник) – һыу йыйғыс
- Водосбрóс** – һыу ағызғыс (*һыуһаклағыстарзан артык һыузы ағызыу өсөн*)
- Водослív** – һыу койғос (*быуалағы артык һыузы ағызыу өсөн эшлэнгән ярык*)
- Водоснабжéние** – 1. һыу менән тәьмин итеү; 2. һыу менән тәьмин итеү королмаһы
- Водоспúск** – һыу ебáргес (*йәки ағызғыс*), арык
- Водостóйкость** – һыуға сызамлык
- Водостóк** – һыу ағып төшә торған торба
- Водоупóрность** – һыуға сызамлык
- Водохранýлище** – һыуһаклағыс
- Водочерпáлка** – һыу һоҫкос (*йәки алғыс*)
- Возбудýтель** – индуктор (*зур электр генераторында магнит майзаны тыузырыусы ярзамсы даими ток генераторы*)
- Возбуждéние** – магнитлау, индукциялау
- Возгóнка** – возгонка, газга әйләнәү (*каты матдәнең газга әйләнәүе*)
- Вóздух** – һауа
- в. вторýчный** – икенсел һауа
- в. горýчий** – эҫе һауа
- в. жýдкий** – шыйык һауа
- в. сухóй** – коро һауа
- Воздуходúвка** – һауа өрзөргөс (*домна мейестәренә һауа биреүсе машина*)
- Воздухоёмкость** – һауаһыйышлык
- Воздухонагревáтель** – һауа йылыткыс

Воздухоохладитель – һауа һыуыткыс

Воздухоочиститель – һауа тазарткыс

в. инерционный – инерцион һауа тазарткыс

в. комбинированный – катнаш типтағы һауа тазарткыс

в. фильтрующий – фильтрлаусы һауа тазарткыс

Воздухоплавание – һауала осоу, һауала йөзөү

Воздухопровод – һауа үткәргес

Воздухораспределитель – һауа бүлгес

Волна – тулкын

в. баллистическая – баллистик тулкын

в. бегущая – йүгерек тулкын

в. длинная – озон тулкын

в. звуковая – тауыш тулкыны

в. излучаемая – ебәрелә торған тулкын

в. короткая – кыска тулкын

в. критическая – критик тулкын

в. круговая – түңәрәк тулкын

в. метровая – метрлы тулкын

в. несущая – йөрөтөүсе тулкын

в. отражённая – кайтарылған тулкын

в. поверхностная – өскө тулкын

в. поперечная – аркыры тулкын

в. продольная – буй тулкын

в. пространственная – күләмле тулкын

в. средняя – урта тулкын

в. сферическая – түңәрәк тулкын

в. ударная – бәрмә тулкын

в. ультракороткая – ультракыска тулкын

в. фронтальная – фронталь тулкын

в. электромагнитная – электромагнит тулкын

Волновод – тулкын йөрөткөс

- Волнолóm** – тулкын өзгөс (*тулкын озонлогон үлсәү приборы*)
- Волномёр** – тулкын үлсәгес (*тулкын озонлогон үлсәү приборы*)
- в. лáмповый** – лампалы тулкын үлсәгес
- Волокно́** – сүс
- в. асбéстовое** – асбест сүс
- в. искúсственное** – яһалма сүс
- в. синтетическое** – синтетик сүс
- Волокноотделитель** – сүс айырғыс
- Волокúшка** – һөйрәтмә
- Волосóк** – кыл (*сәгәттә*)
- Волочéние** – һузыу
- Волчóк** – өйөрсән, зырылдауык (*бөтөргөс*)
- Вольт** – вольт (*электр тогының көсөргәнешен үлсәү берәмеге*)
- Вольтáж** – вольтаж (*ток көсө*), көс
- Вольтмéтр** – 1. вольтметр (*химик яктан тәъсир итеүенә карап электр тогын үлсәүсе прибор*); 2. вольтметр (*электр тогы көсөргәнешен үлсәү приборы*)
- в. амплитудный** – амплитудалы вольтметр
- в. высокоóмный** – юғары омлы вольтметр
- в. диóдный** – диодлы вольтметр
- в. лáмповый** – лампалы вольтметр
- в. электрический** – электр вольтметры
- в. электростатический** – электростатик вольтметр
- Вольт-секúнда** – вольт-секунда (*магнитик ағыу берәмеге*)
- Вольфрám** хим. – вольфрам (*химик элемент, металл*)
- Волюта** арх. – валюта (*архитектура бизәге*)
- Вооружéние** – корал
- Ворони́ло** – воронило, тигезләгес бүрәнә

Ворóнка – буранка

в. делительная – бүлгес буранка

Вóрот – сығыр

в. дифференциальный – дифференциаль сығыр

Воротóк – вороток, борғос, һап

Воспламление – токаныу, янып китеү, кабыныу

в. преждевременное – иртә кабыныу

Воспламенитель – токандырғыс, кабызғыс

Воспроизведение звука – тауышты репродукциялау

Вошáнка (вощёная бумага) *полигр.* – балауызланған қағыз,
балауызлы тукыма

Вошение – балауызлау

Впрыск (впрыскивание) – бөркөү, бөркөлөү

в. топлива – яғыулық бөркөлөү

в. непосредственный – туранан-тура бөркөү, туранан-тура бөркөлөү

в. с вихревой камерой – өйөрмә камераһынан бөркөү, өйөрмә камераһынан бөркөлөү

в. с предкамерой – алғы камеранан бөркөү, алғы камеранан бөркөлөү

Впуск – индереү, ебәреү, үткәреү

Вращатель – әйләндергес, өйрөлткөс

Вращение – әйләнеү, әйләндереү, өйрөлөү

в. обратное – кирегә әйләнеү, кирегә әйләндереү

в. синхронное – синхрон әйләнеү, синхрон әйләндереү

в. холостое – бушка әйләндереү

Время – вакыт

в. пролетное электронное – электрондарзың үтеү вақыты

Время-сечение – вакыт-қисем

Всасывание – һурыу, һурылыу

- в. га́за** – газ һурыу, газдың һурылыуы
- Вселённая** – йыһан, ғаләм
- Вскры́тие за́лежи геол.** – ятманы асыу
- Вспаха́ть** – һөрөү
- Вспенивание** – күбекләнеү, күбекләндереү
- в. ма́сла** – майзың күбекләнеүе
- Вспениватель** – күбекләндергес
- Вспы́шка** – кабыныу, токаныу
- в. о́братная** – кирегә кабыныу, токаныу
- Вста́вка** – өҫтәмә
- ВТУЗ (вы́сшее техни́ческое учё́бное заведе́ние)** – ВТУЗ
(*юғары техник укыу йорто*)
- Вту́лка** – втулка (*тығын, бөкө*)
- в. ду́льная** – көбәк ауызы втулкаһы
- в. направля́ющая** – йүнәлткес втулка
- в. промежу́точная** – аралаш втулка
- в. фарфо́ровая** – фарфор втулка
- Вты́чка** – бөкө
- Вулканиза́ция** – вулканизация (*көкөрт менән кыззырып каучукка һығылмалык биреү*)
- в. горя́чая** – эҫе вулканизация
- в. холо́дная** – һалкын вулканизация
- Вут строит.** – вут (*тимерле бетон конструкция элементының таяныс янындағы йыуан урын*)
- Вью́шка** – йүшкә
- Выбег маши́ны** – машинаның яйлауы
- Выбивка литья́** – койолманы сығарыу
- Выборка полигр.** – юнып алыу, уйып алыу
- Выбра́сывание пути́** – тимер юлының кинәт кәкрәйеүе
- Выбу́ривание кёрном** – керн менән быраулау
- Вы́верка** – дөрөсләү

Вывинтить – бороп сығаруу

Вывод – һығымта, йомғак

Видержка *фот.* – экспозиция, яктыртыу вақыты

Въёмка – 1. уйып алыу; 2. сокор

в. фундамента – нигез сокоро

Выжигание по дереву – ағасты көйзөрөп бизэктәр яһау

Въжимки – һығынты, төпрә

Възов *тел.* – сақырыу

в. абонента – абонентты сақырыу

в. индивидуальный – индивидуаль сақырыу

Выкачивание – һурып сығаруу, һурзырыу

Выключатель *эл.тех.* – выключатель, өзгөс (*өзә йәки тоташтыра торған кулайлама*)

в. автоматический – автоматик өзгөс, айырғыс

в. кнопочный – төймәле өзгөс

в. максимальный – максималь өзгөс

в. масляный – майлы өзгөс

в. пакетный – пакетлы өзгөс

в. перекидной – кайтармалы өзгөс

в. поворотный – боролма өзгөс

в. трехполюсный – өс полюслы өзгөс

Выключение – һүндереу, туктатыу, өзөу

Выключка строк *полигр.* – юл озонлогон көйләу

Вълет стрелы крана – кран көйәнтәһенең коласы, һузылышы

Выносливость металла – металдың сызамлығы

Выпаривание – бешекләу, парлау

Въплавка – 1. иретеу; 2. иретелгән металл микдары

в. стали – корос иретеу

Въпор – юллык

Выпрямитель – выпрямитель, турайткыс (*алмаш токты даими токка әйләндерә торған прибор*)

- в. ви́брацио́нный** – вибрацион турайткыс
- в. газотро́нный** – газотронлы турайткыс
- в. двухполу́периодный** – куш ярымпериодлы турайткыс
- в. жи́дкий** – шыйык турайткыс
- в. кенотро́нный** – кенотронлы турайткыс
- в. купро́ксный** – купрокслы турайткыс
- в. ла́мповый** – лампалы турайткыс
- в. меха́нический** – механик турайткыс
- в. полу́периодный** – ярымпериодлы турайткыс
- в. полупроводнико́вый** – ярымүткэргесле турайткыс
- в. рту́тный** – терегөмөшлө турайткыс
- в. селено́вый** – селенлы турайткыс
- в. твёрдый** – каты турайткыс
- в. электролитиче́ский** – электролитлы турайткыс

Выпрямле́ние то́ка – токты турайткыс

Вы́пуклость – кабарынкылык

Вы́пуск – сығару, сығарылыш

в. дета́лей – деталдэр эшлэп сығару

Вы́работка – эшлэп сығару

в. эне́ргии – энергия эшлэп сығару

Выра́внивание температу́р – температураларзың тигезләнеүе, температураларзы тигезләү

Вы́рез – уйым, уйынты

Вы́рыв – өлөшлэтә киҫәк

Вы́садка – төшөү, сығыу

Высокомо́щный – бик зур кеүәтле

Высоконикеле́вый – күп никелле, никеле күп булған

Высокоо́бмный – зур каршылыклы

Высокоскоростно́й – зур тизлекле

Высо́та – бейеклек, юғарылык

в. действующей антенны – антеннаның файзалы бейеклеге

в. напорная – басым бейеклеге

в. сечения – кишем бейеклеге

в. тона – тон юғарылығы

Высотомёр – бейеклек үлсәгес, альтиметр

Высотопйсец – альтиграф, бейеклек язғыс

Выстрел – атыу

Выступ – сығынты

Вытáскиватель (вытáлкиватель) – этеп сығарғыс

Вытеснение тока – токтың кысырыкланыуы

Вытяжка – һузыу

Выхлоп – сығыу, сығарыу

Выход – сығыу, сығарыу

в. насо́са – насостың сығышы

в. из стрóя – эштән сығыу

Выцветание – уңыу, төшөзләнеу

в. фíльма – фильмдың уңыуы

Вычёрпыватель һоҫкос

Вычислительная техника – хисаплау машинаһы

Вышка – вышка

в. буровáя – быраулау вышкаһы

в. тру́бчатая – торбаларзан яһалған вышка

Вязка – 1. бәйләү, ялғау; 2. бәйләм

в. бруско́в – бурсаларзы ялғау

в. в накладную – каплап ялғау

в. крестоо́бразная – әүернәләп ялғау

в. вставными круглыми шипами – шканти менән ялғау

в. поперёчная в конусный паз – конус һымак ырмаға аркыры тоташтырып ялғау

- в. поперёчная вставными шипами (шкантами)** – шип (*шканти*) менән аркыры ялғау
- в. поперёчная в ширóкий паз** – киң ырмаға кертеп аркыры ялғау
- в. примыканием** – йәнәшә килтереп ялғау
- в. сквозным одинарным шипом** – бер шип менән үтә ялғау
- в. тавровая** – Т – һымак (*аркыры*) ялғау
- в. угловая** – мөйөшлө ялғау
- Вязкость** – йәбешкәклек, үзлелек
- в. ударная** – бәрмә үзлелек

Г

- Габарит** – габарит (*1. машиналарзың тышкы күренешенең һызмаһы, күләме, зурлығы*)
- Гавань морск.** – гавань (*диңгез, океан, йылға яры буында караптар туктау һәм тороу өсөн эшләнган урын*)
- Гагат** – кара гәрәбә, гагат
- Гадолиний хим.** – гадолиний (*химик элемент*)
- Газ** – газ
 - г. ваграночный** – вагранка газы
 - г. выхлопной** – сығарылған газ
 - г. генераторный** – генератор газы
 - г. горючий** – яныусан газ
 - г. доменный** – домна газы
 - г. жирный** – майлы газ
 - г. идеальный** – идеаль газ
 - г. нефтяной** – нефть газы
 - г. обработанный (отработавший)** – файзаланылған газ

- г. попу́тный – эйэрсен газ
- г. приро́дный – тэбиғи газ
- г. реа́льный – реаль газ
- г. рудни́чный – рудник газы
- г. свети́льный – яктырткыс газ
- г. сухо́й – коро газ
- г. разрежённый – хирэклэнгэн газ
- г. сыро́й – сей газ
- г. то́щий – ярлы газ
- Газго́льдер** – газгольдер (*газ һаклау урыны*)
 - г. мо́крый – һыулы газгольдер
 - г. сухо́й – коро газгольдер
- Гази́рование** – газландырыу
- Гази́фика́тор** – газификатор
 - г. жи́дкого кислоро́да – шыйык кислород газифика-
торы
- Гази́фика́ция** – газификациялау
 - г. подзёмная – ер асты газификацияһы
- Газли́фт** – газлифт (*нефть сығарыу ысулы*)
- Газоана́лизатор** – газоанализатор (*газ тикшереру приборы*)
 - г. хими́ческий – химик газоанализатор
 - г. электр́ический – электр газоанализаторы
- Газобалло́н** – газ баллоны, газобаллон
- Газобето́н** – газлы бетон, газобетон
- Газово́з** – газовоз (*газ ташыусы судно*)
- Газогенера́тор** – газогенератор, газ генераторы (*каты
яғыулыҡты газға әйләндереру приборы*)
- Газоди́зель** – газодизель, газ дизеле
- Газо́йль** – газойль (*яғыулык*)
- Газока́мера** – газ камераһы, газокамера
- Газоли́н** – газолин (*нефть продукты*)
- Газоме́р** – газ үлсэгес

- г. **диафрагменный** – диафрагмалы газ үлсэгес
- г. **крыльчатый** – калаклы газ үлсэгес
- г. **электрометрический** – электрометрик газ үлсэгес
- Газометр** – газометр (*химия лабораторияларында газ-да-
рзы йыйуу, һаклау һәм үлсәү приборы*)
- Газомёт** – газ аткыс, газомёт
- Газоно́бность** – газ микдары (*шахтала*)
- г. **абсолютная** – абсолют газ микдары
- г. **относительная** – сағыштырма газ микдары
- Газообмён** – газ алмашыныу
- Газообразовáтель** – газ яһағыс
- Газоопредели́тель** – газ билдэлэгес
- Газоосвещéние** – газ менән яктыртыу
- Газоотдели́тель** – газ айырғыс
- Газоочисти́тель** – газ тазарткыс
- Газопровóд** – газ үткәргес (*алыска газ ебәрәү өсөн үткә-
релгән торбалар*)
- Газопроница́емость** – газ үткәрәүсәнлек
- Газораспределе́ние** – газ бүлеу
- г. **клапанное** – газды клапандар менән бүлеу
- Газосбо́рник** – газ йыйғыс
- Газосмеси́тель** – газ аралаштырғыс
- Газоснабже́ние** – газ менән тәмин итеу
- Газосодержáние** – газлылык
- Газотро́н** – газотрон (*терегөмөш пары тултырылган ике
электродлы лампа*)
- Газотурби́на** – газ турбинаһы, газотурбина (*газ ярза-
мында эшләүсе двигатель*)
- Газоупо́рность** – газға сызамлылык
- Газохо́д** – газоход (*судно*)
- Газохрани́лище** – газ һаклағыс

Гайка – гайка (*винт, болт кеүек һырлы нәмәләргә борон иңдерелә торған төрлө дәмәлдәге деталь*)

г. **барашковая** – колаклы гайка

г. **глухая** – һуқыр гайка

г. **закрепительная** – кысыу гайкаһы

г. **корончатая** – тажлы гайка

г. **контактная** – контакт гайкаһы

г. **левая** – һул гайка

г. **маточная** – йөрөтөү винты гайкаһы

г. **накидная** – каплама гайка

г. **натяжная** – тарттырыу гайкаһы

г. **правая** – уң гайка

г. **прорезная** – ярыклы гайка

г. **регулирующая** – көйләү гайкаһы

г. **с прорезной головкой** – уйымлы гайка

г. **уплотняющая** – тығызлау гайкаһы

г. **фасонная** – фасонлы гайка

г. **цилиндрическая** – цилиндрик гайка

г. **шестигранная** – алты кырлы гайка

Гайковёрт – гайка борғос, гайковёрт

Гайперник – гайперник (*тимерле-никелле иретмә*)

Гак – гак (*ыргак*)

Гакаборт – гакаборт (*судноның койрок өлөшөндәге өскө түңәрәкләнгән урыны*)

Гакблок – гакблок (*ыргаклы блок*)

Галалит – галалит (*пластмасса*)

Гален – гален (*яһалма курғаш ялтырауығы*)

Галечник – кырсынташ сығанағы

Галлий – галлий (*химик элемент*)

Галлон – галлон (*һыйзырышлык берәмеге*)

Галометр – галометр (*иретмәләге тоҙ процентын үлсәү приборы*)

- Галс** *морск.* – галс (*судноның елгә карата йүнәлеше*)
 г. **лѐвый** – һул галс
- Галтель** – 1. галтель; 2. плинтус; 3. түнәрәкләнеш
- Галфвинд** *морск.* – галфвинд (*елкәнле судноның курсы*)
- Гальванизация** – гальванизация (*даими электр тогы кулланыу*)
- Гальванометр** – гальванометр (*электр тогын үлсәй торган прибор*)
- г. **астати́ческий** – астатик гальванометр
- г. **баллисти́ческий** – баллистик гальванометр
- г. **вибрацио́нный** – вибрацион гальванометр
- г. **дифференциальный** – дифференциаль гальванометр
- г. **зерка́льный** – көзгөлө гальванометр
- г. **стрѐлочный** – уклы гальванометр
- г. **стру́нный** – кыллы гальванометр
- г. **тепловóй** – термик гальванометр
- г. **универса́льный** – универсаль гальванометр
- Гальванопластика** – гальванопластика (*берәй предметтың күсермәһен алыу өсөн шул предмет өстөнә металл катламы ябыу*)
- Гальванопокрытие** – гальваник (*ысул менән*) каплау
- Гальваностегия** – гальваностегия (*металл әйбер өстөн электролитик ысулдан файзаланып икенсе металл менән каплау*)
- Гальваностереотипия** – гальваностереотипия (*китап басыу калыптарын электролитик ысул менән әзерләү*)
- Гальванотехника** – гальванотехника (*электрохимияның бер тармагы*)
- Галька** – кырсынташ
- Гамма** – гамма (*Ерзең магнит кыры көсөргәнешлеген үлсәү берәмеге*)
- Гамма-железо** – гамма-тимер

- Гамма-лучи** – гамма-нурзар
- Гардени́т** – гарденит (*сынықтырылған коростоң микро-структураһы*)
- Гарни́тура** *полигр.* – гарнитура (*бер төр нәмәләрзең тулы ыйылмаһы*)
- г. котла́** – пар қазаны гарнитураһы
- Гарт** *полигр.* – гарт (*хәрефтәр койоу өсөн қулланыла торған кара курғаиш, ак курғаиш һәм һөрмә иретмәһе*)
- Гаси́тель** – һүндергес
- Га́убица** – гаубица (*артиллерия орудиеһы*)
- Га́усс** – гаусс (*магнит индукцияһы берәмеге*)
- Га́фель** – гафель (*қырын елкәнде нығыта торған ауыш бурса*)
- Га́фний** – гафний (*химик элемент*)
- Гаше́ние йзвести** – эзбиз һүндереү
- Гвозди́льня** – казак станогы
- Гвоздоде́р** – казак һурғыс
- Гезе́нк** – гезенк, һуқыр лампа (*шахтала*)
- Гексагри́д** *рад.* – гексагрид (*һигез электродлы лампа*)
- Гексо́д** *рад.* – гексод (*алты электродлы лампа*)
- Гекта́р** – гектар (*метрик системаның 10000 кв. метрға тиң булған үлсәү берәмеге*)
- Гектова́тт** – гектоватт (*көсөргәнеш берәмеге*)
- Гекто́граф** – гектограф (*күсермә алыу кулланмаһы*)
- Ге́лий** – гелий (*химик элемент, газ*)
- Гелико́птер** – геликоптер, вертолёт
- Гелиограви́юра** – гелиографюра (*китап бақыу калыптарынын фотомеханик юл менән әзерләү ысулы*)
- Гелио́граф** – гелиограф (*1. кояштың рәсемен төшөрөп алыу өсөн кулланыла торған телескоп; 2. кояш яқтылығының дауамын яза торған автомат прибор; 3. сигнал биреү приборы*)

Гелиоустановка – гелиококоролма, кояш энергияһы королмаһы

Гематит *геол.* – гематит, кызыл тиерташ

Генератор – генератор (*механик энергияны электр энергияһына айландереүсе машина*)

г. **асинхронный** – асинхрон генератор

г. **ацетиленовый** – ацетилен генераторы

г. **высокой частоты** (высокочастотный) – юғары йышлык генераторы

г. **двигатель** – двигатель-генератор

г. **дуговой** – дуғалы генератор

г. **задающий** – биргес генератор

г. **звуковой** – тауыш генераторы

г. **импульсный** – импульс генераторы

г.-**компаунд** (компаундный) – компаунд генератор

г. **ламповый** – лампалы генератор

г. **молекулярный** – молекуляр генератор

г. **стандартных сигналов** – стандарт сигналдар генераторы

г. **шунтовый** – шунтлы генератор

г. **электронный** – электронлы генератор

г. **электростатический** – электростатик генератор

Генерация *рад.* – генерация

г. **паразитная** – паразитик генерация

Генри – генри (*индуктивлык берәмеге*)

Геодезия – геодезия (*ер өстөнөң зурлығын һәм дәүмәлен өйрәнеүсе фән*)

Геология – геология (*ер төзөлөшөн, казылма байлык яткылыктарын өйрәнеүсе фән*)

Геометрия – геометрия (*математика бүлеге*)

Геометрия инструмента – инструмент геометрияһы

- Геофóн** *геол.* – геофон (*тауыш тулкындарын тотоу приборы*)
- Гептóд** *рад.* – гептод (*ете электродлы лампа*)
- Герм** – герм (*скульптура формаһы*)
- Гермáний** – германий (*химик элемент, металл*)
- Герметизáция** – герметиклау, һауа сыкмаҫлык итеү
- Герметичность** – герметиклык
- Герц** – герц (*тирбәләш йышлығын үлсәү берәмеге*)
- Гетеродíн** *рад.* – гетеродин (*юғары йышлык хасил итеүсе ярзамсы генератор*)
- Гетина́кс** – гетинакс (*изоляция материалы, пластик*)
- Гёттер** – геттер (*электрон лампаның эске стеналарына һөртөлгән газ йотоусы матдә*)
- Гй́бка** – бөгөү
- Гй́бкость** – һығылмалылык, һығылыусанлык
- Гиг** – гиг (*көймәнең бер төрө*)
- Гигрóграф** – гигрограф (*үзе язғыс гигрометр*)
- Гигрóметр** – гигрометр, дымлылык үлсәгес
- Гигроскопичность** – дым тартыусанлык
- Гидрáвлика** – гидравлика (*һыузың тигезлек һаклау, хәрәкәт итеү закондары һәм уларзы ғәмәлдә кулланыу тураһындағы фән*)
- г. подзёмная** – ер асты гидравликаһы
- Гидрáнт** – гидрант (*урамдарза һыу һибеү, янғын һүндереү өсөн куйылған һыу колонкаһы йәки краны*)
- г. пожарный** – янғын һүндереү гидранты
- Гидроавиáция** – гидроавиация, һыу авиацияһы
- Гидроаккумуля́ция** – гидроаккумуляция, һыу туплау
- Гидроаэроплáн** – гидросамолёт, гидроаэроплан (*һыу өштөнә төшә һәм унан күтәрелеп оса торған самолёт*)

- Гидрогенератор** – гидрогенератор (*һыу турбинаһы менән хәрәкәткә килтерелә торған электр генераторы*)
- Гидродвигатель** – гидродвигатель, гидромотор
- Гидродинамика** – гидродинамика (*гидромеханиканың бер бүлеге*)
- Гидроизол** – гидроизол, һыу үткәرمәүсе материал
- Гидроизоляция** – гидроизоляция, һыузан һаклағыс изоляция
- Гидролиз** – гидролиз, таркатыу (*катмарлы матдәләргә химик юл менән һыуза таркатыу*)
- г. **жиров** – майзарзы таркатыу
- Гидромасса** – гидромасса, ярым шыйык торф массаһы
- Гидроматик** – гидроматик (*гидравлик тормоз*)
- Гидрометаллургия** – гидрометаллургия
- Гидрометр** – гидрометр, һыу үлсәгес
- Гидромеханизация** – гидромеханизациялау
- Гидромеханика** – гидромеханика
- Гидромонитор** – гидромонитор (*һыу ағымы менән грунт йыузыра торған кулайлама*)
- Гидромотор** – гидромотор, гидравлик двигатель
- Гидромуфта** – гидромуфта (*гидравлик күсергес*)
- Гидронасос** – гидронасос, шыйыклык насосы
- г. **поршневый** – бешкәкле гидронасос
- г. **ротационный** – ротацион гидронасос
- Гидропередача** – гидравлик күсереү, гидравлик күсергес, гидрокүсергес
- Гидропульт** – гидропульт (*шыйыклык һиптергес*)
- Гидросамолёт** – гидросамолёт
- Гидростабилизация** – гидростабилизация (*шыйык ағыулықты көкөрт һәм кислород кушылмаларынан тазартыу*)

- Гидростáнция** – гидростанция, гидравлик (*һыу*) электр станцияһы
- Гидротéхника** – гидротехника (*тәбиғәт һыуҙарын халык хужалығында файзаланыу тураһындағы фән, техниканың айырым королмалар ярҙамында шул бурысты тормошка ашыра торған бүлеге*)
- Гидротíпия** – гидротипия (*төслө кинокартиналар төшөрөү ысулы*)
- Гидротóрф** – гидроторф (*торфты йыузырып табыу ысулы*)
- Гидротрансформáтор** – гидротрансформатор (*гидравлик күсергес*)
- Гидротурбíна** – гидротурбина (*хәрәкәтләнеп торған һыу энергияһын вал, ясмалар әйләндерә торған энергияға әйләндерөсө двигатель*)
- Гидроу́зел** – гидроузел (*канал, быуа, гидростанция һ. б. төзөлгән барлык гидротехник королмалар*)
- г. плотýнный** – быуалы (*плотинылы*) гидроузел
- Гидроусилýтель** – гидрокөсәйткес
- Гидрофýльность** – гидрофиллек (*каты есемдең һыу менән сынығыу үзенсәлеге*)
- Гидрофóбность** – гидрофоблык (*каты есемдәрҙең һыуға сыланмау үзенсәлеге*)
- Гидрофóн** – гидрофон (*һыузағы тауыш тулкындарын тотоу приборы*)
- Гидроцилýндр** – гидроцилиндр
- Гидрошáхта** – гидрошахта (*гидромеханикалаштырылған шахта*)
- Гидроэлевáтор** – гидроэлеватор (*һыу ағызыусы насос*)
- Гидроэлектростáнция** – гидроэлектростанция (*һыу электр станцияһы*)
- Гидроэнергéтика** – гидроэнергетика (*һыу энергетикаһы*)

- Гидроэне́ргия** – гидроэнергия, һыу энергияһы
- Гик** – гик (*елкәндәр тарттыра торған ағас*)
- Гильберт** – гильберт (*магнит йөрөтөү көсөн үлсәү берәмеге*)
- Гильза** – гильза (*цилиндр кеүек кулайлама*)
 г. соединительная – тоташтырыу (*ялгау*) гильзаһы
 г. вставная – куймалы гильза
- Гильсонит** – гильсонит (*минерал*)
- Гиперон** – гиперон (*элементар кичәк*)
- Гиперсенсibiliзация** – гиперсенсibiliзация (*фотографик эмульсияларзың һизгерлеген арттырыу ысулы*)
- Гипоце́нтр** – гипоцентр (*ер тетрәү үзәге*)
- Гипс** – гипс (*минерал*)
 г. волокнистый – сүс шикелле гипс
- Гипсобетон** – гипслы бетон
- Гипсотермометр** – гипсотермометр (*термобарометр*)
- Гирлянда** – гирлянда (*бизәк, орнамент*)
 г. изоляторов – изоляторзәр гирляндаһы
- Гиробус** – гиробус (*транспорт машинаһы*)
- Гирокомпас** – гироскоп, гироскопик компас
- Гиропилот** – гиропилот (*прибор*)
- Гироскоп** – гироскоп (*тиз өйрөлөүсә каты есем*)
- Гистерезис** – гистерезис (*физик есемдең тышкы тәъсиргә реакцияһы*)
 г. магнитный – магнит гистерезисы
 г. упругий – эластик гистерезис
 г. химический – химик гистерезис
- Гитара маш.** – гитара (*кырыу станогындағы деталь*)
- Гичка** – гичка (*озон, тар кәмә*)
- Гладилка** – шымарткыс
- Гладило** – шымарткыс, ялтыраткыс

Глазо́к – күз (*күзәтеү тишеге*)

Глазу́ровка – глазу́рлау, глазу́рь менән каплау

Глазу́рь – глазу́рь, ялтырауык

г. **прозра́чная** – үтә күренмәле глазу́рь

Глет сви́нцовый – курғаш глеты (*окись*)

Гли́на – (*кызыл*) балсык

г. **жи́рная** – майлы балсык

г. **кли́нкерная** – клинкер балсык

г. **огнеупо́рная** – утка сызам балсык

г. **фарфо́ровая** – фарфор балсык

г. **формо́вочная** – формалау балсығы

Глинобето́н – балсыклы бетон

Глинозе́м – глинозе́м (*тупракта була торған алюмин окисы*)

Глиномеша́лка – балсык болғағыс

Глиномя́лка – балсык изгес

Глиносоло́ма – һаламлы балсык, саман

Глинохозя́йство – балсык изеү хужалығы

Гли́ссер – глиссер (*һыу өстөнән шыуып бара торған шәп йөрөшлө пропеллерлы кәмә*)

Глисси́рование – глиссерлау, гидропланерлау

Глицери́н – глицерин (*төҫһөз шыйыкса*)

г. **техни́ческий** – техник глицерин

Гло́бус – глобус (*ер шарының бәләкәй модели*)

Глуби́на – тәрәнлек

г. **крити́ческая** – критик тәрәнлек

г. **модуля́ции** – модуляция тәрәнлеге

г. **норма́льная** – нормаль тәрәнлек

г. **ре́зания** – киҫеү тәрәнлеге

г. **ре́зкости** – асыклык (*контраслык*) тәрәнлеге

Глубиноме́р – тәрәнлек үлсәгес

Глуха́рь – зур винт

Глушитель – тауыш йоткос, һүндергес
Гляделка – күз (*пар казанында күзәтеү тишеге*)
Глянец – ялтырауык, ялтырау
Глянцевание фот. – ялтыратыу
Гнездо – оя

г. **подпятника** – подпятник ояһы, орсок ояһы
г. **штепсельное** – штепсель ояһы

Гнёт – пресс, баҫрау

Гнутьё – бөгөү

Головка – баш, эшләпә, капкас

г. **блока цилиндров** – цилиндрзәр блогы капкасы

г. **болта** – болт эшләпәһе

г. **делительная** – бүлгес баш

г. **заклёпки** – сигә эшләпәһе

г. **рельса** – рельс башы

г. **полутайная** – ярым йәшерен эшләпә

г. **потайная** – йәшерен эшләпә

г. **резца** – кырккыс башы

г. **цилиндрическая** – цилиндрик эшләпә

г. **шатуна** – шатун башы

г. **камельная** – кыззырыу шары

Гольмий – гольмий (*химик элемент*)

Гондола – гондола (*1. үзбушаткыс вагон; 2. аэроstatтың, дирижаблдең кешеләр ултырта торған өлөшө*)

Гониометр – гониометр, мөйөш үлсәгес

Гонок – кыззырғыс (*тукыу станогында*)

Гонт – гонт (*түбә ябыу материалы*)

Горбач (горбатик) – кәкре табанлы йышкы

г. **вогнутый** – батынкы йышкы

г. **выпуклый** – кабарынкы йышкы

Горбыль – кыртыш такта, гәрбил

Горелка – горелка, яндырғыс

- г. **га́зовая** – газ горелкаһы
- Горелье́ф** *арх.* – горельеф (*калкыу һүрәт*)
- Горéние** – яныу
- г. **беспла́менное** – ялкынһыз яныу
- г. **предка́мерное** – алғы камерала яныу
- г. **устóйчивое** – тоторокло яныу
- Горизóнт** – горизонт, офок
- г. **видимый** – күренмәле офок
- г. **воды́** – һыу (*зың*) горизонты
- г. **грунто́вых вод** – ер асты һыуының горизонты
- г. **иску́ственный** – яһалма горизонт
- г. **нефте́носный** – нефтле горизонт
- г. **продукти́вный** – продуктлы горизонт
- г. **рабо́чий** – эш горизонты
- Гори́мость** – яныусанлык
- Го́рка сортиро́вочная** – төргә айырыу майҙаны (*ти-мер юлда*)
- Горн** – 1. тимерлек усағы; 2. горн (*домна мейесенең түбән өлөшө*)
- г. **кузнéчный** – тимерлек усағы
- г. **плавильный** – металл иретеп табыу усағы
- г. **пла́менный-тепéльный** – тепелле-ялкынлы мейес
- Горю́чее** – яғыулык
- г. **áтомное** – атом яғыулығы
- г. **газообра́зное** – газ (*һымак*) яғыулык
- г. **жи́дкое** – шыйык яғыулык
- г. **твёрдое** – каты яғыулык
- Гофр** – гофр (*тулкын һымак бөгөлгән йока металл, асбо-фанера йәки фанера табактары*)
- Грабштіхель** – грабштихель (*киҫкес*)
- Гравиемо́йка** – гравий йыуғыс
- Гра́вий** – гравий, вак кырсын таш, эре ком

- Гравиметрiя** – гравиметрия (*ауырлык көсөн үлсәү тура-
һындағы фән*)
- Гравировáние** – гравюра яһау
- Гравитáция** – гравитация (*бөтөн донъя тартыу көсө*)
- Град** – град (*мөйөш үлсәү берәмеге*)
- Градиéнт давлéния** – баһым градиенты
- Градуи́рование** – һызык менән бүлгеләү, градустарға
бүлөү, градус билдэләре һызыу
- Гра́дус** – градус (*1. үлсәү берәмеге, түңәрәктең 360-тан
бер өлөшө; 2. температура үлсәү берәмеге*)
- г. жё́сткости** – катылык градусы
- Гра́дусник** – градусник, термометр (*температураны
үлсәй торған прибор*)
- Гра́лекс** – гралекс (*яһалма күн*)
- Грамм-áтом** – грамм-атом (*үзенең атом массаһына тура
килгән химик элементтың грамдар һаны*)
- Грамм-моле́кула** – грамм-молекула (*үзенең молекула
массаһына тура килгән ябай һәм катмарлы химик мат-
дәнең грамдар һаны*)
- Граммофóн** – граммофон (*махсус көйтабакка язылған
тауышты кабаттан ишеттерә торған рупорлы му-
зыкаль аппарат*)
- Грамм-эквивалéнт** – грамм-эквивалент
- Гранáт** – гранат (*аһылташ*)
- Гранáта** – граната (*шартлай торған артиллерия сна-
ряды*)
- Гранатомёт** – гранатомёт (*һуғыш коралы*)
- Грани́т** – гранит (*минерал*)
- Гранитóль** – гранитоль (*яһалма күн*)
- Гра́нка** полигр. – гранка (*1. биткә һалынмаған набор;
2. биткә һалынмаған набор баһмаһы; 3. набор һаклау
тартмаһы*)

- Гранулирование** (грануляция) – ярмалау, бөртөкләндереу
- Гранула** – бөртөк
- Гранулятор** – гранулятор (*бункер стенаһын шлак улты-рыузарзан һаклағыс*)
- Грань** (граница) – сик, кыр
- Грат** – грат, металл кылсығы
- Гратобель** – гратобель (*столяр коралы*)
- График** – график (*төрлө процесларҙың һан бәйләнеш-тәрен күрһәтә торған диаграммалар, һызмалар*)
- г. **отопительный** – яғыу графигы
- Графит** – графит (*минерал*)
- г. **искусственный** – яһалма минерал
- Графитизация** – графитлау, графитизация
- Гребенка** – тарак
- г. **резьбовая** – һыр яһау тарағы
- Грейдер** – грейдер (*ер казыу машинаһы*)
- г. **прицепной** – тағылма грейдер
- Грейфер** – грейфер (*экскаваторҙың асылмалы сүмесе*)
- Грелка** – йылыткыс, грелка
- Гридлик** *рад.* – гридлик
- Грозоразрядник** – йәшен кайтарғыс
- Громкоговоритель** – репродуктор, громкоговоритель
- г. **спаренный** – куш репродуктор
- г. **диффузорный** – диффузорлы репродуктор
- г. **пьезоэлектрический** – пьезоэлектрик репродуктор
- г. **рупорный** – рупорлы репродуктор
- г. **электродинамический** – электродинамик репродуктор, динамик
- г. **электромагнитный** – электромагнитлы репродуктор
- Громкость звука** – тауыш катылығы
- Громоотвод** – йәшен кайтарғыс

- Грот-мáчта** – грот-мачта (*судноның уртаһындағы йәки иң бейек мачта*)
- Грóхот** – эре илэк (*орлок, ком, вак таш, мәгдән иләүзә кулланыла*)
- Груз** – йөк
 г. **полéзный** – файзалы йөк
 г. **утяжелитель** – ауырайткыс йөк
- Грузы́ло** – батырғыс
- Грузови́к** – йөк автомобиле
- Грузоподъёмник** – йөк (*йәки ауырлык*) күтәргес
- Грузоподъёмность** – йөк күтәрәүсәнлек
- Грузопото́к** – йөк хәрәкәте
- Грузотакси́** – йөк таксийы
- Грунт** – ер, тупрак
- Грунто́вка** – грунтлау
- Грунтге́бель** – грунтгебель (*столяр коралы*)
- Грунтосо́с** – тупрак һурзырғыс
- Грязеотсто́йник** – бысрак айырғыс
- Грязеулови́тель** – бысрак тоткос
- Гуáшь** – гуашь (*елемде һыуза изеп эшләнгән буяу*).
- Гу́бчатый** – вак-вак тишекле, күз-күз тишекле, болот һымак көпшәк
- Гудо́к** – гудок (*сигнал бирә торған механик һыз-ғырткыс*)
- Гудро́н** – гудрон, тау ысмалаһы (*нефть калдығынан кайнатып сығарылған турта – кара ысмала матдә*)
- Гудронáтор** – гудронатор (*битум тараткыс машина*)
 г. **самодви́жушийся** – үзйөрөшлө гудронатор
- Гуммиара́бик** – гуммиарабик (*кағыз елеме төрө*)
- Гумми́рование** – гуммирлау, резина менән каплау
- Гүсеница** – сылбыр (*тракторза, танкыла һ. б.*)
- Гуттапе́рча** – гуттаперча (*каучук һымак матдә*)

Д

Давило – һықкыс

Давильник – бақтырғыс

Давление – бақым (*газ һәм шыйықлықтың бақыу һәм ян-якка этеу көсө*)

д. **абсолютное** – абсолют бақым

д. **акустическое** – акустик бақым

д. **атмосферное** – атмосфера бақымы

д. **воздуха** – һауа бақымы

д. **впрыска** – (*яғыулық*) бөркеү бақымы

д. **высокое** – юғары (*зур*) бақым

д. **гидродинамическое** – гидродинамик бақым

д. **гидромеханическое** – гидромеханик бақым

д. **горное** – катламдар бақымы, тау бақымы

д. **забойное** – забойзағы бақым

д. **избыточное** – артык бақым

д. **критическое** – критик бақым

д. **насыщения** – туйыныу бақымы, туйындырыу бақымы

д. **начальное** – башланғыс бақым

д. **низкое** – түбән бақым

д. **осевое** – күсәр буйы бақымы

д. **парциальное** – парциаль бақым

д. **полное** – тулы бақым

д. **пробное** – һынау бақымы

д. **рабочее** – эш бақымы

д. **сгорания** – яныу бақымы

д. **сжатия** – кысылыу бақымы

д. **статическое** – статик бақым

д. **удельное** – сағыштырма бақым

д. **фонтанирования** – фонтанлау бақымы

Дальномер – алыслык үлсәгес

д. **оптический** – оптик алыслык үлсәгес

д. **стереоптический** – стереоптик алыслык үлсәгес

Дальность передачи – тапшыруу алыслығы

Дамба – дамба (*һыу баһыузан һаклау нығытмаһы*)

д. **струенаправляющая** – ағым йүнәлткес дамба

Дарси – дарси (*тау токомдарының үткәреүсәнлеген үлсәү берәмеге*)

Датчик – биргес, билгеләгес, датчик

д. **времени** – вакыт билгеләгес

д. **электроконтактный** – электр контактлы билгеләгес

Дверца (дверка) – ишек, бәләкәй ишек, капкас

д. **откидная** – кайтармалы ишек

д. **задвижная** – шыузырма ишек

д. **двустворчатая** – ике якка асылмалы ишек

Двигатель – двигатель, мотор (*берәр төрлө энергияны механик энергияға әйләндереп, нимәнелер хәрәкәткә килтерә торған машина*)

д. **авиационный** – авиация моторы

д. **ав. воздушно-реактивный** – һауалы реактив авиация моторы

д. **ав. жидкостно-реактивный** – шыйыклыклы реактив авиация моторы

д. **ав. поршневой** – поршенлы авиация моторы

д. **ав. прямооточный бескомпрессионный** – компрессорһыз тура ағымлы авиация моторы

д. **пульсирующий** – пульсациялы авиация моторы

д. **ав. турбовинтовой** – турбиналы-винтлы авиация моторы

д. **асинхронный** – асинхрон мотор

д. **бензиновый** – бензин моторы

д. **быстроходный** – тиз йөрөшлө мотор

- д. **ветряной** – ел двигателе
- д. **вечный** – мәңгелек двигатель
- д. **внутреннего сгорания** – эске яныулы двигатель
- д. **воздушно-реактивный** – һауалы реактив мотор
- д. **водяной** – һыу двигателе
- д. **газовый** – газ двигателе
- д. **генераторный** – генератор двигателе
- д. **гидравлический** – гидравлик двигатель
- д. **дизельный** – дизель моторы
- д. **двойного расширения** – ике кат киңәйеүле мотор
- д. **двухтактный** – ике тактлы мотор
- д. **индукционный** – индукцион мотор
- д. **карбюраторный** – карбюраторлы мотор
- д. **комбинированный** – катнаш мотор
- д. **лёгкого топлива** – еңел яғыулык моторы
- д. **непосредственного вспрýска** – туранан-тура бөр-көүлә мотор
- д. **низкого сжатия** – түбән кысымлы мотор
- д. **основной** – төп мотор
- д. **переменного тока** – алмаш ток моторы
- д. **предкамерный** – алғы камералы мотор
- д. **пусковой** – ебәреү моторы
- д. **ракетный** – ракета-двигатель
- д. **реактивный** – реактив мотор
- д. **реверсивный** – реверсив мотор
- д. **редукторный** – редукторлы мотор
- д. **репульсионный** – репульсион мотор
- д. **роторный** – роторлы мотор
- д. **сверхмощный** – үтә зур кеүәтле мотор
- д. **с внешним ротором** – тышкы роторлы мотор
- д. **сериесный** – сериес-мотор
- д. **синхронный** – синхронлы мотор

- д. **стационарный** – стационар мотор
- д. **трёхфазный** – өс фазалы мотор
- д. **тепловой** – йылылык двигателе
- д. **турбовинтовой** – турбины-винты мотор
- д. **тяжёлого топлива** – ауыр (*куйы*) яғыулык менән эшләй торған мотор
- д. **шунтовой** – шунты мотор
- д. **электровозный** – электровоз моторы
- д. **электрический** – электр двигателе, электр моторы

Движение – хәрәкәт

- д. **возвратно-поступательное** – кайтмалы йөрөш хәрәкәте
- д. **вращательное** – әйләнмә хәрәкәт, әйләнәү хәрәкәте
- д. **вращательно-поступательное** – әйләнәү-йөрөш хәрәкәте
- д. **вспомогательное** – ярҙамсы хәрәкәт
- д. **прерывисто-вращательное** – өзөклә-әйләнмә хәрәкәт
- д. **скользящее** – шыума хәрәкәт
- д. **турбулентное** – турбулент хәрәкәт
- д. **установившееся** – стационар хәрәкәт
- д. **хаотичное** – хаотик хәрәкәт

Движитель – йөрөткөс

- д. **гусеничный** – карышлауыклы йөрөткөс

Движок – движок (*1. күсәр буйлап шыуып йөрөүсә механизм өлөшө; 2. баләкәй генә двигатель*)

Двукólка – ике тәгәрмәсле арба, куян арба

Двуство́лка – ике көбәкле (*мылтык*)

Двугавро́вый – ике Т-һымак

Дебарка́дер – дебаркадер (*суднолар туктау урыны*)

Деб́ит – дебит (*билдәле бер вакыт эсендә күзәүзән сыккан һыуың, нефтьтең, газдың һ. б. микдары, күләме*)

- д. **постоянный** – даими дебит

- д. **сумма́рный** – барлык дебит, суммар дебит
- Дебитомéр** – дебитомер, дебит үлсэгес
- Девиáция** – девиация (*төрлө сәбәп аркаһында снаряд, пуля йүнәлешенең йәки судно, самолёт барышының үзгәреше*)
- д. **крéновая** – крен девиацияһы
- д. **курсовáя** – курс девиацияһы
- д. **частоты́** – йышлык девиацияһы
- д. **электромагнiтная** – электромагнитлы девиация
- Дегазáтор** – дегазатор (*дегазация үткәрә торған аппарат*)
- Дегазáция** – дегазация (*ағыуланған нәмәләрҙе зарарһызландырыу, ағыуынан тазартыу*)
- д. **метáлла** – металды газдан айырыу
- Дегидратáция** – һыузан тазартыу, дегидратация
- Дёготь** – дегет (*гәзәттә, кайын тузы, торф йәки ташкүмерҙән кыуып алынған куйы кара есле шыйыклык*)
- д. **берёстовый** – кайын тузы дегете
- д. **древесный** – ағас дегете
- д. **каменноугóльный** – ташкүмер дегете
- Дедвéйт морск.** – дедвейт, йөк күтәрәүсәнлек
- Дезинтегрáтор** – дезинтегратор (*газдарҙы тазартыусы аппарат*)
- Дезодорáтор** – дезодоратор (*еҫ бөтөрөү приборы*)
- Дейтэрий** – дейтерий (*водород изотобы*)
- Декалькомáния** – декалькомания (*полиграфия ысулы*)
- Декантáтор** – декантатор, куйырткыс
- Декапiрование** – декапирлау (*металл өҫтөндәге тутты бөтөрөү, металл өҫтөн тазартыу*)
- Декатpование** – декатировкалау (*ултырмаһын өсөн йөн тукымаларҙы пар йәки кайнар һыу менән эшкәртеү*)
- Деклинóметр** (унифиляр) – деklinометр (*магнит ағышын билдәләй торған прибор*)

Декомпрéссор – декомпрессор (*двигателде кабызганда цилиндрза һауаның кысылыуын билдәләй торған механизм*)

Декóр – декор (*архитектурала бизәү ысулдары*)

Дéксель – дексель (*аркыры балтаға окшаған корал*)

Декстрýн – декстрин, крахмал елеме

Делéние – 1. бүлем; 2. бүл(ен)еү

д. коллéкторное – коллектор менән бүлеү

д. нулевóе – нуль бүлем

д. я́дерное – ядроның бүленеүе

Делýтель – айырғыс, бүлгес

д. внýтренний – эске айырғыс

д. напряжéния – көсөргәнеш бүлгесе

Дéльта-древесýна – дельта-ағас (*йóка ағас катламдарынан преслап эшлэнгән материал*)

Дéльта-желéзо – дельта-тимер (*тимерзең аллотропик формаһы*)

Дéльта-электрóны – дельта-электрондар

Дельтаплáн – дельтаплан (*һығылмалы канатлы планер*)

Демодуля́тор – демодулятор (*электр тезмәһе йәки королмаһы*)

Демодуля́ция – демодуляция

Демонта́ж – һүтеү, кутарып алыу, демонтажлау

Дéмпфер – демпфер, һүндергес

д. возду́шный – һауа демпферы

д. динамýческий – динамик демпфер

д. ма́сляный – майлы демпфер

д. электромагнítный – электромагнитлы демпфер

Демпфýрование – тирбәләште һүндереү, демпферлау

Денатурáт – денатурат (*техник спирт*)

Денсимéтр – денсимер (*ареометрзың бер төрө*)

Дентýкулы (зубчики) – дентикулдар, тештәр (*кәрниз аштындағы сығынтылар*)

Депарафинизация – парафиндан тазартуу

Депó – депо (*паровоздар, вагондар куйуу һәм төзәтеу урыны*)

д. **оборóтное** – боролош депоһы

д. **основное** – төп депо

д. **пожáрное** – янғын һүндереу депоһы

Деполяризация – деполяризация (*полярлашыуҙы кәметеу йәки юк итеу*)

Депрессор – депрессор, баһтырғыс

Дергáч – һурғыс, қазау һурғыс

Держáвка (держалка, держатель) – тоткос, тотка

Деривáция – деривация (*йылға һыуын канал менән тармакландырыу*)

д. **напóрная** – баһымлы деривация

Дермáтин – дерматин (*яһалма күн, тукума*)

Дёррик-кран – деррик-кран (*күтәрәу кранының бер төрө*)

Десенсибилизация – десенсибилизация (*фотографик катлауың яқтыға һизгерлеген кәметеу*)

Десульфурáция – десульфурация, көкөрттән айырыу, тазартуу

Деталирóвка – деталләштереу

Детáль – деталь, өлөш

д. **бáзовая** – төп деталь

д. **быстросмённая** – тиз алмаштырмалы деталь

д. **стандáртная** – стандарт деталь

д. **быстросъёмная** – тиз алынмалы деталь

д. **железобетóнная** – тимер-бетон деталь

д. **крепёжная** – нығытыу детале

д. **ответственная** – әһәмиәтле деталь

Детáндер – детандер (*газ һыуытыу машинаһы*)

Детектирование рад. – детекторлау

д. **анóдное** – анод ярзамында детекторлау

д. диодное – диод ярзамында детекторлау

д. сѣточное – селтәр ярзамында детекторлау

Детѣктор – детектор (*тауыштың югары тирбәлеу йышлығын иштерлек итеп түбәнәйтә торған махсус королма*)

д. галѣновый – гален детектор

д. генерярующий – кристадин, генерациялаусы детектор

д. кристаллический – кристалл детектор

д. купроксный – купрокс(лы) детектор

д. ламповый – лампа(лы) детектор

д. синхронный – синхрон детектор

д. устойчивый – тоторокло детектор

д. частотный – йышлык детекторы

Детонатор – детонатор (*1. шартлатыу өсөн кулланыла торған махсус матдә; 2. шартлаткыс кабы*)

Детонация (детонирование) – детонация, шартлау

Дефѣкт – дефект, етешезлек, кәмселек

д. массы – масса дефекты

Дефектоскоп – дефектоскоп (*дефект тикшиерүсе прибор*)

Дефектоскопия – дефектоскопия (*материалдардың сифатын тикшиерү*)

д. индукционная – индукцион дефектоскопия

д. магнитная – магнит дефектоскопияһы

д. ультразвуковая – ультразвустик дефектоскопия

Дефибрер – дефибрер (*ағас онтағы етештерерү машинаһы*)

д. винтовой – винтлы дефибрер

Дефлаграция – дефлаграция (*шартлаткыс матдәнәң акренләп яныуы*)

Дефлегмация – дефлегмация(лау) (*шыйыклыктарзы кыуып бер-беренән айырыу*)

Дефлектор – дефлектор (*мөрийә башына куйыла торған калай калпак*)

Дефокуси́ровка – фокустарзың бозолоуы, дефокусировка

Деформа́ция – деформация (*есемдең күләме йәки дәүмәле үзгәреүе*)

д. **горя́чая** – эсе килеш деформацияланыу

д. **изги́ба** – бөгөлөү деформацияһы

д. **упру́гая** – эластик деформация

д. **круче́ния** – боролған деформация

д. **неупру́гая** – эластик булмаған деформация

д. **оста́точная** – калдык деформация

д. **пласти́чная** – пластик деформация

д. **сдвй́га** – шыуышыу деформацияһы

д. **сжа́тия** – кысылыу деформацияһы

д. **удлинне́ния** – оз(он)айыу деформацияһы

Дехлорй́рование – хлорзан айырыу, хлорһызлау

Децибе́л – децибел (*тауыш көсөнөң шартлы берәмеге*)

Дециме́тр – дециметр (*метрзың ундан бер өлөшө*)

Дешифра́тор – дешифратор (*алынған сигналдарзы хәрефтәргә йәки шартлы билгеләргә әүерелдерә торған механизм*)

Дезмульса́ция – дезмульсация, эмульсияны таркатыу (*нефтьте һыузан айырыу*)

Джоуль – джоуль (*йылылык микдарын, энергияны үлсәү берәмеге*)

д. **абсолютный** – абсолют джоуль

д. **международный** – халык-ара джоуль

Дзот (дэрево-земляная огневая точка) – дзот (*бүрәнә һәм балсыктарзан төзөлгән ут асыу ныгытмаһы*)

Диаба́з – диабаз (*төзөү эшендә кулланылған тау токомо*)

д. **плавленый** – иретелгән диабаз

Диагра́мма – диаграмма (*һиндәй зә булһа берәй дәүмәлдәрзең мөнәсәбәттәрен күрһәтеүсе һызма йәки таблица*)

- Диазотипия** – диазотипия (*фотография процессы*)
- Диализ** – диализ (*иретмэлэрзе тазартыу ысулы*)
- Диализатор** – диализатор (*диализ яһай торған аппараттар*)
- Диамнетизм** – диамагнетизм (*магнитлаусы якка каршы йүнәлешле магнитланыу барлыкка килеү үзлеге*)
- Диамнит** – диамагнит (*магнит полюстарынан этелеүсе есем*)
- Диапазон рад.** – диапазон (*берәй нәмәнең таралыу сиге, күләм, киңлек*)
- д. **динамический** – динамик диапазон
- д. **длинных волн** – озон тулкындар диапазоны
- д. **растянутый** – һузылған диапазон
- д. **расширенный** – киңәйтелгән диапазон
- Диапозитив фот.** – диапозитив (*үтә күренмәле быялага кулдан яһалған йәки фотоаппарат менән махсус плёнкага төшөрөлгән рәсем, һүрәт*)
- Диаскоп** – диаскоп (*проекцион фонарзең бер төрө*)
- Диафон** – диафон (*маяктарзан тауыш сигналдары бирә торған аппарат*)
- Диафрагма** – диафрагма (*оптик приборза уртаһы тишекле үтә күренмәле пластик*)
- д. **ирисовая** – ирис һымак диафрагма
- Диафрагмирование фот.** – диафрагмалау
- Дивертер** – дивертер (*даими ток машиналарының эзмә-эзлекле тоташкан индуктор бәйләменә параллель ялған торған омик каршылык*)
- Дизель** – дизель (*шыыйык яғыулык менән эшләүсе эске яныулы двигатель*)
- д. **бескомпрессорный** – компрессорһыз дизель
- Дизель-генератор** – дизель-генератор
- Дизель-мотор** – дизель-мотор

Диктофо́н – диктофон (*һөйлэгэнде көйтабакка язып ала торган аппарат*)

Дилато́метр – дилатометр, киңәйтеүзе үлсәгес
д. **объёмный** – күләм дилатометры

Дилатомётрия – дилатометрия (*төрлө матдәләрзең йылылыктан киңәйеү коэффициентын табыу ысулы*)

Дйна – дина (*көс берәмеге*)

Дина́мик рад. – динамик (*репродуктор*)

Дина́мика – динамика (*механикала есемдәрзең үззәренә тәъсир иткән көстәргә бәйле рәүештә хәрәкәт итеү закондарын өйрәнеүсе бүлек*)

д. **автомобіля** – автомобиль динамикаһы

Динаміт – динамит (*шартлагыс матдә*)

Динамо́граф – динамограф (*языусы динамометр*)

д. **гидравліческий** – гидравлик динамограф

Динамо́-двигатель – динамо-мотор, динамо-двигатель

Динамо́-машина – динамо-машина (*электр тогы эшләп сығарыусы машина*)

д.-м. **двухполюсная** – ике полюслы динамо-машина

д.-м. **компаунд** – компаунд динамо-машина

д.-м. **серийная** – серияс динамо-машина

д.-м. **шунтовая** – шунтлы динамо-машина

Динамо́метр – динамометр, көс үлсәгес

д. **гидравліческий** – гидравлик динамометр

д. **образцовый** – өлгө динамометр

д. **пружинный** – пружиналы динамометр

д. **рабочий** – эш динамометры

д. **электрический** – электр динамометры

Динас – динас (*утка сызам материал*)

Диод рад. – диод (*бер якка гына үткәреүсе прибор*)

д. **двойной** – куш диод

д. **плоскостной** – ясы диод

д. электронный – электрон диод

д. полупроводниковый – ярым үткэргес диод

Диод-пентод *рад.* – диод-пентод (*электрон лампа*)

Диоптр – диоптр (*мөйөш үлсәү приборының күсмә өлөшөн алыштағы нөктәгә йүнәлтөү өсөн хезмәт иткән кулланма*)

Диоптрия – диоптрия (*линзаның оптик көсөн үлсәү берәмеге*)

Диплекс – диплекс (*бер үк вакытта бер йүнәлештә ике телеграмма тапшырыу*)

Дип-лот – дип-лот, кул лоты (*тәрәнлек үлсәгес*)

Диполь *рад.* – диполь (*вибратор*)

д. активный – әүзем диполь

д. пассивный – таркау диполь, директор

д. полуволновой – ярым тулкынлы диполь

Директор *рад.* – директор, пассив диполь (*антеннала*)

Дирижабль *авиац.* – дирижабль (*газ тултырылган корпуслы, винты һауа менән хәрәкәткә килә торған двигателле еңел оскос аппарат*)

д. мягкий – йомшак дирижабль

д. жесткий – каты дирижабль

д. цельнометаллический – тоташ металл дирижабль

Дисбаланс – дисбаланс (*механизмдарзың тигезләнмәүе*)

Диск – диск (*машина детали*)

д. кулачковый – кулачоклы диск

д. нажимной – кысыусы диск

д. сигнальный – сигнал дискиһы

д. стробоскопический – стробоскопик диск

д. упорный – терәк дискиһы

Диспергатор – диспергатор (*дисперсияларзы һаклай торған матдә*)

Дисперсия – дисперсия (*бүленеш, таркалыш, таралыш*)

- д. свѣта** – яктылык дисперсияһы
- д. электрйческая** – электр дисперсияһы
- Диспёрсность** – дисперслык (*матдәнең вақлануы дәрәжәһе*)
- Диспетчеризация** – диспетчерлаштырыу (*үзәкләштереү*)
- Диспрóзий** – диспрозий (*химик элемент*)
- Диссéктор** – диссектор (*телевизион прибор*)
- Диссонáнс** – диссонанс, гармонияһызлыҡ
- Диссоиáция** – диссоциация (*молекулаларзың состав өлөштәргә таркалыуы*)
- д. тепловая** – термик диссоциация
- д. электролитйческая** – электролитик диссоциация
- Дистй́ллер** – дистиллер (*аммиак табыу аппараты*)
- Дистилля́т** – дистиллят (*һыузан хасил булған продукт*)
- Дистилля́тор** – кыуғыс (*шыйык нәмәләргә кыуыу аппараты*)
- Дистилля́ция** – дистилляциялау, кыуыу (*шыйыктыҡтарзы кыуыу*)
- Дистóрсия** *опт.* – дисторсия (*абберрация*)
- Дифосгén** – дифосген (*ағыулы шыйыктыҡ*)
- Дифрáкция** – дифракция (*юлда осраған каршылыҡ, тоткарлыҡтарзы яктылык, тауыш һ. б. тулқындар менән уратып, ситләтеп үтеү*)
- д. волн** – тулқындар дифракцияһы
- д. частйц** – кичәксәләргән дифракцияһы
- Дифферéнт морск.** – дифферент (*судноның ауышыуы*)
- д. на корму́** – койрок яғына дифферент
- Дифференциáл** – дифференциал (*машинаның йөрөтөүсә өлөштәренә төрлө тизлекте һәм йүнәлеште бирә ала торған механизм*)
- д. двойной** – куш дифференциал
- Диффу́зия** – диффузия, аралашыу, катнашыу
- д. свѣта** – яктылык диффузияһы

Диффузор – диффузор (*1. конус формаһындағы мембрана; 2. аппарат*)

Диэлектрик – диэлектрик, изолятор

Длиноограничитель – озонлок сикләгес

Днище (дно) – төп

Добротность *рад.* – якшы сифатлылык, ныклык, сызамлылык

д. катушки – кәтүктен сифатлылығы

Добыча – табыу, сығару

д. нефти – нефть табыу

д. удельная – сағыштырма сығару

д. фонтанная – фонтан менән сығару

Дождевание – яһалма ямғыр яузыруу, һыу һипте-реү

Дозатор – дозатор (*дозаларға бүлеү кулланмаһы*)

Доильник – һауғыс

Док – док (*портта суднолар, пароходтар үүнәтеү королмаһы*)

д. плавающий – йөзөп йөрөгән док

д. сухой – коро док

Долбление – касау менән тишеү, сокоу

Доломит *геол.* – доломит (*минерал*)

Долото – бырау, долото

д. буровое – ер бырауы, бырау

д. двухпёрое – ике йәпле бырау

д. дробящего типа – киҫеүсе (*киҫкес*) бырау

д. штыревое – штырлы бырау

Домкрат – домкрат, шакбаҫар (*ауыр нәмәләргә күтәреү механизмы*)

д. аварийный – авария домкраты

д. винтовой – винтлы домкрат

д. гидравлический – гидравлик домкрат

д. рѣечный – рейкалы домкрат

Дѳмна мет. – домна (*тимер мэгдэненэн суйын коя торган шахта мейесе*)

Дорн – дорн (*резина айберээрзе йэбештергэндэ кулланыла торган металл кендек*)

Дорѳга (дорѳжка) – юл, буразна

д. автомобильная – автомобиль юлы

д. воздушная – һауа юлы

д. звуковая – тауыш буразнаһы

д. канатная – корос аркандан яһалған асылмалы юл

д. железная – тимер юл

д. магистральная – магистраль юл

д. подвесная – асылма(лы) юл

д. с односторонним движением – бер як хэрэкэтле юл

д. узкоколейная – тар колеялы юл

д. электрифицированная – электрлаштырылған юл

д. электрическая железная – электр тимер юлы

Доска – такта

д. винтовая (винторезная) – винт яһау тактаһы

д. коммутаторная – коммутатор тактаһы

д. управления – идара (*итеу*) тактаһы

Драглайн – драглайн (*экскаваторзың бер төрө*)

Дранка – транса, дранка

Древесина – ағас, үзағас

д. деловая – эшкә яраклы ағас

д. искусственная – яһалма ағас

Древопластик – ағаслы пластик

Дрезина – дрезина (*тимер юлдан йөрөүсе транспорт төрө*)

д. ручная – кул көсө менэн йөрөтөлэ торған дрезина

Дрель – дрель (*ағасты, металды, таишты һ. б. тишкэндэ быраузы айлэндэрэ торған корал*)

- д. **винтовáя** – винтлы дрель
- д. **электри́ческая** – электр дреле
- Дрена́ж** – дренаж (*канаузар һәм торбалар системаһы менән һазлыктарҙы киптереү, шулай ук шундай канаузар һәм торбалар системаһының үзе*)
- Дренíрование** – киптереү, коротоу, дренажлау
- Дресва́** – вак таш, эре ком
- Дрессиро́вка** – дрессировка, табаклы металды кысыу
- Дри́фтер** – дрифтер (*судно*)
- Дробíлка** – онтағыс, ваклағыс (*машина*)
- д. **бараба́нная** – барабанлы ваклағыс
- д. **ва́ловая** – валлы ваклағыс
- д. **молотко́вая** – сүкешле онтағыс
- Дробле́ние** – онтау, ваклау
- Дробови́к** – йәзрә мылтык
- Дро́жжи** – куян арба, еңел арба
- Дроссель ра́д.** – дроссель (*1. бакыр сыбык уралған кәтүк; 2. торба буйлап аға торған һыуҙы, парҙы һәм газды ййлап тороусы клапан, япкыс*)
- д. **высо́кой частоты́** – юғары йышлык дросселе
- д. **ни́зкой частоты́** – түбән йышлык дросселе
- Дуби́тель** – тире дуплағыс (*дуплау өсөн кулланыла торған матдә*)
- Дубле́ние** – тире иләү, дуплау
- Дублика́тор** – дубликатор (*1. тишкес пресс; 2. күсермә эшләү кулланмаһы*)
- Дугá** – дуға
- д. **обхва́та** – камау дуғаһы
- д. **передви́жная** – күсмә дуға
- д. **трамва́йная** – бугель, трамвай дуғаһы
- д. **электри́ческая** – электр дуғаһы

Дуктило́метр – дуктилометр (*һузылыусанлыкты үлсәү приборы*)

Дуктилометрйя – дуктилометрия (*ярымкаты матдәләрзең һузылыусанлығын өйрәнә торған фән*)

Ду́ло – көбәк ауызы (*көпшә ауызы*)

Думпка́р – думпка́р, үзбушаткыс вагон

Дуплеќс – дуплеќс (*бер сыбык буйынса капма-каршы йүнәлештә бер юлы телеграммалар тапшырыу*)

Дуплеќс-автотипия – дуплеќс-автотипия (*автотипияның бер төрө*)

Дуплеќс-процэ́сс – дуплеќс-процэ́сс (*металл иретеп табыу ысулы*)

Дуро́метр – ду́рометр, катылык үлсәгес

Дутьё́ – өрөп яһау, өрөү, өрзөрөү

д. магнѳ́тное – магнитлы өрзөрөү

д. обогащѳ́нное кислоро́дом – кислородка байытылған һауа өрзөрөү

д. периферѳ́йное – ситтән өрзөрөү

д. центрáльное – үзәктән өрзөрөү

Духовка́ – духовка (*мейестә*)

Душнѳ́йк – душник, еллек, төнлөк

Дымлѳ́ние двѳ́гателя – двигателдең төтәп эшләүе

Дымообразовáние – төтәү

Дымосо́бс – төтөн һурзырғыс

д. прѳ́мого дѳ́йствия – туранан-тура эшләүсе төтөн һурзырғыс

д. эжекцио́нный – эжекционлы төтөн һурзырғыс

Дымохо́д – төтөн юлы, ыслык

Дыроко́л – тишкес

Дю́за – дюза, сопло

Дюйм – дюйм (*озонлок үлсәү берәмеге – 2,54 см*)

Дюкер – дюкер (*торбаларзың йылға, сокор астарынан үтеүсе бөгөлгән өлөшө*)

Дюралюми́ний – дюралюминий (*дюраль*), (*магнийзан, бакырзан һәм кремнийзан торған еңел һәм нык алюми́ний иретмәһе*)

Е

Евро́пий – европий (*химик элемент*)

Едини́ца – берәмек

е. боева́я – хәрби берәмек

е. измере́ния – үлсәү берәмеге

е. сбóрочная – йыйылма берәмек

Ёж – ёж (*танкыларға каршы тоткарлык*)

Ёж-трансформатор – терпе (*һымак*) трансформатор

Ёлка фонтáнная – фонтан шыршыһы

Ёмкость – һыйышлык, һыйзырыш

ё. аккумуля́тора – аккумулятор һыйышлығы

ё. входна́я – инеү һыйышлығы

ё. выхóдная – сығарыу һыйышлығы

ё. динамическая – динамик һыйышлык

ё. междувитко́вая – уралма-ара һыйышлык

ё. междуэлектрoдная – электрод-ара һыйышлык

ё. нача́льная – башланғыс һыйышлык

ё. паразитная – паразит һыйышлык

ё. переме́нная – үзгәреүсән һыйышлык

ё. постоя́нная – даими һыйышлык

ё. распределённая – таралған һыйышлык

ё. сосредото́ченная – тупланған һыйышлык

ё. телефoнной ста́нции – телефон станцияһының һыйышлығы

ё. уде́льная – сағыштырма һыйышлык

ё. электрическая – электр һыйышлығы

Ж

Жакёт – жакет (*тимер коршау*)

Жалюзй – жалюзи (*боролмалы металл капкас*)

ж. радиатора – радиатор жалюзийы

Жатка с/х – урғыс

Желатинизация – желатинлау

Желёзка рубаночная – йышкы тимере

Железнёние – 1. тимер менән каплау; 2. цементлау

Железнодорожник – тимер юлсы

Желёзо – тимер

ж. губчатое – көпшәк тимер

ж. карбонильное – карбониль тимер

ж. котельное – казан тимере

ж. кровельное – түбә калайы

ж. листовое – табаклы тимер (*калай*)

ж. мягкое – йомшак тимер

ж. полосовое – буй (*озон*) тимер

ж. рифлёное – һырлы тимер

ж. сортовое – сортлы тимер

ж. тавровое – Т – һымак тимер

ж. техническое – техник тимер

ж. трансформаторное – трансформатор тимере

ж. угловое – кәкре тимер

ж. фасонное – фасонлы тимер

ж. электролитическое – электролитик тимер

Железобетон *строит.* – тимер-бетон

«**Желёзо-углерод**» (диаграмма) – «тимер-углерод» (*диаграмма*)

Жёлоб (желобок) – улак

Желонка – желонка (*скважинанан нефть алыу кулланмаһы*)

Жёмчуг – ынйы

Жёрнов – тирмән ташы

Жесть калай

ж. бѣлая – ак калай

ж. полиро́ванная – ялтыратылған калай

Жестя́нщик – калайсы (*калай менән эшләүсе*)

Живіца сайыр, һағыз

Жі́дкость шыйыкса, шыйыклык

ж. бургу́ндская – бургунд шыйыксаһы

ж. идеа́льная – идеаль шыйыклык

ж. ка́пельная – тамсылы шыйыклык

ж. промывочная – йыузырыу шыйыксаһы

ж. рабо́чая – эшсе шыйыклык

ж. сжима́емая – кысыла торған шыйыклык

ж. стирáльная – йыуыу шыйыклығы

Жиклёр – жиклёр (*калибрланган тишек*)

ж. возду́шный – һауа жиклёры

ж. гла́вный – төп жиклёр

ж. компенса́ционный – компенсацион жиклёр

Жі́ла жила (*кабель тимерсыбыктарының береһе*)

ж. броні́рованная – бронялы жила

ж. двойна́я куш жила

Жі́мка пружі́нная – пружиналы кыҫкыс

Жі́рность глі́ны – балсыктың майлылығы

Жироуло́витель май тоткос

Жне́йка – урғыс, урыу машинаһы

Жом – һыккыс (*пресс*)

3

Забой – забой (*рудник йәки шахтала мәғдән һ. б. сығарыла торған урын*)

3. коло́нковый – колонка забойы

3. сква́жины – скважина забойы

з. сплошной – тоташ забой

Забóрник – йыйғыс

Завéса дымováя – төтөн тэзрә

Завитóк – бөтөркә

Завóд – 1. завод; 2. борғос, завод (*пружиналы механализмға карата*)

з.-автомáт – автомат-завод

з. металлургический – металлургия заводы

з. экспериментáльный (óпытный) – тәжрибә заводы

Завоdнéние – һууландырыу

з. внутрикóнтурное – контур эсен һууландырыу

з. кóнтурное – катлам тирэләй һууландырыу

Загíб – бөгөлгән урын (*бөгөлөш*)

Заглóшка – томалағыс, бөкө

Заграждéние – кэртә, койма

з. зашýтное – һаклағыс кэртә

з. прóволочное – сыбыклы кэртә

Загрúзка – тултырыу, тейәу

з. вагóна – вагонға тейәу

Задвй́жка – бик, келә, шыузырма

Задéржка – 1. һузыу, тукталып тороу; 2. тоткарлау, тоткарланыу

з. воспламенéния – кабыныузын тоткарланыуы

Заедáние – элэгеп калыу, кысылып калыу

Зажигáние (приспособлéние в двигателях внóутреннего сгорáния) – кабызғыс, токандырғыс

з. автоматическое – автоматик кабызыу

з. батарéйное – батарея менән кабызыу

з. искрóвое – оскон менән кабызыу

Зажигáтель – токандырғыс, яндырғыс

з. искрóвой – осконло кабызғыс

Зажим – кысқыс, кыстырғыс

3. **глухой** – шыумай торған кыстырғыс

3. **скользящий** – шыума кыстырғыс

Заземление *рад.* – ергә тоташтырыу

3. **защитное** – һаклык өсөн ергә тоташтырыу

Заземлитель *рад.* – ергә тоташтырғыс

Зазор – ара, ярык (*ике йәнәшә деталь йәки предмет араһындағы асыклык*)

3. **воздушный** – һауа аралығы

3. **между концами** – остар араһы

3. **по высоте** – вертикаль аралык

3. **стыковой** – ялғаныш (*остар*) аралығы

3. **тепловой** – термик аралык

Закаливаемость – сынығыусанлык

Закалка – сыныктырыу, сынығыу

3. **воздушная** – һауала сыныктырыу

3. **высокочастотная** – юғары йышлык(лы) ток менән сыныктырыу

3. **изотермическая** – изотермик сыныктырыу

3. **индукционная** – индукцион (*ток менән*) сыныктырыу

3. **местная (зональная)** – өлөшсә сыныктырыу

3. **стали** – коросто сыныктырыу

3. **ступенчатая** – баҫкыслап сыныктырыу

Закатка – калайзарзы бергә бөгөп ялғау

Закачка – кызуырыу

Заклёпка – 1. заклёпка; 2. сигә, сәйнәүес

3. **с круглой головкой** – түңәрәк эшләпәле заклёпка

3. **с полупотайной головкой** – ярым йәшерен эшләпәле заклёпка

Заклёнок – сөй (*шына*)

Закóвка – акумуляциялау (*итамплау операцияһы*)

Закрёпа – нығыткыс

Закрепитель – нығыткыс, фиксаж

Закрутка – борғос

Заливка – һалыу, койоу

з. **масла** – май койоу

з. **подшипников** – подшипниктар койоу

з. **форм** – формаларға (*калыптарға*) койоу

Замáзка – замаска, майлау

з. **глицериносвинцовая** – глицерин-курғаш замаскаһы

Замедление внезапное – кинәт акрынайтыу

Замедлитель – яйлаткыс, акрынайткыс

Заменитель – алмаштыра ала торған нәмә

Замёр – үлсәу

з. **поинтервальный** – интервал аша үлсәу

Замирание рад. – тынып калыу, юғалып тороу, фединг

з. **сигнала** – сигналдың юғалып тороуы

Замóк – йозак, бик

з. **висячий** – асылмалы йозак

з. **внутренний** – эске йозак

з. **врезной** – эске йозак

з. **выключения зажигания** – кабызыузы айырыу йозағы

з. **гаечный** – гайка йозағы

з. **ламповый** – лампа йозағы

Замыкание – тоташыу, ялғаныу, замыкание

з. **короткое** – кыска замыкание

з. **на землю** – ергә тоташтырыу

з. **силовое** – көстәр тоташыуы

з. **цепи** – сылбырзың ялғаныуы

Замыкатель – тоташтырғыс, контактор

Зануление – нулгә килтереу

Заостре́ние – ослуа

Запа́л запал, кабызгыс, токандыргыс (*шартлаусан мат-даларзе токандырып ебареу өсөн кулайлама*)

Запа́льник – кабызгыс

Запа́ривание – бешекләү, парға тотоу, бешереу

Запира́ние лампы – лампаның ябылыуы

Заплéчик – арка (*домна мейесендә*)

Запо́р бик, келә, элгес

Запру́да – вакытлы быуа

Запу́ск ебареу

з. пла́вный – һалмак ебареу

з. спугника – Ер юлдашы ебареу

Зараже́ние радиоакти́вное – радиоактив (*матдә менән*) ағыулануы

Заря́д заряд, яһау

з. оста́точный – калдык яһау

з. положи́тельный – ыңғай заряд

з. пространственный – күләмле яһау

з. электри́ческий – электр заряды

Засвэ́чивание фотопласти́нки *фот.* – фотопластинканың яктылык менән бозолоуы

Заря́дка – короу, яһау, зарядлау

з. аккумуля́тора – аккумулятор зарядлау

з. тормо́за – тормозды короу

з. филь́ма – фильмды короу

Засэ́чка – тамға, билдә

Заско́к – тукталыу, туктап тороу (*механизмдар тураһында*)

Засло́нка (засло́н) – кәртә, капкас

з. возду́шная – һауа кәртә

з. дроссельная – дроссель капкасы

Засо́в – бик, келә, шыгуырма

Засоре́ние – кыйланыу, тығылыу (*сүп менән*)

Застревање – элөгеп, тығылып калыу

Заструт – зур йышкы

Застуденевание цементного раствора – цемент измәһе-
нең койкаланыуы

Затвердение цемента – цементтың катыуы

Затвор – затвор, япкыс

з. **вальцовый** – цилиндрлы затвор

з. **плавающий** – йөзмә затвор, япкыс

з. **секторный** – секторлы затвор

з. **центральный** – үзәктән эшләүсә затвор

з. **шторно-щелевой** – ярык шторалы затвор

Затворка – бик, келә, шыузырма

Затемнение – караңғыланыу

Затон – затон (*суднолар кышлай торған урын*)

Затормáживание – тормозлау

Заточка инструмента – инструментты үткерләү, кайрау

Заточный станок – үткерләү станогы

Затрата энергии – энергия сарыф ите(ле)ү

Затупление үтмәсләнеү

Затухание – 1. һүнәү, тукталыу; 2. басылыу

з. **колебания** – тирбәлеүзәр тукталыуы

з. **колебательного контура** – тирбәлеү контурының
һүнәүсә

Затяжка гайки – гайканы тарттырыу

Заусенец – кылсык, металл кылсығы, металл юнышкыһы

Захват – 1. эләктергес; 2. алым киңлегә, эшкәртеү киң-
легә

Захватник – эләктергес

Заход резьбы – һыр юлы

Зацепление – 1. эләгеү, тоташыу; 2. тоташтырғыс

з. **внешнее** – тыштан эләгеү, тыштан тоташыу

з. **реечное** – рейкалы тоташтырғыс

Зачётка – тазартуу, тигезлөү

Защёлка – 1. шылдырма, шыузырма; 2. элмөк, бик

Защита – 1. һаклау, һакланыу; 2. һаклағыс

3. инженерная – инженерлык һаклағысы

3. магнитная – магнитлы экран, магнит һаклауы

3. оксидными плёнками – оксид пленкалары менән һаклау

3. от перегрузки – артык көсәнеүзән һаклау

3. релейная – релеле һаклағыс

Звёздочка – звёздочка (*эре һирәк тешиле тәгәрмәс*)

3. ведомая – эйәрәүсә звёздочка

3. ведущая – эйәртеүсә звёздочка

3. натяжная – тарттырғыс звёздочка

Звено – быуын, дүңгәләк

3. кинематической цепи – кинематик сылбыр быуыны

Звонок – звонок, кыңғырау

3. сигнальный – сигнал звоногы

3. электрический – электр звоногы, электр кыңғырауы

Звукозапись – тауышты язуу (*телмәр, музыканы плён-кага һ. б.*)

3. магнитная – тауышты магнитлы яззыруу

3. строчная – тауышты юл буйынса яззыруу

Звукоизлучатель – тауыш сығанағы

Звукоизоляция – тауышты изоляциялау, тауышты үткәрмәү

Звуколёнта – тауыш тақмаһы

Звукооператор – тауыш операторы

Звукопеленгатор – тауыш пеленгаторы

Звукопоглощение – тауыш йотолоу

Звукопроводность – тауыш үткәрәүсәнлек

Звукосниматель – *кара*: адаптер

Звукоуловитель (звукоулавливатель) – тауыш тоткос

- Звукоусилитель** – тауыш көсәйткес
- Зев ключа́** – аскыс ауызы
- Землесос** – землесос, ер һурғыс (*һыу төбөнән һыу менән бергә балсык һурып ала торған машина*)
- Землечерпалка** – ер қазғыс (*һыу төбөн қаза торған машина*)
- Земснаряд** – ер қазыу снаряды, земснаряд
- Зензубель** – зензубель (*йышкының бер төрө*)
- Зенитка** – зенитка, зенит туп
- Зенкер** – зенкер (*қиҫә торған инструмент*)
- з. цилиндрический** – цилиндрик зенкер
- Зенкерование** – зенкерлау
- Зенкование** – зенкалау
- Зенковка** – зенковка (*металл қырқыу инструменты*)
- Зеркало** – көзгө
- з. выпуклое** – кабарынқы көзгө
- з. вогнутое** – батынқы көзгө
- з. горения** – яныу өслөгө
- з. заднего вида** – арткы як күренеш көзгөһө
- з. золотника** – золотник көзгөһө
- з. испарения** – парға әйләнәү өслөгө
- з. параболическое** – параболик көзгө
- з. сферическое** – сферик көзгө
- з. цилиндра** – цилиндр көзгөһө
- Зернистость** – бөртөклөлөк (*дәрәжәһе*)
- Зерно породо́** – током бөртөгө
- Зик-машина** – зик-машина (*роликты бөгөү машинаһы*)
- Змеевик** – уралма торба
- Змей воздушный** – осорғос
- Змейка** – змейка (*игенде сорттарға айыра торған королма*)
- Знак** – билдә, тамға
- з. заводской** – завод тамғаһы

- з. **запрещающий** – тыйыу билдәһе
- з. **дорожный** – юл билдәһе
- з. **номерной** – номер билдәһе
- з. **обработки** – эшкәртеү билдәһе
- з. **опознавательный** – таныу билдәһе
- з. **предписывающий** – бойороу билдәһе
- з. **предупреждающий** – киҗәтеү билдәһе
- з. **товарный** – тауар тамғаһы
- з. **указательный** – күрһәтеү билдәһе

Значение – мәғәнә, киммәт

- з. **действительное** – ысын киммәт
- з. **мгновенное** – моменталь киммәт
- з. **наибольшее** – ин зур киммәт, максималъ киммәт
- з. **наименьшее** – ин бәләкәс киммәт, минималъ киммәт
- з. **номинальное** – паспорт буйынса (*номиналь*) киммәт
- з. **пиковое** – максималъ киммәт
- з. **фактическое** – факттағы киммәт
- з. **эффективное** – эффектив киммәт

Золотник – 1. золотник (*пар бүлгес, пар машинаһында*);

2. мысқал (*элекке ауырлык үлсәүе – 4,26 грамм самаһы*)

з. **коробчатый** – тартма һымак золотник

Золото – алтын (*металл*)

Золочение – алтынлау, алтынға мансыу, алтын йүгертеү

Золь – золь (*коллоид иретмә*)

Зольник – көллөк, көлдөксә

Зольность – көллөлөк

Зона – зона

з. **мёртвая** (молчания) – тынлык зонаһы

з. **плавления** – иреү зонаһы

з. **шлаковая** – шлак зонаһы

Зонд – зонд (*1. ерзе быраулау коралы; 2. метеорология күзәтеүзәрендә кулланыла торған һауа шары*)

Зондйрование – зонд менэн тикшереү, зондлау

Зрачóк *опт.* – бәбәк

з. **входной** – инеү бәбәге

з. **выходной** – сығыу бәбәге

Зубйло – кырккы, тешәүес

Зубчáтка – тешле тәгәрмәс, шестерня

з. **ведóмая** – эйәреүсе тешле тәгәрмәс, эйәреүсе шестерня

з. **ведúшая** – эйәртеүсе тешле тәгәрмәс, эйәртеүсе шестерня

Зуммер *тел.* – зуммер (*электр агымын автоматик өзү һәм ялгау өсөн қулланылған прибор*)

з. **электромагнитный** – электромагнитлы зуммер

Зумпф – зумпф (*шахтаның бер өлөшө*)

И

Игла – энә

и. **запóрная** – каплау энәһе

и. **обога́тельная** – байытыу энәһе

и. **ручнáя** (*чертилка*) – һызғыс энә

и. **сапфíрная** – сапфир энә

и. **тíхого хóда** – акрын әйләндереү (*хәрәкәт*) энәһе

Игнитрón – игнитрон (*терегөмөшлө электрик түрайткыс*)

Игра́ – уйнау

и. **боковáя** – ян-якка уйнау

и. **осевáя** – күсәр буйлап уйнау

Идитóл – идитол (*яһалма ысмаһала*)

Избирáтель *рад.* – һайлағыс, селектор

и. **частóтный** – йышлык һайлағыс

Избирáтельность – һайлаусанлык

- и. радиоприёмника** – радиоалғыс һайлаусанлығы
- Избо́ина** – һығынты
- Избы́точность информации** *киб.* – мәғлүмәт артыклығы
- Известегасылка** – эзбиз һүндергес
- Известняк** – эзбизташ, бурташ
- Известь** – эзбиз
- и. воздушная** – һауала катыусан эзбиз
- и. гашёная** – һүндерелгән эзбиз
- и. гидравлическая** – гидравлик эзбиз
- и. хлорная** – хлорлы эзбиз
- и. жжёная (обожжённая)** – яндырылған эзбиз
- Извлече́ние** – алыу, сығарыу
- и. бу́ра** – быраузы өҫкә сығарыу
- и. образцо́в** – өлгө алыу (*сығарыу*)
- и. поро́д на пове́рхность** – токомдарзы өҫкә сығарыу
- Изги́б** – бөгөм, бөгөл
- и. опа́сный** – куркыныс бөгөл
- и. продо́льный** – буй бөгөл
- Изготови́тель** – эзерләүсе, яһаусы
- Изде́ние** – эйбер, тауар
- Изло́жница** – кокиль, металл койоу һауыты
- Изло́м** – һынған урын
- Излуча́тель** – нур таратыусы, нур сығанағы
- Излуче́ние** – нур таратыу, нур сәсеү, радиация
- и. радиово́лн** – радиотулкындар таралыуы
- и. све́та** – яктылык сәсеү
- и. электромагнѝтное** – электромагнит радиацияһы
- Измельче́ние** – ваклау, ваклап бөтөрөү
- Измере́ние** – үлсәү, үлсәм
- Измери́тель** – үлсәгес
- и. автоматический** – автоматик үлсәгес

- и. частоты** – йышлык үлсәгес
- Изна́шиваемость** – тузыусанлык, ашалыусанлык
- Изна́шивание инструмента** – инструменттың ашалыуы
- Изнóс** – тузыу, ашалыу
- и. объёмный** – күләмле ашалыу
- Износостóйкость** – ашалыуға сызамлык, тузыуға сызамлык
- Изображéние** *фот.* – (*төшөрөлгән*) һүрәт
- и. зерка́льное** – көзгөләге һүрәт
- и. мнй́мое** – уйланма һүрәт
- и. невидимое** – йәшерен һүрәт
- и. негатй́вное** – негатив һүрәт
- и. перевёрнутое** – кире һүрәт
- и. рёзкое** – асык һүрәт
- и. скры́тое** – йәшерен һүрәт
- Изобретáтель** – уйлап сығарыусы (*йәки табыусы*)
- Изобретéние** – 1. уйлап табыу; 2. уйлап сығарылған нәмә
- Изобретáтельство** – уйлап сығарыу эше (*йәки һәләте*)
- Изодрóм** – изодром (*үзәктән кыуыулы регулятор кулланмаһы*)
- Изоли́рование** – изоляциялау
- Изоля́тор** – изолятор (*электр үткәреүзә кулланыла торган ролик, электр сынаяғы*)
- и. высоково́льтный** (высокого напряжения) – юғары көсөргәнеш изоляторы
- и. керамй́ческий** – керамик изолятор
- и. фарфóровый** – фарфор изолятор
- и. линéйный** – линия изоляторы
- и. опóрный** – таяныс изолятор
- и. оттяжнóй** – тарттырыу изоляторы
- и. подвеснóй** – асылма изолятор
- и. проходнóй** – тишек изоляторы

и. ро́ликовый – роликлы изолятор

и. шй́нный – шина изоляторы

Изоля́ция – изоляция, айырыу

и. акусти́ческая – акустик изоляция

и. бума́жная – кағыз(лы) изоляция

и. окси́дная -- оксидлы изоляция

и. сло́йстая – катламлы изоляция

Изомер́ия – изомерия (*химик күренеи*)

и. опти́ческая – оптик изомерия

и. я́дерная ядро изомерияһы

Изоморфи́зм – изоморфизм (*табиғи яктан бер-береһенә якын торған төрлө кристалл матдәләрҙең иретмәһе кушылып бер формала кристалланыуы, мәҫәлән, асыл-таштар*)

Изотоп – изотоп (*берүк химик элементтың атомдарының ауырлыктары һәм радиоактивлыктары менән бер-береһенән айырылған төрҙәре*)

и. радиоакти́вный – радиоактив изотоп

Изотропи́я – изотропия

Изофота – изофота (*берҙәй яктыртылыу графигы*)

Изохронность – изохронлыҡ, синхронлыҡ (*күренештәрҙең бер тигеҙ ваҡыт дауам итеүе*)

Изра́ец – сынаяк, кирбес, кафель

Изумру́д – зөбәржәт

Иконоско́п – иконоскоп (*электронлы нурлы көпиә*)

Иксометр – иксометр, ағыулануусанлыҡты үлсәгес (*прибор*)

Иллюмина́тор – иллюминатор (*калын быяла тәҙрә*)

Иллюмина́ция – иллюминация (*декоратив яктыртыу*)

Иммёрсия *опт.* – иммерсия (*оптик система*)

и. однорóдная – бер иш иммерсия

Импедáнс -- импеданс (*актив һәм реактив каршылык-тарзан торған тулы каршылык*)

Импéллер – импеллер (*калаклы тәгәрмәс*)

Импидóр – импидор (*югары көсөргәнеше трансформаторзы артык зур токтан һаклаусы аппарат*)

Импульс – импульс (*капыл бер эшкә, хәрәкәткә эткән эске тулкын*)

и. выпрямлённый – турайтылған импульс

и. звуковой – тауыш импульсы

и. гасящий – һүндөргөс импульс

и. кратковременный – кыска вакытлы импульс

и. начальный – башлангыс импульс

и. силы – көс импульсы

Импульсная техника – импульс техникаһы

Импфирование -- импфирлау: һыузы йомшартыу

Инвар – инвар (*никелле иретмә*)

Инвентáрь – инвентарь, йыһаз

и. рабочий – эш инвентары, эш йыһазы

Ингаля́тор – ингалятор (*ингаляция яһай торған прибор*)

Ингиби́тор -- ингибитор, яйлаткыс (*химик процесс*)

Индйго текст. пром. – индиго (*кара күк төстәге буяу*)

и. синтетическое – синтетик индиго

Индий – индий (*химик элемент*)

Индика́тор – индикатор (*индйй зә булһа үлсәү өсөн кулланылған прибор*)

и. антенный – антенна индикаторы

и. веса – ауырлык индикаторы

и. громкости – тауыш индикаторы

и. напряжения – көсөргәнеш индикаторы

и. настройки – көйләү индикаторы

Индуктйвность – индуктивлык

и. взаимная – үз-ара индукция

и. динамическая – динамик индукция, динамик индуктивлык

и. паразитная – паразит(ик) индукция, паразит(ик) индуктивлык

Индуктор – индуктор (*алмаш ток алыу өсөн булган балэкэй электромагнитлы машина*)

и. антенный – антенна индукторы

и. вызывной – сакырыу индукторы

и. ручной – кул индукторы

Индукция – индукция (*берэй үткәргесте магнит янында йөрөткәндә электр тогының барлыкка килеүе*)

и. взаимная – үз-ара индукция

и. магнитная – магнитлы индукция

и. зазора – аралыктағы индукция

и. остаточная – калдык индукция

и. химическая – химик индукция

и. электромагнитная – электромагнитлы индукция

и. электростатическая – электростатик индукция

Инерция – инерция (*есемдәрзең башта алган тыныслыкты йәки бер генә төрлө хәрәкәтте һаклау үзенсәлегә*)

и. вращения – әйләнәү инерцияһы

и. тепловая (термическая) – термик инерция

и. фотографическая – фотографик инерция

Инектор – инжектор (*забойзарзы тазартыу, судно трюмында һыузарзы алыу һәм пар казандарына һыу тултырыу өсөн кулланыла торған прибор*)

Инектор-смещитель – аралаштырғыс инжектор

Инициатор – инициатор, башлап ебәреүсе

и. окисления – окисландырыу инициаторы

Инклинометр – инклинометр (*күзәтеү приборы*)

и. импульсный – импульслы инклинометр

Инкрустация – инкрустация (*эйберзең уйып, сокоп алынган урынына ағас, һөйәк һәм металл кеүек нәмәләргән куйылған бизәк*)

и. деревянная – ағаска инкрустация яһау

Инокулятор – инокулятор (*корос бөртөктәрен онтау, ваклау өсөн шыйык металлға кушыла торған матдә*)

Инструмент – инструмент, корал

и. абразивный – абразив инструмент

и. быстрорежущий – тиз кыркыусы инструмент

и. зуборезный – теш яһау инструменты

и. измерительный многомерный – күп үлсәгесле инструмент

и. измерительный одномерный – бер үлсәгесле инструмент

и. клавишный *муз.* – баһмаклы инструмент

и. контрольно-измерительный – тикшереү-үлсәү инструменты

и. кузнечный – тимерсе коралы

и. ловильный – тотоп алыу (*электереү*) инструменты

и. монтажный – йыйыу (*монтажлау*) инструменты

и. мореходный – диңгеззә йөрөү инструменты, диңгез навигацияһы инструменты

и. разметочный – үлсәп билдә һалыу инструменты

и. режущий – кырккыс корал

и. шанцевый – сапер коралы

и. широкоугольный – киң кырлы корал

и. рабочий – эш коралы

и. черновой – тупаһ эшкәртеү коралы

и. чистовой – таһа эшкәртеү коралы

и. механизированный – механиклаштырылған инструмент

- Инструментальная** - инструменттар бүлмәһе
- Интегратор** – интегратор (*интегралдың машинаһы*)
- Интертип** -- интертип (*хәрәф йыйыу машинаһы*)
- Интерференция** – интерференция (*тауыш, яқтылык һ. б. тулқындарының үз-ара тәъсирҙәре*)
- и. радиоволн** - радиотулқындар интерференцияһы
- Инфильтрация воздуха** – һауа(ның) инфильтрацияһы (*һаркып үтөүе*), инфратауыш (*кеше қолағы кабул итә алмай торған тирбәләү йышлығы, түбән тауыш тулқындары*)
- Йод** – йод (*химик элемент*)
- Ион** – ион (*үзгә электр заряды булған атом йәки атомдар*)
- Ионизатор** ионизатор, ионлаштырыу
- Ионизация** - ионлашыу (*иондар барлыкка килеү*)
- Ионозонд рад.** - ионозонд (*радиотехник королма*)
- Ионосфера** ионосфера (*атмосфераның ионлашкан юғары катлауҙары*)
- Иридий** иридий (*химик элемент*)
- Иррадиация** – иррадиация (*тәһтә предметтар-зың кари фонда үт оәүмәлдәренән зур булып күренеүе*)
- и. света в глазе** - күзгә ягылык иррадиацияһы
- Ирригация** – ирригация, яһалма һуғарылыш
- Искажение** – яңылышлык, хата
- и. амплитудное** – амплитуданың яңылышыуы
- и. сигнала** – сигналдың яңылышыуы
- и. фазовое** – фазаның яңылышыуы
- и. частотное** – йышлыктын яңылышыуы
- Искатель** – эзләгес
- и. вращательный** – әйләнмәле эзләгес
- и. десятковый** – унарлы эзләгес
- и. вызова (вызывной)** – сақыруу эзләгесе
- и. шаговый** – азымлы эзләгес

Искóсина – кырын терэк

Искра – оскон, саткы

Искрénие – оскон сығарыу, осконланыу

Искрогайтель – оскон һүндергес

Искромёр – оскон үлсэгес

Искроудержатель (искроуловитель) – оскон тоткос

Испарénие – парланыу, быуланыу

Испаритель – парландырғыс, быуландырғыс

и. водотрубный һыу-көпшәле парландырғыс

и. многоступенчатый – күп башкыслы парға әйләндергес

Использование – файзаланыу, кулланыу

и. комплексное – комплекслы файзаланыу

и. рациональное – рациональ файзаланыу

и. сйлы – көстән файзаланыу

Исподник – бәләкәс һандал

Испытание – һынау, һынап карау, тикшереп

и. изоляции – изоляцияны һынау

и. материалов – материалдарзы һынау

и. механическое – механик һынау

и. на искру – осконға һынау

и. на разрыв – өзөлөгә һынау

и. на растяжение – һузылыуға һынау

и. на сжатие – кысылыуға һынау

и. на твердость – катылыкка һынау

и. на усталость – арыуға һынау

и. ударной нагрузки – һуғылыуға сызамлыкты һынау

Испытатель – һынауы

и. изоляции – изоляция һынауы

и. ламп – лампалар һынауы

Истирание – ышкылып бөтөү, тузыу, ашалыу

и. ножа – бысактың ашалыуы, тупақланыуы

Источник – сығанак

и. напря́жения – көсөргөнөш сығанағы

и. не́фти – нефть сығанағы

и. пита́ния – ток сығанағы

и. то́ка – ток сығанағы

Истреби́тель – истребитель (*самолёт*)

Иттёрбий – иттербий (*химик элемент*)

Йттрий – иттрий (*химик элемент*)

К

Ка́бель – кабель (*һыу йәки ер астынан үткәреү өсөн көпләнгән, изоляцияланған электр сымы*)

к. брони́рованный – бронялы кабель

Ка́бельтов *морск.* – кабельтов (*озонлок үлсәү берәмеге*)

Кабеста́н – кабестан, шпиль (*судноларза вертикаль ба-
рабанлы лебедка*)

Кабина́ – кабина (*бәләкәй генә махсус бүлмә*)

к. автомоби́ля – автомобиль кабинаһы

к. гермети́ческая – герметик кабина

Каблогра́мма – каблограмма (*һыу асты кабеле аша би-
релгән телеграмма*)

Кабота́ж *морск.* – каботаж (*диңгез яры буйындағы флот
һәм караптар*)

к. большо́й – зур каботаж

к. ма́лый – бәләкәй каботаж

Кавалье́р – кавальер (*каналдар, юлдар буйындағы бал-
сык өйөмө*)

Кавита́ция – кавитация (*тиз ағыусы шыйыклыкта пар
яһалыу күренеше*)

Ка́дмий – кадмий (*химик элемент*)

Кадми́рование – кадмий йүгертеү, кадмий менән каплау

Кадр – кадр (*киноплёнкалағы айырым һүрәт, айырым вакиганы йәки эпизодты алған кино тасмаһы*)

к. снятый – төшөрөлгән кадр

Кадрирование *фот.* – кадрлау

Казейн – казеин (*елем төрө*)

Калáндр – каландр (*1. кағыз өстөн шымартыу машинаһы; 2. табаклы резина алыу машинаһы*)

Калёвка – калёвка, һырлау йышкыһы, һырлы йышкы

Калейдоско́п – калейдоскоп (*әйләндергән һайын төрлө төштәге матур фигуралар, бизәктәр күрһәтә торған прибор*)

Калéние – кыззырыу

Кáли ёдкое – зәһәр кали

Кали́бр – калибр, анык үлсәм (*күпләп эшләп сығарылған тауарҙарҙың күләмен асыҡ билдәләү өсөн алынған үлсәм*)

к. вту́лки кони́ческой – конус һымак втулка калибр

к. кварцевый – кварцлы калибр

к. непроходной – үтә алмаусы калибр

к. нормальный – нормаль калибр

к. предельный – сик калибр

к. пробка – бөкө калибр

к. проходной – үтә алыусы калибр

к. резьбовой – һырлы калибр

Калибро́вка – калибрын үлсәү, калибрлау

Калибровáние – калибрлау (*тейешле калибрға килеү-килмәүен билдәләү*)

Калибромёр – калибр үлсәгес, калиброммер

Кáлий – калий (*химик элемент*)

Кáлка – калка (*тире эшкәртеү процесы*)

Калоризáтор – калоризатор (*корос нәмәләрҙең өстөн алюминийға байытыу*)

Калорійность – калориялык (йылылыктың һәм энергия-ның калория менән белдерелгән һаны)

Калорійметр – калориметр (йылылык микдарын үлсәү приборы)

к. **компенсационный** – компенсацион калориметр

Калорифер – калорифер (бинаны торбалар йәки каналдар аша кайнар һыу, пар йәки газ менән йылытыу королмаһы, һауа йылыткыс)

к. **водяной** – һыулы калорифер

к. **огневой** – утлы калорифер

Калория – калория (йылылык үлсәү берәмеге)

к. **большая** – зур калория

к. **малая** – бәләкәй калория

Калька – калька (үтә күренмәле йока кағыз, тукыма)

Калькулятор – калькулятор (иҫәп-хисаплау приборы)

Кальций – кальций (химик элемент)

Кальцинация – кальцинация (алюминий гидроокисын һыузан арындырыу процесы)

Камбуз – камбуз (суднола аш-һыу бүлмәһе)

Камень – таш

к. **бутовый** – аҡ таш

к. **кулисный** – кулиса ташы

к. **литографический** – литографик таш

к. **ракушечник** – кабырсак таш

к. **точильный** – сар, кайрак

Камера – камера

к. **вакуумная** – вакуум камераһы

к. **вихревая** – өйөрмә камераһы

к. **газильная** – һүндереү камераһы

к. **ионизационная** – ионлау камераһы

к. **очистная** – тазартыу камераһы

к. **основная** – төп камера

- к. отстойная** – тондороу камераһы
- к. пневматическая** – пневматик камера
- к. подогрева** – йылытыу камераһы
- к. приёмная** – алыу камераһы
- к. пылевая** – саң камераһы
- к. рабóчая** – эш камераһы
- к. сгорания** – яныу камераһы
- к. сжáтия** – кысылыу камераһы
- к. смесительная** – катнаштырыу (*аралаштырыу*) камераһы
- к. сферическая** – сферик камера
- к. съёмная** – алынма камера
- к. телевизионная** – телевизион камера
- к. фотографическая** – фотография камераһы, фотокамера

Ка́мера-обску́ра – камера-обскура (*экранга һүрэт төшөрә торған гәзәти прибор*)

Камíн электрический – электр камини (*мейесе*)

Камнедробилка – таш ваклау машинаһы

Камфора (камфарá) – камфора (*кыркыу есле төшөз кристалл матдә*)

Камышит – камышит (*камыштан яһалған төзөлөш материалы*)

Кана́ва (канáвка) – канау, буразна

- к. звуковая** – тауыш буразнаһы
- к. кольцевая** – балдак һымак канау
- к. литейная** – койоу канауы
- к. шпóночная** – шпонка канауы

Канавокопáтель – канау казғыс (*машина*)

Кана́л – канал

- к. вентиляционный** – елләтеү каналы
- к. вводной** – керетеү каналы

- к. волновóй** – тулкын каналы
- к. выводнóй** – сығыу (*сығарыу*) каналы
- к. зерка́льный** – көзгөлөгесэ кайтарыу каналы
- к. магистра́льный** – магистраль канал
- к. ме́дленного хóда** – яй йөрөү каналы
- к. ороси́тельный** – һуғарыу каналы
- к. осуши́тельный** – коротоу (*киптереү*) каналы
- к. подвóда то́плива** – яғыулық килтереү каналы
- к. по́ристый** – күзәнәкле канал
- к. продóльный** – буй канал
- к. соедини́тельный** – тоташтырыу каналы
- к. судохóдный** – судно йөрөй торған канал
- к. телевизио́нный** – телевизион канал
- к. фи́льмовый** – фильм каналы

Канализа́ция – канализация (*бысрак һыузарзы ағызыу өсөн ер астынан үткәрелгән торбалар системаһы*)

- к. бытовáя** – көнкүреш канализацияһы

Канáт – канат (*бик йыуан аркан*), трос

- к. антéнный** – антенна тросы
- к. стальнóй** – корос канат

Канделя́бр – кәндил, шәмдәл

Канифо́ль – канифоль, сайыр

Каннелю́ры *арх.* – каннелюрзар (*колонналағы улактар*)

Канонéрка – канонерка (*урта зурлыктағы һуғыш карабы*)

Кантовáние – түңкәреү

Кантовáтель – түңкәргес

Каоли́н – каолин, туйын (*утка сызамлы ак балсык*)

Ка́пельница – тамызғыс

Капилля́р – капилляр (*бик нәзек көпшә*)

Капилляриме́тр – капилляриметр (*өскө йөзгә таралышты үлсәү приборы*)

Капилля́рность – капиллярлык

- Капитэль** арх. – капитель (*таш бағананың, колоннаның югары өлөшө*)
- Каплесобиратель** – тамсы йыйғыс
- Капонёр** – капонир (*хәрби королма*)
- Капот** – капот (*автомобилдә, самолётта һ. б. двигателде туздан һ. б. һаклау өсөн кулланылган көп*)
- Капрон** текст. пром. – капрон (*яһалма еп төрө һәм шул ептән бәйләнгән әйбер*)
- Капсель** – капсель (*утка сызам тартма*)
- Капсула** – капсула (*герметик ябылган һауыт рәүешендәге нәмә*)
- Капсюль** – капсюль (*мылтык, туп, мина зарядтарындағы металл капкас*)
- к.-воспламенитель** – кабызғыс капсюль
- к.-детонатор** – шартлаткыс капсюль
- Каптаж** – каптаж (*казылма байлыктар сызанагына йәки газ фонтандары тамагына королган королма*)
- Каптакс** полигр. – каптакс (*китап төбөнөң ситтәрендәге бизәкле таҗма*)
- Каптал** полигр. – каптал (*махсус таҗма*)
- Карабин** – карабин (*кыска көбәкле мылтык*)
- Карасик** – карасик (*инструмент*)
- Карат** – карат (*аҗылташтарзы үлсәү берәмеге; 0,2 грамм ауырлығында*)
- Карбид** хим. – карбид (*металл йәки металлоид менән углерод берләшмәһе*)
- к. кальция** – кальций карбиды
- Карболит** – карболит (*ысмаланың бер төрө*)
- Карбонизация** – карбонизация (*алюминийлы иретмәләргән кристаллик алюминий гидроокисын айырыу ысулы*)
- Карборунд** – карборунд (*кремний менән углерод берләшмәһе*)

- Карбюрáтор** – карбюратор (*яныусан катнашма эзерлэй торған кулланма*)
- Карбюризáтор** – карбюризатор (*корос дйберзэрзең өстөн цементлай торған матдә*)
- Карбюрáция** – карбюрация (*двигателдәрзә шыйык ягыулык һәм һауа күшылыуынан яна торған катнашма барлыкка килеү*)
- Кардиогра́мма** – кардиограмма (*йөрәк тибешен һызыктар аша күрһәтеү*)
- Кардиогра́ф** кардиограф (*йөрәк тибешен язу приборы*)
- Карéта** (каретка) – карета (*каретка*) (*1. машиналарза бәләкәй барабан, вал; 2. кайһы бер механизмдарзың шыма, шыуып торған өлөшө*)
- к. балансирная** – балансир карета
- Каркас** – каркас, һөлдә
- к. сетчатый** – селтәр каркас
- Карли́нгс** – карлингс (*палуба астындағы бүй өрлөк*)
- Карни́з** – кәрниз
- Карота́ж** – каротаж (*тау токомдарын тикиереү ысулы*)
- к. нейтральный** – нейтраль каротаж
- к. электрический** – электр каротажы
- Карт** – карт (*мотоцикл двигателе күйылган, бәләкәй метражлы, кузовһыз ярыш автомобиле*)
- Карта** – карта
- к. операционная** – операцион карта
- к. технологическая** – технологик карта
- Кáртер** – картер (*двигателдең механизмдарын зарарланузан, саңдан һаклау өсөн яһалған королма*)
- Картéчь** – картечь (*1. якын араға атыуға эзерләнгән снаряд; 2. һунар мылтығы йәзрәһе*)
- Картóн** – катырға, картон
- Картофелекопáтель** – картуф қазыу машинаһы

- Картофелесажалка** – картоф ултыртыу машинаһы
- Картуш** – картуш (*фасадта скульптура бизәге*)
- Карьер** – карьер (*файзалы казылма байлыктар сыгарыу урыны*)
- Каскад** – каскад (*бер типтағы королмалар кушылмаһы*)
- к. буферный** – буферлы каскад
- к. ГЭС** (гидроэлектростанций) – гидроэлектростанциялар каскады
- к. усиления** (усилительный) – көсәйткес каскад
- Кассета** *фот.* – кассета (*яктылык үткәрмәй торған кумта*)
- Кат** – кат (*елкәнле судно*)
- Катализ** – катализ (*катализатор ярҙамында химик реакцияның тизләтеләүе йәки акрынайтылыуы*)
- к. гетерогенный** – гетероген катализ
- к. гомогенный** – гомоген катализ
- к. окислительный** – окислау катализы
- к. отрицательный** – тишкәре катализ
- Катализатор** – катализатор (*химик реакцияны тизләтә йәки акрынайта торған матдә*)
- к. осажденный** – ултырма катализатор
- Катамаран** – катамаран (*ике корпус өстөнә палуба түшәп яһалған судно*)
- Катапульта** – катапульта (*карап палубаһынан һ. б. самолёт осороу өсөн яһалған королма*)
- к. пороховая** – дарылы катапульта
- Катаракт** – катаракт (*амортизаторҙың бер төрө*)
- Кататермометр** – кататермометр (*санитария термометры*)
- Катер** – катер (*бәлжәй судно*)
- к. гребной** – ишкәкле судно
- к. моторный** – моторлы катер
- Катетометр** – катетометр (*вертикаль буйынса ике нөктә араһын теүәл үлсәү приборы*)

Катио́н – катион (*ыңгай зарядлы ион*)

Каткова́ние – тәгәрәтеп тығызлау

Като́д – катод (*кире зарядлы электрод*)

к. активизи́рованный – активлаштырылған катод

к. ба́риевый – барийлы катод

к. подогрéвный – ситтән кыззырыулы катод

к. прямо́го нака́ла – туранан-тура кыззырыулы катод

к. сва́рочный – йәбештереү катоды

к. холóдный – һыуык катод

к. эквипотенциáльный – эквипотенциаль катод

Като́к – 1. тәгәрмәс, ролик, каток; 2. юл тигезләгес машина

к. опóрный – таяныу катогы

к. подде́рживающий – тотоп тороусы каток

Католит – католит, катод яны электролиты

Кату́шка – кәтүк, тәгәрмәс, катушка

к. возбу́ждения – магнитлау кәтүге, индукциялау кәтүге

к. второ́чная – икенсел кәтүк

к. зажига́ния – кабызыу кәтүге

к. звуко́вая – тауыш кәтүге

к. индукти́вности – индуктивлык кәтүге

к. корзи́ночная – кәрзинкә һымак кәтүк

к. многосло́йная – күп катлаулы кәтүк

к. неподви́жная – кузғалмаç кәтүк

к. перво́чная – беренсел кәтүк

к. плóская – ясы кәтүк

к. подви́жная – күсмә кәтүк

к. подмагни́чивающая – магнитлаусы кәтүк

к. реакти́вная – реактив кәтүк

к. Румко́рфа – Румкорф кәтүге

к. секциониро́ванная – секциялы кәтүк

к. сме́нная – алмаштырмалы кәтүк

к. со́товая – кәрәз һымак кәтүк

- к. термическая** – термик кәтүк
- к. удлинительная** – озонайтыу кәтүге
- к. цилиндрическая** – цилиндрик кәтүк
- Каупер** – каупер, домнала һауа йбылыткыс
- Каустик** *хим.* – каустик, каустик сода
- Каустификация** – каустификация (*зәһәр натр табыуы сулы*)
- Каустобиолит** – каустобиолит (*яныусан тау токомо*)
- Каучук** *рез. пром.* – каучук (*резина яһау өсөн файзаланылған катмарлы матдә*)
- к. натуральный** – тәбиғи каучук
- к. растительный** – үсемлек каучугы
- к. синтетический** – синтетик каучук
- Качалка** – качалка (*скважинанан нефтьте һурзыра торган королма*)
- Качание** – бәүеләү, тирбәләү
- к. частоты** – йышлык тирбәләүе
- Качество** – сифат
- к. поверхности** – өскө йөзлөктөң сифаты
- Качка судна морск.** – судноның сайкалыуы
- Квадр** – квадрат, шакмаклы таш
- Квадрант** – квадрант (*артиллерияла прицелды анык билдәләү приборы*)
- Квадрат** *полигр.* – квадрат (*берәмек*)
- Квадруплекс** – квадруплекс (*бер линия буйынса капмакаршы бер юлы икешәр телеграмма тапшырыу*)
- Квант** – квант (*берәй энергияның, мәсәлән, нурзың иң бәләкәй өлөшө*)
- Кварц** – кварц (*минерал*)
- Квасцы** *геол.* – асыуташ
- Квершлаг** – квершлаг (*горизонталь шахта*)
- Кегль** *полигр.* – кегль (*типография хәрәфтәренең зурлык үлсәүе*)

- Кек** – кек (*гидрометаллургияла каты халдаге калдыктар*)
- Кельма** – кельма (*инструмент*)
- Кембрик** – кембрик (*электр изоляциялау материалы*)
- Кенотрон** – кенотрон (*ике электродлы турайткыс лампа*)
- Керамзит** *строит.* – керамзит (*төзөлөш материалы*)
- Керамика** – керамика (*балсыктан яналган айберзэр*)
- Керамит** – керамит (*юлга түшсү өсөн кирбес*)
- Керн** – керн (*ер быраулаганда сыккан тау токомоноң өлсөһө*)
- Кернер** – кернер (*корал*)
- Керноприёмник** керн йыйгыс
- Кернорватель** – керн алгыс
- Керогаз** – керогаз (*кэрэсин менэн эшлэгэн прибор*)
- Керосин** – кэрэсин (*нефттэн алынган шыйык ягыулык*)
- к. осветительный** – яктыртыу кэрэсине
- Керосинорез** – керосинорез, кэрэсин менэн кистергес
- Кессон** – кессон (*һыу астында эшлсү өсөн һыу үтмәслек итеп эшлэнгэн камера*)
- к. погружаемый** – бақтырылма кессон
- Кибернетика** – кибернетика (*төрлө процесстарзагы үзкөйләнештең һәм автоматик контролдең дөйөм теорияһы*)
- Килевание** – судноны янтайтыу (*кырынайтыу*)
- Килектор** – килектор (*судно*)
- Киловатт** – киловатт (*1000 ватка тигез электр тогының кеүәтен үлсәү берәмеге*)
- Киловатт-час** – киловатт сәғәт (*энергия берәмеге*)
- Киловольт** – киловольт (*1000 вольт электр тогының көсөргәнешен үлсәү берәмеге*)
- Килогерц** – килогерц (*1000 герц*)
- Килограмм** – килограмм (*ауырлык үлсәү берәмеге*)
- Килограмм-молекула** – килограмм-молекула, моль (*масса берәмеге*)

- Килограммомётр** – килограммометр (*эш берәмеге*)
- Килоджоуль** – килоджоуль (*энергия берәмеге*)
- Килокалория** – килокалория (*йылылык берәмеге*)
- Километр** – километр (*алышлык берәмеге*)
- Киль** – киль (*1. самолёт койрогоноң бер өлөшө; 2. судноның төбөндә иңгез булып хезмәт итә торған дүрт кырды озон бүрәнә*)
- Кильватер** – кильватер (*судно артынан ярылып калган эз*)
- Кильсон** – кильсон (*судно корпусының эске буй өрлөгө*)
- Кингстон** – морск. – кингстон (*япкыс*)
- Кинематика** – кинематика (*теоретик механиканың есемдәр хәрәкәтен геометрик күзлектән өйрәнә торған бүлгә*)
- к. механизмов** – механизмдар кинематикаһы
- Кинематография** – кинематография (*фильмдар эшләп сығарыу һәм күрһәтәү эше*)
- к. цветная** – төслө кинематография
- Кинескоп рад.** – кинескоп (*электрон нурлы көпшә*)
- Кинетика** – кинетика (*теоретик механиканың динамика һәм статика мәсьәләләрен тикшерә торған бүлгә*)
- к. химическая** – химик кинетика
- Кинó** – кино
- к. круговбе** – түңәрәк (*экранны*) кино
- к. панорáмное** – панорамалы кино
- к. стереоскопическое** – стереоскопик кино
- к. полиэкранное** – күп экранлы кино
- к. широкоэкранное** – киң экранлы кино
- Кинока́мера** – кинокамера (*кино аппараты*)
- Кинопроэ́ктор** – кинопроектор, кино проекциялау аппараты
- Кинопроэ́кция** – кинопроекция, кино проекциялау
- Кинорадиоустанóвка** – кинорадиокоролмаһы, кинорадиокоролма

Киностудия – кино студияһы

Киносъёмка – киноға төшөрөү

Кинотехника – кино техникаһы, кинотехника

Киноустановка – киноустановка (*кино күрһәтеү, йыһазландырыу*)

Кинофильм – кинофильм

Киноэкран – киноэкран, кино экраны

к. **металлизированный** – металлланған киноэкран

Киоск трансформаторный – трансформатор киоскыһы, трансформатор будкаһы

Кипрегель – кипрегель (*геодезия инструменты*)

Кипятильник – кайнаткыс

Кирза – кирза (*күн йәки резина урынына кулланыла торған беше тукыма*)

Кирпич – кирбес

к. **глиняный** – балсык кирбес

к. **клинчатый** – сөй һымак кирбес

к. **обыкновенный** – яндырылмаған кирбес

к. **огнеупорный** – утка сызамлы кирбес

к. **пустотелый** – кыуыш кирбес

к. **силикатный** – силикат кирбес

к. **шамотный** – шамот кирбес

Киселевание – кеҫәл менән эшкәртеү (*тирене*)

Кисловка *текст. пром.* – әсетеү

Кислород – кислород

к. **жидкий** – шыйык кислород

Кислота – кислота

к. **азотная** – азот (*нитрат*) кислотаһы

к. **кремниевая** – силикат кислотаһы

к. **масляная** – май кислотаһы

к. **муравьиная** – кырмысқа кислотаһы

к. **салициловая** – салицил кислотаһы

- к. **сёрная** – сульфат кислотаһы
- к. **соляная** – хлорид (*тоз*) кислотаһы
- к. **угольная** – карбонат (*күмер*) кислотаһы
- к. **уксусная** – һеркә кислотаһы
- к. **фосфорная** – фосфат кислотаһы

Кислётность – кислоталылык, кислоталы булуу

Кислотомёр – кислота үлсәгес, кислотомер

Кисть – бумала

Киянка – ағас сүкеш, калайсы сүкеше

Клапан – клапан (*һиндәй ҙә булһа механизмда газ, пар йәки шыйыклык юлын яба торған ҡанкас төрө*)

- к. **автоматический** – автоматик клапан
- к. **воздушный** – һауа клапаны
- к. **впускной** – индереү клапаны
- к. **выпускной** (выходной) – сығарыу клапаны
- к. **всасывающий** – һурыу клапаны
- к. **вспомогательный** – ярҙамсы клапан
- к. **игольчатый** – энә һымак клапан
- к. **калиброванный** – калибрлы клапан
- к. **маслозаливной** – май койоу клапаны
- к. **нагнетательный** – кыуыу клапаны
- к. **основной** – төп клапан
- к. **обратный** – кире клапан
- к. **перекидной** – ике яклы клапан
- к. **пропускной** – үткәреү клапаны
- к. **предохранительный** – һаклағыс клапан
- к. **прыгающий** – һикермә клапан
- к. **редукционный** – редукцион клапан
- к. **ручной** – кул клапаны

Класс – класс (*билдәле сифат һәм үзенсәлектәре яғынан тиң нәмәләр төркөмө*)

- к. **точности** – теүәллек класы

к. чистоты – тазалык (*шымалык*) класы

Классификатор – классификатор (*тау эшендә мәгдәнде бөр-төк дәүмәлдәренә карап сорттарға айыра торған прибор*)

к. гидравлический – гидравлик классификатор

к. рёечный – рейкалы классификатор

Клей – елем

к. декстриновый – декстрин елеме

к. казеиновый – казеинлы елем

к. конторский – кағыз елеме

к. костяной (костный) – һөйәк елеме

к. малярный – буяу елеме

к. мёздровый – ағас елеме

к. пастообразный – паста һымак елем

к. растительный – үсемлек елеме

к. резиновый – резина елеме

к. рыбий – балык елеме

к. силикатный – силикат елем

к. смоляной – ысмала елеме

к. столярный – ағас елеме

к. целлулоидный – целлулоид елеме

Клеймó – инәү, тамға, келәймә

Клейстер – клейстер

к. мучной – он клейстеры

Клёмма – клемма, кыстырғыс

Клёпка – 1. сигәләү; 2. сигәләү сүкеше

Клётка – ситлек

к. лестничная – баҫкыс ситлеге

Клетчатка – целлюлоза

Клещи – кыпһыуыр

к. электроизмерительные – электр үлсәү кыпһыуыры

Клеянка – елем иретеү һауыты

Клидонограф – клидонограф (*оциллографтың бер төрө*)

Клин – шына

к. **поперёчный** – аркыры шына

к. **продольный** – буй шына

к. **регулируемый** – көйлөү шынаһы

к. **самотормозящий** – үзенән-үзе тормозланыусы шына

к. **фотометрический** – фотометрик сөй

Клингер – клингер (*нар казанында һыу бейеклеген күзәтеу быялаһы*)

Клинкер – клинкер (*ергә түшәү өсөн махсус кирбес*)

Клино́метр – клинометр, ауышлык үлсәгес

Кли́пер – клипер (*ишәп йөрөй торған өс елкәнле судно*)

Кли́ренс – асыклык, клиренс (*машина менән юл араһында асыклык*)

Клистро́н – клистрон (*электронлы лампа*)

к. **двухрезонаторный** – ике резонаторлы клистрон

Клише́ полигр. – клише (*типографияла баҫыу өсөн металл, ағас йәки ташка төшөрөлгән һүрәт, чертеж һ. б.*)

к. **автоматичное** – автоматип клише

к. **-гальвано** – клише-гальвано

к. **медное** – бакыр клише

к. **открытое** – асык клише

к. **растровое** – растрлы клише

к. **тоновое** – тонлы клише

к. **целлулоидное** – целлулоид клише

к. **штриховое** – штрихлы клише

Кло́пфер телегр. – клопфер (*иң ябай телеграф алғысы*)

Клу́пп – клупп (*һыр яһау коралы*)

Клю́з – клюз (*судно бортында якорь арканын сығарыу өсөн тишек*)

Клю́ч – аскыс

к. **газовый** – кыҫылма аскыс

к. **гаечный** – гайка аскысы

- к. га́ечный двуро́жко́вый – ике мөгөзлө гайка аскысы
- к. зажига́ния – токандырыу аскысы
- к. замо́чный – йозак аскысы
- к. коловоро́тный – коловоротлы аскыс
- к. круго́вой – әйләнмә аскыс
- к. раздви́жной (разводно́й) – йәйелмәле аскыс, күп
яклы аскыс
- к. телегра́фный – телеграф аскысы
- к. торцо́вый – торец аскысы
- к. це́пной – сынйыр аскысы
- к. электромехани́ческий – электромеханик аскыс
- Кнехт** морск. – кнехт (*аркан беркетеү өсөн түмәр*)
- Кни́ца** – кница (*өсмөйөшлө беркеткес деталь*)
- Кно́пка** – кнопка (*электр селтәрендә йәки төрлө меха-
низмда була торған басмалы төймә*)
- к. управле́ния – идара итеү кнопкаһы
- Коагуля́ция** – коагуляция (*дисперслык дәрәжәһенең кәмеү
процесы*)
- Кобальт** – кобальт (*химик элемент*)
- Ковань** – сүкелмә
- Кова́р** – ковар (*никелле иретмә*)
- Ковка** – сүкеү
- к. в шта́мпах – штампта сүкеү
- к. маши́нная – машина менән сүкеү
- к. ручна́я – кул менән сүкеү
- к. свобо́дная – калыпһыз сүкеү
- Ковкость** – сүкелеүсәнлек
- Ковш** – сүмес (*етеитереүзә кулланыла торған зур ме-
талл һауыт*)
- к. гре́йферный – грейфер сүмесе
- к. засы́пной – тултырыу сүмесе
- к. разли́вной – бүлеп һалыу сүмесе

Ковш-лопáта – сүмес көрөк

Код – код (*шартлы кыскартмалар тезмәһе*)

к. телеграфный – телеграф коды

к. цветной – төслө код

Кодирование – код төзөү

Кóжух – кожух (*машина йәки уның өлөштәре өсөн көп рәүешендәге тышлык*)

Кóзлы – кузла

Кокиль – кокиль, металл койоу калыбы

Кокс – кокс (*үртәп әзерләнгән ташкүмер йәки торф*)

к. доменный – домна коксы

к. литейный – койоу коксы

к. нефтяной – нефть коксы

к. электродный – электрод коксы

Коксование – кокслау, кокска әйләндерү

Кóлба – колба (*химик эштергә кулланыла торган озон муйынлы быяла һауыт*)

к. матированная (матовая) – тонок колба

Колебание – тирбәләү, сайкалыу, тирбәләш

к. вынужденное – мәжбүри тирбәләү

к. затухающее – һүнә барған тирбәләү

к. крутильное – өйөрөлмә тирбәләү

к. модулированное – модуляцияланған тирбәләү

к. незатухающее – һүнмәй торған тирбәләү

к. несущее – йөрөтөүсә тирбәләү

к. пилообразное – быскы һымак тирбәләү

к. свободное – ирекле тирбәләү

к. собственное – үз тирбәләү

к. электрическое – электр тирбәләү

Колéно – бөгәл, бөгөм

к. кривошипное – кривошип бөгөмө

Коленвал (коленчатый вал) – бөгөмлө (*йәки кәкре*) вал

Колесница – ике тәгәрмәсле арба

Колесо тәгәрмәс, куласа

к. **беличье** – рәшәткә цилиндр

к. **быстро съёмное** – тиз алына торған тәгәрмәс

к. **ведомое** – эйәрәүсә тәгәрмәс

к. **ведущее** – йөрөтөүсә тәгәрмәс

к. **верхненаливное** – өстән койолмалы куласа

к. **ветровое** (ветряное) – ел тәгәрмәсә

к. **винтовое** винтлы тәгәрмәс

к. **гидравлическое** гидравлик куласа

к. **зубчатое** – тешле тәгәрмәс, шестерня

к. **зубчатое коническое** – конус һымак шестерня

к. **зубчатое косозубое** – кырын тешле шестерня

к. **зубчатое обыкновенное** – фәзәти тешле тәгәрмәс

к. **маховое** – маховик тәгәрмәсә

к. **направляющее** – йүнәлтеүсә тәгәрмәс

к. **опорное** – таяныу тәгәрмәсә

к. **паразитное** – паразит(*ик*) тәгәрмәс

к. **правящее** – идара тәгәрмәсә

к. **промежуточное** – аралаш тәгәрмәс

к. **рабочее** – эшсә тәгәрмәс

к. **рулевое** – руль тәгәрмәсә, штурвал

к. **тяговое** – (*кулдан*) эйләндерәү тәгәрмәсә

к. **управления** – идара (*итеү*) тәгәрмәсә

к. **ходовое** – йөрөткөс тәгәрмәс, йөрөтөү тәгәрмәсә

к. **храповое** – храповик тәгәрмәсә

к. **шевронное** – шеврон һымак тешле тәгәрмәс

Колея – колея, юл (*тимер юлдың ике параллель рельстан торған бер буйы*)

к. **нормальная** – нормаль колея

к. **узкая** – тар колея

Количество – микдар

к. **движения** – хэрэкэт микдары

Коллэктор – коллектор (*1. канализация йэки газ өсөн қуullanьылган зур торба; 2. динамо-машинаның үзгәреүсән тоқты даими токка әйләндерә торған өлөшө*)

к. **охлаждающий** – һыуыткыс коллектор

Коллиматор – коллиматор (*оптик прибор*)

Коллодий – коллодий (*нитроцеллюлозаның спирт һәм эфирзагы иретмәһе*)

Коллоид – коллоид (*кристаллашмай торған, изелеп куйы шыйыклықка әйләнгән матдә*)

Коловорот – бырау, коловорот

Колодец – козок

к. **артезианский** – артезиан козоґо

к. **компенсационный** – компенсацион козок

к. **нагревательный** – йылытыу козоґо

Колодка – калып, колодка, панель

к. **клеммная** – клеммалар калыбы

к. **питания** – туйындырыу панеле

к. **тормозная** – тормоз калыбы

Колонка – колонка (*ванна бүлмәһендә һыу йылытыу өсөн эшләнгән казан; урамда һыу үткәргестән һыу алыу өсөн эшләнгән кран; шыйык яґыулык алыу өсөн куйылган королма*)

к. **бензинораздаточная** – бензин колонкаһы

к. **водяная** – һыу колонкаһы

к. **рулевая** – руль колонкаһы

Колонна – колонна

Колоннада *арх.* – колонналар тезмәһе

Колориметр – колориметр (*оптик прибор*)

Колориметрия – колориметрия (*төстәрзе үлсәү тураһындағы фән*)

- Колоснік** – рәшәткә, селтәр (*мейес ауызы астындағы суйын рәшәткә*)
- Колоша** – колоша (*койоу мейесенә һалына торған материалдар порцияһы*)
- Колошнік** – колошник, шахта ауызы (*домна мейесендә*)
- Колпак** (колпачок) – калпак, капкас
к. **защитный** – һаклаусы калпак
- Колчедан** – колчедан (*көкөрт, мышаяк һ. б. берләшмәләргән торған минералдарзың дәйөм исеме*)
- Кольцо** – кулса, дүңгәләк, сынға, балдак
к. **зажимное** – кысқыс дүңгәләк
к. **замочное** – йозак дүңгәләге
к. **замыкающее** – йомоклау дүңгәләге
к. **заборное** – бикләү балдағы
к. **контактное** – контакт балдағы
к. **компрессорное** – тығызлағыс (*компрессион*) балдак
к. **маслосъемное** – май алыу балдағы
к. **нажимное** – кысқыс балдак
к. **неразъемное** – тоташ балдак
к. **разъемное** – һүтелмә балдак
к. **расборное** – йәйелмә балдак
к. **стопорное** – стопор балдак
к. **уплотняющее** – тығызлау балдағы
к. **упорное** – терәк балдак
к. **установочное** – беркетеү кулсаһы
- Кома** – кома (*оптик аберрацияның бер төрө*)
- Командоконтроллер** *эл. тех.* – командоконтроллер (*кулланма*)
- Комбайн** – комбайн (*бер үк вакытта бер нисә төрлө эш башкара торған катмарлы машина*)
к. **горный** – тау комбайны
к. **прицепной** – тағылма комбайн

- к. прямо́точный** – тура ағымлы комбайн
- к. самохо́дный** – үзйөрөшлө комбайн
- к. уго́льный** – күмер комбайны
- Кóмингс морск.** – комингс (*палубалағы люктарзы әйләндереп алған кәртә*)
- Комму́татор** – коммутатор (*1. электр тогын тоташтырыу, өзөү йәки йүнәлешен үзгәртеү приборы; 2. телефон аппаратын тоташтырыу приборы*)
- к. антéнный** – антенна коммутаторы
- к. междугоро́дный** – кала-ара коммутатор
- к. телефо́нный** – телефон коммутаторы
- к. элемéнтный** – элементтар коммутаторы
- Комму́тация** – коммутация (*махсус аппаратура ярзамында электр йүнәлешенең үзгәртелеше*)
- Компа́ратор** *опт.* – компаратор (*үлсәгес прибор*)
- к. стациона́рный** – стационар компаратор
- Компа́унд** – компаунд (*1. пар машинаһы; 2. электр машинаһы; 3. электр изоляциялау материалы*)
- Компа́унд-маши́на** – компаунд-машина (*электр машинаһының бер төрө*)
- Компенса́тор** – компенсатор (*машина һәм механизмдарзың нормаль эшләүен көйләүсе приборзар атамаһы*)
- к. акусти́ческий** – акустик компенсатор
- к. высоты́** – бейеклек компенсаторы
- к. опти́ческий** – оптик компенсатор
- к. синхро́нный** – синхрон компенсатор
- Компенса́ция** – компенсация (*механизмдың дөрөҫ эшләүенә камасаулаусы тышкы тәҫирзәрзе бөтөрөү*)
- к. сдв́ига фаз** – фазалар шыуышыуын компенсациялау
- Комплéкт** – комплект (*бер бөтөн яһау өсөн кәрәкле пәмәләрзең, коралдарзың һ. б. тулы йыйылмаһы*)
- к. маши́н** – машиналар комплекты

- Комплéктность** – комплектлылык, комплектланыш
к. готовых изделий – эзер эшлэнгэн айберзэрзең комплектлылығы
- Компонéнт** – компонент (*берэй нәмәнең состав элементы*)
- Компóстер** – компостер (*пломбаларға, билеттарға һ. б. контроль билдалар хала торған прибор*)
- Компрессимéтр** – компрессиметр, компрессия үлсэгес
- Компрéссия** – компрессия; кысыу (*компрессорзағы һауаны*)
- Компрéссор** – компрессор (*газ кысыу машинаһы*)
- к. диафра́гменный** – диафрагмалы компрессор
- к. многоступéнчатый** – күп баҫкыслы компрессор
- к. передви́жной** – күсмә компрессор
- к. поршнево́й** – бешкәкле компрессор
- к. центробе́жный** – үзәктән кыуғыс компрессор
- Компью́тер** – компьютер
- Конве́йер** – конвейер (*өзлөкһөз хәрәкәт итеп, йөктәрзе йәки эшләп торған нәмәләрзе бер урындан икенсе урынга күсереп тороусы таҫма*)
- к. винтово́й** – винтлы конвейер
- к. инерцио́нный** – инерцион конвейер
- к. ковшо́вый** – сүмесле конвейер
- к. лёнточный** – таҫмалы конве́йер
- к. подвесно́й** – асылма конвейер
- к. телéж(еч)ный** – арбалы конвейер
- Конве́кция** – конвекция (*йылылык күсеүенең бер төрө*)
- Конве́ктор** *опт.* – конвектор (*оптик прибор*)
- Конве́ртер** – конвертер (*металлургия агрегаты*)
- к. коротковолно́вый** – кыҫка тулкын конвертеры
- Конденса́т** – конденсат (*парзан куйырған шыйыклык*)
- Конденса́тор** – конденсатор (*1. электр көсө туплау приборы; 2. пар һыуытыу приборы*)
- к. блокиро́вочный** – блокклау конденсаторы

- к. бума́жный** – кағызлы конденсатор
- к. ва́куумный** – вакуумлы конденсатор
- к. возду́шный** – һауа катламлы конденсатор
- к. дифференциальный** – дифференциаль конденсатор
- к. керамический** – керамик конденсатор
- к. переменной ёмкости** – үзгәреүсән һыйышлыклы конденсатор
- к. плóский** – ясы конденсатор
- к. подстрóбный** – теүәл көйләү конденсаторы, триммер
- к. полупеременный** – ярым үзгәреүсән конденсатор
- к. постоянной ёмкости** – даими һыйышлыклы конденсатор
- к. разделительный** – айырыу конденсаторы
- к. слюдяной** – слюдалы конденсатор
- к. укорáчивающий** – кысқартыу конденсаторы
- к. электролитический** – электролитлы конденсатор

Конденсация – конденсация (*куйырыу*)

- к. капиллярная** – капилляр конденсация
- к. парóв** – пар конденсацияһы (*куйырыу*)

Конде́нсор – конденсор (*яктылык пурзарын йыйыусы линзалар системаһы*)

Кондиционирование – кондициялау

- к. вóздуха** – һауаны кондициялау

Кондиционер – кондиционер (*бүлмәләге һауаны тазарта торған прибор*)

Конди́ция – кондиция (*берәй нәмәгә карата талап ителгән норма, сифат*)

Кондуктор – кондуктор (*станоктың бер өлөшө*)

Конёк – түбәнең һырты, түбәләге бизәк

Кониметр – кониметр, саң үлсәгес

- к. фотоэлектрический** – фотоэлектрик кониметр

Консерватор – консерватор, киңәйткес (*трансформаторза*)

Консервирование – консервалау

к. **древесины** – ағасты консервалау

Консистенция – консистенция (*ярым каты матдэләрҙең куйылығы*)

Консисто́метр – консистометр, куйылык үлсәгес

Консо́ль арх. – консоль (*йорттоң алға сығып торған өлөштәрен, мәсәлән, балконды тотоу өсөн стенаға эшләнгән сығынты*)

Консо́нанс акуст. – консонанс (*бер нисә тауыштың үз-ара ярашыуы*)

Конста́нта – даими дәмәл

Константа́н – константан (*бакырлы иретмә*)

Констру́ирование – конструкцияны төзөү, конструкциялау

Констру́ктор – конструктор (конструкция авторы)

Констру́кция – конструкция, төзөлөш

к. **безра́мная** – рамһыз конструкция

к. **деревя́нная** – ағас конструкция

к. **сборная** – йыйылма конструкция

к. **сварна́я** – йәбештермә конструкция

к. **сварнолита́я** – йәбештермә-койолма конструкция

к. **сварноко́ваная** – йәбештермә-сүкелмә конструкция

к. **карка́сная** – каркаслы конструкция

Конта́кт эл. тех. – контакт (*электр сымдарының кушылыуы, тоташыуы; тоташкан урыны; шундай тоташыуы булдыра торған корал*)

к. **аварийный** – авария контакты

к. **неподви́жный** – кузғалмаҫ контакт

к. **подви́жный** – күсмә контакт

к. **скользя́щий** – шыума контакт

к. **угольный** – күмер контакт

Контактóр – контактор (*тоташтырғыс*)

Контéйнер – контейнер (*йөк ташыу өсөн кулланылган йәшиник*)

- к. универсальный** – универсал контейнер
- Контра́стность** – капма-каршы
- к. яркости** – яктылык капма-каршылыгы
- Контргáйка** – контргайка, ныгыткыс гайка
- Контрка́либр** – контркалибр (*инструмент*)
- Контрклéйн** – каршы шына
- Контрóллер** – контроллер (*трамвайза, электровозда һ. б. электр двигателе эшен яйлап тороусы прибор*)
- к. барабанный** – барабанлы контроллер
- к. кулачкóвый** – йозроксалы контроллер
- Контрóль** – контроль, тикшереү, күзәтеү
- к. автоматический** – автоматик контроль
- к. телевизиóнный** – телевизион контроль
- к. техни́ческий** – техник тикшереү
- Контрпа́р** – контрпар, каршы пар
- Контрпрíвод** – контрпривод, каршы привод
- Контррельс** – контррельс, каршы рельс
- Контрфо́рс** – контрфорс (*стена терәге*)
- Кóнтур** – контур (*1. берәй нәмәнең тышкы күренешен график аша күрһәтеү; 2. радио үткәргестәренең йомок сынйыры*)
- к. апериди́ческий** – аперидик контур
- к. за́мкнутый** – йомок контур
- к. колеба́тельный** – тирбәлеү контуры
- к. нефтенóсности** – нефтлелек контуры
- к. откры́тый** – асык контур
- к. пита́ния не́фти** – нефть йыйылыу контуры
- к. приё́мный** – алыу контуры, кабул итеү контуры
- к. промежу́точный** – аралаш контур
- к. резони́рующий** – резонансланыусы контур
- к. связа́нный** – бәйләнгән контур
- к. уда́рный** – бәрмә контур, импульслы генератор

Кóнус – конус

к. ветровóй – ел конусы

к. Мóрзе – Морзе конусы

к. осадíтельный – ултырыу конусы

к. трéния – ышкылыу конусы

Кóнусность – конус һымак

Конфéкция *рез.пром.* конфекция (*деталдарзе йыйыу һәм йәбештереу процессы*)

Конфóрка – япкыс, капкас

Концентрát – концентрат (*байыктырылган мэгдән*)

к. свинцóвый – курғаш концентраты

Концентра́ция – концентрация (*нимәнәң дә булһа бер ергә тупланыуы*)

к. весовáя – ауырлык концентрацияһы

к. напряжéний – көсөргәнештәр концентрацияһы

к. объёмная – күләм буйынса концентрация

Концёрн – концерт (*дөйөм финанс етәкселеге астында предприятиеларзың берләшеүе*)

Координáта – координата (*ясылыкта йәки пространство-ла яткан нөктәне билдәләй торған дәүмәлдәрзең береһе*)

к-ы поля́рные – поляр координаталар

Координатóграф – координатограф (*координаталар системаһын һызыу приборы*)

Копáл – һары сайыр (*лак яһауға китә*)

к. искусственный – яһалма сайыр (*һары*)

к. натурáльный – тәбиғи сайыр (*һары*)

Копéль – копель (*бакырлы иретмә*)

Копёр – копёр (*свай һуғыу машинаһы*)

к. маятниковый – маятниклы копёр

к. паровóй – пар копёры

Копíльник – туплағыс (*суйын койоу мейесендә*)

Копíр (шаблóн) – копир (*шаблон*)

Коптілка һуқыр шәм

Конь – шахта, рудник, баз

Кора́ – кабык

Кораблевожде́ние – карап йөрөтөү

Кораблестро́ение – карап төзөү

Кора́бль – карап

к. межплане́тный – планета-ара карап

к. раке́тный – ракета карабы

Корд – корд (*нык аркан*)

Кордит – кордит, төтөнһөз дары

Корж – корж (*ишелеп төшөрлөк током кишәге*)

Корма́ – койрок (*судноның арткы өлөшө*)

Кормовое весло́ – койроктағы ишкэк

Корморэ́зка с/х – тапағыс, тәпке (*машина*)

Корнерэ́зка с/х – тамыр кишкес (*машина*)

Корню́ры мет. – корнюр (*кокс мейестәрендә ягыулык газдарын бүлеу каналдары*)

Короб́ка – тартма, кумта

к. дверца́я – ишек кумтаһы

к. дымова́я – төтөн тартмаһы

к. золоти́ковая – золотник тартмаһы

к. кла́панная – клапандар тартмаһы

к. передáч – күсергестәр тартмаһы

к. пода́чи – бирелеш тартмаһы

к. распреде́лительная – бүлеу тартмаһы

к. скоросте́й – тизлектәр тартмаһы

Коромы́сло – көйәнтә, балансир

Корона́ – таж (*электр бушаныуының бер төрө*)

Коронка – коронка

к. бурова́я – быраулау коронкаһы

к. обы́чная – ғәзәти коронка

к. ребри́стая – кабырғалы коронка

- к. ступённая** – киртлэс коронка
- Короткозамкнутость** – кыска ялғаныш
- Корпус** – корпус (*машина һәм механизмдарзың бөтә өлөшөн йыйып, нығытып көпләп торған нигез, терәк өлөш*)
- к. судна** – судно корпусы
- Коррек** *фот.* – коррек (*кулланма*)
- Корректировка** – төзәтәү, корректировка
- Корректор** – корректор (*механизм*)
- Коррекция** – төзәтәү, коррекция
- Коррозия** – коррозия (*химик процесстарзан металдың тутығыуы, тутығып таркалыуы*)
- к. атмосферная** – атмосфера тәъсирендә коррозияланыу
- к. водородная** – водород тәъсирендә коррозияланыу
- к. подводная** – һыу асты коррозияһы
- к. химическая** – химик коррозия
- Корунд** *геол.* – корунд (*минерал, абразив*)
- Корчеватель** – урман төпләү машинаһы
- Корыто** (корытце) – ялғаш (*двигателдә*)
- Косылка** *с/х* – бесән сапкыс машина
- Космодром** – космодром (*йыһанга Ер юлдашы, ракета осороп ебәрә торған майҙан*)
- Космонавт** – космонавт (*ғилми тикшеренеүҙәр алып барыу һәм космос техникаһын һынау өсөн йыһанга оскан кеше*)
- Космонавтика** – космонавтика (*космоска осоу теорияһы һәм практикаһы*)
- Космоплан** – космоплан
- Космос** – космос, ғаләм, йыһан
- Косоур** – косоур (*кыйыш балка*)
- Костыль** – Г – һымак терәк, Г – һымак казак
- Косынка** – өсмөйөш (*деталь*)
- Косяк** – яңак (*ишектә, тәҙрәлә*)

Котёл – казан

к. **а́томный** – атом казаны

к. **водотру́бный** – һыу-көпшәле казан

к. **дымога́рный** – төтөн-көпшәле казан

к. **жаротру́бный** – ут-көпшәле казан

к. **парово́й** – пар казаны

к. **прямото́чный** – тура ағышлы казан

к. **ура́новый** – уран казаны

к. **утилизáторный** – утилизатор казан

Котельная – пар казаны цехы, пар казаны бүлмәһе,
котельная

Котловáн – котлован, нигез сокуро

Коуш – коуш (*трос элмәген һаклай торған кысҡыс*)

Кочегáрка – кочегарка

Кочеры́жка – күсәр

Кóшка – 1. тырнак, ырғак (*монтёрҙар өсөн*); 2. бәләкәй якорь

Кошма́ – кейез

Коэффициéнт – коэффициент (*физик есемдең үзенсәлеген билдәләүсә дәүмәл*)

к. **полéзного дéйствия** – файзалы эш коэффициенты
(*түгелгән көстөң кайһы өлөшө файзага яраганын билдәләй торған дәүмәл*)

к. **безопáсности** – хәүефһезлек коэффициенты

к. **восстановлéния** – кайтыу коэффициенты

к. **заполнéния** – тулыу коэффициенты

к. **затухáния** – һүнөү коэффициенты

к. **мо́шности** – кеүәт коэффициенты

к. **отдáчи** – бирем (*файзалы эш*) коэффициенты

к. **п.д.пóльный** – тулы файзалы эш коэффициенты

к. **самоиндúкции** – үзиндукция коэффициенты

к. **сопротивлéния температúрный** – каршылыктың термик коэффициенты

к. температурной ёмкости – һыйышлыктын термик коэффициенты

к. трансформации – трансформациялау коэффициенты

к. трения – ышкылыу коэффициенты

к. тяги (усиления) – тартыу коэффициенты

к. фильтрации – фильтрлау коэффициенты

к. формы – форма коэффициенты, формфактор

к. электрофикации – электрлаштырыу коэффициенты

Кран – кран (*зур ауырлыктарзы күтәреү, күсереп йөрөтөү механизмы*)

к. башенный – башнялы кран

к. грузоподъемный – йөк (*күтәреү*) краны

к. гусеничный – сылбырлы кран

к.-журавль – сиртмәле кран

к. консольный – консолле кран

к. плавающий – йөзмә кран

к. ползучий – күтәрелмә кран

к. порталный – порталь кран

к. проходной – тура үткәреүле кран

к.-распределитель – бүлгес кран

к. трехходовой – өс йүнәлешле кран

Крановщик – крансы

Крап – крап (*тукымалагы бизәктең куйылыгы һәм характеры*)

Краплак – краплак (*кызыл буяу*)

Краситель – буяу, буяғыс

Краска – буяу

к. битумная – битумлы буяу

к. клева́я – елемле буяу

к. ма́сляная – майлы буяу

к. нитроглифта́левая – нитроглифталле буяу

к. силика́тная – силикат буяу

- к. эмáлевая** – эмаль(ле) буяу
- Краскодúвка** – буяу өрзөргөс
- Краскопúльт** – буяу гиптергес, краскопульт
- Краскораспылитель** – буяу өрзөргөс
- Краскотёрка** – буяу изгес
- Краснолómкость** – кызыузан ыуалыусанлык
- Крáтность** – теүэл, калдыкхыз бүленеүсе
- Крафт-целлюлóза** – крафт-целлюлоза (*целлюлозаның бер төрө*)
- Крахмáление** *текст. пром.* – крахмаллау
- Крáшение** – буяу
- Крэйсер** – крейсер (*зур хәрби карап*)
- Крейцкопф** – крейцкопф (*кривошип-шатунлы механизм детале*)
- Крейцмéйсель** – крейцмейсель (*слесарь коралы*)
- Крéкинг** – 1. нефтте эшкэртеү; 2. крекинг (*нефть кыууу заводы*)
- Крéкинг-бензýн** – крекинг-бензин (*ягыулык*)
- Кремальёра** – кремальера (*механизм*)
- Кремнезём** – кремнезём (*кремний оксиды*)
- Крёмний** – кремний (*химик элемент*)
- Крен** *морск.* – кырынайыу, кыйшайыу
- Креномёр** – кырынлыкты үлсөгес
- Креплéние** – 1. нығытыу, беркетеү; 2. нығытма
- к. шарнёрное** – шарнирлы нығытма
- Крéпость** – ныклык, көслөлөк
- Креп** – терэк, таяу, креп (*шахтала*)
- к. шарнёрное** – шарнирлы терэк
- Крестовýна** – эүернә, асамай
- Кривошип** – кривошип (*машина валын хәрәкәткә килтерә торған терһәкле механизм*)
- Крип** – крип, йәйелеүсәнлек

- Крипто́н** – криптон (*химик элемент*)
- Кристади́н рад.** – кристадин (*детекторлы радиоалгыс*)
- Криста́лл** – кристалл (*тәбиғи төзөлөшө менән күп кырлы каты есем*)
- к. жидкий** – шыйык кристалл
- Кристаллиза́тор** – кристаллизатор (*кристаллау аппараты*)
- Кристаллиза́ция** – кристаллашыу, кристалланыу
- Кристаллогра́фия** – кристаллография (*кристалдарзың төзөлөшө һәм үзенсәлектәре тураһындағы фән*)
- Кристаллолюминесце́нция** – кристаллолюминесценция (*люминесценцияның бер төрө*)
- Кровельщик** – түбә ябыусы кеше
- Крөвля** – түбә, кыйык
- Крөкус** – крокус (*тимер оксиды, абразив*)
- Крөмка** – кыр, сит
- к. винтовόго срéза** – винт кыры
- Крон** (кронглас) – крон, кронглас (*оптик приборзар быялаһы*)
- Кронци́ркуль** – кронциркуль (*циркуль һымак күсергес инструмент, чертёж корамалы*)
- Кронштейн** – кронштейн (*терәүзең бер төрө*)
- Кросс тел.** – кросс (*телефон станцияларында күсереп ялғау панеле*)
- Кросси́нг** – кроссинг, һауа күпере (*шахтала*)
- Круг** – түңәрәк
- к. ине́рции** – инерция түңәрәге
- к. поворо́тный** – бороу түңәрәге
- к. спаса́тельный** – коткарыу түңәрәге
- к. тарельчатый** – тәрилкә һымак түңәрәк
- к. телегра́фный** – телеграф түңәрәге
- к. то́чильный** – сар түңәрәге
- к. ча́шечный** – сокорло түңәрәк

- к. шлифовальный плоский** – ясы шымартыу түнәрәге
- Круглогубцы** – круглогубцы (*түңәрәк ауызлы кысқыс*)
- Крумциркуль** – крумциркуль (*үлсәгес инструмент*)
- Крутизна** *рад.* – текәлек, текә
- к. преобразования** – әүерелдереү текәлеге
- к. характеристики** – характеристика текәлеге
- Кручение** – әйләнәү, өйөрөлөү, уралыу
- Крыло** (крылышко) – канат
- к. выдвигное** – сығарылма канат
- к. подводное** – һыу аҫты канаты
- Крыша** – түбә, кыйык
- к. двускатная** – ике кыйыклы түбә
- к. коническая** – конус һымак түбә
- к. односкатная** – бер кыйыклы түбә
- к. пирамидальная** – пирамида рәүешендәге түбә
- к. плоская** – ясы түбә
- Крышка** – капкас
- Крюк** – ырҫак
- к. двурогий** – ике мөгөزلә ырҫак
- к. прицепной** – тағыу ырҫағы
- Крючок** – ырҫак, кармак
- Ксенон** – ксенон (*химик элемент*)
- Ксилография** – ксилография, ағаска һүрәт төшөрөү
- Ксилолит** – ксилолит (*яһалма төзөлөш материалы*)
- Куб** – куб (*һауыт*)
- к. дистилляционный** – дистилляция кубы
- Кубатура** – кубатура, күләм (*берәй нәмәнәң куб үлсәүе буйынса күләме*)
- к. здания** – бинаның эске күләме, бинаның кубатураһы
- Кубовая** – һыу кайнатыу бүлмәһе, куб бүлмәһе
- Кубометр** – куб метр; кубометр
- к. плотный** – тығыз куб метр

- Кубрик** морск. – кубрик (*елкәнле зур карапта түбәнге па-
луба*)
- Кувалда** – балға (*зур сүкеи*)
- Кузнёц** – тимерсе
- Кўзница** тимерлек
- Кузов** – кузов (*автомашинаның йөк тейәй торған йәки
кешеләр ултырып йөрөй торған өскө өлөшө*)
- к. автомобильный** – автомобиль кузовы
- к. закрытый** – ябык кузов
- к. открытый** – асык кузов
- Кулачок** – кулачок (*машиналарзың берәй механизмы
кузгатып ебәрә торған детале*)
- к. многократный** – (күп) кабатлы кулачок
- к. сердцевидный** – йөрәк һымак кулачок
- Кулиса** – кулиса (*шыуып йөрәмәле механизм*)
- к. качающаяся** – сайкалыусы кулиса
- Кулон** эл. тех. – кулон (*электр зарядын үлсәү берәмеге*)
- Кулономётр** – кулонометр (*прибор*)
- Культиватор с/х** – культиватор (*ер йомшартыу коралы*)
- Куниаль** – куниаль (*бакырлы иретмә*)
- Купелирование** – купеляциялау (*кургаштан затлы ме-
талдар айырыу*)
- к. непрерывное** – өзлөкһөз купеляция
- к. периодическое** – периодик купеляция
- Купорос** – купорос
- к. медный** – бакыр купоросы (*күк асыутаи*)
- Купрокс** рад. – купрокс (*яртылаш үткәргес*)
- Курвимётр** – курвиметр (*кәкре һызыктарзың озонлогон
үлсәү приборы*)
- Курок** – тәте, сирткес (*курок*)
- Курс** – йүнәлеш, юл, курс
- к. корабля** – карап йүнәлеше

Курсив *полигр.* – курсив (*язма хәрефкә окшаган басма хәреф*)

Курсограф *морск.* – курсограф, курс язғыс

Кусачки – кишкес, кырккыс

Кусторез – кыуак кишкес (*машина*)

Кюбель – кюбель (*сүмес*)

к. опрокидывающийся – аузармалы кюбель

Кювет(к)а – кювет(к)а (*ясы һауыт*)

Кюри́ – кюри (*радиация үлсәү берәмеге*)

Күрий – кюри (*химик элемент*)

Л

Лабиринт – лабиринт (*деталь*)

л. между валом и статором – вал менән статор араһындағы лабиринт

Лаборант – лаборант (*ғилми ойошма һәм лабораторияларзагы хезмәткәр*)

Лаборатория – лаборатория (*ғилми тикшеренеү тәжрибәләре алып барған бүлек*)

л. проблемная – проблема(лар) лабораторияһы

л. технологическая – технологик лаборатория

Лава – лава (*күмер сығара торған урын, бер нисә забойзан тора*)

Лag – лаг (*1. судноның үткән юлы һәм тизлеген билдәләй торған прибор; 2. судно борты*)

л. вертушечный – әйләнмәле лаг

л. гидравлический – гидравлик лаг

Лага – лага (*изән ағастары*)

Лазер – оптик генератор, лазер

Лазурит – лазурит (*минерал*) (*акһыл күк төстәге таш*)

Лáйка – лайка (*йомшак күн*)

Лáйнер – лайнер (*зур пароход, самолёт*)

л. **воздúшный** – һауа лайнеры

Лак – лак (*ысмаҗа иретмәһе*)

л. **бакелйтовый** – бакелитлы лак

л. **идитóловый** – идитоллы лак

л. **каменноу́гольный** – ташкүмер лагы

л. **мáсляный** – майлы лак

л. **спиртовóй** – спиртлы лак

Лакирóвка – лаклау, лак һөртөү

Лáкмус – лакмус (*кислота йәки һелте барлығын күрһәтә торған индикатор*)

Лактóметр – лактометр (*һөттөң удел ауырлығын билдәләй торған прибор*)

Лактоскóп – лактоскоп (*һөттөң куйылығын билдәләй торған прибор*)

Ламбёрт *опт.* – ламберт (*берәмек*)

Ламельный прибор – ламель прибор (*тукыу станогын автоматик туктатыу өсөн*)

Лáмпа – лампа (*яктырта торған төрлө төзөлөшлө прибор*)

л. **бактерици́дная** – бактерия үлтергес (*бактерицид*)
лампа

л. **-вспы́шка** – моменталь яктыртыу лампаһы, кабыныу лампаһы

л. **выходна́я** – сығарыу лампаһы

л. **газонапóлненная** – газ тултырылған лампа

л. **газоразрýдная** – газ бушаныулы лампа

л. **газосвётная** – газ яктырышлы лампа

л. **генерáторная** – генератор лампа(*һы*)

л. **двуханóдная** – ике анодлы лампа

л. **двухэлектрóдная** – ике электродлы лампа, диод

- л. детéкторная – детектор(*лау*) лампаһы
- л. дневнóго свéта – көн яктыһы лампаһы
- л.-жéлудь – сэтлэүек (*һымак*) лампа
- л. звуковáя – тауыш лампаһы
- л. индикáторная – индикатор лампаһы
- л. катóдная – катод (*нурзары*) лампаһы
- л. кварцевая – кварц лампаһы
- л. люминесцéнтная – люминесцент лампа
- л. маячкóвая – маяк һымак лампа
- л. металлйческая – металл лампа
- л. миниатюрная – миниатюр (*бик бэлэкэс*) лампа
- л. многосéточная – күп селтэрле лампа
- л. многоэлектрóдная – күп электродлы лампа
- л. модуля́торная – модуляция лампаһы
- л. нака́ливания – кыззырма (*кыллы*) лампа
- л. нео́новая – неон лампаһы
- л. освети́тельная – яктыртыу лампаһы
- л. пáльчиковая – бармак (*һымак*) лампа
- л. подогре́вная – ситтэн кыззырышлы лампа
- л. преобразовáтельная – әүерелдереү лампаһы
- л. проекциóнная – проекция лампаһы
- л. просвéчивающая – үтә яктыртыу лампаһы
- л. пустóтная – вакуумлы лампа
- л. прямóго нака́ла – туранан-тура кыззырыулы лампа
- л. разбóрная – һүтелмэ(*ле*) лампа
- л. разря́дная – бушаныу лампаһы
- л. реактíвная – реактив лампа
- л. ртутная – терегөмөшлө лампа
- л. рудничная – рудник лампаһы
- л. свечеобразная – шәм һымак лампа
- л. с криптóновым наполнителем – криптонлы лампа
- л. смесйтельная – катнаштырыу лампаһы

- л.-термоизлучатель – йылы тараткыс лампа
- л. трехэлектродная – өс электродлы лампа, триод
- л. усилительная – көсәйтеу лампаһы, көсәйткес лампа
- л. экранированная – экранлы лампа
- л. электронная – электрон лампа
- л. эталонная – эталон лампа

Лантан – лантан (*химик элемент*)

Ларингофон – ларингофон (*тауыштарҙы электр тулкынына әйләндерә торған прибор*)

«**Ласточкин хвост**» – кырын шип

Латунирование – еҙ менән каплау

Лату́нь – еҙ

- л. литейная – койолған еҙ

Лафет – лафет (*артиллерия орудиеһының астына куйыла торған станок*)

Лацпорт – лацпорт (*судно бортындағы квадрат ишек*)

Лебедка – лебедка, сығыр (*ауыр нәмәләргә күтәрәү өсөн*)

- л. натяжная – тарттырыу лебедкаһы

- л. передвижная – күсмә лебедка

- л. планетарная – планетар лебедка

- л. пневматическая – пневматик лебедка

- л. ручная – кул лебедкаһы

- л. рудничная – рудник лебедкаһы

- л. стационарная – стационар лебедка

Легирование мет. – легирлау, катнаштырыу (*төп металлға башка металдарҙы катнаштырыу*)

Легкоплавкость мет. – тиз иреүсәнлек

Лёгкость хода – еңел йөрөүсәнлек

Лёд сухой – коро боз (*каты хәлдәге углерод окисы*)

Ледебурит – ледебурит (*ак суйындарҙың структур төзөүсәһе*)

Ледокол – бозваткыс, ледокол (*боз ярып йөрөй торған карап*)

Ледорéз – 1. боз ярғыс; 2. бәләкәс бозваткыс

Ледоспúск – боз төшөргөс

Лéер морск. – леер (*аркан, бау, ен*)

Лéзвие – йөз, бысак йөзө

л. **рéжушее** – киҫеүсе йөз

Лéйка – 1. лейка (*фотоаппарат төрө*); 2. гиптергес, гипкес

Лекáло – лекало (*төрлө һызыктар һызыу өсөн махсус линейка; тикшерев, үлсәү инструменты*)

Лéмех с/х – төрән

Лён – етен

л. **гóрный** – асбест, тау етене

Лéнта – таҫма, лента

л. **измерительная** – үлсәү таҫмаһы

л. **изоляционная** – изоляциялау таҫмаһы, изолента

л. **магнитная** – магнитлы таҫма

л. **мёрная** – үлсәү таҫмаһы

л. **тормозная** – тормоз (*тотоу*) таҫмаһы

л. **фотографическая** – фотография таҫмаһы

Лёрка – лерка, түнәрәк плашка (*һыр яһау коралы*)

Лесá – баҫмалар

л. **инвентарные** – инвентарлаштырылған баҫмалар

Лесовóз трансп. – лесовоз (*ағас ташыуы судно, автомашина*)

Лесозавóд – ағас заводы

Лесоматериáл – ағас материал

Лесопýлка – такта ярыу (*бысыу*) машинаһы

Лесопýльня – такта ярыу заводы

Лесосплáв – кыуғын, ағас ағызыу

Лесоспúск – һал юлы

Лесотáска – ағас сығарыуы (*ағастарзы һыузан сығара, күтэрә торған машина*)

Лестиварит хим. – лестиварит (*кислотаға сызам таи*)

Лэстница – баҫкыс

л. **бетонная** – бетон баҫкыс

л. **винтовая** – винт һымак баҫкыс

л. **внутренняя** – эске баҫкыс

л. **наружная** – тышкы баҫкыс

л. **пожарная** – ут һүндереү баҫкысы

Летательный аппарат – осоу аппараты

Лётка мет. – домна мейесе ауызы, лётка

Летун – летун (*тарау машинаһы валигы*)

Лётчик – лётчик, осоусы

Лешадь – мейес төбө, лешадь

Лйвер – эсэк (*мискәнән шыйыклыктарзы бушатыу өсөн*)

Лигатура полигр. – лигатура (*бер-береһенә бәйлә булған бергә койолған ике йәки өс хәрәф*)

Лигнит – лигнит (*һоро күмер*)

Лигностон – лигностон (*яһалма ұзағас*)

Лигнофоль (дельта-древесина) – лигнофоль (*дельта-ағас*)

Лигроин – лигроин (*ауыр бензин*)

Ликвация (сегрегация) – ликвация (*сегрегация*), иретмә-
нең бер иш булмауы

Лимб – лимб (*градустарға бүленгән түңәрәк*)

Лимниграф – лимниграф (*һыу бейеклеген үлсәй торған прибор*)

Лимузин – лимузин (*түбәһе ябык еңел автомобиль*)

Линейка – линейка (*тура һызык һыза торған үлсәмле планка*)

л. **измерительная** – үлсәү линейкаһы

л. **перспективная** – перспектива линейкаһы

л. **повёрочная** – тикшереү линейкаһы

л. **синусная** – синус линейкаһы

л. **складная** – йыйылма линейка

л. **счётная** – иҫәпләү линейкаһы

Линза – линза (*ике ягы ла кабарынкы быяла*)

л. **дистáрная** – дистар линза

л. **диэлектрiческая** – диэлектрик линза

л. **кондéнсорная** – конденсор линза(*һы*)

л. **магнiтная** – магнит линзаһы

л. **наса́дочная** – кейзерелгән линза

л. **отрицáтельная** (рассéивающая) – тишкәре (*сәсеү-се*) линза

л. **положитáльная** (собира́тельная) – ыңғай (*йыйыу-сы*) линза

л. **эквивалéнтная** – эквивалент линза

л. **электрoнная** – электрон линза

Линия – 1. һызык; юл; 2. линия

л. **автоматiческая** – автомат(*ик*) ағышлы линия

л. **безопáсности дви́жения** – хәрәкәт хәүефһезлеге һызығы

л. **валóв** – валдар һызығы

л. **винтовáя** – винт һызығы

л. **вли́яния** – тәъсир һызыктары

л. **давлéния** – баһым һызығы

л. **магистрáльная** – магистраль һызығы

л. **подзéмная** – ер аһты линияһы

л. **прóволочная** – сымлы линия

л. **св́язи** – элементә линияһы

л. **св́язи радиорелéйная** – радиорелелы элементә линияһы

л. **склонéния (Черно́ва)** – шыуышыу һызыктары (*Чернов һызыктары*)

л. **телефóнная** – телефон линияһы

л. **то́ка** – ток линияһы

л. **электрoпередáчи** – электр энергияһын тапшырыу линияһы

л. **упру́гая** – эластик линия

Линкóр (линейный корабль) – линкор (зур һәм якишы коралланган һугыш карабы)

Линкру́ст – линкруст (линолеумдың бер төрө)

Линогравюра – линогравюра (линолеумга гравюра яһау)

Линоксýн – линоксин (куйыртылган етен майы)

Линолеум – линолеум (һыу үткәрмәй торған калын тукыма)

Линотýп полигр. – линотип (хәрәф койоу йыйыу машинаһы)

Листáж полигр. – листаж (тираждағы баһма табактар һаны)

Литейщик – литейщик (металл койоусы эһсе)

Лýтера полигр. – литера (бер башына калкыу хәрәф яһалған шакмак)

Лýтий – литий (химик элемент)

Лýтник мет. – литник (койоу формаһында)

Литографýя полигр. – литография (таш баһмала баһыу)

Литр – литр (шыйыклык үлсәү берәмеге)

Литрáж – литраж (һауыттың литр иһәбе менән күрһәтелгән күләме, һыйыш)

л. **двýгателя** – двигателден литражы

Литьё – койоу

л. **коксýльное** – кокиль менән койоу

л. **непрерывное** – өзлөкһөз койоу

л. **под давлéнием** – баһым менән койоу, баһым аһтын-да койоу

л. **прецезионное** – теүәл койоу

л. **стальное** – корос койоу

л. **тóчное** – теүәл койоу

л. **центробежное** – үзәктән кыузырып койоу

Лифт – лифт (күтәргес)

Лýхтер – лихтер (судно)

Лóбзик – лобзик (һәзек быһкы)

- Лобогрѐйка** с/х – лобогрейка (*ябай иген ургыс машина*)
- Ловитель** – тоткос
- Ловушка** – капкан, тозак
л. **ионная** – иондар тозағы
- Лог** – кирбес кабырғаһы
- Логарифм** *мат.* – логарифм (*дәрәжә күрһәткесе*)
- Логометр** – логометр (*үлсәй торған кулайлама*)
л. **электродинамический** – электродинамик логометр
- Лока́тор** – локатор (*есемдең урынын билдәләй торған королма*)
- Локомо́биль** – локомотив (*төрлө машиналарзы хәрәкәткә килтерә торған күсмә пар двигателе*)
л. **передвижной** – күсмә локомотив
л. **стационарный** – стационар локомотив
- Локомоти́в** – локомотив (*тимер юлда йөк һәм юлсылар тейәлгән вагондарзы тартып йөрөй торған машина*)
л. **рудничный** – рудник локомотивы
- Локомоти́в-километр** – локомотив-километр (*берәмек*)
- Локомоти́в-час** – локомотив-сәғәт (*берәмек*)
- Лом** – 1. лом (*инструмент*); 2. онтак, һынык
л. **металлический** – металл һынығы
- Ломкость** – тиз һыныусанлык
- Лонжеро́н** – лонжерон (*самолёт корпусында һәм канаттарында буй кабырғалар*)
- Лопасть** – калак
л. **завихрения** – өйөрмә калағы
л. **рабочая** – эшсе калак
- Лопата** – көрәк
л. **механическая** – механик көрәк
л. **совковая** – һоҫко (*һымак*) көрәк
- Лопатка** – лопатка (*самолёт двигателе детали*)
- Лот** *акуст.* – лот (*диңгез тәрәнлеген үлсәү приборы*)

л. звуковóй – тауыш лоты

л. механи́ческий – механик лот

Ло́ция морск. – лоция (*корабль йөрөтөү фәненең бер бүлеге*)

Лощёлка – ялтыратыу (*шымартыу*) машинаһы

Лощёло – ялтыраткыс, шымарткыс

Лубрика́тор – лубрикатор, автомат(*ик*) майлағыс

Луды́ть – курғашлау, курғаш йүгертеү

Лудло́в полигр. – лудлов (*эре хәрәфтәр койоу машинаһы*)

Лужёние – ак курғаш йүгертеү, курғаш менән каплау

Лу́нка – сокор, сокорса, оя

Лу́па – лупа (*зурайтып күрһәтә торған тирәсле прибор*), быяла

Луч – нур

л. ио́нный – иондар нуры

л. катодный – катод нурзары

л. космо́ческий – йыһан нурзары

л. Рентгено́в – Рентген нурзары

л. отражённый – кайтарылған нур

л. световóй – яктылык нуры

л. электро́нный – электрон нур

Лущёльник – луцильник (*тупракты йомшарта торған машина*)

Лы́ска – лыска (*валда*)

Льдогенерáтор – боз генераторы, боз яһағыс

Льдотехника – боз яһау техникаһы

Льдохрани́лище – боз һаклағыс

Льнокомба́йн – етен комбайны

Льномя́лка – талкы, етен талкыуыс

Льнотеребýлка – етен йолккос, етен йолкоу машинаһы

Люизит – люизит (*ағыулы матдә*)

Люк – люк (*капкас менән ябылмалы тишек*)

л. смотровой – күзөтөү люгы

Люкарна – люкарна (*түңарак йэки овалъ тэзрэ*)

Люкс – люкс (*яктыртыу күләмен үлсәү берәмеге*)

Люксметр – люксметр (*яктылык үлсәү приборы*)

л. визуальный – визуаль люксметр

л. объективный – объективлы люксметр

Люмен опт. – люмен (*яктылык ағымын үлсәү берәмеге*)

Люминесценция – люминесценция (*есемдәрзең кайһы бер сәбәптәрзән яктылык сығарыуы*)

Люминофбр – люминофор (*ультрафиолет нурзәр тәбси-ренән яктылык сығара торған матдә*)

Люнет – люнет (*металл эшкәртеү станоктарында өстәл-мә терәк*)

Люнкерйт мет. – люнкерит (*калыптағы шыйык металл өстөнә һалына торған состав*)

Люстра – люстра (*асылмалы яктырткыс*)

Лютеций – лутеций (*химик элемент*)

Люфт – люфт, аралык

Люфтомёр – люфт үлсәгес

М

Магазйн – магазин (*кайһы бер электротехник үлсәү приборзары; механизмда, приборза бер төрлө нәмәләр өсөн булған кумта*)

м. ёмкости – һыйышлык магазины

м. индуктивности – индуктивлык магазины

м. сопротивления – қаршылык магазины

Магистраль – магистраль (*төп йүнәлеш*)

м. газовая – газ магистрале

Магма – магма (*ер эсендәге утлы масса*)

Магnezйт – магнезит (*минерал*)

Магнетизм – магнетизм (1. магнит үзенсәлеге; 2. магнит күреништәре тураһында төшөнсә; 3. тартыу, йәлеп итеү көсө)

м. земной – ер магнетизмы

м. остаточный – калдык магнетизм

м. судово́й – судно магнетизмы

Магнето – магнето (эске яныулы двигателдәрҙә токандырыу приборы)

м. пуско́вое – кабызыу магнетоһы

Магнетрон – магнетрон (электрон лампа)

Магний – магний (химик элемент)

Магнит – магнит (кайһы бер нәмәләрҙе үзенә тартыу йәки тәрәү үзенсәлегенә эйә булған есем)

м. естественный – тәбиғи магнит

м. искусственный – яһалма магнит

м. подковообразный – даға һымак магнит

м. полосовой – тура магнит

м. постоянный – даими магнит

м. успокоительный – тынысландырғыс магнит

Магнитодиэлектрик – магнитодиэлектрик (ферромагнит)

Магнитола – магнитола (магнитофонлы радиоалғыс)

Магнитометр – магнитометр (магнит кырының көсөргәнешен һәм есемдәрҙең магнит үзенсәлеген үлсәй торған прибор)

Магнитометрия – магнитометрия (геофизик разведка ысулы)

Магнитооптика – магнитооптика (магнит кырының оптик күреништәргә тәъсир итеүен өйрәнә торған фән)

Магнитопровод – магнитлы үткәргес

Магнитопускатель – магнитлы ебәргес

Магнитостри́кция – магнитострикция (магнитланғанда есемдең күләме үзгәрәү)

- Магнитофо́н** – магнитофон (*магнитлы тасмага йәки сымга тауышты язып, яңынан ишеттерә торған аппарат*)
- Магнитофу́га** – магнитофуга (*электр двигателенең бер төрө*)
- Мазу́т** – мазут (*нефть калдығы*)
- м. сма́зочный** – майлау мазуты
- м. то́пливный** – яғыулык мазуты
- Макéт** – макет (*берәй нәмәнең бәләкәйләтеп эшлэнгән өлгөһө*)
- Макрокоро́зия** – макрокоррозия (*коррозияның бер төрө*)
- Макрострукту́ра** – макроструктура (*металдың ябай күзгә күренә торған структураһы*)
- Ма́ксвелл** – максвелл (*магнитик ағышты үлсәү берәмеге*)
- Ма́ксимум** – ин күп, максимум
- Малако́метр** – малакометр (*прибор*)
- Малакоме́трия** – малакометрия (*ярым шыйык йәки ярым каты матдәләрҙең йомшаклык йәки консистенция дәрәжәһен үлсәү ысулдары*)
- Малахи́т** – малахит (*минерал*)
- Ма́лка** – малка (*мөйөш үлсәү коралы*)
- Малова́ттный** – аз ватлы
- Маломо́щный** – кеүәте бәләкәй, көсө аз
- Мангани́н** – манганин (*бакырлы иретмә*)
- Манга́л** – мангал, өҫтө асык мейес
- Маневри́рование** – маневр яһау
- Манже́т** – манжет (*поршенлы насосларға күн кулсалар*)
- Мани́ла-копа́л** – манила-копал (*ыҫмала*)
- Манипуля́тор** – манипулятор (*идара итеү королмаһы*)
- м. подвесно́й** – эленмә манипулятор
- Манифо́льд** – манифольд (*быуынлы йәки тармаклы көпшә*)
- Манодетанде́р** – манодетандер (*махсус клапан*)
- Маноме́тр** – манометр (*газ йәки шыйыклыктың басымын үлсәй торған прибор*)
- м. глубинный** – тәрәнлек манометры

- м. дифференциальный** – дифференциаль манометр
- м. жидкостный** – шыйыктыкты манометр
- м. ионизационный** – ионлы манометр
- м. пружинный** – пружиналы манометр
- Марблит** – марблит (*быяланың бер төрө*)
- Марганец** – марганец (*химик элемент*)
- Мареограф** – мареограф (*һыкутәрелеуен теркәүсе прибор*)
- Марка** – марка, сифат
- м. стали** – коростоң маркаһы
- м. трактора** – трактор маркаһы
- Маркер** – маркер (*орлоктарҙы сәсеү өсөн ергә буразна яһай йәки һызык һыза торған корал*)
- Маркетт** – маркетт, пневматик мендәр (*преста*)
- Маркировка** – маркалау, билдә һалыу, тамға һалыу
- Марс морск.** – марс (*мачтаның юғары өлөшөндәге майҙан*)
- Мартен** – мартен (*1. мартен, мейес; 2. мартен коросо*)
- Мартенсит** – мартенсит (*сыныктырылған коростоң структураһы*)
- Марши лестничные** – баҫкыс тупһалары
- Маслёнка** – май һауыты, майлағыс
- м. капельная** – тамсылап майлағыс
- м. колпачковая** – калпаклы май һауыты
- м. фитильная** – филтәле май һауыты
- Масло** – май
- м. веретенное** – орсок майы
- м. машинное** – машина майы
- м. ружейное** – мылтык майы
- м. смазочное** – майлаусы матдә (*материал*)
- м. солярное** – соляр майы
- м. трансформаторное** – трансформатор майы
- м. электроизоляционное** – электр изоляциялау майы
- Маслобойка** – май язғыс

Маслозавод – май заводы

Маслоёмкость – май һыйышлык

Маслонагнетатель – май кыуғыс (*насос*)

Маслоотделитель – май айырғыс

Маслоотражатель – май кайтарғыс

Маслоприёмник – май алғыс

Маслосборник – май йыйғыс

Маслоуказатель – май күрһәткес

Маслоуловитель – май тоткос

Масса – масса (*есемдәге матдә микдарын үлсәй торған дәүмәл; материяның инерция һәм гравитация үзенсәлектәрен билдәләй торған берәмек*)

Масс-спектрограф – масс-спектрограф (*изотоптар массаһын үлсәү приборы*)

Мастер – оҫта, мастер

м. буровой – буровой мастеры

Мастерская – оҫтахана

м. механическая – механика оҫтаханаһы

Мастика – мастика (*йәбештереп өсөн төрлө матдәләргән яһалған куйы масса*)

м. битумная – битумлы мастика

Масштаб – масштаб (*картала, һызмала бер нисә тапкыр кәметеп алынған үлсәүзең ысын зурлыкка сағыштырмаһы*)

м. линейный – һызыклы масштаб

м. численный – һанлы масштаб

Математика – математика

Материал – материал

м. магнитный – магнит материал

м. облицовочный – тышлау материалы

м. огнеупорный – утка сызам(лы) материал

м. сыпучий – бөртөклө материал

м. ферромагнитный – ферромагнитлы материал

Материаловѣдение – материаловедение, материалдарзы өйрәнеү ғилеме

Матѣрия – материя (*физик есемдарзе тәшкил итеүсе матдә, нәмә*)

Мáтица – өрлөк, матса

Мáтовость – тоноклок

Мáтрица *полигр.* – матрица (*1. акса, хәрәф һ. б. койоу, һуғыу өсөн қулланылған калып; 2. стереотип койоу өсөн қулланылған форма*)

м. словолітная – хәрәф йыйыу матрицаһы

Матрицірование *полигр.* – матрицалау

Мáузер – маузер (*автоматик пистолеттың бер төрө*)

Мáуэрлат – мауэрлат (*стена буйлап һалынған өрлөк*)

Маховік – маховик (*машиналарза механизмдың тигез ритм менән эшләүен тәъмин итеүсе зур тәгәрмәс*)

Мáчта – мачта (*1. карап мачтаһы; 2. төрлө максатка ярашлы бейек конструкция – радиостанция антенналарын, электр сымдарын һ. б. күтәрәү өсөн хезмәт иткән королма*)

м. антѣнны – антенна мачтаһы

м. разборная – һүтелмә мачта

м. сбóрная – йыйылма мачта

Машіна – машина (*бер энергияны икенсе энергияға әйләндереп, файзалы эш башкара торған механизм йәки механизмдар йыйылмаһы*)

м.-автомáт – автомат машина

м. бытовáя – көнкүреш машинаһы

м. буквоотливнáя *полигр.* – хәрәф койоу машинаһы

м. высóкого давлѣния – зур баһымлы машина

м. высóкой частоты – юғары йышлыҡ машинаһы

м. гйбóчная – бөгөү машинаһы

м. двойнóго расширѣния – ике кат киңәйеүле машина

- м. дойльная** с/х – (һыйыр) һауыу машинаһы
- м. дорóжная** – юл машинаһы
- м. дрена́жная** – дренаж машинаһы
- м. дробильная** – ваклау машинаһы
- м. землерóйная** – ер казыу машинаһы
- м. зерноочистительная** с/х – орлок тазартыу машинаһы
- м. убо́рочная** – йыйыштырыу машинаһы, урып-йыйыу машинаһы
- м. учёбная** – өйрәнеу машинаһы
- м. формóвочная** – форма яһау машинаһы
- м. холоди́льная** – һыуытыу машинаһы
- м. цифровáя** – цифрлы машина
- м. электрóнная** – электрон машина
- м. электрóнно-вычислительная** – электрон иҫәпләу машинаһы
- м. электрóнно-математическая** – электронлы математик машина

Машинизация – машиналаштырыу

Машинист – машинист

Машы́нка – машинка (*1. кескэй машина; 2. берэй эш баши-карыусы прибор*)

Машиноведение – машиналар тураһындағы фән

Машиностроение – машиналар төзөү

- м. тяжёлое** – ауыр машиналар төзөү

Машиностроитель – машиналар төзөүсе

Мая́к – маяк (*судноларға юл күрһәтөп тороусы башня*)

- м. плавучий** – йөзөүсе маяк

- м. световой** – яктырткыс маяк

Мая́тник – маятник (*өскө осо нығытылып, түбәнге ауыр башы бәуелеп торған кулайлама*)

- м. баллистический** – баллистик маятник

- м. математический** – математик маятник

м. упру́гий – эластик маятник

м. физи́ческий – физик маятник

м. Фуко́ – Фуко маятныгы

Меа́ндр – меандр (*тешле күсергес*)

Ме́бель – мебель

м. белодерёвная – ак агастан яһалған мебель

м. встро́енная – стенаға керетеп яһалған мебель

м. гну́тая – бөгөп яһалған мебель

м. краснодерёвная – кызыл агастан яһалған мебель

м. плетёная – үрмә мебель

м. трансформи́рующаяся – үзгәреүсән(ле) мебель

Мегава́тт – мегаватт (*электр тогы көсөн үлсәү берәмеге*)

Мегаге́рц – мегагерц (*тирбәлеүзәрзең йышлығын үлсәү берәмеге*)

Мегафо́н – мегафон (*тауыш көсәйткес*); рупор

Мегге́р – меггер, изоляция һынағыс

Мего́м – мегом (*каришылык берәмеге*)

Медве́дка – 1. тишеү пресы; 2. йышкы

Медне́ние – бакыр менән каплау

Медь – бакыр; ез

м. сыра́я – сей бакыр

м. чистова́я – тазартылған бакыр

м. электроли́тическая – электролитик бакыр

Мезото́рий – мезоторий (*ради́й изотобы*)

Мека́лекс – мекалекс (*изоляция төрө*)

Мелиора́ция – мелиорация (*һазлыктарзы кинтерев, тун-
рак составын үзгәртеү юлы менән сәсев ерзәрен якшыр-
тыу, эшкә яраклы итеү*)

м. агролесотехни́ческая – ауыл хужалығы урман тех-
никаһы мелиорацияһы

м. гидротехни́ческая – гидротехник мелиорация

Мелкозерни́стый – вак бөртөклө

Мельница – тирмән

м. барабáнная – барабанлы тирмән

м. ветряная – ел тирмәне

м. водяная – һыу тирмәне

м. коллоидная – коллоидлы тирмән

м. механическая – механик тирмән

м. стержневая – таяклы тирмән

м. шаровая – шарлы тирмән

Мельхиор – мельхиор (*бакыр менән никель иретмәһе*)

Мембрана – мембрана (*каты тетрәй торған яры йәки йока пластинка*)

м. металлическая – металл мембрана

м. поршневая – поршень һымак мембрана

Мензула – мензула (*геодезия инструменты*)

Мензурка – мензурка (*бүлемле быяла һауыт*)

Мениск – мениск (*линза*)

м. вогнутый – батынлы мениск

м. выпуклый – кабарынлы мениск

Мергель – мергель (*ултырак током*)

м. цементный – цемент мергелдәре

Меридиан – меридиан

м. магнитный – магнит меридианы

Мерник – үлсәгес

Мерсеризация – мерсеризация (*еп-мамык тукумаһын затландырыу ысулы*)

Месонит – месонит (*яһалма ағас материал*)

Мессдоза – мессдоза (*динамометр*)

Месторождение – яткылык

м. крупное – зур яткылык

м. нефти – нефть яткылығы

Металл – металл (*химик матдә йәки иретмә*)

м. благородный – затлы металл

- м. высокомагнитный** – юғары магнитлы металл
- м. лёгкий** – еңел металл
- м. легкоплавкий** – тиз иреүсән металл
- м. основнóй** – төп металл
- м. полупроводниковый** – ярымүткәргес металл
- м. простóй** – ғәзәти (*ябай*) металл
- м. профíльный** – профилле металл
- м. радиоактивный** – радиоактив металл
- м. сверхчíстый** – үтә таза металл
- м. спектрально-чíстый** – спектраль таза металл
- м. технически чíстый** – техник таза металл
- м. тугоплавкий** – ауыр иреүсән металл
- м. тяжёлый** – ауыр металл
- м. химически чíстый** – химик таза металл
- м. цветнóй** – төслө металл
- м. чёрный** – кара металл

Металлизáция – металлаштырыу (*берәй сифат биреү өсөн материалды йәки эшләнгән нәмәне йока металл менән ябыу*)

м. распылением – бөркөп металлға

Металли́ст – металлист

Металловéдение – металдар тураһындағы фән

Металлографía – металлография (*металдарзың һәм иретмәләрең эске төзөлөшө һәм физик сифаттары тураһындағы фән*)

Металло́ид – металлоид (*металл булмаған матдә*)

Металлоизóл – металлоизол (*гидроизоляция материал*)

Металлокера́мика – металл керамика, металлокерамика

Металлоло́м – металл һыныктары, тимер-томор

Металлообработ́ка – металл эшкәртеү

Металлорукáв – металл шланг

Металлу́рг – металлург

- Металлургия** – металлургия (*ауыр сәнәгәттең бер тармагы*)
м. порошоквая – металлокерамика
- Метан** – метан (*газ*)
- Метацентр** *морск.* – метациентр (*судноның тотороклогон билдәләй торган нөктә*)
- Метеорограф** – метеорограф (*һауаның баһымын, температураһын һәм дымлылығын язып бара торған прибор*)
- Метеорологическая станция** – метеорологик станция
- Метизы** – металл әйберзәр
- Метилкаучук** – метилкаучук (*каучукка окшап синтетик материал*)
- Метка** – тамға, билдә
- Метод** – метод, ысул, юл
м. Бринеля – Бринель ысулы
м. операционный – операцион ысул
м. поточный – ағым ысулы
м. поточно-расчленённый – быуынлы ағым ысулы
- Метопа** *арх.* – метопа (*квадрат плитә*)
- Метр** – метр (*үлсәү берәмеге*)
м. складной – йыйылма(лы) метр
- Метраж** – метраж (*метр менән күрһәтелгән озонлок; берәй нәмәнең кв.метр менән күрһәтелгән майзаны*)
- Метро** (метрополитен) – метро (*метрополитен*)
- Метрология** – метрология (*үлсәү берәмектәре һәм үлсәүзәр тураһындағы фән*)
- Метронóm** – метроном (*теүәл үлсәүзәрзә кулланылған механик прибор*)
- Метчик** – метчик (*резьба яһау коралы*)
- Мех** – өрзөргөс, күрек
м. кузнечный – өрзөргөс, тимерсе күреге
- Механизатор** – механизатор
- Механизация** – механизациялау, механикалаштырыу

- м. комплексная** – комплекслы механикалаштырыу
- м. производства** – производствоны механикалаштырыу
- Механизм** – механизм (*машинаның йәки приборзың үзен хәрәкәтләндерә торған эске төзөлөшө*)
- м. анкерный** – анкерлы механизм
- м. астатический** – астатик механизм
- м. блокировки** – блокау механизмы
- м. ведомый** – эйәрәүсә механизм
- м. винтовой** – винтлы механизм
- м. двигательный** – йөрөткөс механизм
- м. декомпрессионный** – декомпрессия механизмы
- м. задерживающий** – тоткарлаусы механизм
- м. исполнительный** – эш башкарыусы механизм
- м. клапанный** – клапанлы механизм
- м. кривошипно-балансирный** – кривошиплы-балансирлы механизм
- м. кулачковый** – кулачоклы механизм
- м. кулисный** – кулисалы механизм
- м. лентопротяжный** – тазма тартыу механизмы
- м. передаточный** – күсергес механизм
- м. приводной** – привод механизмы
- м. пространственный** – күләмле механизм
- м. реверсивный** – реверсив механизм
- м. реечный** – рейкалы механизм
- м. самопшущий** – үзе яза торған механизм
- м. следящий** – күзәтәүсә механизм
- м. с останówками** – тукталышлы механизм
- м. спусковой** – ыскындырғыс механизм
- м. счётный** – һанағыс механизм
- м. транспортирующий** – күсерәү (*транспортлау*) механизмы
- м. управления** – идара (*итеү*) механизмы

м. храповой – храповиклы механизм

м. часово́й – сәғәт механизмы

м. шарни́рный – шарнирлы механизм

м. эксце́нтриковый – эксцентриклы механизм

Меха́ник – механик (*машиналарзы карап эшләтеүсе*)

м. гла́вный – баш механик

м. линéйный – линия механигы

Меха́ника – механика (*есемдәрзең пространстволагы хәрәкәтен өйрәнәүсе фән*)

м. абсолю́тно-твёрдого те́ла – абсолют каты есем механикаһы

м. изменя́емого те́ла – үзгәрәүсән есем механикаһы

м. прикладна́я – техник механика

м. теорети́ческая – теоретик механика

Меш – меш (*шләк тишектәрәнең зурлығын билдәләй торған берәмек*)

Меша́лка – болғаткыс, бутауыс

Мига́ние – есмелдәү, йымылдау (*һүнөп-янып тороу*)

Миде́ль-шпанго́ут морск. – мидель-шпангоут (*урта шпангоут*)

Миканит – миканит (*электр изоляциялау материалы*)

Микроампе́р – микроампер (*миллиондан бер ампер*)

Микроамперме́тр – микроамперметр (*прибор*)

Микроба́рограф – микробарограф (*баһымдың бик аз үзгәрештәрен теркәй торған прибор*)

Микрове́сы – микроүлсәгес

Микрово́лны – микротулкындар

Микрово́льт – микровольт (*миллиондан бер вольт*)

Микрогеоме́трия – микрогеометрия (*есемдәрзең ваҡ кытыршылыктары тураһындағы фән*)

Микрогэс – микрогэс, микрогидроэлектр станцияһы

Микродвигатель – микродвигатель (*бик бәләкәй двигатель*)

- Микрока́тор** – микрокатор (*пружиналы микрометр*)
- Микрокинематогра́фия** – микрокинематография
- Микрокорро́зия** – микрокоррозия (*коррозияның бер төрө*)
- Микролю́кс** – микролюкс (*оптико-механик үлсәү приборы*)
- Микроманометр** – микроманометр (*прибор*)
- Микро́метр** – микрометр (*бик бәләкәй калынлыктарзы үлсәү приборы*)
- м. пружинный** – пружиналы микрометр
- Микрометеорит астр.** – микрометеорит (*бик бәләкәй метеорит*)
- Микро́н** – микрон (*метрзың миллиондан бер өлшө*)
- Микроне́кс** – микронекс (*газ короно*)
- Микроско́п** – микроскоп (*зурайтып күрһәтә торған махсус корамал*)
- м. инструментальный** – инструменталь микроскоп
- м. интерференционный** – интерференцион микроскоп
- м. ионный** – ионлы микроскоп
- м. металлографический** – металлография микроскобы
- м. опти́ческий** – оптик микроскоп
- м. поляриза́ционный** – поляриза́цион микроскоп
- м. стокра́тный** – йөз тапкыр зурайтыусы микроскоп
- м. ультрафиоле́товый** – ультрафиолет нурзар микроскобы
- м. электрoнный** – электрон микроскоп
- Микрострукту́ра** – микроструктура (*микроскопик структура*)
- Микротвёрдость** – микрокатылык
- Микротелефо́н** – микротелефон
- Микротом** – микротом (*микроскоп аша карау өсөн бик йока итен киçә торған корал*)
- Микрофа́рада** эл.тех. – микрофарада (*электр һыйзырышлыгын үлсәү берәмеге*)
- Микрофо́н** – микрофон (*тауышты көсәйтә торған прибор*)

м. динамический – динамик микрофон

м. зернистый – бөртөклө микрофон

м. капсульный – капсулалы микрофон

м. комбинированный – катнаш микрофон

м. конденсаторный – конденсаторлы микрофон

м. ленточный – тасмалы микрофон

м. магнитный – магнитлы микрофон

м. пьезоэлектрический – пьезоэлектрик микрофон

м. угольный – күмерле микрофон

м. электростатический – электростатик микрофон

Микрофотография – микрофотография (*микроскоп яр-замында рәсемгә төшөрөп алыу*)

Миксер – миксер (*прибор*)

м. активный – актив миксер

Миллиампер – миллиампер (*ток көсөн үлсәү берәмеге*)

Миллиамперметр – миллиамперметр (*прибор*)

Милливольт – милливольт (*көсөргәнеш үлсәү берәмеге*)

Милливольтметр – милливольтметр (*баләкәй көсөргәнеш-тәрзе үлсәү приборы*)

Миллиграмм – миллиграмм (*меңдән бер грамм*)

Миллиметровка – миллиметровка (*миллиметрзарга бүленгән кағыз, линейка һ. б.*)

Миллимикрон – миллимикрон (*меңдән бер микрон*)

Миллиом – миллиом (*каришылык берәмеге*)

Милори – милори (*буяу*)

Милья – миль (*озонлок үлсәүе*)

м. английская – инглиз миле

м. географическая – географик миль

м. морская – диңгез миле

Мина – мина (*шартлагыс снаряд*)

м. автоматическая – автоматик мина

м. заграждения – кәртәләү минаһы

- м. контáктная** – контакт минаһы
- м. магнítная** – магнитлы мина
- м. морскáя** – диңгез минаһы
- м. плавúчая** – йөзмә мина
- м. противотáнковая** – танкыға каршы мина
- м. речнáя** – йылға минаһы
- м. сухопúтная** – коро ер минаһы
- Минíметр** – миниметр (*дөрөс эшлэнгән деталдәрҙең тышкы үлсәмдәрән тикшереп приборы*)
- Мíнимум** – иң аз (*йәки кәм, түбән*), минимум
- Миноискáтель** – мина эзләгес
- Миномёт** – миномёт (*ултырмалы туп*)
- м. лёгкий** – еңел миномёт
- м. одноствóльный** – бер көбәкле миномёт
- м. срéдный** – уртаса миномёт
- Минонóсец** – миноносец (*торпедо менән коралланған хәрби судно*)
- Минúтник** – минутник (*абразив*)
- Мипóра** – мипора (*изоляциялау материалы*)
- Мирабилít** – мирабилит (*глаубер тозо*)
- Многозарýдный** – күп королмалы
- Многоковшóвый** – күп (*йәки бер нисә*) сүмесле
- Многомотóрный** – күп (*йәки бер нисә*) моторлы
- Многопредéльный** – күп (*йәки бер нисә*) шкалалы
- Многостанóчный** – күп станоклы
- Многоступénчатый** – күп баҫкыслы, күп быуынлы
- Многоугóльник силовóй** – көс күпмөйөшө
- Многофáзный** – күп фазалы
- Мнóжитель** – кабатлаусы
- м. затухáния** – һүнөү кабатлаусыһы
- м. шунти́рующий** – шунтлау кабатлаусыһы
- Мо** – мо (*электр үткәреүсәнлек берәмеге*)

Мобильный – тиз хэрэкэт итеүсе

Моделирование – модель яһау

м. математическое – математик модель яһау

м. физическое – физик модель яһау

Модель – модель, калып, өлгө

м. действующая – эшлэй торған модель

м. разъемная – һүтелмә модель

м. цельная – тоташ модель

м.-эталон – үрнәк модель, эталон модель

Модератор – модератор (*машиналарзың йөрөү тизлеген акрынайта торған яйланма*)

Модернизация – модернизация, яңылык индереү

Модифицирование стали – коросто модификациялау

Модуль – модуль (*1. коэффициент йәки дәүмәлдәр атамаһы; 2. кормал йәки королманың өлөшө*)

м. зубчатого зацепления – тешле тоташыу модуле

м. объемного сжатия – күләм буйынса кысылыу модуле

м. упругости – эластиклык модуле

Модулятор – модулятор (*киноға төшөрөү һәм радио аппаратарында тирбәләүзе модуляциялау өсөн кулланьла торған прибор*)

м. света – яктылык модуляторы

Модуляция – модуляция (*1. электрик тирбәләүзәренең үзгәреше; 2. кинотаҫмага тауыш язғанда электрик тирбәләүзәрзең яктылыкка әйләнеше*)

м. амплитудная – амплитуда модуляцияһы

м. импульсная – импульслы модуляция

м. негативная – негатив модуляция

м. перекрестная – киҫешкән модуляция

м. тональная – тоналъ модуляция

м. частотная – йышлык буйынса модуляция

Мозаика – мозаика (*бизәк*)

Мойка – йыуыу машинаһы

Мол морск. – мол (*порттарға судноларҙы тулҡындан һаҡлауға хезмәт итә торған королма*)

Молекула – молекула (*матдәнең төп химик үзенсәлек-тәренә эйә булған иң ваҡ өлөшсәһе*)

м. нитевидная – еп һымаҡ молекула

м. полярная – поляр(*лашкан*) молекула

Молибдён – молибден (*химик элемент*)

Молизация – молизация (*иондарҙың молекулалар булып кушылыуы*)

Молниеотвод (громоотвод) – йәшен кайтарғыс

Молот – (*зур*) сүкеш, сүкеүсе машина

м. гидравлический – гидравлик сүкеш

м. кривошипный – кривошиплы сүкеш

м. механический – механик сүкеш

м. паровоздушный – пар-һауа сүкеше

м. паровой – пар сүкеше

м. пневматический – пневматик сүкеш

м. рессорный – рессорлы сүкеш

м. рычажный – рычағлы сүкеш

м. свайный – свай сүкеше

м. фрикционный – фрикцион сүкеш

Молотилка – ашлык һуккыс, молотилка

Молотобец – сүкешсе, сүкеш менән һуғыусы

Молоток – сүкеш

м. бурильный – быраулау сүкеше

м.-кёрочка – киркә сүкеш

м. клепальный (заклёпочный) – сигәләү сүкеше

м.-кулачок – кулачок һымаҡ сүкеш

м. слесарный – слесарь сүкеше

м. электрический – электр сүкеше

Молярность – молярлык (*1. һыузағы иретмәләрзең кон-
центрация күрһәткесе*)

Момент – кыска вакыт, сак, момент

м. восстанáвливающий – кайтарыусы момент

м. вращáющий – әйләндереүсе момент

м. изгибáющий – бөгөүсе момент

м. инерции сечéния – киҫем инерцияһы моменты

м. инерции тéла – есем инерцияһы моменты

м. крутящий – бороусы момент

м. магнítный – магнитик момент

м. маховой (махового колеса) – маховик (*тәғәрмәс*)
моменты

м. опрoкíдывающий – аузарыусы момент

м. противoдéйствующий – каршы тәҫир моменты

м. сýлы – көс моменты

м. сопротивлéния – каршылык моменты

м. тóка – ток моменты

м. удéрживающий – тоткарлаусы момент

Монацít – монацит (*минерал*)

Монéль – монель (*никелле иретмә*)

Монитор – монитор (*ауыр артиллерия менән кораллан-
ған хәрби карап*)

Монокуля́тор – монокулятор (*бер генә күз менән карай
торған оптик прибор*)

Моноблoк – моноблок, цилиндр блогы

Моноплáн – моноплан (*бер пар канатлы самолёт*)

Монорéльс – монорельс (*бер рельслы асылма юл*)

Монотелeфóн – монотелефон (*резонанслы телефон*)

Монотип – монотип (*хәрәфтә койоп йыйыу машинаһы*)

Монохóрд – монохорд (*тирбәлеү йышлығын үлсәү при-
боры*)

Монохромáтор – монохроматор (*оптик прибор*)

- Монтаж** – монтаж, короу, йыйып короу (*1. машинаның айырым частарен йыйыу, машинаны эшләрлек халга килтереп әзерләү; 2. айырым бер қисқәктәрзе билдәле бер тәртип менән тезеп, бер бөтөн хәленә килтереү*)
- м. механический** – механик короу (*монтаж*)
- м. печатный** – бақма монтаж
- м. электрический** – электрик короу
- Монтежю** – монтежю (*герметик һауыт*)
- Монтёр** *эл. тех.* – монтёр (*монтаж менән шөғөлләнгән кеше*)
- Монтирование** – йыйыу, короу, короп әзерләү, монтаж-лау
- Мопед** (мотовелосипед) *транс.* – мопед (*мотовелосипед*)
- Морозилка** – тундырғыс
- Морозостойкость** – һалкынға түзеү (*йәки сызау*), һыуықта бирешмәүсәнлек
- Мортира** – мортира (*қысқа көбәкле артиллерия коралы*)
- Мост** – күпер
- м. висячий** – ас(ыл)ма күпер
- м. воздушный** – һауа күпере, кроссинг
- м. балочный** – балкалы күпер
- м. двухпролётный** – ике торокло күпер
- м. железнодорожный** – тимер юл күпере
- м. железобетонный** – тимер(ле)-бетон(лы) күпер
- м. задний** – арткы күпер
- м. пешеходный** – йәйәүләләр өсөн күпер
- м. приёмный** – алғыс күпер
- м. разборный** – һүтелмәле күпер
- м. раздвижной** – айырылмалы күпер
- м. электроизмерительный** – электр үлсәү күпере
- Мостик** – күпер, майзан
- м. Уитстона** – Уитстон күпере

- м. управления** – идара майзаны
- Мотáлка** – урау машинаһы
- Мотовýло** (для сматывания пряжи и т. п.) – 1. тырпыса;
2. мотовило (урғыс машиналарза була)
- Мотовóз** – мотóвоз (балáкэй локомотив, эске яныулы двигатель куйылған)
- Мотоколя́ска** – мотоколяска
- Мотопи́ла** (моторизованная пила) – моторлы быскы айлэндерэ торған машина, двигатель механик энергияға
- Мотóр** – мотор (һәр төрлө энергияны моторлы быскы айлэндерэ торған машина, двигатель)
- м. асинхрóнный** – асинхрон мотор
- м. синхрóнный** – синхрон мотор
- Моторáма** – моторама
- Моторизáция** – моторлаштырыу, моторизация
- Моторíст** – моторсы, моторист
- Мотóрка** – моторка, моторлы кэмә
- Моторóллер** *транс.* – мотороллер (балáкэй тэгәрмәсле мотоцикл)
- Моторострóение** – мотор(зар) яһау, мотор(зар) төзөү
- Мотоци́кл, мотоциклéт** *транс.* – мотоцикл, мотоциклет (эске яныулы двигатель ярзамында хәрәкәт иткән ике йәки өс тэгәрмәсле балáкэй машина)
- Мотошýна** – мотошина
- Мóщность** – 1. көс, кеүәт; 2. калынлыҡ (ер аҫты казылма байлыктары, һауа һ. б. катламы)
- м. актíвная** – әүзем кеүәт
- м. безвáттная** – ватһыз кеүәт
- м. вхóдная** – кереүсе кеүәт
- м. выхóдная** – сығарыш кеүәте
- м. действítельная** – ысын кеүәт
- м. индикáторная** – индикатор буйынса кеүәт
- м. литрóвая** – литраж кеүәт

- м. максима́льная** – максимум кеүэт
- м. номина́льная** – номиналь кеүэт
- м. о́бщая** – дөйөм кеүэт
- м. пласта́** – пласт калынылығы
- м. присоеди́нная** – тоташтырылган кеүэт
- м. прое́ктная** – проект буйынса кеүэт
- м. потребля́емая** – тотолган кеүэт
- м. по́лная** – тулы кеүэт
- м. произво́дства** – етештереү кеүәте
- м. производственная** – индустриаль кеүэт, етеште-
реү кеүәте
- м. рабо́чая** – эш кеүәте
- м. реакти́вная** – реактив кеүэт
- м. резер́вная** – резерв кеүэт
- м. тя́говая** – тартыу кеүәте
- м. устано́вленная** – билдэлэнгән кеүэт
- м. сумма́рная** – тулайым кеүэт
- м. электрй́ческая** – электрик кеүэт
- м. эффекти́вная** – эффектив кеүэт, файзалы кеүэт
- Мрамор** – мәрмәр
- м. цвето́й** – төслө мәрмәр
- Му́льда** *мет.* – мульда (*суйын калып*)
- Мультивибра́тор** – мультивибратор (*лампалы генератор*)
- Мультиплика́тор** – мультипликатор (*1. пар-гидравлик преска һыу коя торған прибор; 2. бер үк предметты бер нисә тапкыр төшөрөп ала торған фотокамера*)
- м. гидравли́ческий** – гидравлик мультипликатор
- Мультициклон** – мультициклон (*төтөндән көл тотоп кала торған кулайлама*)
- Му́мия** – мумия (*буяу төрө*)
- Мускови́т** – мусковит (*слюданың бер төрө*)
- Мусоропрово́д** – сүп төшөргөс, мусоропровод

- Муфель** – муфель (*утка сызамлы йока ғына камера*)
- Муфта** – муфта (*вал, торба һ. б. тоташтырыуга хезмәт иткән кыска металл торба*)
- м. **асинхронная** – асинхрон муфта
- м. **выключёния** – айырыу муфтаһы
- м. **глухая** – тотош муфта
- м. **дисковая** – дискылы муфта
- м. **зубчатая** – тешле муфта
- м. **кабельная** – кабель муфтаһы
- м. **канатная** канат муфтаһы
- м. **кулачковая** – кулачоклы муфта
- м. **переходная** – күсөү муфтаһы
- м. **поворота** – бороу муфтаһы
- м. **подвижная** – күсмә муфта
- м. **постоянная** – даими муфта
- м. **предохранительная** – һаклағыс муфта
- м. **пружинная** – пружиналы муфта
- м. **прямая** – тура муфта
- м. **скользящая** – шыума муфта
- м. **сцепления** – ялгау муфтаһы
- м. **угольник** – кәкре муфта
- м. **фрикционная** – фрикцион муфта
- м. **шарнирная** – шарнирлы муфта
- м. **электромагнитная** – электромагнитлы муфта
- Мушка** мушка
- м. **кольцевая** балдаклы мушка
- Мушкет** – мушкет (*боронго мылтык*)
- Мыловка** *текст. пром.* – һабынлау
- Мыс шарнирный** – шарнирлы ослауык
- Мышьяк** – мышаяк (*химик элемент*)
- Мюрг** – мюрг (*шахталарза һауа ағымына каришылык берәмеге*)

Мягкость – йомшаклык
Мягчение – йомшартуу
Мягчитель – йомшарткыс
Мялка – тире йомшарткыс (*машина*)
Мясорубка – ит үткөргөс, ит турағыс
 м. электрическая – электр ит турағысы (*мясорубка*)

Н

Набивка – 1. йыйылма; 2. тултыра торған нәмә
 н. проволоч – сыбык йыйылма
Набор – 1. йыйылма, комплект; 2. набор, хәреф йыйыу
 н. колёц – балдактар йыйылмаһы
Наборщик – хәреф йыйыусы
Наварка – кыззырып йәбештерелгән әйбер, наварка
Навёртыш – казак бырауы
Навёс – япма, түбәлек
Навигация – навигация (*1. пароходтар, караптар йөрөшө, караптарзың барыр юлын иҫәпләп сығарыу һәм диңгез-зәге урынын гәмәлдә билдәләү фәне*)
Наводка – төбәү, төзәү, йүнәлтеү
 н. горизонтальная – горизонталь төбәү
 н. на расстоянии (на резкость, на фокус) – фокуска төбәү
Навой *текст. пром.* – шөйтө (*киндер һуккандағы буйлык*)
Наган – наган (*һуғыш коралы*)
Нагар – янык
Нагарообразование – янык яһалыу
Нагель – нагель, ағас казак
Нагнетатель – нагнетатель, һауа компрессоры

Награ́дка – наградка (*баләкәй быскы*)

Нагрéв – йылытыу, кыззырыу

Нагрева́тель – йылыткыс

Нагру́зка – эш, йөкләмә

н. **актíвная** – актив йөкләмә

н. **ано́дная** – анод йөкләмәһе

н. **безиндукцио́нная** – индуктив булмаған йөкләмә

н. **внеце́нтровая** – үзәктән ситтәге йөкләмә

н. **динамиче́ская** – динамик йөкләмә

н. **допуска́емая** – мөмкин һаналған йөкләмә

н. **ёмкостная** – һыйышлыклы йөкләмә

н. **индукцио́нная** – индуктив йөкләмә

н. **осева́я** – буй йөкләмә

н. **полéзная** – файзалы йөкләмә

н. **преде́льная** – сик йөкләмә

н. **рабо́чая** – эш йөкләмәһе

н. **расче́тная** – иҫәпләнгән йөкләмә

н. **согласова́ния** – яраштырылған йөкләмә

Надба́вка – өстәмә

Надду́в – кысылған һауа тултырыу

Надёжность механизма – механизмдың ышаныслы булыуы

Надёжность высокая – айырыуса ышаныслы булыуы

Надёжность эксплуатацио́нная – эксплуатацияның ышаныслы булыуы

Надло́м – сатнаған урын

Надрéз – киҫек, киҫә биреп куйылған урын

Надста́вка – ялғап озонайтыу

Надстро́йка – өҫкорма

Надфи́ль – надфиль (*нәзек игәү*)

Наёздник – рейтер, яйзак (*үлсәүзә*)

Нажда́к – наждак, наждаклы кағыз

Нажо́р – нажор, тиренең бүртенеуе

Нака́л – накал, кызыу

н. катóда – катодтың кызыуы

Нака́ливание – үтә кыззыруу

Нака́т – накат

Нака́тывание – тәгәрәтеу, ялтыратуу

н. фотоотпеча́тков – фоторәсемдәрзе ялтыратуу

На́кипь – юшкын

Накля́дка – рельс каптырмаһы

Накля́п – сүкеп нығытуу

Накло́н – һаркыу, ауынкы

Накова́льня – түш, һандал

Наконе́чник – ос, баш, башак

н. бурово́й – бырау осо

н. по́люсный – полюс башы

Накря́вка өскө катлау

Накто́уз – нактоуз (*суднола компас тартмаһы*)

Нала́дка (налаживание) – көйләү, ипләү, рәтләү

Нала́дчик – көйләүсе

Нале́т – кунык

Нали́чник – йөзлөк

Намагни́ченность – магнитланыу дәрәжәһе

Намагни́чивание – магнитлау, магнитлап куйуу

Наме́тка – билдәләү, билдәләп куйуу

Намо́тка – сырмау

н. бифиля́рная – бифиляр сырмау

н. впова́л – өйөп сырмау

Напы́льник (напылок) – игәү

н. ба́рхатный – бәрхәт игәү

н. ручно́й – вак (*тешле*) игәү

н. плóский – ясы игәү

н. полукру́глый – ярымтүнәрәк игәү

н. треуго́льный – өс кырлы игәү

Наполнение – тултырыу

Напор – кысым, басым; көс

н. **воды** – һыу басымы (*кысымы*)

н. **гидродинамический** – гидродинамик басым (*кысым*)

н. **истечения** – ағыш басымы

н. **манометрический** – манометрик кысым

н. **насоса** – насос басымы

н. **тепловой** – термик басым

Направка – рәтләү, үткерләү, яңыу

Направляющий – йүнәлтеүсе

н. **плоский** – ясы йүнәлтеүсе

н. **прямоугольный** – тура мөйөшлө йүнәлтеүсе

н. **скользящий** – шыума йүнәлтеүсе

Напряжение – көсөргәнеш

н. **активное** – актив көсөргәнеш

н. **вторичное** – икенсел көсөргәнеш

н. **выходное** – сығарыу көсөргәнеше

н. **допускаемое** – мөмкин һаналған көсөргәнеш

н. **зарядное** – короу көсөргәнеше

н. **импульсное** – импульс көсөргәнеше

н. **инерционное** – инерцион көсөргәнеш

н. **контактное** – контакт көсөргәнеше

н. **короткого замыкания** – кыска ялғаныу көсөргәнеше

н. **линейное** – линия көсөргәнеше

н. **остаточное** – калдык көсөргәнеш

н. **первичное** – беренсел көсөргәнеш

н. **пилообразное** – быскы һымак көсөргәнеш

н. **питающее** – ток биреүсе көсөргәнеш

н. **подводимое** – куйылған көсөргәнеш

н. **пробивное** – тишеү көсөргәнеше

н. **рабочее** – эшсе көсөргәнеш

н. **развёртывающее** – йәйеүсе көсөргәнеш

- н. разрушающее** – емереүсе көсөргөнеш
- н. реактивное** – реактив көсөргөнеш
- н. сжатия** – кысыу (кысылуу) көсөргөнеше
- н. тока** – ток көсөргөнеше
- н. фазное (фазовое)** – фаза көсөргөнеше
- н. электрическое** – электр көсөргөнеше

Напряжённость – көсөргөнешлелек

- н. магнитного поля** – магнит кыры көсөргөнешлелеге
- н. электрического поля** – электр кыры көсөргөнеш-лелеге

Напуск – артым

Нарастание тока – токтың көсөйө барууы

Наращивание труб – торбаларзы ялгап озонайтуу

Нарезание резьбы – резьба яһау, Һырлау

Нарезка – 1. резьба яһау, Һырлау; 2. Һыр, резьба

Насадка – 1. ултыртуу, һаплау; 2. насадка (*приборзың йәки эш коралының берәй намәгә кейзерелгән өлөшө*)

Насечка – теш, киртек

Насос – насос (*шыйыкты, газды һуруу, кыуу өсөн кулланылган машина, аппарат һ. б.*)

н. адсорбционный – адсорбцион насос

н. бурыйный – быраулау насосы

н. винтовой – винтлы насос

н. вихревой – өйөрөлмә насос

н. водяной – һыу насосы

н. вращательный (коловоротный) – әйләнмә насос

н. всасывающий – һурзырғыс насос

н. гидropоршневой – гидropоршенлы насос

н. глубинный – ер асты насосы, тәрәндән алыусы насос

н. диафрагменный – диафрагмалы насос

н. диффузионный – диффузиялы насос

- н. лопáточный** – калаклы насос
- н. ма́сляный** – май насосы
- н. молекуля́рный** – молекуляр насос
- н. осевóй** – акциаль (*буй*) насос
- н. пескостру́йный** – ком насосы
- н. погружно́й** – батырылмалы насос
- н. поршнево́й** – поршенлы насос
- н. промýвочный** – йыузырыу насосы
- н. пропéллерный** – пропеллерлы насос
- н. разрежа́ющий** – һирэклэткес насос
- н. ротацио́нный** – ротациялы насос
- н. ручно́й** – кул насосы
- н. теплово́й** – йылылык насосы
- н. то́пливный** – яғыулык насосы
- н. центробе́жный** – үзэктән кыуғыс насос
- н. шестерёнчатый** – шестернялы насос

Настáвка – ялгау

Настýл – түшәмә, түшәм

Настро́йка – рәтләү, яйлау, көйләү

- н. антéнная** – антенналы көйләү
- н. бесшумная** – шау-шыуһыз көйләү, көйләнеш
- н. визуáльная** – күреп көйләү, визуаль көйләү
- н. гру́бая** – тупаҫ көйләү
- н. кно́почная** – кнопкалы көйләнеш
- н. ко́нтура** – контурзы көйләү
- н. однору́чная** – бер борғос менән көйләү
- н. о́страя** – теүәл көйләү
- н. пла́вная** – һалмак көйләү
- н. приё́мника** – алғысты көйләү
- н. скоростéй** – тизлектәрзе көйләү

Насы́пь – өйөм, дамба

Насыще́ние магнiтное – магнитик туйындырыу

- На́тиск** – баһым (*приборзың йәки клишенең кабарынкы булып кағыззың икенсе яғына беленеп сығыуы*)
- На́тр ё́дкий** хим. – зәһәр натр
- На́трий** – натрий (*химик элемент*)
- Натя́г** – натяг (*тишек һәм вал диаметрзары араһындағы тишкәре айырма*)
- Натяже́ние** – һузыу, тартыу, тартылыш
н. пове́рхностное – йөзлөк тартылышы
н. ценй́ – сылбырзың тартылышы
- Науго́льник** – мөйөшлөк (*рам, йәшиник мөйөшөн нығытыу өсөн куйыла торған нәмә*)
- Нау́шник** – наушник (*колакка куйып тыңлау өсөн куш аппараттан торған прибор*)
- Наутофо́н** акуст. – наутофон (*электроакустик сигнал приборы*)
- Нау́чно-техни́ческий** – филми-техник
- Нафтали́н** – нафталин (*кристаллик матдә*)
н. прессо́ванный – пресланған нафталин
- Наша́тырь** – нишатыр (*аммоний хлориды*)
- Невесо́мость** – ауырлык юғалыу (*һәләте*)
- Негати́в** фот. – негатив (*быялаға, плёнкаға киреһенсә төшөрөп алынған һүрәт, шундай һүрәт төшөрөлгән пластинка йәки плёнка*)
н. вя́лый – һүрән негатив
н. же́сткий – каты негатив
н. завуали́рованный – вуалле (*пәрзәләнгән*) негатив
н. контра́стный – капма-каршы негатив
н. мя́гкий – йомшак негатив
н. норма́льный – нормаль негатив
- Недодёржка** фот. – кәм экспозиция, экспозиция етешмәү
- Недока́л** – кызып етмәү
- Нейзи́льбер** – нейзильбер (*бакырлы иретмә*)

Нейтрали́зация – нейтралләштерерү

Нейтра́ль – нейтраль

н. геометри́ческая – геометрик нейтраль

н. физи́ческая – физик нейтраль

Нейтрон – нейтрон (*атом ядроны төзөлөшөндөгө электр заряды булмаган өлөшсә*)

Ненадёжность – ышанышсызлык, инабатһызлык

Неон – неон (*химик элемент*)

Непер *акуст.* – непер (*тауыш көсөнөң шартлы берәмеге*)

Непотопляемость *морск.* – батмаулык, батмаусанлык

Непровар – йәбешеп етмәү, йәбешеп бөтмәгән урын

Непроводник – электр (*йәки йылы*) үткәrmәүсә, диэлек-
трик, изолятор

Непрозра́чность – үтә күренмәүсәнлек

Непроница́емость – үткәrmәүсәнлек

Непту́ний – нептуний (*химик элемент*)

Неравноме́рность шкалы – шкаланың тигез бүленмәүе

Нервюра – нервюра (*самолёт канатының кабырғаһы*)

Несжима́емость – кысыуға килмәй торған, кысылмау-
санлык

Несо́бность – бер күсәрзә булмау

Нетто – нетто, саф ауырлык (*тауарзың, әйберзең
һауытынан башка ауырлығы*)

Нефтеба́за – нефть базаһы, нефтебаза

Нефтедобы́тчик – нефть табыусы

Нефтедобы́ча – нефть табыу

Нефтеотда́ча – нефть биреүсәнлек

Нефтеперего́нный – нефть кыуа торған

Нефтепрово́д – нефть үткәргес (*йәки ағызғыс*); нефте-
провод (*нефтте йәки нефть продукттарын насос-
тар ярзамында һурзырып икенсе урынға ағыза торған
торба юлы*)

- Нефтепродукт** – нефть продукты
 н. **свѣтлый** – асык төстөгө нефть продукты
- Нефтеразвѣдка** – нефть эзләү, нефть разведкаһы
- Нефтеразвѣдчик** – нефть эзләүсе, нефть разведчигы
- Нефтесквѣжина** – нефть скважинаһы
- Нефтехимия** – нефтехимия, нефть химияһы
- Нефтехранѣлище** – нефть һаклау королмаһы
- Нефть** – нефть (*минерал шыйыклык, ер майы*)
 н. **дегазирóванная** – газдан айырылған нефть
 н. **пластовáя** – пласт нефте
- Нефтѣник** – нефтсе, нефть белгесе
- Нефтѣнка** – нефть двигателе
- Нивели́р** *геод.* – нивелир (*ер өстөндөгө урындарзың са-гыштырма бейеклектәрен билдәләү приборы*)
 н. **-теодолит** – нивелир-теодолит
- Нивели́рование** – нивелирләү
 н. **технѣческое** – техник нивелирләү
- Нигро́л** – нигрол (*май*)
- Никели́н** *геол.* – никелин (1. (*минерал*) *никелле кызыл кол-чедан*; 2. *бакыр, никель һәм марганец иретмәһе*).
- Никели́рование** – никелләү, никель йүгертеү, никель менән каплау
- Нѣкель** – никель (*химик элемент*)
 н. **черновóй** – сей никель
- Ниобѣй** – ниобий (*химик элемент*)
- Нѣппель** – ниппель (*торба үткәргестәр, шлангылар һ. б. тоташтыра торған металл көбәк*)
- Нѣтка** – еп
 н. **бумáжная** – кизе-мамык ебе
 н. **гляр́цевая** – ялтырауык еп
 н. **кручѣная** – үрелгән еп
- Нитроглицери́н** – нитроглицерин (*шартлагыс матдә*)

Нитрокра́сители – нитробуяузар

Нитрола́к – нитролак

Нитроше́лк – нитроебэк

Нить – еп, кыл

н. активизи́рованная – активлаштырылған кыл

н. на́кала – кызыра торған кыл

Нихро́м – нихром (*иретмә*)

Ни́ша – ниша (*стеналағы кыуыш, статуялар, мебель һ. б. куйыу өсөн*)

Новато́р – новатор, яңылык индереүсе

Нож – бысак

н. дисково́й – түңэрэк бысак

н. конта́ктный – контакт бысағы

н.-очисти́тель – тазартыу бысағы

Но́жницы – кайсы

н. аллига́торные – аллигатор кайсы

н. гильоти́нные – гильотина кайсы

н. дисково́е – түңэрэк кайсы

н. стулово́е – аяклы кайсы

Ножо́вка – кул быскыһы

Номерато́р – номератор (*номер күрһәткес прибор*)

Номеронабира́тель тел. – номер йыйғыс

Номогра́мма – номограмма (*геометрик дәүмәлдәрзең графигы*)

Но́ниус – нониус (*үлсәгес инструменттағы төп шкала бүлемдәренең өлөштәрен теүәлерәк һанарға мөмкинлек бирә торған яйланма*)

Норд – норд, *төньяк*

Но́рия – нория (*элеватор*)

н. це́пная – сылбырлы нория

Нормализа́ция – нормалаштырыу, нормаға килтереу

Норма́тив – норма күрһәткес

- Нормирование** – нормалаштырыу, нормаға халыу
н. техни́ческое – техник нормалаштырыу
- Нормо́граф** – нормограф (*трафарет*)
- Носо́к ва́ла** – вал осо
- Нотопеча́тание** *полигр.* – нота бақыу
- Нукло́н** – нуклон (*элементар кишэк*)
- Нумера́тор** – нумератор (*тәртип хандары бақа торған аппарат*)
- Нумера́ция** – биттәрзе нумерлау
н. пря́жи – епте нумерлау
- Нутро́мер** – нутромер, эстан үлсәгес
н. индикато́рный – индикаторлы нутромер
н. микрометри́ческий – микрометрлы нутромер, штихмасс
- Нутч-фильтр** – нутч-фильтр (*фильтрзың бер төрө*)

О

- Обводне́ние** – һыу үткәреү, һуғартыу, һыу менән тәмин итеү
о. зако́нтурное – тирәләй һуғартыу
- Обво́ды су́дна** – судноның контурзары
- Обды́рка** – ярма ярғыс
- Обду́вка** – өрзөрөү
- Обезво́живание** – һыуһызландырыу, һыуын коротоу
о. фильтрова́нием – фильтр аша һыуһызландырыу
- Обезга́живание** – газдан айырыу, газһызландырыу, дегазация
- Обезжиро́вание** – майһызландырыу, майын сығарыу
- Обели́ск** *арх.* – обелиск (*таш бағана*)

- Обертон** *акуст.* – обертон (*төп тонға айырым төсмөр бирә торған өстәмә тауыш, тон*)
- Обессеривание** – көкөрттән айырыу, десульфурация
- Обессмоливание** – ысмаланан айырыу
- Обжиг** – үртәү, яндырыу
 о. **кирпичей** – кирбес яндырыу
- Обжымка** – кысыу
- Обзорность** – күреү майзаны
- Обивка** – көплөк, тышлык
- Обкатка** – йөрөтөп һынау, йөрөтөп һынап карау
- Обкладка конденсатора** – конденсатор йөзлөгө
- Облегчение** – еңеләйтеү, еңеләйеү
- Облицовка** – 1. тышлык, йөзлөк; 2. тышлау
- Обложка** *полигр.* – тыш, китап тышы, тышлык
- Облучивание** – нурландырыу
- Обманка** – ялған мәғдән, обманка
 о. **цинковая** – цинк обманкаһы
- Обмер** – үлсәп алыу
- Обмотка** – обмотка, урама
 о. **бифилярная** – бифиляр урама
 о. **возбуждения** – индуктор урамаһы
 о. **вторичная** – икенсел урама
 о. **компенсационная** – компенсацион урама
 о. **короткозамкнутая** – кыска ялғанған урама
 о. **петлевая** – элмәк һымак (*итен*) урама
 о. **ступенчатая** – баҫкыслы урама
 о. **фазная** – фазалы обмотка
 о. **четырёхполюсная** – дүрт полюс яһап урау, дүрт полюслы урама
 о. **якоря** – якорь урамаһы
- Обмуровка** – обмуровка (*нар казандары, мейестәр һәм башкаларзың утка сызам йөзлөгө*)

- Обнажение пласта** – пласты асыу (өстөн)
- Обнаружение дефекта** – етешезлекте табы
- Обновление оборудования** – йыһазды яңыртыу
- Обогатитель** – байыктырғыс
- Обогащение** – байыктырыу
- о. гравитационное – гравитацион байытыу
 - о. руды – мәғдәнде байыктырыу
 - о. топлива – яғыулықты байыктырыу
 - о. электромагнитное – электромагнитик байытыу
- Обогреватель** – йылыткыс
- Обод (ободок)** – туғын, коршау
- Оболочка** – тыш, көплөк, кап
- о. кабеля – кабель көплөгө
- Оборот** – әйләнеш, оборот
- о. большой – тиз әйләнеш
 - о. малый – яй әйләнеш
 - о. средний – уртаса әйләнеш
- Оборудование** – корамал, йыһаз
- о. буровое – быраулау йыһазы
 - о. наземное – ер өстөндәге йыһаз
 - о. подземное – ер астындағы йыһаз
 - о. рабочее – эш йыһазы
- Обработка** – эшкәртеу, эшкә индереу
- о. грубая – тупақ эшкәртеу
 - о. давлением – баһым менән эшкәртеу
 - о. изыщная – матурлап эшкәртеу
 - о. машинная – машина менән эшкәртеу
 - о. металла – металл эшкәртеу
 - о. на конус – конус һымак эшкәртеу
 - о. низкотемпературная – түбән температурала эшкәртеу
 - о. первичная – беренсе кат эшкәртеу

- о. повёрхностная** – өстөн эшкэртеу
- о. под давлéнием** – басым астында эшкэртеу
- о. рéзанием** – кырып эшкэртеу
- о. ручная** – кулдан эшкэртеу
- о. термическая** – термик эшкэртеу, йылытып эшкэр-
теу
- о. тонкая** – таза эшкэртеу
- о. химико-термическая** – химик-термик эшкэртеу
- о. холодом** – һыуытып эшкэртеу
- о. черновая** – тупаҫ эшкэртеу
- о. чистовая** – таза эшкэртеу
- о. электроискровая** – электр осконо менэн эшкэртеу
- Образец** – өлгө, үрнэк
 - о. пропорциональный** – пропорциональ өлгө
- Обратимость** – элекке хэлгә әүерелеу (*йәки әйләнеу, кайтыу*) һәләте
- Обрез** – обрез (*көбәге киҫелгән мылтык*)
- Обруч** – коршау
- Обрыв** – өзөк, өзөк урын
- Обрызг** – сәсрәтеп һылатыу
- Обрубка** – киҫеп алыу
- Обрубок** – кыркынды, түмәр, бүкән
- Обсидиан** – обсидиан (*вулкандан барлыкка килгән быяла*)
- Обслуживание многостаночное** – (*бер юлы*) күп ста-
нокта эшләу
- Обтекание** – тирәләй (*йәки уратып*) ағыу
- Обтекатель** – обтекатель, кок (*алғы яктан булган кар-
шылыкты кәметеүсе яйланма*)
- Обточка** – кырып яһау
- Обтюратор** – обтюратор (*1. затворзың бер өлөшө; 2. ки-
ноаппараттарза кадрзар алмашынганда яктылык
каплағыс*)

Обшйвка – 1. көп, тыш; 2. тышлау, көпләү

Объект – объект

о. **строительный** – төзөлөш объекты

Объектив *фот.* – объектив (*оптик приборзың бер өлөшө*)

о. **просветлённый** – асыкланған объектив

о. **репродукционный** – репродукцион объектив

о. **фотографический** – фотография объективы

о. **широкоугольный** – киң кырлы объектив

Объективодержатель – объектив тоткос

Объём – күләм, дәүмәл, зурлык

о. **молекулярный** – молекуляр күләм

о. **парциальный** – парциаль күләм

о. **полёзный** – файзалы күләм

о. **рабót** – эш күләме

о. **рабóчий** – эшсе күләм

о. **удельный** – сағыштырма күләм

о. **цилиндра** – цилиндр күләме

Огнезащита – уттан һаклау, уттан һаклануы

Огнемёт – огнемёт (*ялкынлы шыйыклык һибә торған һуғыш коралы*)

Огнестойкость – утка сызамлылык

Огнетушитель – ут һүндергес

Огнеупóрность – утка сызамлылык

Огнеупóры – утка сызамлы материалдар

Огра́да – кэртә, ситән, койма

Ограждéние – кэртә(ләү)

о. **защитное** (предохранительное) – һаклағыс кэртә

Ограничитель – сикләүсе, сикләй торған

о. **хóда** – йөрөш сикләгесе

Одноколéйка – бер колеялы тимер юл

Однокóлка трансп. – куян арба

Однорóдность – тиндәшлек, бер төрлөлөк, окшашлык

- Однофа́зность** – бер фазалы булуы
- Одо́метр** – одометр (*эйләнеш һанын үлсәгес*)
- Ожиже́ние** – шыйыклануы, шыйыкклау
- о. угле́й** – күмер шыйыкклау
- Ожижи́тель** – шыйыкклағыс
- Озокери́т** – озокерит (*тау балауызы, минерал*)
- Озо́н** – озон (*кислородтың аллотропик формаһы*)
- Озонато́р** – озонатор (*һауаны озонлау приборы*)
- Ока́** – ока (*яһалма һулыш алдырыу аппараты*)
- Ока́лина** – каҫмак, көйөк, тутык
- Окалиноломате́ль** – тутык ваткыс
- О́кисел** (о́кись, окси́д) – окисел (*химик элемент менән кислород берләшмәһе*)
- Окисле́ние** – окислануы, әселәнеү
- Окисли́тель** – окисландырыусы, әселәндереүсе
- Окклю́зия** – окклюзия (*каты матдәләрҙең газдарҙы йотуы*)
- Окно́** – 1. тәҙрә; 2. тишек, асык урын
- о. впускно́е** – индереү тишеге
- о. выпускно́е** – сығаруы тишеге
- о. двуство́рчатое** – ике яклы тәҙрә
- о. ка́дровое** – кадрзар тәҙрәһе
- о. колошнико́вое** – колошник тәҙрәһе
- о. слухово́е** – елләтеү тәҙрәһе
- о. смотрово́е** – күзәтеү тәҙрәһе
- Окру́жность** – түңәрәк, әйләнә
- о. вообража́емая** – уйланма әйләнә
- о. впа́дин** – батынкылыктар әйләнәһе
- о. вы́ступов** – сығынтылар әйләнәһе
- о. дели́тельная** – бүлеү әйләнәһе
- о. нача́льная** – башланғыс әйләнә
- Оксида́ция** – оксидация (*металдарҙың өстө окислануы*)

- Оксидирование** – оксидлау, оксидлаштырыу
- Оксиликвид** – оксиликвид (*шартлагыс матдә*)
- Оксоль** – оксоль (*ярым натураль элиф*)
- Октод** – октод (*һигез электродлы лампа*)
- Окуляр** *опт.* – окуляр (*оптик прибор быялаһы*)
- Олеин** – олеин (*тәҫһөз, еҫһөз, бер һиндәй тәме булмаған шыйык техник кислота*)
- Олеонафт** – олеонафт, нефть майы
- Олифа** – элиф (*буяу, лак яһағанда кулланыла*)
- Ом** – ом (*электр каршылығын үлсәү берәмеге*)
- Омеднение** – бакыр менән каплау, бакыр йөрөтөү
- Омметр** – омметр (*электр каршылығын үлсәү приборы*)
- Омыление** – һабынлау (*катлаулы эфирзарзы гидролизлау*)
- Опалубка** – 1. опалубка; 2. тышлык, калып
- Оператор** – оператор
- о. логический** – логик оператор
- Операция** – операция (*производства технологик процесстың тамам булған бер өлшө*)
- о. подъёмно-спусковая** – күтәрәп-төшөрөү операциялары
- о. контрольно-измерительная** – тикшерәү-үлсәү операцияһы
- Опережение** – иртәләү
- о. вприска** – иртә бөркөлөү
- о. подачи топлива** – яғыулықтың иртә биреләүе
- Опиливание** (опиловка) – игәп эшкәртеү
- Опилки** – быскы онтағы
- Оплётка** – үрелмә
- Опока** – опока, металл койоу калыбы
- Опора** – таяу, терәү, терәк
- о. анкерная** – анкерлы терәк

- о. бесшарни́рная – шарнирһыз терәк
- о. жё́сткая – каты терәк
- о. качéния – тәгәрәү таянысы
- о. неподви́жная – кузғалмаҫ терәк
- о. подви́жная – күсмә терәк
- о. пространственная – күләмле терәк
- о. скольжéния – шыума таяныс
- о. упру́гая – эластик терәк
- о. шарни́рная – шарнирлы терәк
- Опорожнёние** – бушатыу
- Опра́ва** (опра́вка) – тирәс
- Опресни́тель** – сөсөткөс, сөсөләндергес (*һыузан тоззо айырыу өсөн кулланыла торған аппарат*)
- Опроки́дыватель** – аузарғыс
 - о. боковой (круговой) – янға аузарғыс
 - о. лобовой – алға аузарғыс
- Опры́скиватель** – һиптергес, бөркөүс
- О́птика** – оптика (*физиканың яктылык үзенсәлектәрен өйрәнәүсә бүлеге*)
 - о. геометри́ческая – геометрик оптика
 - о. светоси́льная – көслә яктылык оптикаһы
 - о. физиологичéская – физиологик оптика
 - о. физичéская – физик оптика
 - о. цилиндри́ческая – цилиндрик оптика
 - о. электрoнная – электроник оптика
- Оптимéтр** – оптиметр (*линиялы үлсәүзәр приборы*)
 - о. вертика́льный – вертикаль оптиметр
- Оптимизáция автоматичéская** – автоматик оптимизация
- Оптотéхника** – оптотехника (*оптик приборзәр яһау техникаһы*)
- Опы́литель** (опы́ливатель) – һипкес, бөрккөс (*үсемлектәргә дарыу һиптерәү коралы*)

- Орбита** – орбита (*хәрәкәт иткән юл*)
- о. **круговая** – түңәрәк орбита
 - о. **полярная** – поляр орбита
- Ордер** *арх.* – ордер (*архитектура композицияһының бер төрө*)
- о. **коринфский** – коринф ордеры
- Ореол** – ореол, сәселеп торған нур
- о. **отражения** – сағылыу ореолы
- Ориентир** – ориентир (*хәрәкәттең йүнәлешен билдәләгес*)
- Орнитоптер** – орнитоптер (*оскос*)
- Орт** – орт (*горизонталь шахта*)
- Орудие** – 1. туп, орудие; 2. корал, эш коралы
- о. **навесное** – ас(ыл)ма корал
 - о. **прицепное** – тағылма корал
- Оружие** – корал
- о. **артиллерийское** – артиллерия коралы
 - о. **атомное** – атом коралы
 - о. **бактериологическое** – бактериологик корал
 - о. **метательное** – ырғытыу коралы
 - о. **химическое** – химик корал
 - о. **холодное** – һалкын корал
- Осадка** – 1. бағылыу, сүгеү, ултырыу, батыу; 2. батыу кимәле (*судноның һыуға*)
- Осадок** – 1. ултырма, һаркынды, һаркыт; 2. яуым-төшөм
- Осветитель** – яктырткыс
- Освещение** – яктылык, якты ут, яктырыу
- о. **газовое** – газ менән яктыртыу
 - о. **отражённое** – кайтма нурҙар менән яктыртыу
 - о. **электрическое** – электр (*тогы*) менән яктыртыу
- Освещённость** – яктыртылғанлык, яктыртылыш

- Оседание поробы** – токомдон бағылыуы, ер убыу
- Осёлок** – беләү, кайрак
- Оскблок** – ярсык, ватык
- Ослабитель фот.** – контраст (*куйылык*) кәметкес (*фотографияла*)
- Осмий** – осмий (*химик элемент*)
- Осмобметр** – осмометр (*осмотик бағым үлсәу приборы*)
- Осмос** – осмос (*иреткес матдәнең икенсе бер бүленгән ерзән иретмәгә үтеш инеүе, һаркыуы*)
- Осмóтр** – карау, карап сығыу, күззән үткәрәү
- Осна́стка** – йыһаз, корамал, йыһазлау, такелаж
- Осно́ва** – нигез, төп
- Основáние** – нигез
- о. перемещáющееся** – күсмә нигез
- Осреднёние** – уртасалау
- Ост** – ост, көнсығыш
- Останóв** – туктаткыс
- Останóвка** – 1. туктау; 2. тукталыш
- о. моментáльная** – моменталь (*кинәт*) туктау
- о. пла́вная** – һалмак туктау
- о. по́лная** – тамам туктау
- Остов** – каркас
- о. тра́ктора** – трактор каркасы
- Остойчивость** – тотанаклылык
- о. динамй́ческая** – динамик тотанаклылык
- о. нача́льная** – башланғыс тотанаклылык
- о. попере́чная** – аркыры тотанаклылык
- о. продóльная** – буй тотанаклылык
- о. сýдна** – судноның тотанаклылығы
- Остриё** – ос, үткер ос
- Островóк безопасности** – куркынысһызлык (*именлек*) майзаны

- Острогубцы** – карғаморон
- Острота настройки** *рад.* – көйләү теүәллегә
- Осушение** – киптереү, коротоу
- Осушитель** – киптергес, короткос
- Осциллограмма** – осциллограмма
- Осциллограф** – осциллограф (*үлсәгес прибор*)
- о. **безинерционный** – инерцияһыз осциллограф
- о. **инерционный** – инерциялы осциллограф
- о. **катодный** (электронный) – катодлы (*электроник*) осциллограф
- о. **шлейфовый** – шлейфлы осциллограф
- Осцилоскоп** – осцилоскоп (*прибор*)
- Осциллятор** – осциллятор (*гәзәттәге алмаши токты юғары йышлыктағы һәм зур көсөргәнешле токка әүерелдерә торған аппарат*)
- Ось** – күсәр
- о. **визирная** – визирлау күсәрә
- о. **вращения** – әйләнеү күсәрә
- о. **нейтральная** – нейтраль күсәр
- о. **неподвижная** – кузғалмаҫ күсәр
- о. **несущая** – йөрөтөүсә күсәр
- о. **оптическая** – оптик күсәр
- о. **подвижная** – күсмә (*кузғалышылы*) күсәр
- о. **продольная** – буй күсәр
- Отбеливатель** – ағарткыс
- Отбелка** – ағартыу
- Отбензинование попутных газов** – эйәрсән газдарзы бензиндан айырыу
- Отбор керна** – керн алыу
- Отвал** – 1. кәҫ; 2. ташландык токомдар өйөмө
- Отверждение** – каты хәлгә килеү, катыу
- Отверстие** – тишек, ярык

- о. впускное** – индереу тишеге
- о. выпускное** – сығарыу тишеге
- о. действующее** – тәҗсир итеүсе тишек
- о. мостá** – күпер тишеге
- о. относительное** – сағыштырма тишек
- о. пропускное** – үткәреу тишеге
- о. радиальное** – радиаль тишек
- о. сквозное** – үтәнән-үтә тишек
- о. фигурное** – фигуралы ярык

Отвёртка – отвёртка, борғос

- о. механическая** – механик отвёртка

Отвёс – ауыртмак, шакул (*бау осона тағылган ауырлык*)

Отвóд – тармак

Отвóд масла – май озатыу тармағы

Отвóдка – айырғыс, алмаштырып тоташтырғыс

Отдáча – 1. тибеу, бәреу (*кирегә*); 2. биреу, биреш

- о. световáя** – яктылык биреш
- о. электрическая** – электрик биреш (*файзалы эш коэффициенты*)

Отделéние машинное – машиналар бүлеге

Отдéлка – эшкәртеу

- о. окончáтельная** – һуңғы эшкәртеу
- о. предварительная** – башланғыс эшкәртеу

Отдых металлa – металдын кайтыуы

Отжиг – яндырыу

- о. низкотемпературное** – түбән температурала яндырыу

Отжím – һығыу

Откáт – кире тибеу, кире кайтыу, артка сигеу

Отклонéние – ауышыу, кузғалуу, тайпылыу, тайшаныу

- о. вертикальное** – вертикаль тайпылыу
- о. предельное инструмента** – инструменттың тайпылыу сиге
- Отклонитель** – кыйшайткыс, тайпылдырғыс
- Отключёние** – өзөү, киҫеү
- Отключатель** – өзгөс, айырғыс
- Открепление свёчи** – шәмде (*свечаны*) ыскындырыу
- Открытие клапана** – клапан асылуу
- Отливка** – койолма
 - о. фасонная** – фасонлы койолма
- Отличие качественное** – сифат айырмалығы
- Отогрёв** – йылытыу
- Отопление** – яғыу, йылытыу, яғып йылытыу
 - о. водяное** – һыу менән йылытыу
 - о. воздушное** – һауа менән йылытыу
 - о. паровое** – пар менән йылытыу
 - о. печное** – мейес яғып йылытыу
 - о. центральное** – үзәктән (*яғып*) йылытыу
 - о. электрическое** – электр (*тогы*) менән йылытыу
- Отпечаток** – эз, фоторәсем
 - о. сферический** – сферик эз
- Отпуск** – кайтарыу
 - о. низкий** – түбәнге кайтарыу
- Отражатель** – кайтарғыс, сағылдырғыс
 - о. зеркальный** – көзгө һымак кайтарғыс
- Отражение** – сағылыу, сағылыш, кайтарылыу
 - о. диффузионное** – диффузион кайтарылыу
 - о. зеркальное** – көзгө һымак сағылыу
 - о. полное** – тулы кайтарылыу
 - о. радиоволн** – радиотулкындарзың кайтарылыуы
 - о. света** – яктылыктың сағылыуы

- Отрегули́рование** – рэтлэү, рэтлэп ебәреү, ипкә килте-
реү, йүнгә һалыу
- Отрица́тельная о́братная связь** – тишкәре кайтма бәйләнеш
- Отросто́к** – сығынты, тармак
- Отса́сывание** – һурзыртып алыу
- Отсе́к** – бүлем, бүлек, өлөш
- Отсто́й** – ултырма, турта
 о. су́точный – тәүлеклек ултырма
 о. то́плива – яғыулык туртаһы
- Отсто́йник** *рад.* – отстойник, тондороу бассейны
- Отстро́йка** – айырып көйләү
- Отте́нок зву́ка** – тауыш төсмөрләнеше
- Отти́ск** *полигр.* – оттиск, басылма
- Оття́жка** – тарттырғыс
- Отхо́д** – ташландык, калдык
- Офóрт** *полигр.* – офорт (*химик юл менән басма формалар
яһау ысулы*)
- Офсе́т** *полигр.* – офсет (*китаптарзы баһыу ысулы*)
- Охва́тывание** – урау, камау
- Охлади́тель** – һыуыткыс, тундырғыс
- Охлажде́ние** – һыуытыу
 о. водо́родное – водород менән һыуытыу
 о. водяно́е – һыу менән һыуытыу
 о. инструме́нта – инструментты һыуытыу
- О́хра** – охра (*минераль буяу*)
- Очи́стка** – тазартыу
 о. гру́бая – тупаһ тазартыу
 о. литья́ – койолманы тазартыу
 о. пескостру́йная – ком ағымы менән тазартыу
 о. то́нкая – бөхтә(*лән*) тазартыу
- Очувствле́ние** – һизгерләнеү
- Ошиб́ка допуста́мая** – мөмкин һаналған яңылышыу

П

Павино́л – павинол (*яһалма күн*)

Падéние напряжéния – көсөргөнөш кәмеүе

п. н. **внéшнее** – көсөргөнөштөң тышкы сылбырза кәмеүе

п. н. **внү́треннее** – көсөргөнөштен сығанак эсендә кәмеүе

Паз – 1. ек, ярык; 2. ырма, ырык

Пазнйк – шпунтгебель, ырма алғыс

Пáйка – паять итеү, металдарзы йәбештереү

п. **индукциóнная** – индукцион йәбештереү

Пакéр – пакер (*кулайлама*)

п. **самоуплотнйющийся** – үзе тығызланыусы пакер (*скважинаны изоляциялай торған манжет*)

Паккáмера – паккамера (*кағыз фабрикаһында сортка айырыу цехы*)

Пáкля – сүбәк

Палéтка – палетка (*квадраттарға бүленгән калька йәки целлулоид пластинкалар*)

Пáлец – теш, тояк, бармак

п. **плáвающий** – йөзмә бармак

п. **пóршня** – поршень бармағы

Паллáдий – палладий (*химик элемент*)

Паллóграф *морск.* – паллограф (*вибрографтың бер төрө*)

Пáлуба – палуба (*караптың буйзан буйға йәйелгән изәнә*)

п. **нйжня** – түбәнге палуба

Пальмéтта *арх.* – пальметта (*орнамент*)

«**Пáмьятъ электрóнная**» – «электроник хәтер»

Пáндус – пандус (*ауыш ясылык*)

Панéль – панель (*бетон йэки агас плита*)

п. вибропрока́тная – вибропрокат панеле

п. карка́сная – каркаслы панель

п. лицева́я – ал як панель

п. многопусто́тная – күп кыуышлы панель

п. отопи́тельная – йылыткыс панель

Панора́ма – панорама (*артиллерияла кулланыла торган оптик прибор*)

п. оруди́йная – орудие панорамаһы

Панто́граф – пантограф (*электровоздарза һәм моторлы вагондарза ток алып тороусы королма*)

Пар – быу, боҫ, пар

п. вла́жный – еүеш пар

п. водяно́й – һыу пары

п. насы́щенный – туйынған пар

п. перегре́тый – үтә кызған пар

п. переохлажде́нный – үтә һыуынған пар

Па́ра – куш, ике, пар

п. винтова́я – куш винт

п. враща́тельная – куш әйләнмә

п. вы́шая – юғары дәрәжәле пар

п. закры́тая – йомок пар

п. кинемати́ческая – кинематик пар

п. колёсная – куш тәгәрмәс

п. ни́зшая – түбән дәрәжәле пар

п. откры́тая – асык пар

п. плóская – ясы пар

п. пространственная – куш күләм

п. цилиндри́ческая – куш цилиндр

Па́ра сил – кара-каршы ике көс

Парабéллум – парабеллум (*пистолет*)

Пара́бола – парабола

- Параллелогра́мм сил** – көстәр параллелограммы
- Пара́метр** – параметр (*ниндәй ҙә булһа күренештең, әйбер-зең төп сифатын билдәләгән дәүмәл*), күрһәткес
- п. высóкий** – юғары параметр
- Паранíт** – паранит (*изоляциялау материалы*)
- Парапéт** арх. – парапет (*кәрниз өстөндәге стена*)
- Парафíн** – парафин (*нефттән алына торған ак төстәге матдә*)
- Парашю́т** – парашют (*осоу аппаратынан кешене, йөктө ергә төшөрөүсә кұлайлама*)
- п. грузо́вой** – йөк парашюты
- п. ра́нцевый** – ранецлы (*мүксалы*) парашют
- Парíльня** – парильня, бешекләү бүлмәһе
- Парк** – парк (*транспорт сараларының тора һәм ремонтлана торған урыны*)
- п. погру́зочный** – тейәү паркы
- п. путе́й** – юлдар паркы
- п. ремо́нтный** – ремонт паркы
- п. сорти́ровочный** – төргә айырыу паркы
- п. станóчный** – станок(*тар*) паркы
- п. трамва́йный** – трамвай паркы
- Паркериза́ция** – паркеризация (*тимер-корос деталдәрзең өстөн тутығыузан һаклау өсөн эшкәртеү ысулы*)
- Паровóз** – паровоз (*тимер юлдан йөрөй торған пар двига-телле локомотив*)
- Паровóзник** – паровозсы
- Паровóзо-киломе́тр** – паровозо-километр (*берәмек*)
- Паровóз-час** – паровоз-сәғәт (*берәмек*)
- Парогенера́тор** – пар генераторы, пар қазаны
- Парóм** – борам, паром
- п. железнодо́рожный** – тимер юл паромы
- Паромéр** (парóметр) – пар үлсәгес, парометр

- Парообразовани́е** – пар яһалыу
- Пароохладитель** – пар һыуыткыс
- Пароочиститель** – пар тазарткыс
- Пароперегреватель** – пар кыззырғыс
- Паропровод** – пар үткәргес
- Паропроизводительность** – пар етештереүсәнлек
- Паросборник** (парособиратель) – пар йыйғыс
- Парораспределитель** – пар бүлгес
- Паротурбина** – пар турбинаһы
- Пароход** – пароход (*пар двигателле карап*)
- п. винтовой** – винтлы пароход
- Парус** – елкән
- п. прямой** – тура елкән
- п. косой** – кырын елкән
- Парусник** – елкәнле карап
- Паспортизация оборудования** – йыһаздарзы паспортлау
- Паспорт техни́ческий** – техник паспорт
- Пассажир-километр** – пассажир-километр (*берәмек*)
- Пассати́жи** – пассатиж (*универсаль кысҡыс*)
- Пассивирование** – пассивлаштырыу (*металды коррозиянан һаклау өсөн окись менән каплау*)
- Пассивность металлов** – металдарзың пассивлығы
- Пассиметр** – пассивметр (*тишек диаметрын үлсәү приборы*)
- Пастеризатор** – пастеризатор (*пастеризациялау аппараты*)
- Пастеризация** – пастеризациялау (*шыйыктыҡты йылытып микроорганизмдарҙан айырыу*)
- Патент** – патент (*уйлап табыусының уйлап тапкан әйберенә хокуғын раҫлаусы документ*)
- Патефон** – патефон (*махсус пластинкаға язылған тауышты уйната торған аппарат*)
- Патина** – патина, бакыр тутығы

- Патрѳн** – патрон (*токарь станогында эшкэртелгэн дe-
талде тотоусы кыстыргыс*)
- Патрѳнник** – патрон ояһы, патронник
- Патрубок** – патрубок (*һыу, газ һ. б. үткэргэндэ кулланыл-
ган кыска торбалар*)
- Пачка** – төргэк, кап, бэйлэм, пачка
пачки порѳд – током пачкалары
- Паяльник** – паяльник, йэбештергес
п. электрический – электр паяльнигы
- Паяние** – паять итеү, йэбештереү (*курғааш һ. б. иретмэлэр
менэн йэбештереү*)
- Педаль** – педаль, тэбэлдерек (*тукыу станогында*)
- Педометр** – педометр (*азым һанын исэплэй торған аппарат*)
- Пеленг** – пеленг (*компастың теле күрһаткэн йүнәлеш
менэн берэй нәмэгэ йэки тауышка караған йүнәлеш ара-
һындағы мөйөш*)
п. истинный – ысын пеленг
п. магнитный – магнит буйынса пеленг
- Пеленгатор** – пеленгатор (*радиотулкындар килгэн йүнә-
леште аныклаусы прибор*)
- Пеленгование** (пеленгация) – пеленговать итеү, пеленгация
- Пемза** – күбек таш, пемза (*вулканик током*)
- Пенетрометр** – пенетрометр, консистенция (*йомшаклык*)
үлсэгес
- Пеноаккумулятор** – күбек аккумуляторы
- Пенобетон** – пенобетон, күбекле бетон
- Пенообразователь** – күбеклэндергес, күбек яһагыс
- Пенопласт** – пенопласт, күбекле пластик
- Пеносиликат** – пеносиликат, күбекле силикат
- Пеностекло** – күбекле быяла
- Пентагрид рад.** – пентагрид (*ете электродлы лампа*)
- Пентод рад.** – пентод (*биш электродлы лампа*)

- п. **оконечный** – бөтөрөү пентоды
- п. **выходной** – сығарыш пентоды
- Пергамент** – пергамент (*кағыздың бер төрө*)
- Пергамин** – пергамин, битумлы картон
- Перебор** – перебор (*механизм*)
- Переборка** – бүлкә (*бүлгес*)
- Переводина** – өрлөк
- Переводник** – ялгау торбаһы
- Перегар** – көйөк
- Перегонка** – кыууы
- п. **дробная** – өлөшләп (*фракциялап*) кыууы
- п. **нефти** – нефтте кыууы
- п. **прямая** – туп-тура кыууы
- п. **сухая** – коро көйөнсә кыууы
- Перегорание** – яныу, янып өзөлөү
- Перегородка** – бүлкә
- п. **съёмная** – алынмалы бүлкә
- Перегрев** – үтә эсетеп (*йәки йылытып, кыззырып*) ебәрәү
- Перегрузатель** – бушаткыс, тейәгес
- Перегрузка** – артып (*саманан тыш*) китеү
- Перегрузок** – өҫтәмә йөк
- Переда́тчик** *рад.* – радио тапшырғыс, передатчик
- п. **импульсный** – импульслы тапшырғыс
- п. **искровой** – осконло тапшырғыс
- Переда́ча** – передача, тоташтырғыс, күсергес
- п. **бесступенчатая** – һалмак күсергес
- п. **бортовая** – йәнәш күсергес
- п. **ведомая** – эйәрәүсә күсергес
- п. **ведущая** – эйәртеүсә күсергес
- п. **верёвочная** – баулы күсергес
- п. **гидравлическая** – гидравлик күсергес
- п. **главная** – төп күсергес

- п. **двойна́я** – куш күсергес
 - п. **дополни́тельная** – өстәмә күсергес
 - п. **зубча́тая** – тешле күсергес
 - п. **кана́тная** – арканлы күсергес
 - п. **карда́нная** – карданлы күсергес
 - п. **клинореме́нная** – шына һымак кайышлы күсергес
 - п. **комбини́рованная** – катнаш күсергес
 - п. **конече́нная** – һуңғы күсергес
 - п. **многоступе́нчатая** – күп баҫкыслы күсергес
 - п. **необрати́мая** – кирегә әйләнмәүсә күсергес
 - п. **обрати́мая** – кайтмалы күсергес
 - п. **откры́тая** – асык күсергес
 - п. **перекрё́стная** – салыш күсергес
 - п. **переме́нная** – үзгәрешле күсергес
 - п. **планета́рная** – планетар күсергес
 - п. **полуперекрё́стная** – ярымсалыш күсергес
 - п. **попере́чная** – аркырыға күсереү
 - п. **продо́льная** – буйға күсереү
 - п. **пряма́я** – тура күсергес
 - п. **реме́нная** – кайышлы күсергес
 - п. **речи́** – һүз (*һөйләм*) күсергес, тапшырыу
 - п. **силова́я** – көс күсергес
 - п. **фрикцио́нная** – фрикцион күсергес
 - п. **центра́льная** – үзәк күсергес
 - п. **цепна́я** – сылбырлы күсергес
 - п. **червя́чная** – червяклы (*карышлауыклы*) күсергес
 - п. **шестере́нчатая** (шестере́ночная) – шестернялы (*тешле*) күсергес
 - п. **эне́ргии** – энергия күсереү, тапшырыу
 - п. **эпицикля́ческая** – эпициклик күсергес
- Передёл чугуна́** – суйынды короска әйләндереү
- Передёржка** *фот.* – артык экспозиция (*фотоаппаратта*)

- Перека́чка нефти** – нефтте һурзырып бушатыу
- Перека́дка клапанов** – клапандарзың алмашлап эшләүе
- Перека́дина** – аркыры ағас, тата, баҫма
- Переключáтель** – переключатель (*1. электр тогының йүнәлешен үзгәрткес; 2. күсереп ялгағыс*)
- п. **диапазо́нов** – диапазондар күсергес
- п. **грозовой** – йәшен айырғыс
- Переко́с** – салыш, кыйыш, салышлык, кыйышлык
- п. **винта́** – винттың салшайуы
- Перекры́тие** – түшәм
- п. **балочное** – балкалы түшәм
- п. **междутáжное** – кат ара түшәм
- Перекры́тие клапанов** – клапандарзың бер юлы асык тороуы
- Перема́тыватель** – кайтанан һүтеп урағыс
- Перемо́тка** – кайтанан һүтеп урау
- Перемы́чка** – 1. тоташтырғыс; 2. арка, каш
- Перенапря́жение** – юғары көсөргәнешлелек
- Перенареза́ние** – яңынан һырлау
- Перенос** – күсереү
- Переохлажде́ние** – артык һыуытып ебәреү, һалкынай-тып ташлау
- Перепа́д** – төшөү, кәмеү (*үзгәреү айырмаһы*)
- п. **давлéния** – баһым кәмеүе
- п. **температу́ры** – температура төшөү
- Переплёт окóнный** – тәзрә рамы, тәзрә блогы
- Переплётчик** – китап төпләүсе
- Перепóнка** – яры
- Перерабо́тка** – эшкәртеү, эшләү
- п. **информáции** – информацияны эшкәртеү
- Перы́ла** – таянғыс
- Перы́метр** – периметр

- п. смóченный** – сыланған периметр
- Период** – период, осор
- п. вращéния** – әйләнeу периоды
- Перискóп** – перископ (*оптик прибор*)
- п. зерка́льный** – көзгөлө перископ
- п. при́зменный** (призматический) – призмалы перископ
- Перисты́ль** *арх.* – эске колоннада
- Пёрка** – канат һымак бырау, пёрка
- Перколя́тор** – перколятор (*перколяция һаны*)
- Перколя́ция** – перколяция (*каты материалдағы билдәле бер матдәләрҙе иреткес ярҙамында айырып сығарыу ысулы*)
- Пёрлинь** – перлинь (*йыуан сүс аркан*)
- Перли́т** – перлит (*акрынлап һыуытылған коростоң структур төзөүсене*)
- Перманéнтность** – даимилек, өзлөкһөзлөк
- Пермалло́й** – пермаллой (*магнитик иретмә*)
- Пермеамéтр** – пермеаметр (*ферромагнитик матдәләрҙе һынағыс прибор*)
- Перпéтуум-мóбиле (вéчный двигатeль)** – перпетуум-мобиле (*мәңгелек двигатeль*)
- Персона́л обслóживающий** – хезмәт күрһәтeүсe персонал
- Перспектíва** – перспектива
- п. линéйная** – һызыкса перспектива
- п. тона́льная** – тональ перспектива
- Перфорáтор** – перфоратор (*1. тау токомдарын быраулау приборы; 2. кағызға, кино тасһаһына һ. б. тишектәр тишеу приборы*)
- Перфорáция** – перфорация, тишек
- Песколóвка** – ком тоткос
- Пескомёт** – ком һиптергес
- Пескоразбрасыватeль** – ком ырғыткыс

Пескосместитель – ком бутағыс

Песок – ком

п. кварцевый – кварц комо

п. разделительный – айырғыс ком

п. формовочный – формалау комо, форма яһау комо

Песчаник – комташ

Петарда – петарда, шартлағыс (*поезды кисекмәстән туктатыу кәрәкlege тураһында сигнал бирә торған яйланма*)

Петит полигр. – петит (*типография шрифты*)

Пётля – элмәк

п. гистерезисная – гистерезис элмәге

п. дверная – ишек элмәге

Петролатум – петролатум (*самолёт майзарын парафиндан айырғанда хасил булған матдә*)

Печатание – бағыу, китап бағыу

Печатник – китап бағыусы

Печатать полигр. – бағыу

п. в раскат – төслө (*итен*) бағыу

п. глубокая – тәрән ысул менән бағыу

п. негативная – негатив ысул менән бағыу

п. офсетная – офсет ысулы менән бағыу

п. плоская – ясы ысул менән бағыу

п. радужная – төслө итеп бағыу

п. типографическая – типография ысулы менән бағыу

п. трёхцветная – өс төс менән бағыу

Печь – мейес

п. доменная – домна мейесе

п. индукционно-кольцевая – индукцион түнәрәк мейес

п. камерная – камералы мейес

п. карусельная – каруселле (*эйләнмә*) мейес

п. конвертерная – конвертер мейесе

- п.-компáунд – компаунд мейес
- п. мáлой теплоёмкости – эз йылы һыйышлы мейес
- п. мартéновская – мартен мейесе
- п. методíческая – методик мейес
- п. му́фельная – муфелле мейес
- п. отопíтельная – яғып йылытыу мейесе
- п. отража́тельная – кайтарма мейес
- п. пла́вильная – иретеу мейесе
- п. промыш́ленная – индустриаль мейес
- п. рекуператíвная – рекуператив мейес
- п. электрíческая – электр мейесе
- п. электродуговáя – электр дуғалы мейес

Печни́к – мейессе, мейес сығаруусы

Пигме́нт – пигмент, минерал буяу

Пикéт – пикет (*тимер юл линияһының озонлоғон үлсәу приборы*)

Пíккер – пиккер (*комбайнда калаклы йәки тешле вал*)

Пикно́метр – пикнометр (*1. билдәле бер һыйзырышлы колба һымак быяла һауыт; 2. тығызлык үлсәй торған прибор*)

Пила́ – быскы

- п. ди́сковая – түңэрэк быскы
- п. ле́нточная – таҫма (*һымак*) быскы
- п. лучко́вая – йәйәле (*рамлы*) быскы
- п. мелькозу́бая – вак тешле быскы
- п. попере́чная – аркыры быскы
- п. продо́льная – буй быскы
- п. ручна́я – кул быскыһы
- п. фри́кционная – фрикциион быскы
- п. ци́ркульная – түңэрэк быскы
- п. шипова́я – шип быскыһы

Пíллерс – пиллерс (*судно корпусындағы бағана*)

Пíлка – бәләкәй быскы

- Пилора́ма** – пилорама (*такта ярыу кулайламаһы*)
- Пило́т** – пилот, осоусы
- Пилы́стра** арх. – пилыстра (*бер башы менән стенаға инеп торған дүрт кырлы бағана*)
- Пино́ль** – пиноль, цилиндрик шуузырма
- Пи́рекс** – пирекс (*кызыуға сызамлы быяла*)
- Пирит** – пирит, тимер колчеданы
- Пиробензо́л** – пиробензол (*детонацияны кәметеү өсөн яғуулықка кушыла торған шыйыкса*)
- Пиро́га** – пирога (*тышы көплө озон тар кәмә*)
- Пироксили́н** – пироксилин (*шартлагыс матдә*)
- Пирометаллурги́я** – пирометаллургия, утлы металлургия
- Пиро́метр** – пирометр (*юғары температураны үлсәү приборы*)
- п. опти́ческий – оптик пирометр
- п. сопроти́вления – каршылыклы пирометр
- п. термоэлектри́ческий – термоэлектрик пирометр
- Пиро́н** – пирон (*таштарзы тоташтыра торған шытырь*)
- Пирона́фт** – пиронафт (*кәрәсиндең бер төрө*)
- Пироско́п** – пироскоп (*завод мейестәрендәге температураны үлсәү приборы*)
- Пиротэ́хника** – пиротехника (*техниканың яныусы һәм шартлагыс составтар әзерләй торған тармағы*)
- Пирозэлектри́чество** – пирозэлектр (*кайһы бер кристалдар йылынганда йәки һыуынганда барлыкка килгән электр тогы*)
- Пирс** – пирс (*суднолар туктау өсөн эшләнгән королма*)
- Пистолéт** – пистолет (*корал*)
- Пита́ние** – 1. кәрәкле энергия, көс; 2. ток биреү, туйындырыу
- п. бестрансформáторное – трансформаторһыз ток биреү

- п. универсальное – универсаль ток биреү
- п. электрическое центральное – бер үзәктән ток биреү; үзәк ток сығанағы
- Пита́тель** – туйындырғыс
- п. барабанный – барабанлы туйындырғыс
- п. дисковый – дискылы туйындырғыс
- Питч** – питч, диаметрль азым
- Пйщик** *тел.* – зуммер
- Пла́вень** *мет.* – флюс (*домна процессында*)
- Пла́вка** *мет.* – 1. иретеү (*металл*); 2. ирегән металл
- п. доменная – домнала иретеү
- Плавле́ние** – иреү, шыйык хәлгә килеү
- Пла́вность** – һалмаклык, талғынлык
- Плаву́честь** *морск.* – йөзә алыусанлык
- Плаз** – плаз (*судноның үз зурлығындағы һызымын һызыу өсөн шыма изән*)
- Пла́зма** – плазма (*иондарзан торған газ*)
- Плаки́рование** – плакирлау (*калай өстөн башка металл менән каплау ысулы*)
- Пла́мя** – ялкын
- п. водородно-кислородное – водород-кислород ялкыны
- План** – план
- п. скоростёй – тизлектәр планы
- п. ускорений – тизләнештәр планы
- Пла́нер** – планер (*моторһыз оскос аппарат*)
- п. грузовой – йөк планеры
- п. спортивный – спорт планеры
- Планета́рий** – планетарий (*планеталарзың һәм күк йөзөндәге есемдәрзең хәрәкәт итеүзәрен күрһәтә торған прибор*)
- Планиме́тр** – планиметр (*чертежда ябык фигураларзың майзандарын үлсәү приборы*)

- п. полярный** – поляр планиметр
- Плани́р** – планир (*кокс мейесендәге кокс сыгарыусы механизми*)
- Плани́рование** – 1. планер кеүек осоу; 2. планлаштырыу
- Плáнка** – планка (*такта йәки металл пластинка*)
- п. прижímная** – кысқыс планка
- п. устанóвочная** – урынлаштырыу планкаһы
- Планшáйба** – планшайба (*станокта деталде беркетә торған кулланма*)
- Планши́рь** *морск.* – планширь, култыкса
- Пласт** – катлау, катлам
- п. артезиáнский** – артезиан катламы
- п. бесконéчный** – сикһез катлам
- п. девóнский** – девон катламы
- п. напóрный** – этеүсе катлам
- п. нефтенóсный** – нефтле катлам
- п. продуктíвный** – продуктлы катлам
- Пла́стик** – пластик (*пластик масса*)
- п. сло́истый** – катламлы пластик
- Пластикáтор** – пластикатор (*каучукты йомшарта торған аппарат*)
- Пластíнка** – пластинка (*каты матдәнән эшләнған йока ясы металл, быяла һ. б. қисәге, табакса*)
- п. граммофóнная** – граммофон табаксаһы
- п. дефлéкторная** – кыйшайтыусы пластинка
- п. долгоигра́ющая** – озак уйнаусы көйтабак
- п. отклоня́ющая** – кырынайтқыс пластинка
- Пластифика́тор** (смягчíteль) – пластификатор (*йомшартқыс*)
- Пластмáсса** – пластмасса (*пластик масса*)
- Пластичность** – һығылмалылык, үзлелек

Плáтина – платина, ак алтын

Платинйт – платинит (*иретмә*)

Платфóрма – платформа (*тәпәшәк ситле асык йөк вагоны*)

Плафóн – плафон (*электр лампалары абажуры*)

Плáшка – плашка (*һырлау коралы*)

Плашкóут морск. – плашкоут (*ясы төплө судно*)

Плексиглáс – плексиглас, органик быяла (*пластмассаның бер төрө*)

Плénка – яры, йока тире, плёнка

п. изоортохроматическая – изоортохроматик плёнка, изоортохром

п. магнитная – магнитланыусан плёнка

п. ма́сла – май плёнкаһы (*өстө*)

п. ортохроматическая – ортохроматик плёнка

п. панхроматическая – панхроматик плёнка

п. рóликовая – роликлы плёнка

п. фотографическая – фотография плёнкаһы, фото-плёнка

п. целлофа́новая – целлофан яры

п. ширóкая – киң плёнка

Плечó – иңбаш, көйәнтә (*һалмауырзың терәк нөктәһенән көс төшкән нөктәгә тиклем булған өлөшө*)

п. балáнсное – баланс иңбашы

п. пáры – пар көс иңбашы

п. сýлы – көс иңбашы

п. сопротивлénия – каршылык иңбашы

п. сравнénия – сағыштырыу иңбашы

п. тя́говое – тартыу иңбашы

Плинт – плинт (*колонна астындағы квадрат плитә*)

Плй́нтус – плитус (*стена менән изән араһын каплаган йока такта*)

Плитá – плитә (*өштө тигез зур ясы таш йәки металл киçәге*)

п. **áнкерная** – анкер плитәһе

п. **модéльная** – модель плитәһе

п. **сушýльная** – киптереү плитәһе

Плýtка – плитка

п. **асбéсто-смоляная** – асбестлы-ыҫмалалы плитка

п. **глазурóванная** – глазусланған плитка

п. **древéсно-волокну́стая** – ағас-сүсле плитка

п. **древéсно-стру́жечная** – ағас юнышкылы плитка

п. **измерýтельная** – үлсәү плиткаһы

п. **контрóльная** – тикшереү (*контрoль*) плиткаһы

п. **метлáхская** – метлах плиткаһы

п. **электрýческая** – электр плиткаһы, электроплитка

Плоскогýбцы – карғаморон

Плоскодóнка – ясы төплө кәмә

Плóскость – 1. ясылык; 2. самолёт канаты

п. **изображéния** – һүрәт ясылығы

п. **несу́щая** – йөрөтөүсе ясылык

п. **привáлочная** – алғы (*йәки арткы*) ясылык

п. **рэзания** – киҫеү ясылығы

п. **фока́льная** – фокаль ясылык

Плотýна – быуа, плотина (*һыузың кимәлен күтәреү өсөн уның ағышын, хәрәкәтен кәртәләй торған королма*)

п. **деревя́нная** – ағас быуа

п. **гравитациóнная** – гравитацион быуа

п. **разбóрная** – һүтелмәле (*канкалы*) быуа

Плóтник – балта оҫтаһы, балтасы

Плóтность – бешелек, ныклық, тығызлык

п. **огнý** – атыу тығызлығы

п. **оптýческая** – оптик тығызлык

п. **повéрхностная** – өскө як тығызлығы

п. **потóка энéргии** – энергия ағым тығызлығы

- п. тóка** – ток тығызлығы
- Плотовóд** – һал ағызыусы
- Плотовщýк** – һалсы, һаллаусы
- Плотоспýск** (плотоход) – һал уззырыу капкаһы
- Площáдка** – майзан, майзансык, площадка
- п. **лестничная** – баҫкыс майзансығы
- п. **строительная** – төзөлөш майзаны
- п. **номинального поперечного сечения** – номиналь ар-кыры киҫелеш майзаны
- п. **производственная** – сәнәғәт майзаны
- Площáдь** – майзан
- п. **водосборная** – һыу йыйыу майзаны
- Плуг с/х** – һабан
- Плунжер** – плунжер (*поршендың бер төрө*)
- Плутóний** – плутоний (*химик элемент*)
- Пневмáтика** – пневматика (*кыҫылған һауа ярзамында эшләй торған механизмдар йыйылмаһы*)
- Пневмеркáтор** – пневмеркатор (*резервуарзағы һыу бейеклеген алыҫтан тороп үлсәу аппараты*)
- Пневмобетóн** – пневмобетон
- Пневмокрáн** – пневмокран, пневматик кран
- Пневмотáль** – пневмоталь, пневматик тали (*тығызланған һауа менән эшләүсе тали*)
- Пневмотóрф** – пневмоторф (*торф сығарыу ысулы*)
- Победýт** – победит (*вольфрам катыш бик каты иретмә*)
- Повёрхность** – өҫ(т), йөз
- п. **винтовáя** – винт һымак өҫ(т)
- п. **зеркальная** – көзгө һымак өҫ(т)
- п. **нагрева котлá** – қазандың йылыныусы өҫтө
- п. **равнопотенциáльная** – эквипотенциаль өҫ(т)
- п. **удельная** – сағыштырма өҫ(т)
- Повóдка** – қалшайыу (*сыныктырғанда*)

Поводок – тезген, эйэрткес

п. колёнчатый – терһәкле эйэрткес

Поворот – боролма, бөгөм

Поворотливость – боролоусанлык

Повреждение – бозолоу, бозок, ватык, зарарланыу

Повторитель катодный – катод кабатлағысы

Повышение напряжения – көсөргәнештең артыуы

Поглотитель – йоткос, һурғыс

Поглощение – йотолоу

п. радиоволн – радиотулкындарзың йотолоуы

Погрешность – хата

п. абсолютная – абсолют хата

п. относительная – сағыштырма хата

п. приведённая – килтерелгән хата

Погрузчик – тейәгес (*машина*)

Подавление радиоволн – радиотулкындарзы томалау

Подáча – 1. биреү; 2. бире(ле)ш

п. минутная – минутлык бире(ле)ш

п. окружная – эйләнмә бире(ле)ш

п. поперёчная – аркыры бире(ле)ш

п. продольная – буйға бире(ле)ш

п. сверла – быраузың бире(ле)ше

п. тока – ток биреү

п. топлива – яғыулык биреү

Подбóйка – подбойка (*тимерсе коралы*)

Подвёска – асылма, подвеска (*тракторза*)

п. независимая – ирекле асылма

п. проводóв – сымдар асылмаһы

Подвижность – хәрәкәтселлек

п. ионов – иондарзың хәрәкәтселлеге

п. раство́ра – измәнең йәйелеүсәнлеге, хәрәкәтселлеге

Подво́д тока – ток килтереү

Подгónка – яраклаштырыу, тура килтереу

Поддóн – төп, нигез

п. **кáртера** – картер төбө

Поддува́ло – еллек (*мейеста*)

Подка́тка – кыззырып йәйеу

Подкóс – ауыш, терәк

Подмасте́рье – мастер ярзамсыһы, өйрәнсек

Подмо́сти – баһма

Подно́жка – баһкыс

Подогрева́тель – йылыткыс (*прибор*)

п. **като́дный** – катод йылыткысы

п. **нусково́й** – ебәреу йылыткысы

Подо́шва – олтан, табан

п. **микропо́ристая** – микрокүзәнәкле олтан

п. **пласта́** – пласт нигезе

Подпíлок – игәу

Подпо́рка (подпо́ра) – терәк, таяу

Подпя́тник – подпятник, орсок ояһы

Подрыв – шартлатыу

Подсе́чка – кырккыс (*тимерсе коралы*)

Подста́вка – төп, аҫ (*берәй нәмәнең аҫтына куйыу өсөн*)

Подста́нция – подстанция, ярзамсы станция

п. **промежу́точная** – аралаш подстанция

п. **трансформáторная** – трансформатор подстанцияһы

п. **электри́ческая** – электр подстанцияһы

Подстро́йка – дөрөҫ көйләу

п. **частоты́ автоматическая** – йышлыкты автомат рәүештә теүәл көйләу

Подтова́рник – шыршы-нарат колғалар

Подтя́гивание болта́ – болтты тарттырыу

Поду́шка – нигез, күкрәк (*төрлө механизм йәки корол-маларзан нигез*)

Подфарник – подфарник (*бэлэкэй фонарь*)

Подшипник – подшипник (*төрлө машина, механизм, прибор һәм башка яйланманың әйләнен торған өлөшө менән шуның күсәре араһына куйылған терәк дүңгәләге*)

п. биметаллический – биметалл подшипник

п. закрытый – ябык подшипник

п. игльчатый – энәле подшипник

п. качения – тәгәрәү подшипнигы

п. коренной – төп подшипник

п. отжимный – айырыу подшипнигы

п. разъемный – асылмалы подшипник

п. роликовый – роликлы подшипник

п. скольжения – шыуыу подшипнигы

п. упорный – терәк подшипник

п. шариковый однорядный – бер рәт шариклы (*шарлы*) подшипник

п. шатунный – шатун подшипнигы

Подъем долота – быраузы күтәрәү

Подъемник – күтәргес, күтәрә торған машина, лифт

п. воздушный (пневматический) – пневматик күтәргес

п. скиповый – скиплы күтәргес

Поезд – поезд (*локомотивка тагылган вагондар тезмәһе*)

п. курьерский – курьер поезы

п. маршрутный – маршрутлы поезд

п. пассажирский – пассажирзар поезы

п. почтовый – почта поезы

п. скорый – тиз йөрөшлө поезд

Позитив *фот.* – позитив (*негативтан төшөрөлгән һүрәт*)

Позитрон – позитрон (*элементар кичәксә*)

Позиционер – позиционер, беркеткес

Пойлка – һыу эсергес, ялғаш

п. автоматическая – автоматик һыу эсергес

Показание – күрһәтеү

п. конечное – һуңғы күрһәтеү

п. начальное – баштағы күрһәтеү

п. прибора – приборзың күрһәтеүе

Показатель – күрһәткес

п. преломления – һыныу күрһәткесе

Пока́тость – иңкеүлек, һаркыулык

Покóвка – сүкелгән металл киçәге

Покры́тие – көпләү, каплау

п. гальваническое – гальваник ысул менән каплау

п. изоляцио́нное – изолятор катлам менән каплау

п. немагнито́ное – магнит булмаған катлам менән каплау

Покры́шка – покрышка (*калын көп*)

п. автомоби́льная – автомобиль покрышкаһы

Пол – изән

п. паркéтный – паркет изән

По́ле – фон, сит, майзан

п. бегу́щее – йүгерек фон

п. враща́ющеся магнито́ное – әйләнмә магнит майзаны

п. зрéния – күреү майзаны

п. изображéния – һүрәтләнеү майзаны

п. магнито́ное – магнит майзаны

п. рассéивания – сәселеү майзаны

п. электрическое – электр майзаны

п. электромагнито́ное – электромагнит майзаны

Полёт – осоу, осош

п. аэродинами́ческий – аэродинамик осош

п. косми́ческий – космик осош

Ползу́н (ползунóк, ползу́шка) – ползун, крейцкопф (*машинаның шыуып йөрөй торған өлөшө*)

- Ползу́чность металлов** – крип (*металдардың көс куллануы аркасында акрынлап деформацияланыу үзенсәлектәре*)
- Полиго́н** – полигон (*асык майзан*)
- п. инженерный – инженерлык полигоны
- Полиграф́ия** – полиграфия (*китап, гәзит, журнал һ. б. бастырыу сәнәгәте*)
- Полимериза́ция** – полимерлашыу, полимеризация
- п. самопроизво́льная – автополимеризация
- п. ступе́нчатая – баҫкыслы полимеризация
- п. це́пная – сылбырлы полимеризация
- Полиро́вание** – 1. шымартыу; 2. полировкалау
- Полиро́вка** – 1. шымартыу; 2. полировка
- Полиспа́ст** – полиспаст (*йөк күтәргес кулайлама*)
- п. кра́тный – кабатлы полиспаст
- п. потенциа́льный – потенциал полиспаст
- Полистиро́л** – полистирол (*пластик масса*)
- Политу́ра** – политура (*полировка өсөн спиртлы лак*)
- п. бесце́вная – төҫһөз политура
- Полиэти́лен** – полиэтилен
- Положе́ние** – урын, торош
- п. нейтра́льное – нейтраль торош
- п. рабо́чее – эш торошо
- Поло́льник с/х** – утауыс (*эш коралы*)
- Поло́мка** – ватылыу, бозолоу
- Поло́ний** – полоний (*химик элемент*)
- Полоса́** – озонса киҫәк, таҫма киҫәк
- Побло́сть** – кыуышлык
- Полотёр** – полотёр (*изән ялтыраткыс*)
- Полотно́** – таҫма
- п. конве́йера – конвейер таҫмаһы
- Полуавтома́т** – ярым автомат

- Полуáрка** *арх.* – ярым арка
- Полувáл** – ярым вал
- Полу́да** – 1. кургаш йүгертеү; 2. палуда (*металл өстөнән йүгертелгән кургаш катлауы*)
- Полудíзель** – ярым дизель
- Полукóкс** – ярым кокс
- Полуколóнна** *арх.* – ярым колонна
- Полуму́фта** – ярым муфта
- Полуоборóт** – ярым әйләнеш
- Полуóсь** – ярым күсәр
- Полуприцéп** – ярым тағылма
- Полупроводнiк** – ярым үткәргес
- п. дырочный** – тишекле ярым үткәргес
- Полутéнь** – ярым күлэгә
- Полутёрка** – ярым йомшарткыс (*корал*)
- Полу́торка** – полуторка (*тонна ярымлык автомобиль*)
- Полуразмáх** – ярым колас
- Полутомпáк** – ярым томпак (*бакырлы иретмә*)
- Полутóн** – ярым тон
- Полуфабрикáт** – ярым фабрикат (*артабан эшкәртелгә тейешле тауар*)
- Полуфóрма** – ярым форма
- Полуцеллюлóза** – ярым целлюлоза
- Полушлагбáум** – ярым шлагбаум
- Полуэлемент** – ярым элемент
- Пóлюс** – полюс, котоп
- п. зёркала** – көзгөнөң полюсы
- п. магнiтный** – магнит полюсы
- п. отрицáтельный** – тишкәре полюс
- п. положителный** – ыңғай полюс
- п. сéверный** – төньяк котоп
- п. южный** – көньяк котоп

Поляриза́ция – поляризация (*яктылык һәм электромагнит тулкындарының бер ясылык йүнәлешендә урынлашыу үзенсәлеге*)

п. гальвани́ческая – гальваник полярлашыу

п. диэлектри́ческая – диэлектрик полярлашыу

п. магни́тная – магнитлы полярлашыу

п. све́та – яктылык полярлашыуы

Поляри́метр – поляриметр (*яктылык полярлығын үлсәү приборы*)

Поля́рность – полярлык

п. пряма́я – тура полярлык

п. о́братная – кире полярлык

Помéха – камасаулау, тоткарлык

п. атмосфе́рная – атмосфера камасаулауы

п. промышле́нная – сәнәгәт камасаулауы

Помехоусто́йчивость – камасаулауға бирешмәүсәнлек

По́мпа – помпа (*насос*)

п. подка́чивающая – ярзамсы помпа

Пониже́ние – төшөү, кәмеү

п. давлéния – баһым кәмеүе

п. напряже́ния – көсөргәнеш кәмеүе

п. непрерывное – өзлөкһөз кәмеү, төшөү

п. температу́ры – температура төшөү

Понтóн – понтон (*1. кәмәләр өштөнән һалынған күпер; 2. киң ясы төплө судно; 3. һыуға баткан судноларҙы күтәрәү өсөн кулланылған эсе кыуыш корос королма*)

Попере́чина – аркыры такта, траверса

Поплаво́к – 1. калкыуыс; 2. йөзгөс (*һыуға ултырған самолёт аһтына куйыла торған резина*)

Попра́вка – 1. төзәтеү, дөрөсләү; 2. төзәтмә

п. на паралла́кс – параллаксты иһәпкә алып төзәтеү

Поро́да геол. – током

п. вмеща́ющая – һыйзырышлы током

п. пуста́я – буш, кыҕыр током

п. рыхлая – көпшәк током

Порожня́к – порожняк, буш поезд (*йәки вагон*)

Поропла́ст – көпшәк пластик, поропласт

По́рох – дары

п. безды́мный – төтөнһөз дары

Порошо́к – порошок, онтак

п. металличе́ский – металл порошогы, металл он-
тағы

Порт – порт

п. воённый – хәрби порт

п. речной – йылға порты

Портик *арх.* – портик (*бинаға терәтеп, колоннада менән күтәреп яһалған япма галерея*)

Пору́чень – тотка

Порше́нь – поршень, бешкәк

п. дырчатый – тишекле бешкәк

Поршнева́ние – бешкәкләү

Порядо́вка *арх.* – рәт билдәләгес

Поса́дка – ултыртыу

п. глуха́я – нык итеп ултыртыу

п. горя́чая – йылытып ултыртыу

п. движе́ния – хәрәкәтле (*итен*) ултыртыу

п. легкопрессо́вая – еңелсә преслап ултыртыу

п. легкохолодо́вая – еңел йөрөшлө (*итен*) ултыртыу

п. напряже́нная – кыстап ултыртыу

п. неподви́жная – кузғалмаслык (*итен*) ултыртыу

п. переме́нная – үзгәрешле (*итен*) ултыртыу

п. подви́жная – хәрәкәтле (*итен*) ултыртыу

п. прессо́вая – преслап ултыртыу

п. свобо́дная – бушак (*итен*) ултыртыу

п. с зазѳром – ярык калдырып ултыртыу

п. скользѳщая – шыумалы итеп ултыртыу

п. ходоваѳ – йѳрѳшлѳ итеп ултыртыу

п. широкоходоваѳ – иркен йѳрѳшлѳ итеп ултыртыу

Послесвечѳние – हुнынан яктырыу, яктылык сыгарыу

Пострѳйка – 1. королош, тѳзѳлѳш; каралды; 2. Һалыу, тѳзѳу

п. глинобитная – балсык каралды

п. глиноплетнѳвая – ситѳнле балсык каралды

п. самѳнная – саман каралды

п. сейсмостѳйкая – ер тетрѳугѳ сызам каралды

Потѳй – уйым

Потенциѳл – потенциал (*пространствонуң билдѳле бер нѳктѳhendѳге энергия запасын сифатлай торған дѳмѳл*)

п. магнитный – магнитлы потенциал

п. электрический – электр потенциалы

Потенциѳметр *эл. тех.* – потенциѳметр (*кѳсѳргѳнеш бѳлгес*)

Потѳря – юғалтыу

п. в линиѳ – линиялағы юғалтыузар

потѳри диэлектрические – диэлектрик юғалтыузар

потѳри индукционные – индукцион юғалтыузар

п. на гистерѳзис – гистерѳзис ѳсѳн юғал(*m*)уу

п. на излучѳнии – нурланып юғал(*m*)уу

п. напѳра – басым кѳмѳу

п. на мѳди – бакырза юғалыу

п. напѳряжѳния – кѳсѳргѳнеш юғалыу, кѳмѳу

п. на стѳли – короста юғалыу

п. на трѳнии – ышкылыуға юғалтыу

п. циркуляциѳ – циркуляция юғалыу (*тукталыу*)

Потѳк – ағым, ағыш

п. жѳдкости – шыйыклык ағышы

п. магнітний – магнитлы ағыш

п. рассеяния – сәселеу ағымы

Потолок – түшәм, потолок (*осоусы аппараттарзың юғары күтәрелеу сизе*)

Поточный – туктауыз, өзлөкһөз, ағым менән алып барылған

Почвозащита – шпор (*тәғәрмәстә*)

Поясок – балдак

п. заборный – ябыу балдағы

п. разгрузочный – бушатыу балдағы

Правило – 1. тигезләгес (*тигезләу йәки тигезлекте билдәләу өсөн*); 2. руль (*кәмә койроғо, һал койроғо*)

Правка полигр. – 1. төзәтеу; 2. йөзөн сығарыу, яныу, үткерләу

Превентор – превентор (*скважина тамағын герметикләу кулланмаһы*)

Предварение открытия клапанов – клапандың алдан асылыуы

Предел – сик, кыр

п. выносливости – сызамлылык сизе

п. прочности – ныклык сизе

п. текучести – ағыусанлык сизе

п. упругости – катылык сизе, ныклык сизе

п. усталости – арыу(*санлык*) сизе

п. воспламеняемости – кабыныу сизе

Предкамера – алғы камера

Предохранитель – һаклағыс, предохранитель

п. плавкий – иреүсән һаклағыс (*жид.*)

п. пластичный – пластинка һымак һаклағыс

п. пробковый – бөкө һымак һаклағыс

п. сетевой – селтәр һаклағысы

п. трубчатый – көпшә һымак һаклағыс

Предприятие – предпрятие, йәмғиәт

Преломлѣниерадиовѣли – радиотулкындарзың Һыныуы

Преобразователъ – үзгѣрткес

п. **вибрационный** – вибрацион үзгѣрткес

п. **информации** – информация үзгѣрткесе

п. **частоты** – йышлык әуерелдергес

Прерывателъ – туктаткыс, өзгѣс

п. **кулачковый** – кулачоклы өзгѣс

п. **маятниковый** – маятниклы туктаткыс

п. **молоточный** – сүкешле өзгѣс

п. **-распределитель** – өзгѣс-бүлгес

п. **ртутный** – терегөмөшлө өзгѣс

п. **электромагнитный** – электромагнитик өзгѣс

Преселектор – преселектор (*радиоалғыстың һайлап алыу-санлығын арттырыуы контурзар*)

Пресс – пресс (*бақтырыу, кысыу механизмы*)

п. **брикетированный** – брикет яһау пресы

п. **винтовой** – винтлы пресс

п. **вытяжной** – һузыу пресы

п. **гаечный** – гайка (*яһау*) пресы

п. **гидравлический** – гидравлик пресс

п. **кривошипный** – кривошиплы пресс

п. **ковочный** – сүкеу пресы

п. **отжимный** – һығыу пресы

п. **рѣечный** – рейкалы пресс

п. **рычажный** – рычаглы пресс

п. **фрикционный** – фрикцион пресс

п. **эксцентриковый** – эксцентрик пресс

Прессование – преслау (*кысыу*)

Прессформа – прессформа (*калып*)

Прессшпан – прессшпан (*катырға*)

Прибор – прибор (*үлсәу, тикиереу, күзәтеу эитәрен башкара торған кулайлама, корамал*)

- п. **безинерционный** – инерцияһыз прибор
- п. **двухпредельный** – ике шкалалы прибор
- п. **измерительный** – үлсәү приборы
- п. **кислородный** – кислород приборы (*һулау өсөн*)
- п. **контрольный** – контроль приборы
- п. **многопредельный** – күп шкалалы прибор
- п. **осветительный** – яктыртыу приборы
- п. **проверочный** – тикшереп приборы
- п. **пустотный** – вакуум-прибор
- п. **самопишущий** – үзе язғыс прибор
- п. **точный** – теүәл прибор
- п. **ферродинамический** – ферродинамик прибор
- п. **электронный** – электронлы прибор
- Приборостроение** – приборзар яһау (*йәки эшләп сығарыу*)
- п. **точное** – теүәл приборзар яһау
- Привод** – привод (*1. механизмды, машинаны хәрәкәткә килтереп өсөн булған кулайлама; 2. әйләнәү хәрәкәтен бер урындан икенсе урынга тапшырыу кулайламаһы*)
- п. **индивидуальный** – бер кешелек привод
- п. **конный** – атлы привод
- п. **моторный** – моторлы привод
- п. **силовой** – энергия приводы
- Привар** – көйөк, көйгән ер (*йәки урын*)
- Приварка** – ипләү, яраштырыу
- Приём** *рад.* – кабул итеү, алыу
- п. **направленный** – йүнәлешле кабул итеү
- п. **радиосигналов** – радиосигналдар кабул итеү, алыу
- п. **сигнала** – сигнал кабул итеү
- п. **сигналов на слух** – сигналдарҙы ишетеп кабул итеү
- Приёмистость скважины** – скважинаның һыйзырышлығы
- Приёмник** – радиоалғыс (*радиоприёмник*)
- Прижим** – кыстырғыс

При́зма – призма

п. **дисперсионная** – дисперсион призма

п. **оборóтная** – эйлэндереүсе призма

п. **отража́ющая** – кайтарыусы призма

п. **пове́рочная** – тикшереү призмаһы

п. **поворóтная** – бороусы призма

Прикры́тие – япма

Прили́в – 1. һыу калкыу; 2. деталдең йыуан ере
(*йәки урыны*)

Прилипа́ние – һылашыу, йәбешеү

Приме́сь – катышма, катышкан (*йәки кушылған*) нәмә

п. **вре́дная** – зарарлы катышма

п. **механи́ческая** – механик катышма

Приму́с – примус (*йылыткыс прибор*)

Принци́п – принцип (*нигез, асыл, төп сығанак, төп кағиҙә*)

п. **возмо́жных переме́щений** – мөмкин һаналған кү-
сештәр принцибы

п. **обрати́мости** – әүерелеүсәнлек принцибы

п. **относи́тельности** – сағыштырмалылык принцибы

п. **слеже́ния** – күзәтеү принцибы

Припо́й – припой (*йәбештереү өсөн кулланыла торған металл йәки металдар кушылмаһы*)

п. **мя́гкий** – йомшак припой

п. **твёрдый** – каты припой

Припу́ск – припуск, артык катлау

Припы́л – пудра (*металл эшкәртеүҙә*)

Приспосо́бление – яйланма, корал, прибор

п. **стациона́рное** – стационар яйланма

Приста́вка магни́тофо́нная – магнитофон кушылмаһы

Пристрелка – пристрелка, һынау атышы

Пристро́йка – төкәтмә, кушып (*йәки төкәтөп*) һалын-
ған йорт (*йәки каралды*)

- Притёрка** – ышкып яраштырыу (*бер-беренә*)
- Прихвát инструмента** – инструмент кысылуу
- Прицёл** – прицел, мэрэйлек
- п. качающийся – сайкалма прицел
- п. кольцевой – балдаклы прицел
- п. открытый – асык прицел
- п. телескопический – телескопик прицел
- Прицёп** – тағылма, прицеп
- Причál морск.** – канат, аркан (*судноны, пароходты бэйләп куйуу өсөн*), судно туктатыу урыны
- Проба** – 1. һынауға алыу; 2. проба
- п. искровая (на йскру) – осконға (*каран*) һынау
- п. технологическая – технологик һынау
- п. тормоза – тормозды һынау
- Пробёг** – ара, алыслык, юл
- п. сýточный – тәүлек юл
- Пробйвка** – тишеу; тишеп сығыу
- Пробка** – бөкө, тығын; пробка
- п. воздушная – һауа бөкө
- Пробник** – һынағыс
- Пробой изоля́тора** – изолятор тишеләүе
- Пробойник** – тишкес, пробойник (*инструмент*)
- Пробоотборник** – проба алғыс
- п. глубинный – тәрәндән проба алғыс
- Провисание** – һалыныу, һалынып (*йәки бөгөлән*) төшөү
- Прóвод** – сым, провод
- п. голый – яланғас сым
- п. изолированный – изоляциялы сым
- п. монта́жный – монтаж сымы
- п. нулевой – ноль сым
- п. оголённый – тышы һызырып алынған сым
- п. одножильный – бер тамырлы сым

- п. оплетённый – үрелмәле сым
- п. соединительный – тоташтыруу сымы
- п. электрический – электр сымы

Проводимость – үткәреүсәнлек

- п. активная – актив үткәреүсәнлек
- п. ионная – ионлы үткәреүсәнлек
- п. полная – тулы үткәреүсәнлек
- п. электрическая – электр үткәреүсәнлек
- п. электронная – электрон үткәреүсәнлек
- п. электролитическая – электролитик үткәреүсәнлек

Проводник – 1. үткәргес; 2. таратыусы, йәйелдереүсе

Проволока – сым, тимерсыбык

- п. колючая – сәнскеле тимерсыбык

Прогиб – бөгөм, бөгөлгән урын

Программирование – программалау, программа төзөү

- п. циклов – циклдарзы программалау

Программный регулятор – программалы көйләгес (*автоматик көйләгес*)

Продувка – өрзөрөү, өрзөрөп тазартыу

- п. котла – казанды өрзөрөү

Продуктивность скважины – скважинаның продуктивлыгы

Продушина – тишек, төнлөк

Проектирование – проектлау, проект төзөү

Проектировщик – проект төзөүсе, проектировщик

Проектор – проектор (*оптик прибор*)

- п. дальнего действия – алыс яктылык проекторы

Проём – уйым

- п. оконный – тәзрә уйымы

Прожектор – прожектор (*көслә яктылыкты карәк ергә туплап төшөрә торған прибор*)

- п. электронный – электрон прожектор

Прозра́чность – үтә күренеүсәнлек

Производи́тельность – эшләп сығарыусанлык, етештереүсәнлек

п. **высо́кая** – юғары (*дәрәжәлә*) етештереүсәнлек

п. **насо́са** – насостын етештереүсәнлеге, кеүәте

п. **трудá** – хезмәт етештереүсәнлеге

Произво́дство – етештереү, эшләп сығарыу, производство

п. **лите́йное** – койоу производствоһы

п. **потóчное** – ағымлы производство

Пройгры́ватель – уйнаткыс, радиограммофон

Прока́ливание – кыззырыу, сыныктырыу

Прока́т мет. – прокат, прокатланған металл

п. **переме́нного сече́ния** – үзгәреүсән киҫемле прокат

п. **сортво́й** – сортлы прокат

п. **фасо́нный** – фасонлы прокат

Прока́тка – прокатка, прокатлау, йәйеү

п. **горя́чая** – кызыу килеш йәйеү, прокатлау

п. **листо́в** – табаклы металл йәйеү

п. **холо́дная** – һалкын килеш йәйеү

Прока́тчик – прокатсы

Прокла́дка – 1. катлам, катлау, прокладка; 2. һалыу

п. **ка́беля** – кабель һалыу

п. **регулиро́вочная** – көйләү прокладкаһы

п. **уплотни́тельная** – тығызлау прокладкаһы

Проко́л – тишек

Пролёт – 1. торок; 2. аралык; 3. пролёт

Промежу́ток искрово́й – оскон аралығы

Промото́р – тизләткес, промотор, активатор

Промы́вка (промыва́ние) – йыуыу, йыузырыу, йыузыртыу

п. **обра́тная** – киренән йыузырыу

п. **пряма́я** – тура йыузырыу

Промы́шленность – сәнәғәт

- п. автомобильная** – автомобиль сәнәгәте
- п. мыловарения** – һабын кайнатыу сәнәгәте
- п. нефтяная** – нефть сәнәгәте
- п. полимерная** – полимер(зар) сәнәгәте
- п. туковая** – минерал ашламалар әзерләү сәнәгәте

Проницаемость – үткәреүсәнлек

- п. диэлектрическая** – диэлектрик константа
- п. лампы** – лампаның үткәреүсәнлеге
- п. магнитная** – магнитлы үткәреүсәнлек
- п. порёд** – токомдарзың үткәреүсәнлеге

Пропаривание – парға тотуу, быулау

Пропеллер – пропеллер (*һауа винты*)

Пропитка (пропитывание) – һендерәү

Пропуск зажигания – токанмай калыу

Прорез – тишек, уйым

Просвёт дорожный – клиренс (*машина менән юл араһындағы асыклык*)

Просвечивание – үтә күренәү

Прослойка – катлау, һызат

Простенок арх. – аралык, ара (*тәзрәләр йәки ишектәр араһындағы стена*)

Пространство – пространство, арауык

- п. безвоздушное** – һауаһыз пространство, бушлык
- п. водного котла** – қазандың һыулы күләме
- п. вредное** – зарарлы күләм
- п. затрубное** – торба арты кыуышлығы
- п. плавленное** – иретәү кыуышлығы
- п. рабочее** – эшләү пространствоһы

Протектор – протектор (*пневматик шиндарзың тышкы яктағы калын, каты катлауы*)

Противовес – тигезләмә (*инерция йәки ауырлык көсөн тигезләү өсөн механизмдың бер осона беркетелгән ауырлык*)

Противога́з – противогаз (*агыулы матдэлэрзэн, төтөндән тынды һаклау өсөн кейелә торған фильтрлы битлек*)

п. **изолирующий** – изоляциялаусы противогаз

п. **фильтрующий** – фильтрлаусы противогаз

Противодавление – каршы баһым

Противодействие – каршылык, каршы хәрәкәт

Противооблeднитель (антиоблeднитель) – бозланыузан һаклағыс

Противостаритель – антиоксидант, иһкереүзән һаклағыс

Противоток – каршы ток

Противоугол – рельс беркеткес

Протон – протон (*атом ядроһының бер өлөшө*)

Протрава – протрава (*агыулағыс*)

Протяжка – тартыу, һузыу

Проушина – колак, тотка

Профилометр – профилометр (*металл тикһергес прибор*)

п. **ощупывающий** – һәрмәүсе профилометр

Профиль – киһелеш, киһелеш йөзө, профиль

п. **двутавровый** – ике Т – һымак профиль

п. **зетовый** – зет һымак профиль

п. **квадратный** – квадрат профиль

п. **корытный** – улак һымак профиль

п. **круглый** – түңәрәк профиль

п. **рельсовый** – рельс профиле

п. **стали** – корос профиле

п. **тавровый** – Т – һымак профиль

п. **угловой** – кәкре профиль

Продоимость – үтеп йөрөй алыу, үтә алыусанлык

п. **высокая** – якшы үтә алыусанлык

п. **ограниченная** – сикләнгән үтә алыусанлык

Проходка – казып, тиһеп инеү

Процесс – барыш, процесс

п.-дуплекс – дуплекс процесс

п. мартеновский *мет.* – мартен процессы

п. негативный – негатив процесс

п. непрерывный – өзлөкһөз процесс

п.-скрап – скрап процессы

п. технологический – технологик процесс

п. трудоёмкий – күп хезмэт талап итеүсе процесс

Прочность – ныклык, базыклык, сызамлык

п. импульсная – импульстарға сызамлык

п. на изгиб – бөгөгүгә сызамлык

п. на отрыв – өз(өл)өүгә сызамлык

п. на сдвиг – шыуышыуға сызамлык

п. на сжатие – кысы(лы)уға сызамлык

п. на срез – киҫе(ле)үгә сызамлык

п. на удар – һуғы(лы)уға сызамлык

п. термическая – термик сызамлык

п. электрическая – электр сызамлығы

Прошивень – тишкес

Прошивка – тишкес, тишеү

Проявитель *фот.* – проявитель (*асыгайткыс*)

п. быстроработаящий – тиз эшләүсе проявитель

п. мелкозернистый – вак бөртөклө проявитель

п. мягкий – йомшак проявитель

Проявление (проявка) *фот.* – сығарыу, асыкландырыу

Пружина – пружина, сиртмә

п. боевая – затвор пружинаһы

п. винтовая – винт һымак пружина

п. возвратная – кайтарыусы пружина

п. пластинчатая – ясы пружина

п. прижимная – кысқыс пружина

п. спиральная – ишелмә пружина

- п. тарельчатая** – тәрилкә һымак пружина
- Прустит** – прустит (*көмөш мэгдәне*)
- Прыжок воды** – һыу һикереше, гидравлик һикереш
- Прямло** – турайткыс
- Психрометр** – психрометр (*һауа дымлылығын үлсәй торган прибор*)
- Пуаз** – пуаз (*үзлелек үлсәү берәмеге*)
- Пуансон** – пуансон (*корос штамп*)
- Пук** – бәйләм, тотам, ус
- Пулемёт** – пулемёт (*автоматик корал*)
- п. зенитный** – зенит пулемёты
- п. ручной** – кул пулемёты
- п. станковый** – станоклы пулемёт
- Пульверизатор** – һиптергес, бөркөүес, пульверизатор
- Пульверизация** – һиптереү, бөркөү
- Пульпа** – пульпа (*вакланган мэгдәндең йәки балсыктың иреткес менән катнашмаһы*)
- Пульсация** – пульсация (*периодик үзгәреш*)
- п. скорости** – тизлек пульсацияһы
- Пульт** – пульт (*приборзар куйылған өстәл, стенд һ. б.*)
- п. контрольный** – контроль пульт
- п. распределительный** – бүлгес пульт
- п. управления** – идара (*итеү*) пульты
- Пуля** – пуля (*бәләкәй йәзрә*)
- п. бронёбóйная** – броня тишкес пуля
- п. зажигательная** – яндырғыс пуля
- п. разрывная** – шартлағыс пуля
- п. трассирующая** – эз (*трасса*) калдырыусы пуля
- Пункт** – пункт, урын
- п. диспетчерский** – диспетчер(*лык*) пункты
- п. сбóрный** – йыйылыу пункты

- Пурпур** *текст. пром.* – пурпур (*киммәтле карагускыл кызыл буяу*)
- Пуск** – эшләтеп ебәреү, кабызыу, эшләтә башлау
- Пускатель** – (*эшләтеп*) ебәргес, кабызгыс
п. магнитный – магнитлы ебәргес
- Пусковой двигатель** – ебәреү двигателе
- Пустота** – бушлык, эске кыуышлык, кыуыш (*йәки буи*) урын
- Путемёр** – юл үлсәгес
- Путеподъёмник** – юл күтәргес
- Путепровод** – юл үткәргес, юл күпере
- Путеукладчик** – юл һалгыс
п. звеньевой – быуынлы юл һалгыс
- Путь** – юл
п. водный – һыу юлы
п. тормозной – тормоз тотоп үтелгән юл
- Пучок** – шәлкем
п. лучей – нурзар шәлкеме
- Пушка** – туп, пушка (*артиллерия коралы*)
п. электронная – электронлы пушка
- Пуш-пулл рад.** – пуш-пулл (*ике тактлы көсәйткес каскад*)
- Пылеосадитель** – саң ултырткыс
- Пылеотделитель** – саң айыргыс
- Пылеотстойник** – саң йыйгыс
- Пылеочиститель** – саң тазарткыс
- Пылеприготовление** – саң әзерләү
- Пылепроницаемость** – саң үткәреүсәнлек
- Пылесборник** – саң йыйгыс
- Пылесос** – пылесос, саң һургыс
- Пыль** – саң, тузан
п. буровая – быраулау саңы
п. космическая – космос саңы
п. рудничная – рудник тузаны

Пьэза – пьеза (*бағым үлсәү берәлеге*)

Пьезоквάρц – пьезокварц (*кварц пластинкаһы*)

Пьезомётр – пьезометр (*прибор*),

Пьезопроводность – пьезоүткәрәүсәнлек

Пьезоэлектричество – пьезоэлектр

Пятá – үксә

п. **ва́ла** – вал үксәһе

п. **гребénчатая** – кырлы үксә

п. **кольцевáя** – балдак һымак үксә

п. **опóрная** – таяныс үксә

п. **плóская** – ясы үксә

п. **свóда** – көмбәз үксәһе

п. **ступénчатая** – баҫкыслы үксә

п. **шáриковая** – шариклы үксә

Пятитóнка – биш тонналыҡ автомобиль

Пятнó – тап

п. **ио́нное** – иондар табы

п. **свётлое** – якты тап

Р

Рабо́та – эш, эшләү

р. **армату́рная** – арматуралау эше

р. **вы́хода** – сығыу эше

р. **деформáции** – деформация эше

р. **на ключé** – аскыс менән эшләү (*полигр.*)

р. **на постоя́нном то́ке** – даими ток менән эшләү

р. **монта́жная** – монтаж(*лау*) эше

р. **плóтничная** – балта эше

р. **подготови́тельная** – әзерлек эше

р. **полéзная** – файзалы эш

- р. взрывная** – шартлатыу эше
- Рабочий объём цилиндра** – цилиндрдың эш башкарыу-сы күлөме
- Равновесие** – тигезлек, тигезлөнөш
- р. безразличное** – айырмаһыз тигезлөнөш
- р. неустойчивое** – тоторокһоз тигезлөнөш
- р. подвижное** – хәрәкәттәге тигезлөнөш
- р. устойчивое** – тоторокһо тигезлөнөш
- р. химическое** – химик тигезлөнөш
- Радар** – радар (*радиолокатор*)
- Радиан** – радиан (*мөйөш үлсәү берәмеге*)
- Радиатор** – радиатор (*1. эсе һыу йәки быу менән йылытыусы прибор; 2. моторзағы һыузы һыуындырыусы прибор*)
- р. пластинчатый** – пластинкалы радиатор
- р. содовый** – кәрәз һымак радиатор
- Радиация** – радиация (*электромагнит энергияһын сәсеу*)
- р. космическая** – космос радиацияһы
- Радий** – радий (*химик элемент*)
- Радио** – радио
- Радиоактивность** – радиоактивлык
- р. искусственная** – яһалма радиоактивлык
- Радиоаппарат** – радиоаппарат
- Радиоаппаратура** – радиоаппаратура, радио аппараты
- Радиовещание** – радиотапшырыу
- Радиовзрыватель** – радио шартлаткыс
- Радиоволна** – радио тулкыны
- радиоволны космические** – космос радиотулкындары
- Радиовышка** – радио вышкаһы
- р. диспетчерская** – диспетчер радио вышкаһы
- Радиогониометр** – радиогониометр (*радиопеленгатордың бер өлөшө*)

- Радиогра́мма** – радиограмма (*радиотелеграфтан тапшырылган хәбәр*)
- Радиодиспетчериза́ция** – радиодиспетчерлаштырыу
- Радиозо́нд** – радиозонд (*метеорологик прибор*)
- Радиоизме́рение** – радиоүлсәү
- Радиокана́л** – радиоканал
- Радиокарога́ж** *геол.* – радиокаротаж
- Радиокера́мика** – радиокерамика (*радио установкаһы өсөн керамик изоляторҙар*)
- Радиокомба́йн** – радиокомбайн (*телевизорҙин, радиоалғыстан, магнитофондан һәм уйнаткыстан торған аппарат*)
- Радиокомпа́ратор** – радиокомпаратор (*электр кырын үлсәү приборы*)
- Радиоко́мпас** – радиокомпас (*самолёттың курсын күрһәтәүсе прибор*)
- Радиоконстру́ктор** – радиоконструктор
- Радио́бла** – радиола (*радиоалғыстан һәм уйнаткыстан торған аппарат*)
- Радиола́мпа** – радиолампа
- Радиолока́тор** – радиолокатор, радар (*радиолокация королмаһы*)
- р. кругово́го обзо́ра** – әйләнә-тирәне күзәтеү радиолокаторы
- Радиолока́ция** – радиолокация (*алыштағы нәмәләрҙе радиотулкындар ярҙамында тотоп, уларҙың алышлығын, йүнәлешен билдәләү ысулы*)
- Радиоло́т** – радиолот (*радио ярҙамында бейеклек үлсәү приборы*)
- Радиолу́ч** – радио нуры
- Радиолюминесце́нция** – радиолюминесценция (*люминесценцияның бер төрө*)
- Радиома́чта** – радиомачта

- Радиомаяк** – радиомаяк (*карантарға һәм самолёттарға уларзың кайза икәнлектәрен белергә ярзам итә торған махсус сигнал ебәреп тороусы радиостанция*)
- Радиометр** – радиометр (*радиация үлсәгес прибор*)
- Радиометрия** – радиометрия (*радиоактив нурзарзы үлсәп, файзалы казылмалар эзләү ысулы*)
- Радиомикрoметр** – радиомикрометр (*бик бәләкәй физик зурлыктарзы үлсәй торған прибор*)
- Радионавигация** – радионавигация (*самолёт һәм карантарзы радиотехник саралар ярзамында йөрөтөү*)
- Радиооборудование** – радио йыһаздары
- Радиопеленгатор** – радиопеленгатор (*радиотапшырғыска табан йүнәлеште билдәләй торған радиоалғыс*)
- Радиопередатчик** – радиотапшырғыс
- Радиопередача** – радиотапшырыу
- Радиопередви́жка** – күсмә радиостанция
- Радиоприём** – радио кабул итеү, алыу
- Радиоприёмник** – радиоалғыс, радиоприёмник
- р. **автомобильный** – автомобиль радиоалғысы
 - р. **батаре́йный** – батареялы радиоалғыс
 - р. **детекторный** – детекторлы радиоалғыс
 - р. **диапазо́нный** – диапазонлы радиоалғыс
 - р. **карма́нный** – кеҫә радиоалғысы
 - р. **ла́мповый** – лампалы радиоалғыс
 - р. **регенерати́вный** – регенератив радиоалғыс
 - р. **супергетероди́нный** – супергетеродин радиоалғыс
- Радиопроже́ктор** – радио прожектор (*радио тулкындарын бер йүнәлештә тар ғына итеп ебәрә торған кулайлама*)
- Радиоразведка** – радиоразведка
- Радиорелé** – радиореле
- Радиору́пор** – радиорупор (*рупор формаһындағы репродуктор*)

Радиосвязь – радиобәйләнеш

р. двухсторонняя (дуплексная) – ике яклы (*дуплекс*) радиобәйләнеш

р. импульсная – импульслы радиоэлементә

р. многоканальная – күп каналлы радиоэлементә

р. односторонняя – бер яклы радиоэлементә

р. симплексная – симплекс радиоэлементә

Радиосеть – радио селтәре

Радиостанция – радио станцияһы, радиостанция

р. передающая – тапшырыу (*тапшырғыс*) радиостанцияһы

р. приёмная – алғыс (*кабул иткес*) радиостанция

р. приёмно-передающая – алғыс-тапшырғыс радиостанция

Радиотелеграф – радиотелеграф (*радио аша телеграмма биреу һәм алыу аппараттары*)

Радиотелеграфия – радио телеграфияһы, радиотелеграфия

Радиотелеметрия – радиотелеметрия (*радио ярҙамында алыштан үлсәү*)

Радиотелескоп – радио телескобы, радиотелескоп

Радиотелеуправление – радиотелеидара

Радиотелефон – радиотелефон (*радио аша телефон бәйләнеше аппараттары*)

Радиотелефония – радиотелефония

Радиотехник – радиотехник

Радиотехника – радиотехника

Радиоточка – радиоточка

Радиотрансляция – радиотрансляция (*радиосигналдарҙы көсәйтеп тапшырыу*)

Радиоүзел – радиоүзел

Радиоуправление – радиоуправление, радиоидара

- Радиоустанóвка** – радио установкаһы
- Радиофарфóр** – радиофарфор (*радиотехникала кулланылган фарфор*)
- Радиофика́ция** – радиолаштырыу
- Радиоце́нтр** – радио үзәге
- Радиочасы́** – радиолы сәғәт
- Радиоэлектрoника** – радиоэлектроника (*радиотехника һәм электрониканан үсеп сыккан айырым фән тармағы исеме*)
- Ради́ст** – радист (*радио аша хәбәр тапшырыусы һәм кабул итеүсе белгес*)
- Ра́диус** – радиус (*берәй нәмәнәң таралуы, хәрәкәт итеү сфераһы*)
- р.-вектор** – радиус-вектор
- р. дей́ствия** – эш (*тәъсир*) радиусы
- Радóн** – радон (*химик элемент*)
- Разбави́тель** – шыйығайткыс
- Разбй́вка сооруже́ния** – төзөлөш урынын билдәләү
- Разбй́вка на шпóны полигр.** – (*полигр.*) юлдарзы айырыу, һирәгәйтеу
- Разбо́р** (разбо́рка) – һүтеү, демонтаж
- Разбры́згиватель** – сәсрәткес
- Разва́л колёс** – тәгәрмәстәрзең тыш якка ауышлығы
- Разведе́ние** – кушып изеү (*йәки иретеү*)
- Разве́ртка** – 1. йәеү, таркатыу; 2. разве́ртка (*металдағы тишекте киңәйтә, зурайта торған корал*)
- р. изображе́ния** – һүрәтте таркатыу
- р. черезстрóчная** – юл аша таркатыу
- Разветвле́ние** – тармак(*ланыу*)
- Разво́д пилы́** – быскы тештәрен айырыу, развод (*яһау*)
- Разво́дка** – кайырғыс (*инструмент*)
- Разго́н** – тизлектә арттыра барыу

- Разгónка** – 1. сүкеп аркырыға йәйеү; 2. разгонка (*ти-мерсе коралы*)
- Разгружáтель** – бушаткыс
- Раздél водо-нефтянóй** – һыу-нефть сиге
- Разделítель** – бүлгес
- Разжéчка** – кабызғыс, токандырғыс
- Разжижéние** – шыйыклатыу, шыйыкландырыу, шыйыклау
р. раство́ра – измәнең шыйыкланыуы
- Разжижítель** – шыйығайткыс
- Разложéние изображéния** – һүрәтте таркатыу, йәйеү
- Размáх кры́льев самолёта ав.** – самолёт канаттарынын коласы, самолёт канаттарының остары араһы
- Размёр** – үлсәм
р. габарítный – габарит үлсәм
р. действítельный – ысын үлсәм
р. номина́льный – номиналь үлсәм
размеры сопряга́емые – иптәш үлсәмдәр
- Размётка** – разметка яһау, тамғалау
- Размётчик** – тамға (*йәки билдә*) һалыусы, разметка яһаусы
- Размножítель** – размножитель, арттырғыс, күбәйткес
- Размола́живание раство́ра** – измәне яңыртыу
- Размыкáние** – өзөү, айырыу
- Разновéски** – вак герзәр
- Разно́с** – разнос (*таш-ком сығарған урын*)
- Разно́сть потенциа́лов** – потенциалдар айырмаһы
- Разобщítель** – айырғыс, өзгөс
- Разрабо́тка** – 1. сығарыу, қазып алыу, эшкәртеү; 2. эш-ләнеш дәрәжәһе
р. месторождéний – яткылыктарзы эшкәртеү
- Разрежéние** – 1. һирәкләнеш (*вакуум*); 2. һирәкләү
- Разрéз** – 1. киҫелеш, уйылыш; 2. разрез (*файзалы қазыл-маларзы сығара торған урын*)

- р. геологический** – геологик киçелеш
- Разрушение** – емерелеу, кыйралыу
- Разрыв** – өзөү, өзөлөү, йыртылыу
- р. гидравлический** – гидравлик өзөлөү
- р. цепй** – сылбыр өзөлөү
- Разрыхлитель** – йомшарткыс
- Разряд** – разряд, бушаныу
- р. аккумулятора** – аккумуляторзың бушаныуы
- р. второй** – икенсел разряд
- р. глубокий** – артык бушаныу (*аккумуляторза*)
- р. грозовой** – йәшен разряды
- р. газовой** – газ бушаныуы
- р. дуговой** – дуғалы бушаныу, дуға ярзамында бушаныу
- р. искровой** – осконло бушаныу
- р. кистевой** – сук һымак бушаныу
- р. колебательный** – тирбәләшле бушаныу
- р. тихий** – әкрен бушаныу
- р. тлеющий** – быҫкып бушаныу
- р. электрический** – электр бушаныуы
- р. аperiodический** – аперодик бушаныу
- Разрядник** – разрядник (*электр королмаларын зарядһызландырыу приборы*)
- р. грозовой** – йәшен разряднигы
- р. газонаполненный** – газ тултырылған разрядник
- р. искровой** – осконло разрядник
- Разъединение** – өзөү, айырыу
- Разъединитель** – өзгөс, айырғыс
- р. двухполюсный** – ике полюслы айырғыс
- Ракель полигр.** – ракель (*типографияла буяу кырыу өсөн кулланылған бысак*)

Ракéта – ракета (*1. фейерверк яһау һәм сигнал биреү йә яктыртыу өсөн кулланыла торған прибор; 2. реактив двигателле осоу аппараты*)

р. баллистическая – баллистик ракета

р. глобальная – глобаль ракета

р. жидкостная – шыйык яғыулыклы ракета

р. космическая – космик ракета, йһан ракетаһы

р. межконтинентальная – континент-ара ракета

р. метеорологическая – метеорология ракетаһы

р. многоступенчатая – күп быуынлы ракета

р.-носитель – йөрөтөүсе ракета

р. орбитальная – орбиталь ракета

р. пороховая – дарылы ракета

р. составная – тезмә(ле) ракета

Ракетодрóm – ракетодром

Ракетоплán – ракетоплан (*оскoc*)

Ракетостроéние – ракеталар төзөү, яһау

Ракётчик – ракетасы

Рáковина – 1. раковина; 2. бушлык, кыуышлык (*кo-йолған металл эсендәге*)

р. газовая – газлы кыуышлык

Ракóрд – ракорд

р. конечный – азаккы ракорд

р. начальный – башланғыс ракорд

Рáма – урын, рам (*машина, механизм йәки королманың хәрәкәтһез частарзы бергә беркетеп, уларға терәк, нигез булған өлөшө*)

р. двойная – ике катлы рам

р. натяжная – тарттырыу рамы

р. лесопильная – такта ярыу рамы

р. открытая – асык рам

р.-салáзки – саналы рам

- Рáмпа** – рампа (*коксты киттерэ, һыуыта торған майҙан*)
- Ранго́ут** морск. – рангоут (*судноның елкән кужа торған мачталары һ. б.*)
- Раппо́рт** текст. пром. – раппорт (*бизәктең кабатлана торған өлөшө*)
- Раска́ливание** – кыззырыу
- Раска́лывание** – ярыу
- Распило́вка** – такта ярыу, бысыу
- Распа́р** мет. – распар (*домна мейесенең бер өлөшө*)
- Распла́в** – иретмә
- Расплавлéние** – иретеү
- Распреде́литель** – бүлгес
- Распыли́тель** – бөркөүес, һиптергес
- Расслоéние** – катлаулану, катлаузарға бүленеү
- Рассто́яние** – йыраклык, алыслык, ара
- р. гиперфока́льное – гиперфокаль алыслык
- р. наилу́чшего зрёния – якшы күреү алыслығы
- р. фо́кусное – фокус алыслығы
- Расстро́йка** – бозолоу, көйһөзләнеү
- Раство́р** – иретмә, измә
- р. гли́нистый – балсык измәһе
- р. маля́рный – маляр измә
- р. насы́щенный – туйынған иретмә
- р. остано́вливающий – туктаткыс иретмә
- р. отбéливающий – афарткыс измә
- р. перенасы́щенный – үтә туйынған иретмә
- р. со́ли – тоз иретмәһе
- р. твёрдый – каты иретмә
- Раствори́мость** – иреүсәнлек
- Раствори́тель** – иреткес, иретеүес
- Растворомешáлка** – измә болғаткыс
- Растр** полигр. – растр (*оптик прибор*)

- Ра́струб** – раструб (*торба, мөрийә йәки шундай нәмәләрзәң киңәйеп киткән урыны*), диффузор
- Растяже́ние** – һузылыу, һузыу
 р. **поперёчное** – аркырыға һузылыу
 р. **продо́льное** – буйға һузылыу
- Растя́жка** – тарттырғыс
- Расхо́д** – сығым, тотолоу
 р. **воды́** – һыу сығымы
 р. **эне́ргии** – энергия сығымы
 р. **уде́льный** – сағыштырма сығым
- Расходо́мер** – сығым үлсәгес
- Расце́пление** – ыскындырыу
- Расши́вка** – 1. йөй төзәткес; 2. һүтеү
- Расшире́ние** – киңәйеү, киңәйтеү
- Расшири́тель** – киргес
- Расширя́емость** – киңәйә алыу
- Расшифрóвка** – шифрзы укыу
- Расшплинто́вка** – шплинттан сығарыу
- Рафи́нация** (рафинирование) – тазартыу, кушымталар-
 зан тазартыу, арындырыу
- Рафинёр** – рафинёр (*кағыз яһау эшендә ағас массаһын
 ваклау машинаһы*)
- Рационализа́тор** – рационализатор (*рационализация ин-
 дергән кеше*)
- Рационализа́ция** – рационализация (*эште якшыртыу,
 камиллаштырыу саралары*)
- Ра́ция** – рация (*күсереп йөрөтмәле радиостанция*)
- Ра́шпиль** – рашпиль (*эре тешле игәү*)
- Рва́тель** – өзгөс
- Ре** – Ре (*ағыулануысанлык берәмеге*)
- Реагéнт** – реагент (*реакцияла катнашкан матдә*)
 р. **химический** – химик реагент

Реактанц *эл. тех.* – реактанц (*реактив каршылык*)

Реактор – реактор (*1. алмаш токтың теземдәрендә кыска замыканиелар тогын сикләүсә электр аппараты; 2. билдәле температурала һәм басымда химик реакцияларзы барлыкка килтереү аппараты; 3. атом ядролары бүленешенә идара ителеүсә теземле реакцияһы башкарылған королма*)

Реакция – реакция (*матдәләрзәң үз-ара тәъсир итеүзәрә*)

р. анódная – анод (*сылбыры*) реакцияһы

р. опóры – таяныс реакцияһы

р. связей – бәйләнеш реакциялары

р. средý – тирә-як реакцияһы

р. термоядерная – термик-ядро реакцияһы

р. якоря – якорь реакцияһы

Реал полигр. – реал (*хәрәф йыйыу кассалары һәм әзәр йыйылған хәрәфтәрзә һаклай торған өстәл-шкаф*)

Реборда – реборда (*вагон тәгәрмәстәрән рельстан төшөрмәй торған сығынты*)

Рёбра жёсткости – катылык кабырғалары

Реверберация *акуст.* – реверберация, яңғыраш

Реверберо́метр – реверберометр (*электр-акустик приборы*)

Рёверс – реверс (*машиналарзың хәрәкәт йүнәлешен кире якка үзгәртеүсә механизм*)

р.-реду́ктор – реверс-редуктор

Реверсирование – реверслау, хәрәкәт йүнәлешен үзгәртеү

Револьвёр – револьвер (*атыу коралы*)

Револьвёрный станок – револьвер станогы (*башы әйләнәп тороусы кырыу станогы*)

Револьвёрщик – револьверщик (*револьвер станогында эшләүсә токарь*)

Регенерат – регенерат (*иске резина әйберзәрәнән эшкәртеп алынған продукт*)

- Регенератор** – регенератор (*яныу продукттарының йылыһын файзалана торған камера*)
- Регйстр** – регистр (*машина һәм приборзарза регулятор*)
- Реглёт** *полигр.* – реглет (*хәрэф ара материал*)
- Регулировка** – рәтләү, көйләү, регулирлау
- р. громкости – тауыш катылығын көйләү
 - р. усиления автоматическая – көсәйтеүзе автомат(ик) көйләү
 - р. чувствительности автоматическая – һизгерлекте автоматик көйләү
- Регулировщик** – регулирлаусы, рәтләүсе
- Регулятор** – регулятор, көйләгес, яйлағыс
- р. громкости – тауыш регуляторы
 - р. скольжения – тайыузы көйләгес (*эл. тех.*)
 - р. центробежный – үзәктән кыуғыс регулятор
 - р. электрический – электр регуляторы
- Редан** – редан (*глицсер төбөндәге ауыш сығынты*)
- Редуктор** – редуктор (*1. хәрәкәтте бер валдан икенсе валга күсереүсе механизм; 2. торба буйлап үткән шыйыклык йә газ баһымын түбәнәйтеүсе йәки даһми баһым булдырыусы прибор*)
- р. многоступенчатый – күп баһкыслы редуктор
 - р. планетарный – планетар редуктор
- Режим** – режим, тәртип
- р. водонапорный – һыу баһымлы режим
 - р. газонапорный – газ баһымлы режим
 - р. гравитационный – гравитацион режим
 - р. жесткий – үзгәрмәй торған режим
 - р. замкнутый – йомок режим
 - р. неустойчивый – үзгәрешле (*астационар*) режим
 - р. работы лампы – лампаның эш режимы
 - р. температурный – температура режимы

- р. **упруго-водонапорный** – эластик-һыу баһымлы режим
- р. **установившийся** – тоторокло (*стационар*) режим
- р. **форсированный** – тизләтелгән режим

Резак – кырккыс

- р. **газовый** – газ менән кырккыс

Резание – кырккыу

- р. **вдоль волокна** – сүс ыңғайына кырккыу
- р. **силовоё** – зур көс менән кырккыу
- р. **скоростное** – тиз кырккыу

Резерв – резерв; запас

- р. **производства** – етештереу резервтары

Резервуар – резервуар (*шыйыклык һәм газ һаклау һауыты*)

- р. **подземный** – ер аһты резервуары
- р. **сборный** – йыйыу резервуары, йыйылма резервуар

Резец – кырккыс

- р. **левый** – һул кырккыс
- р. **обдирный** – тупаһ эшкәртеу кырккысы
- р. **отрезной** – өззөрөу кырккысы
- р. **правый** – уң кырккыс
- р. **прорезной** – уйым кырккысы
- р. **проходной** – буйға кырккыу кырккысы
- р. **резьбовой** – һырлау кырккысы
- р. **токарный** – кырыу кырккысы
- р. **фасонный** – фасонлы кырккыс
- р. **чистовой** – бөхтә эшкәртеу кырккысы

Резина – резина (*һығылмалы материал, каучуктан вулканизация ярһамында алына*)

- р. **губчатая** – күҙәнәкле резина
- р. **натуральная** – натураль (*табиғи*) резина
- р. **пенистая** – күбекле резина

Резиносмеситель – резина болғаткыс (*бутағыс*)

Резистор *эл. тех.* – резистор (*актив каршылык*)

Рэзка – кыркыу

р. **автогéнная** – автоген ысулы менэн кыркыу

р. **га́зовая** – газ менэн кыркыу

р. **метáлла** – металл кыркыу

р. **подвóдная** – һыу эсендэ кыркыу

Рэзкость изображения – һүрэттең асыклығы, контрасты булуыу

Резóл – резол (*ысмала*)

Резонáнс – резонанс

р. **акустиче́ский** – акустик резонанс

р. **колеба́ний** – тирбэлештэр резонансы

р. **напряже́ний** – көсөргәнештэр резонансы

р. **о́стрый** – киҕкен резонанс

р. **то́ков** – токтар резонансы

р. **тупо́й** – тупаҕ резонанс

Резона́тор – резонатор (*тауышты көсөйтөү өсөн кулайлама*)

р. **объёмный** – күләмле резонатор

Резцедержа́тель – кырккыс нығытмаһы

Резьба́ – резьба, һыр, винт һыры

р. **двузахо́дная** – ике юллы резьба

р. **дюймо́вая** – дюйм иҕәбендәге резьба

р. **ле́вая** – һул резьба

р. **маслогóнная** – май кыуғыс резьба

р. **метри́ческая** – метрик резьба

р. **многозахо́дная** – күп юллы резьба

р. **нару́жная** – тышкы резьба

р. **полукру́глая** – ярым түңәрэк резьба

р. **пра́вая** – уң резьба

р. **прямоуго́льная** – тура мөйөшлө резьба

р. **трапециеви́дная** – трапедия һымак резьба

р. треугольная – өс кырлы резьба

р. трубная – торба (*көпиә*) резьбаһы

р. упорная – терәк резьбаһы

Резьбóвщик – һырлаусы (*эшсе*)

Резьбомёр – резьба үлсәгес

Рейка – рейка

р. зубчатая – тешле рейка

Рейсмус – рейсмус (*инструмент*)

Рейсфедер – рейсфедер (*1. чертеж инструменты;*

2. кыска каламде кейзереп куя торған металл көпиә)

Рейшйна – рейшина (*чертеж эшендә кулланылган зур линейка*)

Рейтер – рейтер

Рекордер – рекордер (*тауыш тулкынындағы электр тирбәлештәрен механик тирбәлештәргә әйләндәрә торған прибор*)

Рекуператор – рекуператор (*йылы алыштырғыс*)

р. керамический – керамик рекуператор

Рекуперация – рекуперация(*лау*)

р. энергии – энергияны рекуперациялау

Релаксация – релаксация (*машина деталдәрендә көсөргәнеш кәмеү*)

Релé – реле (*электр сымын автоматик өзөү һәм тоташтырыу приборы*)

р. времени – вакыт релеһы

р. газовое – газлы реле

р. дистанционное – дистанцион реле

р. защитное – һаклағыс реле

р. максимальное – максимум реле

р. обратного тока – кире ток релеһы

р. промежуточное – аралаш реле

р. телеграфное – телеграф релеһы

- р. термическое** (температурное) – термик реле
- р. электромагнитное** – электромагнитлы реле
- р. электронное** – электрон реле
- Релит** – релит (*каты иретмә*)
- Рельс** – рельс (*корос бурса*)
- Рельсопрокатный стан** – рельстар прокатлау (*йәки эшләү*) станы
- Ремень** – машина кайышы
- р. бесконечный** – оһоз кайыш
- р. клиновидный** (клинообразный) – шына һымак кайыш
- Ремиз** – ремиз (*тукыу станогы детале*)
- Ремонт** – ремонт, йүнәтеү, төзәтеү
- р. капитальный** – капитал ремонт
- р. предупредительный** – киçәтеү ремонты
- р. текущий** – ағымдағы ремонт
- Рений** – рений (*химик элемент*)
- Рентген** – рентген (*рентген һәм гамма нурзарын үлсәү берәмеге*)
- Рентгенограмма** – рентгенограмма (*рентген нурзары ярзамында фотопластинкаға йәки фотопләнкаға төшөрөлгән һүрәт*)
- Рентгенография** – рентгенография (*рентген нурзары ярзамында фотоға төшөрөү*)
- р. металлов** – металдар рентгенографияһы
- Рентгеноскопия** – рентгеноскопия (*рентген нурзары ярзамында карау һәм тикшерөү*)
- Рентгенотехника** – рентгенотехника
- Реометр** – реометр (*газдың ағыу тизлеген үлсәү приборы*)
- Реостат** – реостат (*электр сымында ток көсөн йәки көсөргәнешен көйләүсе аппарат*)
- р. возбуждения** – ебәрөү реостаты
- р. ламповый** – лампалы реостат

- р. наkáла** – к кыззырыу реостаты
- р. пусковой й** – ебәреу реостаты
- р. регулировочный** – көйләу реостаты
- р. рычажный** – рычаглы реостат
- р. штепсельный** – штепселле реостат
- Реостатный датчик** – реостатлы датчик
- Репетир** – репететир (*сәгәттәрзә һуғыу механизмы*)
- Репродуктор** *р рад.* – репродуктор (*радио тапшырыузырын ишеттерерә торған королма*)
- Репродукция** – – репродукция (*фотография, клише һәм башикалар ярзозамында һүрәттәрзең күсермәһен күбәйтәү*)
- Репштихель** – ҕ- репштихель (*гравюр коралы*)
- Ресивер** – ресивер, аралаш резервуар
- Респиратор** – р респиратор (*тын алыу органдарын зарарлы газ һәм т туздан һаклай торған прибор*)
- Рессора** – сиртмгә, рессор(*а*) (*бәрелеште йомшартыу өсөн кулланма*)
- р. винтоваяя** – винт һымак рессор(*а*)
- р. листоваяя** – тақмалы рессор(*а*)
- р. торсионная** – торсион рессор(*а*)
- Ретрансляция** *я рад.* – ретрансляция(*лау*)
- Ретранслятор** – ретранслятор (*телеграф аппараты*)
- Ретуширование** *ие фот.* – ретушлау (*фотоһүрәттәрзе буяп төзәтәү*)
- Ретушь** – ретуиушь (*негатив һәм позитивтарзағы кәмсектәрзе төзәтәү*)
- Рефлектометр** *р опт.* – рефлектометр (*яктылык кайтарылыу коэффициентын үлсәү приборы*)
- Рефлектор** – р(рефлектор (*яктылык кайтарғыс*))
- Рефрактометр** *р* – рефрактометр (*төрлө есемдәрзә нурзың һыныу дәрәжәһен үлсәй торған прибор*)
- Рефрактор** – р(рефрактор (*телескоптың бер төрө*))

- Рефра́кция** – рефракция (*тулкындар йүнәлеше үзгәрәүе*)
- р. аномáльная** – аномаль рефракция
- Рефрижерáтор** – рефрижератор (*1. һыуыткыстарзың түбән температура бирә торған өлөшө; 2. һыуыткыслы вагон, автомобиль, карап һ. б.*)
- Рефулёр** – рефулёр (*тупрак һурзырғыс*)
- Решётник** – колға(лар)
- Решётка** – рәшәткә, селтәр
- р. колоснико́вая** – колосник рәшәткәһе
- р. кристалли́ческая** хим. – кристаллик рәшәткә
- р. направля́ющая** – йүнәлткес рәшәткә
- Решето́** – иләк
- р. жалюзийное** – жалюзлы иләк
- Рёя** морск. – рея (*тура елкәндәрзе беркетәү өсөн куйылган аркыры ағас*)
- Ржавле́ние** – тутығыу, тутлау, тут бағыу
- Ржавчи́на** – тут, тутык
- Рягель** – 1. аркыры өрлөк (*балка*); 2. шылдырма, шыгузырма
- Риза́лит** – ризалит (*бинаның алға сығып торған өлөшө*)
- Ря́ска** – билдә, һызык, тамға
- р. вспомога́тельная** – ярзамсы билдә
- р. ко́нтурная** – контур һызығы
- Риф** – кытыршы (*һыр*)
- Рифле́ние** – кытыршылау, бызырмаклау, йырғылау
- Рихто́вка** – рихтовка, тигезләү
- Робот** – робот (*катмарлы техник хезмәт башкарганда кешене алмаштырыр өсөн тәғәйенләнгән автомат*)
- Рог я́коря** – якорь мөгөзө
- Роди́й** – родий (*химик элемент*)
- Ро́за ветро́в** метеор. – елдәр розаһы
- Розётка** – розетка (*электр тоташтырғысы астындағы түңәрәк*)

- р. ште́псельная** – штепсель розеткаһы
- Ро́йер** – ройер, көпшәкләгес
- Рол** – рол; цилиндр, вал
- Ро́лик** – ролик (*бәләкәй генә тәгәрмәс*)
- р. бочкообразный** – мискә һымак ролик
- р. направляющий** – йүнәлткес ролик
- р. натяжной** – тарттырып тороусы ролик
- р. подде́рживающий** – тотоп тороусы ролик
- р. кача́ющийся** – сайкалма ролик
- р. кони́ческий** – конус һымак ролик
- р. прижимно́й** – кысқыс ролик
- Роликоподшипник** – роликоподшипник, роликлы подшипник
- Ролл** – ролл (*сепрәк-сапрак турай торған аппарат*)
- Рольга́нг** – рольганг (*роликтар менән йөктәр күсереүсе конвейер*)
- р. тра́нспортный** – транспорт рольгангы
- Романце́мент** – романцемент (*цементтың бер төрө*)
- Рота́тор** – ротатор (*кульязмаларҙы, һүрәттәрҙе һ. б. күбәйтәү аппараты*)
- Рота́ция** (*полигр.*) – ротация (*баҫыу машинаһы*)
- Ро́тор** *эл.тех.* – ротор (*машиналарҙың әйләнә торған өлөшө*)
- р. короткоза́мкнутый** – кысқа ялғанышлы ротор
- р. синхро́нный** – синхрон ротор
- р. рабо́чий** – эшсе ротор
- р. фа́зный** – фазалы ротор
- Рту́ть** – терегөмөш (*химик элемент*)
- р. грему́чая** – шартлаусан терегөмөш
- Руба́нок** – йышкы
- р. двойно́й** – ике тимерле йышкы
- р. электрíческий** – электр йышкыһы
- Руба́шка** – күлдәк, жакет

- р. водяная** – һыу күлдәге (*жакет*)
- р. охлаждения** – һыуытыу күлдәге
- р. паровая** – пар күлдәге
- Рубероид** – рубероид (*махсус состав һеңдерелгән катыр-ганан торған түбә ябыу һәм изоляциялау материалы*)
- Рубидий** – рубидий (*химик элемент*)
- Рубильник** – өзгөс, рубильник
- р. однополюсный** – бер полюслы рубильник
- р. перекидной** – кайтармалы рубильник
- Рубин** – рубин, кызыл якут
- Рубка** – 1. кыркыу; 2. рубка
- р. боевая** – хәрби рубка
- р. рулевая** – руль рубкаһы
- Руда геол.** – мәғдән (*составында металл йәки уның берләшмәләре булған тәбиғи минераль сеймал*)
- р. бедная** – ярлы мәғдән
- р. богатая** – бай мәғдән
- р. железная** – тимер мәғдәне
- р. пустая** – кысыр мәғдән
- Рудерпост морск.** – рудерпост (*ахтерштевендың арткы бағанаһы*)
- Рудник** – рудник (*файзалы казылма байлыктарҙы сығарыу өсөн төзөлгән ер асты королмалары системаһы*)
- Ружьё** – мылтык
- Рукав** – эсәк, тарбак, шланг
- р. пожарный** – янғын һүндереү шлангыһы
- Рукоятка** – тотка, тоткос, борғос
- р. заводная (пусковая)** – кабызыу (*ебәрәү*) борғосо
- Рулетка** – рулетка (*үлсәү, үлсәү кайышы*)
- Рулон** – рулон, төргәк
- Руль** – руль (*бора торған кулайлама*)
- р. высоты** – бейеклек руле

- р. га́зовый** – газ руле
р. управле́ния – идара (*итеу*) руле
р. глубины́ – тэрэнлек руле
р. поворо́та (направле́ния) – боролоу (*йүнәлеш*) руле
Румб *морск.* – румб (компаста горизонттың $\frac{1}{32}$ өлөшөнө тигез булган бүлөм)
р. йсти́нный – ысын румб
р. магнѣтный – магнитса румб
Рупор – рупор (*тауышты көсөйтө торган торба*)
р. улиткообра́зный – бормалы рупор
Руст – руст (*юнылган таш*)
Рустовка – рустланган (*юнылган*) таш менән тышлау
Руте́ний – рутений (*химик элемент*)
Ру́чка – тотка, һап, борғос
р. ба́ка – бак тоткаһы
р. ножа́ – бысак һабы
р. пускова́я – ебәреү борғосо
Ручни́к – кул сүкеше (*һыңар*)
Ручно́й то́рмоз – кул тормозы
Рыбозаво́д – балык заводы
Рым *морск.* – рым (*электергес тимер балдак*)
Рыскли́вость *морск.* – елгә боролоусанлык
Рыча́г (рычажо́к) – рычаг, көйөнтә
р. второ́го ро́да – икенсе төр рычаг
р. двупле́чный – ике янбашлы рычаг
р. мая́тниковый – маятник һымак рычаг
р. попла́вко́вый – калкыуыс рычагы
р. ско́рости – тизлек рычагы
р. тормо́зной – тормоз рычагы
р. управле́ния – идара (*итеу*) рычагы
Рыхли́тель – йомшарткыс
Рыхло́сть – йомшаклык, кәүшәклек

С

- Сáжа** – кором
 с. бéлая – ак кором
 с. гáзовая – газ коромо
- Сажéнь** – сажин (*элекке озонлок үлсәүе – 2,134 метр*)
 с. морскáя – диңгез сажины
- Салáзки** – сана (*машиналарзың шыуып йөрөй торған өлөшө*)
 с. поперéчные – аркыры сана
 с. продóльные – буй сана
- Сáльник** – сальник (*механизмдарға пар, һауа, газ һ. б. үткәрмәүсә кулайлама*)
 с. самоуплотняющийся – үзе тығызланыусы сальник
- Самáн** – саман (*кирбес*)
- Самáрий** – самарий (*химик элемент*)
- Самовозбуждéние** – үзенән-үзе барлыкка килеү
 с. колебáний – тирбәлеүзең үзенән-үзе барлыкка килеү
- Самовозгорáемость** – үзенән-үзе янып йәки токанып китеүсәнлек
- Самовоспламенéние** – үзенән-үзе токанып китеү
- Самозажигáние** – үзенән-үзе кабынып китеү
- Самозатáчивание** – үзенән-үзе үткерләнеү
- Самоиндúкция** эл.тех. – самоиндукция, үзе индукциялануу (*ток үзгәргәндә үткәргестә хәрәкәт иттерәүсә токтың барлыкка килеүе*)
- Самока́т** – самокат
- Самолёт** – самолёт (*двигатель һәм канат ярзамында оса торған һауанан ауыр осоу аппараты*), оскос
 с. бесхвóстый – койрокһоз самолёт

- с. винтовóй** – винтлы самолёт
- с.-истребíteль** – самолёт-истребитель
- с.-крылó** – самолёт-канат
- с.-развэдчик** – разведка самолёты
- с.-ракéта** – самолёт-ракета
- с.-снаряд** – самолёт-снаряд
- с. реактíвныйый** – реактив самолёт

Самолётостроение – самолёт төзөү (*йәки эшлән сыгарыу*)

Самонастраивание – үзенән-үзе көйлөнөү

Самопáл – самопал (*ябай королошло мылтык*)

Самоподавáтель – үзенән-үзе бирэ торған кулайлама

Самопрýлка – еп иләүсе машина, иләгес

Саморазогревáние – үзенән-үзе йылыныу

Саморазрýд – үзенән-үзе зарядланыу

Саморегули́рование – үзенән-үзе көйлөнөү

Саморегистрй́рование – автоматик рәүештә теркәлеү

Саморóдок – самородок (*тәбиғи, саф көйөнсә табылган металл*)

Самосвáл – самосвал, үзбушаткыс (*йөгөн үзе бушата торған автомобиль, баржа һ. б.*)

Самосмáз – үзе майлағыс кулайлама

Самотáска – үзе ташығыс машина, самотаска

Самоторможéние – үзенән-үзе тоткарланыу

Самотя́га – үзенән-үзе тартылыу

Самоуправлéние – үзидаралылык

Самохóд – үзйөрөшлө деталь, механизм, самоход

Сáндрик – сандрик (*кәрниз*)

Сантéхника – сантехника, санитария техникаһы

Сантимéтр – сантиметр (*метрзың йөззән бер өлөшө*)

Сапу́н – сапун (*картерзағы деталь*)

Сапфíр – сапфир (*асыл тауш*)

- Сателліт** – сателлит, эйәрсен (*механизм*)
- Сатуратор** – сатуратор (*шыйыкты газ менән туйындырыу аппараты*)
- Сахароварение** – шәкәр кайнатыу
- Сбóина** – сығынты
- Сбор** – йыйыу
с. хлóпка – мамык йыйыу
- Сбóрка** – короу, йыйыу
- Сбóрник** – йыйғыс
- Сбóрщик** – йыйыусы, короусы
- Сбрáсыватель** – ырғыткыс, ташлағыс
- Сваб** – сваб (*нефть сыгарыу бешкәге*)
- Свабирова́ние** – сваблау (*нефть сыгарыу ысулы*)
- Сваевыдёрживатель** – свай һурғыс
- Сва́риваемость** – (*иреп*) йәбешсеүсәнлек
- Сва́рка** – иретеп (*йәки кыззырып*) йәбештереү
с. автоматическая – автоматик йәбештереү
с. автогéнная – автоген ысулы менән йәбештереү
с. а́томно-водоро́дная – атом-водород ярзамында йәбештереү
с. га́зовая – газ ярзамында йәбештереү
с. давлéнием – баһым менән йәбештереү
с. конта́ктная – контакт ысулы менән йәбештереү
с. кузнéчная – кыззырып йәбештереү
с. плавлéнием – иретеп йәбештереү
с. подво́дная – һыу аһтында йәбештереү
с. под флю́сом – флюс менән йәбештереү
с. дугова́я – электр дуғаһы менән йәбештереү
с. стыкова́я – төкәштереп йәбештереү
с. терми́тная – термит ярзамында йәбештереү
с. то́чная – ыксымлап йәбештереү
с. холо́дная – һыуык килеш йәбештереү

- с. шовная** – йөйләп йәбештереү
- с. электрическая** – электр менән йәбештереү
- с. электроконтактная** – электр контакты ярзамында йәбештереү
- Свая** – свай (*төрлө королма астына терәк итеп һалынган бетон йәки агас бағана*)
- Сверление** – быраулау
- Сверло** – бырау
 - с. лобочное** – калак һымак бырау
 - с. спиральное** – ишелмә бырау
 - с. центровое** – үзәкле бырау
 - с. шиловое** – без һымак бырау
- Сверловщик** (сверлильщик) – быраулаусы
- Сверхгетеродин** – супергетеродин (*радиоалғыстың бер төрө*)
- Сверхпроводимость** – ғәзәттән тыш үткәреүсәнлелек, юғары үткәреүсәнлелек
- Сверхпроводник** – ғәзәттән тыш үткәргес
- Сверхрегенератор** – суперрегенератор
- Сверхрегенерация** – суперрегенерация
- Сверхсжимаемость** – үтә кысылыусанлылык
- Сверхток** – супертөк (*нормаль токтан күп тапкырзар зурырак ток*)
- Свет** – яктылык, якты
 - с. дальний** – алыс яктылык
 - с. дневной** – көндөзгө яктылык
 - с. искусственный** – яһалма яктылык
 - с. направленный** – йүнәлешле яктылык
 - с. ослепительный** – күз камаштырғыс яктылык
 - с. рассеянный** – сәселгән яктылык
 - с. ближний** – яқын яктылык
- Светильник** – яктырткыс

- с. стационарный** – стационар яктырткыс
- Светоко́пия** – фото (*химик*) күсермә
- Светопрозра́чность** – якты үткәреүсәнлек, үтә күре-
неүсәнлек
- Светоси́ла объекти́ва** – объективтың яктыртуу һәләте
- Светососта́в** – люминофор, яктылык составы
- Светосто́йкость** – яктыға сызамлылык
- Светотэ́хника** – яктылык (*яктыртуу*) техникаһы, оп-
тотехника
- Светоусто́йчивость** – яктыға сызамлылык
- Светофи́льтр** – светофильтр (*яктылык фильтры*)
- с. плóтный** – куйы яктылык фильтры
- с. прозра́чный** – шыйык яктылык фильтры
- Светофо́р** – светофор (*сигнал фонары*)
- с. комбинированный** – катнаш светофор
- с. цвето́й** – төслө светофор
- Светочувствительность** *фот.* – яктыға һизгерлек
- Свеча́** – 1. ут токандырғыс, шәм; 2. свеча (*яктылык
көсөн үлсәу берәмеге*)
- с. бурова́я** – быраулау шәме
- с. нака́ливания** (*запа́льная*) – кыззыруу (*кабызыу*)
шәме
- с. разбо́рная** – һүтелмәле шәм
- Свече́ние ано́дное** – анод яктырышы
- Свинéц** – курғаш
- с. губча́тый** – көпшәк курғаш
- Свод** – көмбәз
- с. сфери́ческий** – сферик көмбәз
- Связа́ст** – элемтәсе
- Связь** – элемтә, бәйләнеш
- с. автотрансформáторная** – автотрансформаторлы
бәйләнеш

- с. акустическая обратная** – акустик кайтма бэйлэнеш
- с. анкерная** – анкерлы бэйлэнеш
- с. гибкая** – Һығылмалы бэйлэнеш
- с. детекторная** – детектор аша бэйлэнеш
- с. двухсторонная** (дуплексная) – дуплекс (*ике яклы*) элементэ
- с. жёсткая** – кузгалмаç бэйлэнеш
- с. индуктивная** – индуктив бэйлэнеш
- с. критическая** – критик бэйлэнеш
- с. междуламповая** – лампа-ара бэйлэнеш
- с. обратная** – кире бэйлэнеш
- с. оптимальная** – оптималь бэйлэнеш
- с. оптическая** – оптик элементэ
- с. проводная** – сымлы элементэ
- с. телефонная** – телефон элементэ

Сглаживание пульсирующего тока *эл. тех.* – пульсациялы токты тигезләү

Сгораемость – яныусанлык

Сгорание – яныу, янып бөтөү

- с. детонационное** – детонацион яныу, шартлап яныу

Сгуститель – куйырткыс

Сгушение – куйырыу, куйыртыу

- с. раствора** – измәнен куйырыуы

Сдвиг – шылыу, шыуыу, күсеү, кузгалыу

- с. фаз** – фазалар күсеү

Сегнетоэлектрик – сегнетоэлектрик (*диэлектрик*)

Сегрегация – сегрегация (*корос койолмала катнашмаларзың бер тигез урынлашмауы*)

Седло – 1. эйәр (*клапандарза*); 2. ултырғыс

Сейнер – сейнер (*судно*)

Сейсмограмма – сейсмограмма (*ер тирбәлештәре яз-маһы*)

- Сейсмóграф** – сейсмограф (*ер тирбәлештәрен, ер тетрәуен автоматик рәүештә языусы прибор*)
- Сейсмóметр** – сейсмометр (*ер кабығы тирбәлештәрен, ер тетрәуен күзәтеү приборы*)
- Сейсмометрiя** – сейсмометрия (*сейсмология бүлеге*)
- Сейсмостóйкость** – (*ер*) тетрәүгә сызамлык, сейсмик сызамлык
- Сéканс-буссóль** – секанс-буссоль (*гальванометр*)
- Секáч** – кырккыс (*1. берәй нәмәне кырккыу өсөн; 2. торфты кирбестәргә кырккылау механизмы*)
с. **механiческий** – механик кырккыс
- Секстáн** – секстан (*диңгез һәм авиация эшендә мөйөш үлсәү коралы*)
- Секундомéр** – секундомер (*секундтың ундан бер өлөшөнә тиклем дәрәҗ күрһәтеүсе прибор*)
- Сéкция** – секция (*королманың өлөшө*)
с. **долотá** – бырау секцияһы
- Селектiвность** – найлаусанлылык, селективлык
- Селéктор** – селектор, найлағыс (*электромеханик королма*)
- Селéн** – селен (*химик элемент*)
- Сельсiн** – сельсин
с. **бесконтáктный** – контактһыз сельсин
- Сельфáктор** – сельфактор (*шләү машинаһы*)
- Семафóр** – семафор (*тимер юлдар буйына һәм һыу юлдарында, яр буйзарында куйыла торған сигнал бағанаһы*)
с. **трехкрýлый** – өс канатлы семафор
- Семéйство характерiстик** – характеристикалар ғаиләһе
- Семеносушiлка** – орлок киптергес
- Сеноворошiлка** – бесән кабарткыс (*йәки әйләндергес*)
машина

- Сенокопнитель** – бесән күбәләү машинаһы
- Сенокосилка** – бесән сапкыс (машина)
- Сеносушлка** – бесән киптергес (машина)
- Сеноборочная машина** – бесән йыйыу машинаһы
- Сенсибилизатор** – сенсибилизатор (оптик прибор)
- с. оптический** – оптик сенсибилизатор
- Сенсибилизация** – сенсибилизация (фотоэмульсияларҙы төрлө нурҙарға һизгер итеү процессы)
- Сенситометр** – сенситометр (фотоэмульсияларҙың һизгерлеген үлсәү приборы)
- Сепаратор** – сепаратор (1. бер матдәне икенсегенән айырыу өсөн машина йәки аппарат; 2. подшипниктарҙағы шариктарҙы йәки роликтарҙы айырыу өсөн булған уйынтылы обойма)
- с. магнитный** – магнитлы сепаратор
- с. трения** – ышкылыусы сепаратор
- с. центробежный** – үзәктән кыуғыс сепаратор
- Сепия** – сепия (буяу)
- Сера** – көкөрт
- с. пластическая** – пластик көкөрт
- Серводвигатель** – серводвигатель (ярҙамсы двигатель)
- Сервомеханизм** – сервомеханизм (хәрәкәттең механик энергияһын арттыра торған кулайлама)
- Сервопривод** – сервопривод, сервокүсергес
- Сервоуправление** – сервоидара
- Сердечник** – 1. кендек; 2. сердечник (электромагниттың эске өлөшө)
- с. электромагнита** – электромагнит кендеге
- Сердцевина** – үзәк
- Серебрение** – көмөшләү, көмөш йүгертеү
- Серебро** – көмөш (химик элемент)
- Серёжка** (серьга) – алка (деталь)

Сэриес-машына – сериес-машина (*электр машинаһының бер төрө*)

Сероочыстка – көкөрттән тазартуу

Сётка – сетка, селтәр

с. **антидинатрónная** (противодинатрónная) – антидинатрон селтәр

с. **гетеродынная** – гетеродин селтәре

с. **дрóссельная** – дроссель селтәр

с. **заземлённая** – ергә тоташтырылған селтәр

с. **защётная** – һаклағыс селтәр

с. **конечная** – һуңғы селтәр

с. **ла́мпы** – лампа селтәре

с. **сигна́льная** – сигнал селтәре

с. **рабóчая** – эшсе селтәр

с. **управля́ющая** – идара итеү селтәре

с. **фильтру́ющая** – фильтрлау селтәре, һөзгөс селтәр

с. **экрани́рующая** – экранлаусы селтәр

Сеть – селтәр

с. **железнодоро́жная** – тимер юл(*дар*) селтәре

с. **пневмати́ческая** – пневматик селтәр

с. **силова́я** – техник ток селтәре

с. **сква́жин** – скважиналар селтәре

с. **теплова́я** – йылылык селтәре

с. **электри́ческая** – электр селтәре

Сетевой́ фильтр – селтәр фильтры (*электр фильтры*)

Сечёние – кишелеш, кисем

с. **опа́сное** – куркыныс кисем

с. **проходно́е** – үткәреү кисеме

Сёялка – сәскес

Сжати́е – кысыу, һығыу

с. **однобóсное** – бер йүнәләштә кысыу, кысылуу

Сжиже́ние – шыйыкландырыу, шыйыкклау

- с. газóв** – газдарзы шыйыкландырыу
- Сигна́л** – сигнал (*шартлы билдә*)
- с. аварíйный** – авария сигналы
- с. генерáтор** – сигнал генераторы
- с. звуковóй** – тауыш сигналы
- с. позывнóй** – сакырыу сигналы
- с. световóй** – яктылык сигналы
- сигна́лы врéмени** – вакыт сигналдары
- сигна́лы изображéния** – һүрәт сигналдары
- Сигнализа́тор** – сигнализатор (*сигнал приборы*)
- Сигнализа́ция** – сигнализация (*сигнал бирә торған прибор*)
- с. звуковáя** – тауыш сигнализацияһы
- Сигна́льщик** – сигнал биреүсе, сигналсы
- Сигнату́ра** *полигр.* – сигнатура (*басма табактарзың нумерацияһы*)
- Сидерíт** – сидерит (*тимер мәгдәне*)
- Сиккатíв** – сиккатив (*майзарзы тизерәк киптерә торған матдә*)
- Сíла** – көс, кеүәт
- с. двíжущая** – йөрөтөү көсө
- с. звúка** – тауыштың катылығы (*интенсивлығы*)
- с. инёрции** – инерция көсө
- с. критíческая** – критик көс
- с. лошади́ная** – ат көсө
- с. магнитодвíжущая** – магнитик йөрөтөү көсө
- с. механи́ческая** – механик көс
- с. намагни́чивающая** – магнитлаусы көс
- с. переменна́я** – үзгәрешле көс
- с. полéзного сопротивлénия** – файзалы каршылык көсө
- с. противоэлектродвíжущая** – каршы электр йөрөтөү көсө
- с. разрешáющая** – айырыу көсө

- с. свѣта** – яктылык көсө
- с. сопротивлѣния** – каршылык көсө
- с. то́ка** – ток көсө
- с. трѣния** – ышкылыу көсө
- с. тя́ги** – тартыу көсө
- с. тя́жести** – ауырлык көсө
- с. уда́рная** – нуғылыу көсө
- с. упру́гая** (упру́гости) – эластиклык көсө
- с. уравни́вающая** – тигеэлаүсе көсө
- с. эквивале́нтная** – эквивалент көсө
- Силал** – силал (*суйындың бер төрө*)
- Силикатиза́ция** – силикатизация, силикатлау
 - с. гру́нтов** – грунтты силикатлау
- Силикатце́мент** – силикатцемент (*цементтың бер төрө*)
- Силикоалюми́ний** – силикоалюминий (*иретмә*)
- Силикока́льций** – силикокальций (*иретмә*)
- Силико́ль** – силиколь (*кремнийлы иретмә*)
- Силикома́рганец** – силикомарганец (*иретмә*)
- Силикотерми́я** – силикотермия (*тимер иретмәләре иретеү ысулы*)
- Силикоцирко́ний** – силикоцирконий (*иретмә*)
- Силикошпи́гель** – силикошпигель (*суйындың бер төрө*)
- Сили́ций** (кре́мний) – кремний (*химик элемент*)
- Силоме́р** (динамоме́тр) – көс үлсәгес, динамометр
- Силосе́ль** – силосель (*изоляция материалы*)
- Силосорэ́зка с/х** – силос турау машинаһы
- Силуми́н** – силумин (*иретмә*)
- Сильфо́н** – сильфон (*һырлы йока көпшә рәүешендәге деталь*)
- Сильхро́м** – сильхром (*коростоң бер төрө*)
- Сименси́т** – сименсит (*утка, кислотаға, һелтегә сызам материал*)

- Сѣмплекс** – симплекс (*телеграф элементѣе ысулы*)
- Синерáма** – синерама (*қиң экранлы кино системаһы*)
- Сѣнтез механѣзмов** – механизмдар синтезы
- Сѣнус-буссóль** – синус-буссоль (*гальванометр*)
- Синфáзность** – фазалар берзэмлеге
- Синхронизáтор** – синхронизатор (*синхронизациялау механизмы*)
- с. **инерциóнный** – инерцион синхронизатор
- Синхронизáция** – синхронлаштырыу (*вакыт-вакыт алмашынып тороусы ике йәки бер нисә күренеште йә процессты вакыт ягынан тап килтереу*)
- с. **автоматическая** – автоматик синхронлаштырыу
- Синхроносκόп** – синхроноскоп
- с. **ламповой** – лампалы синхроноскоп
- Синхротрón** – синхротрон (*зарядланған өлөшсэләрзең хәрәкәтен тизләтеүсә королма*)
- Синхрофазотрón** – синхрофазотрон (*зарядланған өлөшсэләрзең хәрәкәтен тизләтеүсә королма*)
- Сѣнька** – синька (*буяу*)
- Сирéна** – сирена (*әсе һызғырып тауыш биреүсә королма*)
- Систéма** – система
- с. **зажигáния** – кабызыу системаһы
- с. **охлаждéния** – һууытыу системаһы
- с. **смáзки** – майлау системаһы
- Сифóн** – сифон (*1. шыйык хәлдәге матдәләрзе бер һауыттан икенсегә бушатыу көпишәһе; 2. шундай көпишәлә шешә; 3. паровоз мейесендә һауа тартыу көсөн артыра торған прибор*)
- с. **паровóзный** – паровоз сифоны
- Сия́ние** – ялтырау, балкыу
- с. **ано́дное** – анод балкышы
- с. **като́дное** – катод балкышы

- Скандий** – скандий (химик элемент)
- Сканирование** – күсермә алыу, күсерәү (электрон нурлы приборза)
- Скарификатор** – скарификатор (1. орлокто скарификациялау машинаһы; 2. скарификациялау коралы)
- Скарпель** – скарпель (таш ышмартыу инструменты)
- Скат** – скат (автомобиль тәгәрмәсе, шулай ук автомобиль тәгәрмәсенә кәрәкле резина деталдәр комплекты)
- с. крыши** – түбә скаты
- Скафандр** – скафандр (водолаздар, шулай ук стратонавтар, космонавтар өсөн герметик костюм)
- Скачок потенциала** – потенциал күтәреләүе
- Скважина** – скважина (ерҙе быраулап яһаған тәрән, тар тишек)
- с. возмущающаяся** – тоторокһоз скважина
- с. глубоконасосная** – тәрән насослы скважина
- с. нагнетательная** – һыу кызуырыу скважинаһы
- с. нефтяная** – нефть скважинаһы
- с. подрусовая** – йылға (һыу юлы) аҫты скважинаһы
- с. пьезометрическая** – пьезометрик скважина
- с. эксплуатационная** – эксплуатацион скважина
- скважины концентричные** – концентрик скважиналар
- Скин-эффект** – скин-эффект, өскө эффект
- Скип** – скип (үзе бушата торған күтәргес һауыт)
- Склероскоп** – склероскоп (катылык үлсәгес)
- Склонение магнитное** – магнит ауышыуы
- Скоба** – беркеткес, нығыткыс
- с. прицепная** – тағыу нығыткысы
- Скобель** – гөргө, йышкы
- Скольжение** – шыуу, шылыу, тайыу
- с. боковое** – кабырғаға шыууы
- с. ремня** – кайыштың шыуып йөрөүе

- с. **двѣгателя** – двигателден тайыуы
- Скóрость** – тизлек
- с. **звúка** – тауыш тизлеге
- с. **волновáя** – тулкын тизлеге
- с. **критичéская** – критик тизлек
- с. **круговáя** – әйләнмә тизлек
- с. **максимáльная** – максимум (иң зур) тизлек
- с. **маршру́тная** – маршрут тизлеге
- с. **параболй́ческая** – параболик тизлек
- с. **пéрвая** – беренсе тизлек
- с. **ползúчая** – шыума тизлек
- с. **сверхвысóкая** – үтә зур тизлек
- с. **технй́ческая** – техник тизлек
- с. **угловáя** – мөйөш тизлеге
- с. **ускользáния** – ыскыныу тизлеге
- с. **фáзовая** – фаза буйынса тизлек
- с. **электрй́ческая** – электр тизлеге
- Скрап** – скрап (*калдык, металлургияла*)
- с. **чугúnный** – суйын скрап (*металлургия калдыгы*)
- Скрап-процéсс** – скрап-процесс (*мартен процессының бер төрө*)
- Скребóк** (скреблó, скрѣбница) – кырғыс
- с. **летáющий** – осоусы кырғыс
- скребки́-самохóды** – үзйөрөшлө кырғыстар
- Скрепа** – скрепа, беркеткес
- Скрепер** – скрепер (*ер эштәре машинаһы*)
- с. **колёсный** – тәгәрмәсле скрепер
- Скрѣшивание телефонных проводов** – телефон сымдарын асалай һалыу
- Скру́ббер** – скруббер (*газ тазарткыс*)
- с. **механй́ческий** – механик скруббер
- Слáнец** – һәүерташ

- с. глинистый** – балсыклы һәүерташ
- с. горючий** – яныусан һәүерташ
- Следоуказатель** – эз күрһәткес
- Слежение** – күзәтеү, карау
- Слесарь** – слесарь (*металдар буйынса эшсе*)
- Слесарная** – слесарзар оҫтаханаһы
- Слип** – слип (*карантарзы һыуға төшөрә һәм күтәрә торған королма*)
- Слиток** – койолма
- Слой** – катлау, кат, катлам
- с. запирающий** – бикләүсе катлам
- с. подушечный** – нигез катлам
- Слуховой аппарат** – колак аппараты
- Слышимость** – ишетелеш, ишетелеү дәрәжәһе
- Слюда геол.** – слюда (*минерал*)
- Сляб** – сляб (*тура мөйөшлө ясы металл киҫәге*)
- Слябинг** – слябинг (*прокат станы*)
- Смазка** – 1. майлау, майланыу; 2. майлау материалы
- с. капельная** – тамсылап майлау
- Смальта** – смальта (*мозаика яһау материалы*)
- с. золочённая** – алтынланған смальта
- Смаыватель** – урағыс
- Смачивание** – еүешләнеү, һылатыу, һыулау, һыланыу, һыуланыу
- Смачиваемость** – еүешләнеүсәнлек, һыланыусанлык
- Смена** – 1. смена; 2. алмаш, алмаштырыу,
- с. долотá** – бырау алмаштырыу
- Смэнщик** – алмаштырыусы
- Смесеобразовáние** – катышма яһалыу, катнаштырыу
- Смеситель** – катнаштырғыс, болғағыс, бутағыс
- Смесь** – катышма
- с. бедная** – ярлы катышма

- с. богáтая** – бай катышма
- с. гáзовая** – газдар катышмаһы
- с. горю́чая** – яныусан катышма
- с. наполнítельная** – тултырыу катышмаһы
- с. нормáльная** – нормаль катышма
- с. обеднённая** – ярлыланған катышма
- с. облицовочная** – йөзлөк катышмаһы
- с. обогащённая** – байытылған катышма
- с. охлажда́тельная** – һыуыткыс катышма
- с. переобеднённая** – үтә ярлыланған катышма
- с. переобогащённая** – үтә байытылған катышма
- с. песча́но-глинистая** – комло-балсыклы катышма
- с. рабо́чая** – эшсе катышма
- с. то́пливо-возду́шная** – яғыулык менән һауа катышмаһы
- с. тощая** – ярлы катышма

Смешéние – катыштырыу, катнаштырыу, кушыу

Смещéние – кузғатыу, шыузырыу, күсереү, кузғатып
(*йәки шыузырып, күсереп*) куйыу

Смола́ (смоль) – ысмала, сайыр

- с. ионообмéнная** – ион алмаштырғыс ысмала

- с. синтетичéская** – синтетик ысмала

Смолокóурня – ысмала кайнатыу урыны

Смо́тчик – сырмаусы

Смы́чка – кушылған урын, тоташкан ер

Смы́тие – һытылыу, изелеү

Снаря́д – 1. снаряд; 2. кулайлама

- с. балли́стический** – баллистик снаряд

- с. бронёбóйный** – броня тишкес, емергес снаряд

- с. бурíльный** – быраулау снаряды

- с. вторичный** – икенсел снаряд

- с. землесóсный** (земснаряд) – ер казыу снаряды

- с. разрывной** – шартлағыс снаряд
- с. реактивный** – реактив снаряд
- Снегоочиститель** – кар тазарткыс (*машина*)
- Снегопогрузчик** – кар тейәгес (*машина*)
- Снегоразбрасыватель** – кар ырғыткыс (*машина*)
- Снеготаялка** (снеготоп) – кар иреткес
- Снижение** – кәмеү, төшөү
 - с. вязкости** – үзлелектең кәмеүе
 - с. напряжения** – көсөргәнеш кәмеүе
 - с. температуры** – температура төшөү
- Снижение антенны** – антеннаның төшөрмәһе
- Сновальный текст. пром.** – кәләпләй торған (*машина*)
- Сноповязалка с/х** – көлтә бәйләгес (*машина*)
- Снятие показаний** – күрһәтәүзәрзе күсереп алыу
- Собачка** – собачка (*машиналарза, механизмдарза тәгәр-мәстең кирегә әйләнәүен тотоп тороусы кулайлама (механизм)*)
- Сода** – сода (*натрий тозо*)
 - с. кальцинированная** – кальцийланған сода
 - с. каустическая** – каустик сода
- Соединение** – 1. кушылма, кушкан урын; 2. тоташтырыу, берләштереү
 - с. болтовое** – болт менән тоташтырыу
 - с. глухое** – кузғалмаҫлык итеп тоташтырыу, кузғалмаҫ кушылма
 - с. дюритовое** – һығылмалы кушылма
 - с. деталей** – деталдәрзе тоташтырыу, деталдәр кушылмаһы
 - с. жесткое** – беркетеп тоташтырыу, беркетмәле кушылма
 - с. заклёпочное** – сигәләп тоташтырыу, сигәле кушылма

- с. звездой** – йондоз һымак тоташтырыу
- с. зигзагом** – һыныклы тоташтырыу
- с. каскадное** – тезелмәле кушылма, тезеп тоташтырыу
- с. клиновое** – шына һымак тоташтырыу, шыналы кушылма
- с. мостовое** – күперләп тоташтырыу, күперле кушылма
- с. на фланцах** – фланецтар менән тоташтырыу, фланецлы кушылма
- с. неподвижное** – кузғалмаҫ тоташтырыу, кузғалмаҫ кушылма
- с. неразъёмное** – һүтелмәҫ итеп тоташтырыу, һүтелмәҫ кушылма
- с. пётелькой** – элмәкләп тоташтырыу
- с. подвижное** – хәрәкәтле итеп тоташтырыу, хәрәкәтле кушылма
- с. постоянное** – даими тоташтырыу, даими кушылма
- с. разъёмное** – һүтелмәле итеп тоташтырыу, һүтелмәле кушылма
- с. резбовое** – һырлап тоташтырыу, һырлы кушылма
- с. сварное** – йәбештереп тоташтырыу, йәбешкән кушылма
- с. смешанное** – катнаш тоташтырыу
- с. стыковое** – терәп тоташтырыу
- с. тавровое** – Т – һымак итеп тоташтырыу, Т – һымак кушылма
- с. треугольником** – өсмөйөшләп тоташтырыу
- с. трубное** – торбаларзы тоташтырыу, торбалар кушылмаһы
- с. штырём** – штырлап тоташтырыу

- с. химическое** – химик кушылма
- с. х-образное** – х – һымак кушылма, х – һымак тоташтырыу
- с. шарнирное** – шарнир менән тоташтырыу, шарнирлы кушылма
- с. шлицевое** – шлицлап тоташтырыу, шлицлы кушылма
- с. шпóночное** – шпонка менән тоташтырыу, шпонкалы кушылма
- с. штифтовóе** – штифт менән тоташтырыу, штифтлы кушылма
- с. штуцèрное** – штуцер менән тоташтырыу, штуцерлы кушылма

Соединитель – тоташтырғыс

Солевáрка – тоз кайнатыу урыны

Солемер – тозлорлок үлсэгес

Соленóид – соленоид (*электр тогы ебáргэндá тирáhendá магнит майзаны барлыкка килеүсө сым спирале*)

Солидо́л – солидол (*майлагыс материал*)

Соломи́т – соломит (*йылылык изоляциялау материалы*)

Соломорéзка с/х – һалам турағыс (*машина*)

Сольвент-на́фта – сольвент-нафта (*иреткес*)

Сооружéние – королма, королош, ур

с. гидротехни́ческое – гидротехник королма

Собность – бер күсáргá ултыртыу

Сопло́ – 1. сопло (*самолёт, ракета двигателенең бер өлөшө*); 2. тығын, аскыс (*һуу йэки газды йүнэлдереү өсөн һемáк башына куйыла*)

Сопротивлéние – каршылык

с. активное – актив каршылык

с. аэродинами́ческое – аэродинамик каршылык

с. безва́ттное – ватһыз каршылык

с. безиндукциóнное – индукцияһыз каршылык

- с. вnéшнее** – тышкы каршылык
- с. внúтреннее** – эске каршылык
- с. вóздуха** – һауа каршылыгы
- с. волновóе** – тулкынлы каршылык
- с. вréдное** – зарарлы каршылык
- с. вре́менное** – вакытлыса каршылык (*ныклык сизе*)
- с. гидротехни́ческое** – гидротехник каршылык
- с. добáвочное** – өстэлмә каршылык
- с. ёмкостное** – һыйышлык каршылыгы
- с. железоводоро́дное** – тимерле-водородлы каршылык, бареттер
- с. заземлénия** – ергә тоташтырылған каршылык
- с. изоля́ции** – изоляция каршылыгы
- с. излу́чения** – нурланыш каршылыгы
- с. индукти́вное** – индуктив каршылык
- с. ка́жущееся** – тойолған каршылык
- с. крити́ческое** – критик каршылык
- с. кру́чению** – боролмалы каршылык
- с. магни́тное** – магнитлы каршылык
- с. материáлов** – материалдар каршылыгы
- с. лобовóе** – алдағы каршылык, фронталь каршылык
- с. непрóволочное** – сыбыкһыз каршылык
- с. омíческое** – омик каршылык
- с. остеклóванное** – быяла менән капланған каршылык
- с. переме́нное** – үзгәреүсән каршылык
- с. пóезда** – поезд каршылыгы
- с. поро́ды** – током каршылыгы
- с. прóволочное** – сымдағы каршылык
- с. реакти́вное** – реактив каршылык
- с. сéточное** – селтәр каршылыгы
- с. удéльное** – сағыштырма каршылык
- с. утёчки** – һаркыу каршылыгы

с. эквивалентное – эквивалент каршылык

Сопротивляемость – каршы тороусанлык, каршылык күрһәтә алыу

Сорбйт – сорбит (*корос структураларының бер төрө*)

Сорбитизация – сорбитизация, сорбитлаштыруу

Сорбция – сорбция, йотолоу

Сормайт – сормайт (*каты иретмә*)

Сортамент – сортамент (*материалдарзың, эшләнмәләрең төрзәре, сорттары, үлсәмдәре һ. б.*)

Сортировка – сортировка (*машина*)

Соста́в – состав (*өлөштәр йыйымы*)

с. железнодорожный – тимер юл составы

Состояние техническое – техник хәлдә булыу

Сотопла́ст – сотопласт, кәрәз һымак пласт

Спай – 1. йөй йәбештерә торған материал; 2. йәбешеу

с. полупроводниковый – ярымүткәргес йәбештермә

Спáйка – паять итеу, иретеп йәбештереу

Спа́ривание строк – юлдарзың парлашыуы

с. тепловóзов – тепловоздарзың парлашып эшләү

Спардék – спардек (*палуба*)

Спéйсер – спейсер (*металл тишә торған кулайлама*)

Спекáние (агломерация) – металлургияла бөртөклө продукттарзы киçәкле хәлгә килтереу процессы

Спектр – спектр (*яктылык нуры быяла призма аша үткәндә барлыкка килгән төрлө төстәге һызаттар*)

с. акустический – акустик спектр

с. электромагнитный – электромагнитик спектр

Спектрóграф – спектрограф (*фотога төшөрөү кулайламаһы булған спектроскоп*)

Спектрóметр – спектрометр, спектр үлсәгес (*яктылык тулкындарының озонлоғона карап, спектраль һызаттарзың торошон үлсәү приборы*)

- Спектроско́п** – спектроскоп (*спектр хасил итә торған прибор*)
- Спектрофотометр** *опт.* – спектрофотометр (*прибор*)
- Спермацёт** – спермацет (*ышмала*)
- Специфика́ция** – спецификация (*бер нәмәнең, мәсәлән, машинаның, механизмдың һ. б. үзәнә хас үзенсәлектәре язылган документ*)
- с. техни́ческая** – техник спецификация
- Специализа́ция** – махсулашыу, специализация
- Специали́ст** – белгес, специалист
- Спидометр** – спидометр (*автомобилдең һ. б. йөрөш тизлеген һәм үткән юлын күрһәтә торған прибор*)
- Спин** – спин (*элементар кичәксәләрҙең хәрәкәт микдары моменты*)
- Спираль** – спираль (*ишелмә сым*)
- с. плóская** – ясы спираль
- с. пространственная** – күләмле спираль
- Спирометр** – спирометр (*үпкәнең һауа һыйзырышын үлсәү приборы*)
- Спиртометр** – спиртометр (*ареометрҙың бер төрө*)
- Спирт** – спирт (*органик берләшмә, углеводтарҙың береһе*)
- с. денатури́рованный** – денатурат спирт
- Спи́ца** – араса, спица
- Сплав** – 1. иретмә; 2. һал ағызыу
- с. антифрикцио́нный** – антифрикцион иретмә
- с. высоко́го сопроти́вления** – зур каршылыклы иретмә
- с. легкопла́вкий** – тиз иреүсән иретмә
- с. магнíтный** – магнитлы иретмә
- с. минералокерами́ческий** – минералокерамик иретмә
- с. немагнíтный** – магнитһыз иретмә
- с. порошкообра́зный** – тузан һымак иретмә

- с. твёрдый** – каты иретмә
- с. сверхтвёрдый** – үтә каты иретмә
- Сплавка** – 1. иретеү; 2. һыу менән ағызыу
- Сплáчивание** – укмаштырыу, берләштереү, туплау
- Спóсоб** – ысул, юл, әмәл
- с. кассётный** – кассета ысулы
- с. электроакустический** – электроакустик ысул
- Спóсобность** – һәләт, һол, һәләтлелек
- с. б́ufferная** – буферлау һәләте
- с. ионизаци́онная** – ионлаштырыу һәләте
- с. отража́тельная** – кайтарыу һәләте
- с. провозна́я** – йөк ташыу һәләте
- с. пропу́скна́я** – үткәреү һәләте
- с. разреша́ющая** – айырыу һәләте
- с. теплотвóрная** – йылытыу һәләте
- с. фильтраци́онная** – фильтрлау һәләте
- Спринклер** – спринклер (*ум һүндөргөс клапан*)
- Спринцóвка** – спринцовка, һиптергөс (*дарыу, һыубөрккөс прибор*)
- Спуск** – төшөрөү, төшөргөс, спуск
- с. б́ура** – бырау төшөрөү
- Спúтник** – юлдаш; эйәрсен
- с. искусственный** – яһалма эйәрсен
- с.-кора́бль** – эйәрсен карап
- Сра́живание** – ялғанып (*йәки кушылып*) йәбешеү; то-
таштырылыу
- Средá** – тирә-як, әйләнә-тирә, ара, среда, мөхит
- с. агресси́вная** – агрессив среда
- с. активна́я** – актив среда
- Срез** – киҫелеш, киҫем, кыркым; киҫелгән йәки кыр-
кылған урын
- с. винтовóй** – винт һымак киҫем

Стабилизáтор – стабилизатор (*самолёт, каран һ. б. хәрәкәт иткәндә сайкалдырмай, тоторокклолок бирә торган королма йәки прибор*)

с. **га́зовый** – газ стабилизаторы

с. **кварцевый** – кварцлы стабилизатор

с. **напряжения** – көсөргәнеш стабилизаторы

с. **поперёчного крёна** – аркыры крен стабилизаторы

с. **ферромагнитный** – ферромагнитлы стабилизатор

с. **электрoнный** – электронлы стабилизатор

Стабилизáция – стабилләү, стабилле (*йәки ныклы*) итеү, нығытыу, тоторокландырыу

с. **бензйна** – бензинды тоторокландырыу

с. **частоты** – йышлыкты тоторокландырыу

с. **тока нака́ла** – кыззырыу тогын тоторокландырыу

Стабиловóльт *рад.* – стабиловольт (*көсөргәнеш стабилизаторы*)

Стабильность – стабиллек, ныклык, тоторокклолок, үзгәрмәүсэнлек

Став – 1. такта ярыу рамы; 2. киндер һуғыу ставы

Стáкер – стакер (*күсмә конвейер*)

Сталебетóн – корос-бетон

Сталевáр *мет.* – коросо, сталевар

Сталелитейщик *мет.* – корос койоусы, сталевар

Сталеплавильщик *мет.* – корос койоусы, сталевар

Сталепрока́тчик *мет.* – корос прокатлаусы

Сталь – корос

с. **автомáтная** – автомат коросо

с. **быстрорéжущая** – тиз киҫеүсе корос

с. **вольфра́мовая** – вольфрамлы корос

с. **высокока́чественная** – юғары легирланған корос

с. **дина́мная** – динамо коросо

с. **зерни́стая** – бөртөклө корос

- с. жаропрочная** (жаростойкая) – эсегә сызам корос
- с. инструментальная** – инструмент коросо
- с. качественная** – якшы сифатлы корос
- с. конструкционная** – конструкцион корос
- с. легированная** – легирланган корос
- с. листовая** – табаклы корос
- с. магнитная** – магнит коросо
- с. марганцевая** – марганецлы корос
- с. мелкозернистая** – вак бөртөклө корос
- с. мягкая** – йомшак корос
- с. нержавеющей** – тутыкмаç корос
- с. низколегированная** – аз легирланган корос
- с. обыкновенная** – ғәзәти корос
- с. пористая** – күзәнәкле корос
- с. рифельная** – рифелле корос
- с. сорбитная** – сорбитлы корос
- с. спокойная** – тыныс корос
- с. среднеуглеродистая** – урта углеродлы корос
- с. строительная** – төзөлөш коросо
- с. троститная** – троститлы корос
- с. углеродистая** – углеродлы корос
- с. успокоенная** – тыныс корос
- с. хромистая** – хромлы корос
- Стамеска** – тишкес, йока касау
- с. полукруглая** – ярым түңәрәк тишкес
- Стан** – стан (*1. берәй эш башкарыу өсөн уйылған ағас королма; 2. металл нәмәләр эшләу өсөн машина*)
- с. кругоильный** – түңәрәк быскылы стан
- с. ленточный** – таçма быскылы стан
- с. прокатный** – прокат станы
- с. реверсивный** – реверсив стан
- с. речный** – рейкалы стан

- с. штри́псовый** – штрипс станы
- Стандáрт** – стандарт, калып, бер үк төслө нәмә
- с.-сигна́л** – стандарт-сигнал
- с. телевизио́нный** – телевизион стандарт
- с. частоты́** – йышлык стандарты
- Стани́на** – төп, нигез, станина (*машинаның йәки станоктың кузгалмай торған нигезе*)
- Станио́ль** – станиоль (*ак курғаштан эшлэнгән бик йока табак*)
- Станкостро́ение** – станоктар эшләү
- Стано́к** – станок (*берәй нәмә эшләү машинаһы*)
 - с.-автомáт** – автомат станок
 - с. автоматический** – автомат(*ик*) станок
 - с. агрега́тный** – агрегат станок
 - с. болторéзный** – болт яһау станогы
 - с. буровой́** – (*ер*) быраулау станогы
 - с. вертика́льный** – вертикаль станок
 - с. внутришлифовáльный** – эстән шымартыу станогы
 - с. горизонтáльный** – горизонталь станок
 - с. долбе́жный** – сокоу станогы
 - с. затóчный** – кайрау, үткерләү станогы
 - с. зубодолбе́жный** – теш юныу станогы
 - с. зубофрэзерный** – теш фрезерлау станогы
 - с. карусéльный** – каруселле станок
 - с.-кача́лка** – сиртмәле станок
 - с. клепа́льный** – сигәләү станогы
 - с. круглошлифовáльный** – түнәрәкләп шымартыу станогы
 - с. металлорéжуший** – металл кыркыу станогы
 - с. многошпи́ндельный** – күп шпинделле станок
 - с. одностóбечный** – бер бағаналы станок
 - с. опило́вочный** – игәү станогы

- с. **полирѳвочный** – ялтыратыу станогы
- с. **поперѳчно-стрѳгальный** – аркырыға юныу станогы
- с. **прецизибиный** – прецизион станок
- с. **продѳльно-стрѳгальный** – буйға юныу станогы
- с. **разрезной** – кыркыу станогы
- с. **растѳчный** – эстан кырыу станогы
- с. **радиально-сверлильный** – радиаль быраулау станогы
- с. **револьверный** – револьверлы станок
- с. **резьбонарезной** – киртлѳслѳу станогы
- с. **сверлильный** – быраулау станогы
- с. **стрѳгальный** – юныу станогы
- с. **токарно-винторѳзный** – винт кыркыу-кырыу станогы
- с. **токарный** – кырыу станогы
- с. **точильный** – кайрау станогы
- с. **трѳхкоординатный** – ѳс йүнѳлешле (*координатлы*) станок
- с. **универсальный** – универсаль станок
- с. **фрезерный** – фрезерлау станогы
- с. **фуговальный** – йышыу станогы
- с. **центровальный** – үзѳк табыу станогы
- с. **шлифовальный** – шымартыу станогы
- Станѳчник** – станокта эшлѳусе (*эшсе*), станоксы
- Станция** – станция (*транспорт туктай торған урын*)
 - с. **автоматическая** – автоматик станция
 - с. **гидравлическая** – гидравлик станция
 - с. **железнодорожная** – тимер юл станцияһы
 - с. **межпланетная** – планета-ара станция
 - с. **передающая** – тапшырыусы станция
 - с. **передвижная** – күсмѳ станция
 - с. **промежуточная** – аралаш станция

- с. ремо́нтно-техни́ческая** – техника ремонтлау станцияһы
- с. си́ловая** – электр станцияһы
- с. телефо́нная автома́тическая** – телефон автомат станцияһы
- с. широкове́щательная** – радиотапшырыу станцияһы
- с. электри́ческая** – электр станцияһы
- Ста́пель** – стапель (*пароходтарзы йыя, кора һәм һыуга төшөрә торған урын*)
- Старе́ние** – искереү
 - с. ме́таллов** – металдарзын искереүе
 - с. механи́ческое** – механик искереү
- Старнпóст морск.** – старнпост (*ахтерштевендең алғы бағанаһы*)
- Стартёр** – стартёр (*автомашина һәм авиация двигателдәрен механик рәүештә кабызыусы аппарат*)
- Ста́тор эл.тех.** – статор (*электр машиналарының кузғалмай торған нигез өлөшө*)
 - с. дугово́й** – дуға һымак статор
- Ствол** – көбәк, көпшә
 - с. винто́вки** – винтовка көбәге
 - с. гла́дкий** – шыма көбәк
 - с. коло́нны** – колонна кәүзәһе
 - с. наре́зной** – һырлы көбәк
 - с. пожа́рный** – брандспойт
 - с. сква́жины** – скважина көпшәһе
 - с. слепо́й** – һуқыр көпшә, гезенк
- Стекло́** – быяла
 - с. арми́рованное** – металл селтәрле (*арматуралы*) быяла
 - с. апланати́ческое** – апланат быяла
 - с. водоме́рное** – һыу үлсәгес быяла

- с. глушёное – тонок быяла
- с. жидкое – шыйык быяла
- с. зажига́тельное – кабызгыс быяла
- с. зерка́льное – көзгө быялаһы
- с. лобово́е (ветрово́е) – алғы быяла, форприз
- с. маслoméрное – май үлсэгес быяла
- с. ма́товое – тонок быяла
- с. моло́чное – ак быяла
- с. опти́ческое – оптик быяла
- с. органи́ческое – органик быяла
- с. раство́римое – һыуза иреүсән быяла
- с. увели́чительное – зурайткыс быяла
- с. умень́шительное – бәләкәсәйткес быяла
- с. хими́ческое – химик быяла

Стеклова́р – быяла кайнатыусы

Стекловаре́ние – быяла яһау, кайнатыу

Стекловолокну́ – быяла сүс

Стекло́граф – стеклограф (*языузар баһыу приборы*)

Стеклогра́фия – стеклография, стеклографта баһыу

Стеклоду́в – быяла өрөүсе (*өрөү юлы менән быяланан төрлө нәмәләр эшләүсе*)

Стеклозаво́д – быяла заводы

Стеклоочисти́тель – быяла тазарткыс

Стеклопла́стик – быялалы пластик

Стеклорéз – быяла кырккыс (*инструмент*)

Стеклотка́нь – быяла тукыма

Стеклошпо́н – быялалы шпон

Стеко́льщик – быяласы

Стелла́ж – стеллаж, кәштә

Стелли́т – стеллит (*кисеу, кырккыс коралдары эшләү өсөн үтә каты металл иретмә*)

Стен – стен (*көс берәмеге*)

Стенá – стена

с. гипсолитная – гипсолит стена

Стенд – стенд (*заводта машиналарзы һынау урыны*)

Стéньга *морск.* – стеньга (*мачта*)

Стéпень – дәрәжә

с. наполнénия – тултырылыу дәрәжәһе

с. сжáтия – кысыу, кысылыу дәрәжәһе

с. свобóды – бәйһезлек дәрәжәһе

Стерaдиáн – стерадиан (*мөйөш үлсәү берәмеге*)

Стереoкинó – стереокино, стереоскопик кино

Стереoмагнитoфóн – стереомагнитофон

Стереoмикрoскóп – стереомикроскоп

Стереoскóп – стереоскоп (*стереоскопик рәсемдәрҙе күләм-
ле итеп күрһәтә торған прибор*)

Стереoснймоk – стереоскопик фоторәсем

Стереoтипия – стереотипия (*йыйылған хәрәф йәки рәсем
калыптарынан монолит күсермәләр алыу ысулы*)

Стереoтрубá – стереоскопик көпшә (*оптик прибор*)

Стереoфония – стереофония (*тауыштың кайһы яктан
килеүен аңлашырлык итеп тапшырыу йәки репродук-
циялау*)

Стереoфотoсьёмкa – стереофотография

Стёржень – стержень, кендек, күсәр

с. клáпанный – клапан күсәрә

с. колóнны – колонна бағанаһы

с. пóлый – кыуыш күсәр

с. литéйный – койоу кендеге

Стерилизáтор – стерилизатор (*стерилизациялау аппара-
ты, приборы*)

Стерилизáция – стерилизациялау (*айырым юлдар менән
микробтарзы бөтөрөү*)

Стильб *опт.* – стильб (*берәмек*)

- Стиральная машина** – кер йыуыу машинаһы
- Стиропластик** – стиропластик (*пластмассаның бер төрө*)
- Стогомётатель** – кэбән һалғыс (*машина*)
- Стойка** – таяу, терәу
- с. корпус** – корпус таяуы
- Стойкость** – тотороклолок, ныклык, бирешмәүлек
- Стокер** – стокер, винтлы конвейер
- Стокс** – стокс (*үзлелек үлсәү берәмеге*)
- Стоп-кран** – стоп-кран, туктатыу краны
- Стоп-сигнал** – стоп-сигнал, туктатыу сигналы
- Стопор** – стопор (*механизмдың хәрәкәтләнеүсе өлөштәрен туктатыу йәки билдәле бер торошта тотоу өсөн кулайлама*)
- Стояк** – вертикаль көпшә
- Стоянка** – туктау (*йәки тукталыу, тороу*) урыны
- Стратимётр** – стратиметр (*тау токомдарының ауышлыгын билдәләү приборы*)
- Стратонавт** – стратонавт (*стратосфераға осоусы*)
- Стратоплан ав.** – стратоплан (*стратосфераға осоу самолёты*)
- Стратостат ав.** – стратостат (*стратосфераға осоу шары*)
- Стрелá, стрёлка** – ук, тел, стрелка, стрела
- с. астатическая** – астатик ук
- с. железнодорожная** – тимер юл стрелкаһы
- с изгиба** – бөгөлөү уғы
- с. крана** – кран көйәнтәһе
- с. магнитная** – магнит уғы
- с. подъёма** – күтәрелеш уғы
- с. прибора** – прибор уғы
- с. провеса** – һалыныу уғы
- с. указательная** – күрһәткес ук
- с. часов** – сәғәт теле

- Стрйнгер** *морск.* – стрингер (*суднола аркыры брус*)
- Строгальй** – йышыу коралдары
- Строгáние** – юныу, йышыу
- Стрóгальщик** – йышыусы
- Строёние** – 1. каралты; 2. төзөлөш, королош
- Строитель** – төзөүсө
- Строительство** – төзөлөш, төзөү
- Стройдетáли** – төзөү (*төзөлөш*) материалдары
- Стройплощáдка** – төзөлөш майзаны
- Стрónций** – стронций (*химик элемент*)
- Строп** – строп (*йөк асып куя торган аркан йэки металл трос*)
- Стропáло** – атлама, бэбкэ, асамай (*каралты кыйыгында*)
- Строчкомёр** *полигр.* – юл үлсэгес, типометр
- Струбцйна** – струбцина, кыстырғыс
- Струг** – 1. йышкы; 2. грейдер (*ер казыусы, тигезләүсө машина*)
- Стрúжка** – юныскы, тап
с. **скáлывания** – ярылыу юныскыһы
- Структу́ра** – төзөлөш, структура
с. **порóд** – токомдар структураһы
- Струна́** – кыл
- Стук двйгателя** – двигателден тукылдауы, тукылдап эш-
ләүсө
- Ступень** – башкыс, башма, киртлэс
ступени скóрости – тизлек башкыстары
с. **усилéния** – көсәйтеү башкысы, каскады
- Ступйца** – көпсэк, тэгәрмэс көпсәге
- Стúппа мет.** – ступпа (*терегәмөш, кором һ. б. матдэлэр катнашмаһы*)
- Стúсло** – кыркыу тартмаһы, стусло
- Стык** – (*берэй нәмәнең ике осо, ике яғы бергә килеп*) тө-
кэлгән (*йэки тоташкан, ялғанган, кушылган*) урын

- Стыкосв́арка** – оstarзы бергә йәбештереү
- Стя́жка** – тарткыс
- Сублима́ция** – сублимация (*кыззырган сакта каты мат-дәнең туранан-тура газга әүерелеүе*)
- Субстратосф́ера** – субстратосфера (*тропосфераның югары катламы*)
- Судно́** – судно (*мәсәлән, пароход, карап*)
- с. **ка́бельное** – кабель һузы карабы
- с. **па́русное** – елкәнле судно
- Судоводíteль** – судно йөрөтөүсе
- Судоподъёмник** – судно күтәргес
- Судостро́ение** – суднолар төзөү
- Судоходство** – суднолар йөрөшө, навигация
- Сужéние относительное** – сағыштырмаса тарайыу
- Супергетеродíн** – супергетеродин (*радиоалгыс*)
- Супердюралюми́н** – супердюралюмин (*иретмә*)
- Суперкалáндр** – суперкаландр (*кағыз шымартыу машинаһы*)
- Суперрегенерáтор** – суперрегенератор (*радиоалгыс*)
- Суппорт** – суппорт (*кырыу станогында кичкесте нығытыу приборы*)
- Су́рик** – сурик (*кызыл һары йәки кызыл көрән буяу*)
- с. **свинцо́вый** – курғаш суригы
- Суррога́т** – суррогат (*үзенең кайһы бер сифаттары менән генә ысын нәмәне алмаштыра ала торған нәмә*)
- Сурьма́** – һөрмә (*химик элемент*)
- Суспензия́** – суспензия (*шыйыклыкта икенсе матдәнең бик вак кичәктәре эленмә хәлдә булған катнашма*)
- Суту́нка** (суту́нок) – түмәр, сутунка
- Суфлёр** – суфлёр (*рудник газының ярыктарҙан сығып тороуы*)
- Суха́рик** (суха́рь) – сухарик (*деталь*)

- Сухопа́рник** – пар киптергес
- Сушй́лка** – сушилка (*эйбер киптереу бинаһы йэки аппара-
раты*), киптергес
- Су́шка** – киптереу
- Сфалерй́т** *геол.* – сфалерит (*минерал*)
- Сфен** *геол.* – сфен (*минерал*)
- Сферóметр** – сферометр (*сферик өслөктәрзең кәкрелек
радиусын үлсәу инструменты*)
- Сфотографй́ровать** – карточкаға төшөрөп алыу
- Схéма** – схема, һызым, чертёж
- с. мнемонй́ческая** – мнемоник схема
 - с. монта́жная** – йыйыу (*монтаж*) схемаһы
 - с. мо́стиковая** – күпер һымак схема
 - с. печáтная** – баһма схема
 - с. принципа́льная** – принципаль схема
 - с. развёрнутая** – йәйелмә схема
 - с. рефлéксная** – рефлекслы схема
 - с. заземлённой сеткой** – ергә тоташтырылған селтәр-
ле схема
 - с. трéхточечная** – өс нөктәле схема
 - с. упрощённая** – ябайлаштырылған схема
 - с. эквивалéнтная** – эквивалент схема
- Сцеп** (сцéпка) – эләктергес, каптырғыс, ырғақ
- Сцеплéние** – 1. тағыу, тоташтырыу, эләктереу, эләкте-
реп куйыу; 2. сцепление
- с. фрикциóнное** – фрикцион тоташтырыу
- Счётчик** – счётчик, һанағыс (*прибор*)
- с. га́зовый** – газ счётчигы
 - с. ка́дровый** – кадрзар счётчигы
 - с. оборо́тов** – әйләнеш(*тәр*) һанағыс
 - с. электрй́ческий** – электр счётчигы
- Съёмка** – төшөрөү, фотоға төшөрөү

- с. **плáна** – планға алыу
 с. **фотографическая** – фотоға төшөрөү
Съёмник – алғыс, ыскындырғыс
Сырьё – сеймал, сырьё
 с. **исходное** – башланғыс сеймал

Т

- Табл́ица** – таблица (*төрлө һан, мәғлүмәттәрҙең билдәле бер тәртип менән бирелгән теҙмәһе*)
 т. **телевизио́нная** – телевизион таблица
Табло́ – табло, диспетчер тактаһы, экран
Табуля́тор – табулятор (*аналитик һанау машинаһының бер механизмы*)
Таво́т – тавот (*машина майы*)
Таво́тница – майлағыс, май һауыты, штауфер
Такелáж – такелаж (*суднолағы кәрәк-ярактар*)
 т. **бегу́щий** (подвижный) – күсмә такелаж
 т. **стоя́щий** (неподвижный) – кузғалмаҫ такелаж
Таксомéр – таксомер (*автомобилдә үткән юл өсөн күпмә һак түләргә кәрәклекте күрһәтеүсе счётчик*)
Таксомото́р – таксомотор (*такси*)
Таксофо́н – таксофон, автомат телефон
Такт – такт (*бер тигеҙ хәрәкәттең һәр өлөшө*)
 т. **впу́ска** – индереү такты
 т. **вспомогáтельный** – ярзамсы такт
 т. **вы́пуска** – сығарыу такты
 т. **рабо́чий** – эш такты
 т. **расшире́ния** – кинәйеү такты
 т. **сжа́тия** – кыҫылыу такты
Тáлер *полигр.* – талер (*металл такта, өстәл*)

- Тáли** – тали (*күтəргес механизм*)
- Тáллий** – таллий (*химик элемент*)
- Таль** – таль (*асылмалы күтəргес механизм*)
- Тальк** – тальк (*минерал*)
- Тáмбур** – тамбур (*пассажир вагонының ике башында ла булган оштө ябык майзансык*)
- Тампона́ж** – тампонаж (*яһау*) (*һыу юлын ябыу эше*)
- т. сква́жин** – скважиналарға тампонаж яһау
- Тангенс-буссоль** – тангенс-буссоль (*гальванометр*)
- Танги́р** *полигр.* – тангир
- Тандем-машы́на** – тандем-машина (*пар машинаһы*)
- Танк** – танк (*хәрби машина*)
- т. инженерный** – инженерлык танкы
- т. плавучий** – йөзә торған танк
- Танкётка** – танкетка (*бәләкәй еңел танк*)
- Танкер** – танкер (*нефть ташыу судноһы*)
- Танкостроение** – танк төзөү (*йәки эшләп сығарыу*)
- Тантáл** – тантал (*химик элемент*)
- Тáра** – тара (*1. һауыт; 2. һауыт ауырлығы*)
- Тарáн гидравлический** – гидравлик таран (*һыу күтəргес машина*)
- Тарáнить** – төкөтөү, үтәнән-үтә тиштереү, таранлау
- Тарёлка бу́фера** – буфер тәрилкәһе
- Тарй́рование** – таралау (*1. яңылыш күрһәтә торған үлсәү менән дөрөс үлсәү ысулы; 2. прибор күрһәтеүзәрен дөрөс күрһәтеүсе прибор менән сағыштырыу; 3. тара ауырлығын үлсәү*)
- Тахеометр** – тахеометр (*геодезик прибор*)
- т.-автомáт** – автомат тахеометр
- Тахеогенерáтор** – тахеогенератор, таходинамо
- Тахо́граф** – тахограф, үзе язғыс тахометр
- Тахо́метр** – тахометр (*әйләнәү тизлеген үлсәү приборы*)

- Твёрдость** – ныклык, катылык
 т. **высокая** – юғары катылык
 т. **средняя** – уртаса катылык
- Твиндэк морск.** – твиндек, палубалар араһы
- Творило** – 1. арык капкаһы; 2. эзбиз һүндергес
- Текс** – текс (*бәләкәй казак*)
- Текстиль** – текстиль, тукума әйберзәр
- Текстильщик** – тукуыусы
- Текстовинит** – текстовинит (*яһалма күн*)
- Текстолит** – текстолит (*пластмасса*)
- Текучесть** – ағыусанлык, аға алыусанлык
- Телеаппаратура** – телеаппаратура (*телевидение аппараты*)
- Телевещание** – телевизион тапшырыу(*зар*)
- Телевидение** – телевидение (*һүрәттең тауыш менән бергә электр сигналдары ярзамында алыска бирелеше*)
 т. **цветное** – төслө телевидение
 т. **чёрно-белое** – аклы-каралы телевидение
- Телевизор** – телевизор
- Телеграф** – телеграф
 т. **беспроволочный** – сымһыз телеграф
 т. **полевой** – ялан телеграфы
- Телеграфия** – телеграфия (*радио һәм электр элементһе төрө*)
 т. **беспроволочная** – сымһыз телеграфия
 т. **оптическая** – оптик телеграфия
 т. **электрическая** – электр телеграфияһы
- Тележка** – тележка (*кайһы бер машиналарза һәм техник королмаларза хәрәкәттә була торған һәр төрлө частәрзең исеме*)
 т. **локомотивная** – локомотив тележкаһы
- Телеизмерение** – телеметрия, алыстан тороп үлсәү
- Телекино** – телекино (*телевидение тапшырыуын киноның зур экранында күрһәтеү*)

- Телеметр** – телеметр, алыслык үлсөгес
- Телемеханика** – телемеханика (*элемент саралары ярзамында эш процесында алыстан башкарылган идара*)
- Телеобъектив** – телеобъектив (*алыстан зурайтып күрһәтә торган фотоаппарат объективы*)
- Телесигнал** – телесигнал
- Телескоп** – телескоп (*күк йөзөндәге есемдәрзе күзәтә торган оптик прибор*)
- Телестереоскоп** – телестереоскоп
- Телетермометр** – телетермометр (*үлсөгес прибор*)
- Телеуправление** – телемеханика аша идара итеү
- Телефон** – телефон (*һөйләшеү өсөн сигналлы шылтырак һәм трубка менән тәмин ителгән аппарат*)
- т. **высокоомный** – зур каршылыклы телефон
- т. **наушник** – колак телефоны
- т. **полевой** – ялан телефоны
- т. **сотовый** – кәрәзле телефон
- Телефонизация** – телефонлаштыруу
- Телефония** – телефония (*телмәрзе, музыканы һ. б. электр ярзамында сым һәм радио аша икенсе ергә биреү йәки кабул итеү техникаһы*)
- Телецентр** – телеүзәк
- Теллур** – теллур (*химик элемент*)
- Тело** – есем, кәүзә
- т. **абсолютно твёрдое** – кап-каты есем (*айбер*)
- т. **абсолютно чёрное** – кап-кара есем
- т. **блока** – блок кәүзәһе
- т. **газообразное** – газ һымак есем
- т. **жидкое** – шыйык есем
- Тельфер** – тельфер (*электроталь*)
- Тембр звука** – тауыш тембры (*сифаты*)

Температура – температура (*есемдең, матдәнең йылылык кимәле*)

т. воспламенения – ялкынланыу температураһы

т. вспышки – кабыныу температураһы

т. гелиевая – гелий температураһы

т. критическая – критик температура

т. сверхвысокая – үтә юғары температура

Тенáкль *полигр.* – тенакль (*кулъязма биттәре астына куйылған нәмә*)

Тéндер – тендер (*1. паровозға тағылған запас һыулы, күмерле вагон; 2. елкәнле бәләкәй кәмә*)

Тензýметр – тензиметр (*пар басымын үлсәү приборы*)

Тензóметр – тензометр (*деформация үлсәгес*)

т. электрический – электр тензометры

Теодолит – теодолит (*геодезияла, астрономияла, артиллерияла, авиацияла мөйөш үлсәү коралы*)

т. простой – ябай (*гәзәти*) теодолит

Тепловóз – тепловоз (*эске яныулы двигателле локомотив*)

Теплоёмкость – йылы һыйышлык

т. печи – мейестен йылы һыйышлығы

т. удельная – сағыштырма йылы һыйышлык

Теплоизоляция – йылылык үткәرمәү (*йәки сыгармау*)

Теплообмéн – йылы(*лык*) алмашыу

Теплообмéнник – йылы(*лык*) алмаштырғыс

Теплоотдáча – йылы биреү

Теплопередáча – йылылык күсеүе, йылылык күсереү

Теплопотéря – йылы юғалтыу

Теплопроводность – йылы үткәреүсәнлек

Теплопрозрачность – йылы үткәреүсәнлек, инфракызыл нурзар үткәреүсәнлек

Теплосодержáние – энтальпия

Теплостóйкость – йылыға сызамлык

- Теплотá** – йылылык, йылылык берәмеге
- т. испарéния – парға әйләнeү йылылығы
 - т. конденса́ции – конденса́ция йылылығы
 - т. нейтрализа́ции – нейтраллeшeү йылылығы
 - т. парообразова́ния – пар яһалыу йылылығы
 - т. плавлéния – иреу йылылығы
 - т. реáкции – реакция йылылығы
 - т. удéльная – сағыштырма йылылык
- Теплотвóрность** – йылы һыйзырыусанлык
- т. нízкая – эз йылы һыйзырыусанлык
- Теплотéхника** – теплотехника (*техниканың йылылыкты алыу һәм унан нисек файзаланыу мәсьәләләрен өйрәнeү бүлeгe*)
- Теплофика́ция** – теплофикациялау, теплофикациялаштырыу
- Теплохóд** – теплоход (*эске яныулы двигатель менән йөрөүсe судно*)
- Теплоцéнтр** – йылытыу үзeгe
- Теплоцентра́ль** – йылытыу үзeгe, теплоцентраль
- Теплоэлектрoцентра́ль** – теплоэлектроцентраль (*теплофикациялау өсөн пар йәки эсe һыу биреп тороусы электр станцияһы*)
- Тёрбий** – тербий (*химик элемент*)
- Тёрка** – кырғыс
- Термíстор** эл. тех. – термистор (*терморезистор*)
- Термíт** – термит (*кайһы бер металл окистарының алюминий көлө менән катнашмаһы*)
- Термобатарéя** – термобатарся (*термоэлементтар батареяһы*)
- Термобиметáлл** – термобиметалл (*йылылыктан ике төрлө киңәйә торған куш металл*)
- Термо́граф** – термограф (*температура теркәү приборы*)

- Термодина́мика** – термодинамика (*макроскопик системалардың физик үзгөнлектәрен өйрәнүсә фән*)
- т. статистическая** – статистик термодинамика
- Термозит** – термозит (*домна шлагынан алына торған көпшәк материал*)
- Термолюминесценция** – термолюминесценция (*люминесценцияның бер төрө*)
- Термометр** – термометр (*температура үлсәу приборы*)
- т. аспирационный** – аспирацион термометр
- т. газовой** – газлы термометр
- т. дистанционный** – дистанцион термометр
- т. жидкостный** – шыйыксалы термометр
- т. минимальный** – минималь термометр
- т. сопротивления** – каршылыклы термометр
- Термообработка** – термик эшкәртеү, йылытып эшкәртеү
- Термопара** – термопар(a), термозлемент
- Термопластикация** – термопластикация, йылытыулы пластикация
- Термопласт** – термопласт (*пластмасса*)
- Термополимеризация** – термополимеризация (*йылытыулы полимеризация*)
- Термопрен** – термопрен (*каучукты эшкәртеп алынған продукт*)
- Термоприбор** – термоприбор
- Терморегулятор** – терморегулятор (*температураны билдәле бер кимәлдә тотоп тороу приборы*)
- Термос** – термос (*Дьюар һауыты, махсус һауыт*)
- Термосифон** – термосифон (*двигателде һыуытыу системаны*)
- Термостат** – термостат (*төрлө нәмәләргә даими температурала һаклау приборы*)
- т. жидкостной** – шыйыклыклы термостат

- Термо́стóлбик** – термик бағана (*термоэлементтар ба-
тарейаһы*)
- Термо́та́нк** – термотанк (*вентиляция аппараты*)
- Термохроми́рование** – термик хромлау
- Термоэлектрй́чество** – термоэлектр
- Термоэле́мент** – термоэлемент
т. **ва́куумный** (пустóтный) – һауаһыз термоэлемент
- Терпýг** – бэлэкэй рашпиль
- Тёс** – такта, йока такта
- Теса́к** – юныу балтаһы
- Тесло́** – аркыры балта
- Тетри́л** – тетрил (*шартлағыс матдә*)
- Тетрóд** *рад.* – тетрод (*дүрт электродлы лампа*)
т. **лучево́й** – нурландырышлы тетрод
- Тéхник** – техник (*техника буйынса эшләгән белгес*)
- Тéхника** – техника (*машиналар, механик коралдар, корол-
малар*)
т. **безопáсности** – куркынышсызлыҡ (*именлек*) техникаһы
т. **кибернетй́ческая** – кибернетика техникаһы
т. **раке́тная** – ракета техникаһы
т. **си́льных то́ков** – зур токтар техникаһы
т. **сла́бых то́ков** – көсһөз токтар техникаһы
- Тéхник-стро́итель** – төзөүсе техник
- Техно́лог** – технолог, технология белгесе
- Техноло́гия** – технология (*1. материалдарзы эшкәртеу
юлдары һәм саралары тураһындағы фән; 2. материал-
дарзы эшкәртеу процеслары*)
- Течь** – 1. ағып сығыу; 2. һыу үткәргән тишек, ярык
- Тй́гель** – тигель (*1. металл иретев өсөн утка сызам ма-
териалдан яһалған һауыт; 2. китап баһыу машинаһын-
дағы металл плитә*)
т. **графй́товый** – графит тигель

Тик – тик (*тукыма*)

Тйккер – тиккер (*ток өзгөс*)

Тиноль – тиноль (*иретеп йәбеиштереү пастаһы*)

Тиокаучук – тиокаучук (*каучук төрө*)

Тип – тип (*билдале бер төркөмгә тура килгән өлгө, төр*)

т. **гвоздево́й** – қазау һымак тип

т. **игольчатый** – энә һымак тип

Типография *полигр.* – типография, баһмаһана (*китап, гәзит, журнал баһкан ойоиһма*)

Типолитография – типолитография (*литография цехы булган типография*)

Типометр *полигр.* – типометр, юл үлсәгес

Типоразмеры – тип-үлсәм

Тиратрон *эл. тех.* – тиратрон (*газ бушаныулы лампа*)

Тирит *эл. тех.* – тирит (*махсус каршылык*)

Тискй – кыһтырғыс

т. **машинные** – машина кыһтырғысы

т. **параллельные** – параллель кыһтырғыс

т. **пневматические** – пневматик кыһтырғыс

т. **поворотные** – боролма(лы) кыһтырғыс

т. **ручные** – кул кыһтырғысы

т. **слесарные** – слесарлык кыһтырғысы

т. **столовые** – аяклы кыһтырғыс

Тиснение *полигр.* – рельефлы (*итеп*) баһыу

Титан – титан (*1. химик элемент; 2. һыу кайнаткыс*)

Титр – титр (*ептең ауырлык номеры*)

Ток – 1. ток, электр тогы; 2. ағым

т. **активный** – актив ток

т. **анодный** – анод тогы

т. **безваттный** – ватһыз ток

т. **вихрево́й** – өйөрмә ток

т. **водо́й** – һыу ағымы

- т. возбуждения – магнитлау тогы
- т. выпрямленный – турайтылган ток
- т. высокочастотный – югары йышлыклы ток
- т. двухфазный – ике фазалы ток
- т. ёмкостный – һыйышлык тогы
- т. зарядный – короу тогы
- токи блуждающие – азашкан токтар
- т. ионный – иондар тогы
- т. катодный – катод тогы
- т. квазистационарный – квазистационар ток
- т. кондукционный – кондукцион ток
- т. линейный – линия тогы
- т. наведённый – индукцияланган ток
- т. накала – кыззырыу тогы
- т. намагничивающий – магнитланыусы ток
- т. насыщения – туйыныу тогы
- т. неустановившийся – астационар ток
- т. обратный – кире ток
- т. однофазный – бер фазалы ток
- т. паразитный – паразит ток
- т. переменный – алмаш ток
- т. полный – тулы ток
- т. предельный – сикләүсе ток
- т. проводимости – үткәреүсәнлек тогы
- т. прямой – тура ток
- т. пульсирующий – пульсациялы ток
- т. пусковой – ебәреу тогы
- т. рабочий – эшләүсе (*эшсе*) ток
- т. разрядный – бушаныу тогы
- т. реактивный – реактив ток
- токи слабые – көсчөз токтар
- т. сеточный – селтәр тогы

т. смещёния – шыуышыу тогы
т. темновóй – караңғылык тогы
т. трéхфазный – өс фазалы ток
т. фázный – фаза тогы
тóки Фúко – Фуко токтары, өйөрмә токтар
т. холостóго хóда – бушка эшлэу тогы

Тóкарь – токарь (*кырыу станогында эшлэүсө*)

Токовращáтель – ток эйлэндергес, полюстарзы күсереп
ялғағыс

Токоограничíteль – ток сиклэгес

Токоприёмник – ток алғыс

т. дуговóй (скользящий) – дуға һымак (*шыума*) ток
алғыс

т. пантóграфный – пантографлы ток алғыс

т. рóликовый – роликлы ток алғыс

Токоснимáтель (токосъёмник) – ток алғыс

Толкáтель – этэргес, толкатель

т. грибовидный – бəшмэк һымак этэргес

Толубóл – толуол (*шартлагыс матдә*)

Толщинá – 1. калынлык; 2. йыуанлык

Толщинóметр – 1. калынлык үлсэгес; 2. йыуанлык
үлсэгес

Толь – толь (*дегетле катырға*)

Томасирование – томаслау (*корос алыу ысулы*)

Томлénие – кыззырып йомшартыу

Томпáк – томпак (*бакыр иретмәһе*)

Тон – тон (*тауыш*)

т. высóкий – юғары тон

т. нízкий – түбән тон

тóны добáвочные – өстəлмә тондар

Тонирование – виражлау, төҫ биреу

Тонконтрóль – тонконтроль (*тауыш тембрын көйлэу*)

Тонна – тонна (*берәмек*)

т. **метрическая** – метрик тонна

Тоннаж – тоннаж (*1. судноларзың тонна иҗәбе менән ауырлығы йҗки йөк күтәрә алыусанлығы; 2. вагон һәм автомобилдәрзең тонналап йөк күтәрә алыусанлығы; 3. тонналап продукция эиләп сыгарыу*)

Тоннель (*туннель*) – тоннель (*туннель*) (*ер астынан со-
кор үткәрелгән юл*)

т. **гидротехнический** – гидротехник тоннель

Тонштixelь *полигр.* – тонштихель (*гравер инструменты*)

Топка – 1. яғыу; 2. усак яғыу урыны

Топливо – яғыулык

т. **атомное** – атом яғыулығы

т. **газообразное** – газ һымак яғыулык

т. **естественное** – тәбиғи яғыулык

т. **дизельное** – дизель яғыулығы

т. **жидкое** – шыйык яғыулык

т. **искусственное** – яһалма яғыулык

т. **лёгкое** – еңел яғыулык

т. **природное** – тәбиғи яғыулык

т. **пылевидное** – саң рәүешендәге яғыулык

т. **твёрдое** – каты яғыулык

т. **тяжёлое** – ауыр яғыулык

т. **ядерное** – ядро яғыулығы

Топливопровод – яғыулык үткәргес

Торец – торец, бурса, бүрәнә осо

Торий – торий (*химик элемент*)

Торможение – тормоз тотоу

т. **реостатное** – реостат менән тормоз тотоу

Тормоз – тормоз (*машиналарзың йөрөшөн акрынайтыу йҗки туктатыу механизмы*)

т. **автоматический** – автомат(ик) тормоз

- т. **возду́шный** – пневматик тормоз
- т. **динамометри́ческий** – динамометрик тормоз
- т. **железнодоро́жный** – тимер юл тормозы
- т. **колóдочный** – башмаклы тормоз
- т. **кóнусный** – конус һымак тормоз
- т. **ножнóй** – аяк тормозы
- т. **ручнóй** – кул тормозы
- т. **раздвижнóй** – йэйелмә тормоз
- т. **электродинами́ческий** – электродинамик тормоз
- т. **электромагнитный** – электромагнитлы тормоз
- Торпéда** – торпеда (*үзе хәрәкәт һәм идара итә торған һыу асты снаряды*)
- Торпедíрование** – торпедалау
- т. **сква́жин** – скважиналарзы торпедалау
- Торсио́граф** – торсиограф, виброграф (тукталыузы, тирбәлеүзәрзе яза торған прибор)
- Торф** – торф (*файзалы казылдык*)
- т. **кусковóй** – киçәкле торф
- Торфобрикéт** – торф брикеты, торфобрикет
- Торфодобывáние** (торфодобыча) – торф сығарыу
- Торфолеу́м** – торфолеум (*торфты преслап яһау өсөн төзөү материалы*)
- Торфопли́тка** – торфоплитка, торф плиткаһы
- Торфосóс** – торф һурзырғыс
- Торфофанéра** – торфофанер(*а*)
- Точéние** – кырып яһау, шымартыу
- т. **черновóе** – тупаҫ кырыу
- т. **чистовóе** – шыма кырыу
- Точíло** – сар
- Тóчка** – 1. нөктә; 2. кайрау, яныу, үткерләү
- т. **мёртвая** – тукталыш нөктәһе
- т. **нулевáя** – ноль нөктә

- т. **обшая** – урта нөктә
- т. **поворота** – боролоу нөктәһе
- т. **рабочая** – эш нөктәһе
- т. **съёмки** – рәсемгә (*фотога*) төшөрөү нөктәһе
- Точность** – аныклык, дөрөҫлөк
- т. **обработки** – эшкәртеү аныклығы
- т. **настройки** – көйләү аныклығы
- т. **показаний** – күрһәтеү аныклығы
- Траверз** – траверз (*судноның, самолёттың алған курсына карата перпендикуляр йүнәлеш*)
- Траверс** – траверс (*махсус дамба*)
- Траверса** – траверса (*горизонталь плита*)
- Травление** – ағыулау; кислота менән ашатыу
- Траектория** – траектория (*берәй есемдең йәки нөктәнең хәрәкәт юлы*)
- т. **снаряда** – снаряд траекторияһы
- Трак** – трак (*сылбыр быуыны*)
- Тракт фильмопротяжной** – фильм тарттырыу тракты
- Трактор** – трактор (*тәгәрмәсле йәки карышлауыклы үзе йөрәмәле машина*)
- т. **газогенераторный** – газ-генераторлы трактор
- т. **гусеничный** – карышлауыклы трактор
- т. **карбюраторный** – карбюраторлы трактор
- т. **колёсный** – тәгәрмәсле трактор
- т. **паровой** – пар менән эшләй торған трактор
- т. **ручной** – кул тракторы
- т. **транспортный** – транспорт тракторы
- т. **трелёвочный** – һөйрәтеү тракторы
- т. **-трубоукладчик** – торба һалыу тракторы
- т. **универсальный** – универсаль трактор
- Тракторист** – тракторист, тракторсы
- Тракторостроение** – тракторзар төзөү (*йәки эшләп сығарыу*)

- Трал** – трал (*1. трос; 2. һыу асты миналарын тотоп юк итә торған кулайлама*)
- Тра́льщик** – тральщик (*хәрби судно*)
- Трамбóвка** – 1. төйгөсләү, тапау, тигезләү, трамбовкалау; 2. төйгөс, трамбовка
- Трамва́й** *транс.* – трамвай (*1. электрлы тимер юл; 2. шул юлдан йөрөгән бер нисә вагонлы поезд*)
- т. во́дный** – һыу трамвайы (*пассажирзар йөрөтә торған катер*)
- Транзи́стор** *рад.* – транзистор (*ярым үткәргес триод; бәләкәй радиоалғыс*)
- Трансбóрдер** – трансбордер, траверс платформаһы
- Трансля́ция** *рад., тел.* – трансляция, трансляциялау (*аралаш пункттарза сигналды автоматик рәүештә кабул итеп алға табан тапшырыу*)
- Трансмиссия** – трансмиссия (*хәрәкәтте двигателдән машинаға күсерәүсә махсус кулайлама*)
- т. заводская** – завод трансмиссияһы
- т. механическая** – механик трансмиссия
- т. цепная** – сылбырлы трансмиссия
- Трансмита́р** – транзиттер (*автомат рәүештә электр сигналдары бирә торған прибор*)
- Транспози́ция** – транспозиция (*электр үткәреү сымдарының урынын алыштырыу*)
- Тра́нспорт** – транспорт (*1. йөк йәки пассажирзар ташыу сараһы; 2. кеше йәки йөк ташый торған хәрби флот судноһы*)
- т. автомобильный** – автомобиль транспорты
- т. безрельсовый** – рельсһыз транспорт
- т. во́дный** – һыу (*юлы*) транспорты
- т. гужевой** – атлы транспорт
- т. железнодорожный** – тимер юл транспорты

т. маршрутный – маршрутлы транспорт

т. механический – механик транспорт

т. пневматический – пневматик транспорт

Транспортёр – транспортёр (*1. йөктәрзе икенсе урынга күсерәү өсөн эшләнган королма; 2. ауыр йөктәрзе ташыу өсөн күп күсәрле тимер юл платформаһы*)

т. вертикально-замкнутый – вертикаль йомок транспортёр

т. люлечный – бишекле транспортёр

т. полотняный – тукыма таҫмалы транспортёр

т. роликовый – роликлы транспортёр

т. цепочно-планчатый – планкалы-сылбырлы транспортёр

т. шнековый – шнеклы транспортёр

Транспортир – транспортир (*мөйөш үлсәү һәм һызыу приборы*)

т. круговой – түңәрәк транспортир

Транспортирование – йөк ташыу, күсерәү

Транспортник – транспортсы, транспортта эшләүсе

Трансферкар – трансферкар (*үзбушаткыс вагон*)

Трансформатор – трансформатор (*алмаш электр тогының көсөргәнешен күтәрәү йәки түбәнәйтеү аппараты*)

т. автоматический – автоматик трансформатор

т. высокой частоты – юғары йышлык трансформаторы

т. выходной – сығарыу трансформаторы

т. дифференциальный – дифференциаль трансформатор

т. междуплампный – лампа-ара трансформатор

т. микрофонный – микрофонлы трансформатор

- т. **напряжéния** – кóсөргэнеш трансформаторы
- т. **однофáзный** – бер фазалы трансформатор
- т. **пáнцирный (броневóй)** – панцирлы (*бронялы*) трансформатор
- т. **повышáющий** – арттырыусы трансформатор
- т. **понижáющий** – кэметеүсе трансформатор
- т. **разбóрный** – һүтелмэ(*ле*) трансформатор
- т. **резонáнсный** – резонанслы трансформатор
- т. **силовóй** – көс биреү трансформаторы
- т. **со среднóй тóчкой** – урта нөктәле трансформатор
- т. **теплá** – йылылык трансформаторы
- т. **тóка** – ток трансформаторы
- т. **трéхфазный** – өс фазалы трансформатор
- Трап** – трап (*1. нефть кыуыу резервуары; 2. бақкыс*)
- Трапéция** – трапéция
 - т. **поворóтная** (рулевáя) – бороу (*руль*) трапéцияһы
- Трассá** – трасса (*йүнәләште билдәләүсө һызык*)
 - т. **канáла** – канал трассаһы
- Траулер** – траулер (*судно*)
- Трафарét** – трафарет (*өлгө, үрнэк*)
- Трение** – ышкыу, ышкылыу, өйкәлеү
 - т. **боковóе** – кабырғаға ышкылыу
 - т. **верчéния** – әйләнгәндә ышкылыу
 - т. **внéшнее** – тышкы ышкылыу
 - т. **внóутреннее** – эске ышкылыу
 - г. **вязкое** – үзле ышкылыу
 - т. **жидкостное** (жидкое) – шыйыклыкта ышкылыу
 - т. **качéния** – тәгәрәгәндә ышкылыу
 - т. **лёгкое** – еңелсә ышкылыу
 - т. **сухóе** – коро ышкылыу
- Трени́нга** (трени́жник) – таған, өсаяк

- Треншальтер** *эл.тех.* – треншальтер, айырғыс
- Третник** – третник (*йәбештергес иретмә*)
- Треугольник** – өсмөйөш
 т. поворотный – боро(ло)у өсмөйөшө
 т. силовой – көстәр өсмөйөшө
- Трёхзвенник** – өсбыуын
- Трещина** – ярык, ярылған (*йәки сатнаған*) урын
- Триангуляция** – триангуляция (*геодезик нөктәләр сел-тәре*)
- Трибка** – трибка (*тешиле тәгәрмәс*)
- Трибоэлектричество** – трибоэлектр, ышкылыу электры
- Триер** – триер (*орлоктарзы тазартыу һәм сорттарға айырыу машинаһы*)
- Триммер** – триммер (*1. стакан; 2. самолёт рулендә һәм элерондарында өстәлмә ясылыктар*)
- Триод** *рад.* – триод (*өс электродлы лампа*)
- Триплекс** – триплекс (*ватылмай торған өс катлы быяла*)
- Триплекс-процесс** – триплекс-процесс (*әз углеродлы корос койоу процесы*)
- Тройник** – өс тишекле көпшә
- Троллей** – троллей, ток алғыс
- Троллейбус** – троллейбус (*рельсыз электр машинаһы*)
- Трос** – трос (*тарма сүсенән йәки корос сымдарзан ишелгән аркан*)
 т. заземляющий – ергә тоташтырылған трос
- Тростит** – тростит (*корос структураһы*)
 т. игольчатый – «энәле» тростит
- Тротил** – тротил (*шартлагыс матдә*)
- Труба** – көпшә, торба
 т. аэродинамическая – аэродинамик көпшә

- т. бесшóвная – йөйһөз торба
- т. Броуна – Броун көпшәһе
- т. бурйльная – быраулау торбаһы (*көпишәһе*)
- т. ведúщая – йөрөтөүсә торба
- т. водостóчная – һыу ағызыу торбаһы
- т. вытяжнáя – һурзырыу торбаһы
- т. выхлопнáя (выпускнáя) – сығарыу торбаһы (*көпишәһе*)
- т. дымогáрная – мөйя, төтөн торбаһы
- т. газосвётная – газ яктырышлы көпшә
- т. замкóвая – йозаклы торба
- т. обса́дная – нығытыу торбаһы
- т. рабóчая – эшсә торба (*көпишә*)
- т. разборная – һүтелмә(ле) торба
- т. распределй́тельная – бүлгес торба
- т. сварнáя – йәбештерелгән торба
- т. тонкостénная – йока стеналы торба
- т. цельнотя́нутая – тоташ яһалған (*йөйһөз*) көпшә, торба

Трубкa – көпшә, торба

- т. двухлучевáя – ике нурлы көпшә
- т. напóрная – баһым көпшәһе
- «т. пáмяти» – «хәтер көпшәһе»
- т. телефонная – телефон трубкаһы
- т. электрóнно-лучевáя – электрон-нурлы көпшә

Труболóв – торба эләктергес

Трубопровóд – торба үткәргес (*шыыйкса йәки газдарзы алыһка ебәрәү өсөн үткәреелгән торбалар*)

- т. сифóнный – сифонлы көпшә

Труборасширй́тель – көпшә (*торба*) кинәйткес

Труборéз – көпшә (*торба*) киһкес

Трубоукладчик – торба һалғыс (*машина*)

- Трюм** – трюм (*карантың әйберзәр тултыра торған артыкы бүлеге*)
- т. грузовой** – йөк трюмы (*судноларза*)
- Тубус** – тубус (*приборзарза көшиә, торба*)
- Туер** – туер (*судно*)
- Тузик** – тузик (*шлюпка*)
- Тукопровод** – ашлама үткәргес
- Тулий** – тулий (*химик элемент*)
- Тумба** – кыска бағана, тумба
- Тунгар** – тунгар (*электрон лампа*)
- Турбина** – турбина (*пар, газ, һыу энергияһын механик эшкә әйләндерә торған роторлы двигатель*)
- т. активная** – актив турбина
- т. водяная** – һыу турбинаһы, гидротурбина
- т. газовая** – газ турбинаһы
- т. напорная** – баһым турбинаһы
- т. паровая** – пар турбинаһы
- т. поворотнолопастная** – боролма калаклы турбина
- т. равного давления** – тигез баһымлы турбина
- т. радиальная** – радиаль турбина
- т. реактивная** – реактив турбина
- т. ртутнопаровая** – терегөмөш парлы турбина
- Турбинщик** – турбинаһы
- Турбобур** – турбобур (*турбинаялы бырау*)
- т. радиально-аксиальный** – радиаль-аксиаль турбобур
- т. секционный** – секциялы турбобур
- Турбовоз** – турбовоз (*турбинаялы локомотив*)
- Турбогенератор** – турбогенератор (*пар турбинаһы менән эшләй торған электр генераторы*)
- Турбокомпрессор** – турбокомпрессор (*турбинаялы компрессор*)

Турбокотёл – турбоказан

Турботахóметр – турботахометр

Турмали́н – турмалин (*минерал*)

Туф – туф (*тау токомо*)

т. вулкани́ческий – вулкан туфы

Тэн – тэн (*шартлагыс матдә*)

Тюбинг – тюбинг (*ер асты королмалары өсөн эшлэнгән каркас*)

т. чугу́нный – суйын тюбинг

Тяга – көс, тартыу көсө

т. естéственная – тәбиғи тартыу көсө

т. искусственная – яһалма тартыу көсө

т. ко́нная – ат менән тартыу

т. регули́рования – көйләү тарткысы

т. эксцéнтриковая – эксцентриклы тарткыс

Тягáч – тарткыс, тягач (*һөйрәүсә трактор һ. б.*)

т. букси́рный – буксир тягач

Тягоме́тр – тартыу көсөн үлсәгес

Тяготéние – тартылыу, гравитация

У

Уа́йт-спирит – уайт-спирит (*нефть фракцияһы*)

Ува́льчивость *морск.* – елдән боролоусанлык

Увеличи́тель *фот.* – зурайткыс

Увлажне́ние – дымлау, еүешләү, дымландырыу

Уво́д автомоби́льного колеса́ – автомобиль тәгәрмәсе-
нең күсеүе

Уга́р – иреп (*йәки янып*) кәмеү

Углевóз – күмер ташыу судноһы

Угледобы́ча – ташкүмер сығарыу

Углекóп – ташкүмер казыусы

Углерод – углерод (*химик элемент*)

у. **свободный** – ирекле углерод (*саф углерод һәм югары молекуляр матдәләр катышмаһы*)

Угломёр – мөйөш үлсәгес, гониометр

Углубление – 1. тәрәнәйтеү; 2. сөңгөл, сокор

Угол – мөйөш, сатлык, сат

у. **атаки** – атака мөйөшө

у. **зрения** – карау мөйөшө

у. **крена** – кырынайыу мөйөшө

у. **направляющий** – йүнәлтеүсе мөйөш

у. **опережения** – иртәләү мөйөшө

у. **отражения** – кайтарылыу мөйөшө

у. **отсечки** – киҫеү мөйөшө

у. **охвата** – камау мөйөшө

у. **передний** – алғы мөйөш

у. **подъёма** – күтәрелеү мөйөшө

у. **поляризации** – полярлашыу мөйөшө

у. **посадочный** – ергә төшөү (*оскондо ултыртыу*) мөйөшө

у. **потери скорости** – тизлек(*те*) юғалтыу мөйөшө

у. **преломления** – һыныу мөйөшө

у. **резания** – кыркыу мөйөшө

у. **фазовый** – фаза мөйөшө

Уголь – күмер

у. **активированный** – активлаштырылған күмер

у. **активный** – актив күмер

у. **белый** – ак күмер (*агым һыу энергияһы*)

у. **бурый** – көрән күмер

у. **голубой** – зәңгәр күмер (*диңгез күтәрелештәре энергияһы*)

у. **древесный** – ағас күмере

у. **жёлтый** – һары күмер (*кояш энергияһы*)

у. **зелёный** – йәшел күмер (*тигезлек йылғалары энергияһы*)

у. **ископаемый** – казылма күмер

у. **каменный** – ташкүмер

у. **контактный** – контакт күмере

Угольник – угольник

Угольник-центроискатель – үзәк табыу угольнигы

Угон пути – рельстарзың шыуыуы

Удар – 1. һуғыу, бәрәү; 2. бәрелеш

у. **акустический** – акустик бәрелеш

у. **гидравлический** – гидравлик бәрелеш

у. **молнии** – йәшен һуғыу

у. **резкий** – кинәт бәрелеш, һуғыу

у. **упругий** – һығылмалы бәрелеш

Ударник – сирткес, ударник

Удвоение частоты рад. – йышлыктың икеләтә артыуы, йышлыкты икеләтәү

Удлинение – озонайтыу, һузылыу, озонайыу, һузыу

у. **критическое** – критик озонайыу

у. **относительное** – сағыштырма озонайыу

Удлинитель – озонайткыс

Узел – 1. узел (*берәмек – 1,87 км*); 2. тәйөн, токан; 3. бер нисә деталдән торған техник корамал, механизм

у. **морской** – диңгезселәр тәйөнө

у. **радиотрансляционный** – радиотрансляция узелы

Узловязатель – тәйнәгес

Узловый – тәйөн тоткос

Указатель – күрһәткес, блинкер

у. **поворота** – боролошто күрһәткес

Укладка – һалыу, түшәү, йәйеү

у. **кирпича** – кирбес һалыу

у. **бетона** – бетон йәйеү

- Уклóн** – ауынкы, ауыш, харкыу
у. гидравлический – гидравлик ауышлык
- Укóсина** – кырын терэк
- Укреплéние** – нығытма
- Укúпорка** – тығын
- Уловítель** – тоткос, тотоп алғыс
- Ультраакúстика** – ультраакустика
- Ультразвúк** – ультратауыш (*үтә югары йышлыктағы тирбәләүзән барлыкка килгән һәм колак менән ишетеп булмайт торған тауыш*)
- Ультрамарín** – ультрамарин (*минераль буяу*)
- Ультрамикроскóп** *опт.* – ультрамикроскоп (*якындан яктыртыулы микроскоп*)
- Ультрафíльтр** – ультрафильтр (*коллоид кичәксәләрен айыра торған фильтр*)
- Ультрацентрифúга** – ультрацентрифуга
- Умбра** – умбра (*минераль буяу*)
у. жжёная – яндырылған умбра
- Умножéние частоты** *рад.* – йышлыктын артыуы
- Умножителъ электронный** – электрондар мультипликаторы, электрондар күбәйткесе
- Уморéние** – майзан айырыу, майһызландырыу (*тире эшкәртеүзә*)
- Умфóрмер** – умформер (*генераторлы двигатель, бер якорлы әүерелдергес*)
- Универсáл** – универсал (*вертикаль һәм горизонталь мөйөштәрзе үлсәү коралы*)
- Унифилýр** – унифиляр, деклинометр (*магнит тартылыуын үлсәү приборы*)
- Унифика́ция** – унификациялау, унификациялаштырыу, унификация яһау, бер төргә килтереү, бер төрлөлөк индереү

Уплотнение – 1. тығызлау, тығызландыруу, тығызайтуу; 2. уплотнение (*газ, пар һ. б. деталь араларынан сыгармау йәки сығыуын кәметеү өсөн эшләнган королма*)

Упор (упорка) – терәк, терәү, таяу

Управление – идара (*итеү*)

у. дистанционное – дистанцион идара, алыстан идара итеү

у. кнопочное – кнопкалы идара

у. контактное – контактлы идара

у. нефтепромысловое – нефть промыслалары идараһы

у. программное – программалы идара

у. рулевое – руль идараһы

Управляемость – идара ителеүсәнлек

Упрощение – нығытыу

у. механическое – механик нығытыу

у. электроискровое – электр осконо менән нығытыу

Упругость – нығылмалылык

Уравнитель – тигезләгес

Уравновешенность двигателя – двигателдең тигезләнеше

Уравновешивание машин – машиналарзы тигезләндереү (*тигезләү*)

Уран – уран (*химик элемент*)

Уровень – 1. кимәл; 2. тигезләүес

у. грунтовых вод – грунт һыузары тигезлеге (*горизонты*)

у. цилиндрический – цилиндрик тигезләүес

у. чернее-чёрного – кап-кара сигнал (*импульс*)

Усадка – ултырыу

у. литья – койолманың ултырыуы

у. малая – өз ултырыуы

Усилéние – көсáйтеу, кеуэтлэндереу, шáбáйтеу, көсáйеу,
кеуэтлэнеу, шáбáйеу
у. антéнны – антенна(ның) көсáйеуе
у. звúка – тауышты көсáйтеу
у. оконéчное – азаккы көсáйтеу
у. пропорциона́льное – пропорциональ көсáйтеу
у. сверхпропорциона́льное – юғары пропорциональ
көсáйтеу

Усилитель – көсáйткес (*электр агымын көсáйтеу приборы*)
у. двухканáльный – ике каналлы көсáйткес
у. двухкаска́дный – ике каскадлы көсáйткес
у. дрóссельный – дросселле көсáйткес
у. звúка – тауыш көсáйткес
у. магнítный – магнитлы көсáйткес
у. многокаска́дный – күп каскадлы көсáйткес
у. мо́щности – кеуэт көсáйткес (*арттырғыс*)
у. резистíвный – резистив көсáйткес
у. резонáнсный – резонанслы көсáйткес
у. то́ка – ток көсáйткес
у. трансформáторный – трансформаторлы көсáйткес
у. универса́льный – универсаль көсáйткес

Ускорéние – тизлэнеш
у. касáтельное – тангенциаль тизлэнеш
у. нача́льное – башланғыс тизлэнеш
у. норма́льное – ғзэттәге тизлэнеш
у. угловбе – мөйөшкә тизлэнеш
у. центростремительное – үзәккә ынтылыу тизлэнеше

Ускорéние свободного падéния – ирекле төшөу тизлэнеше

Ускорíтель – тизлэткес

Усовершенствование констру́кции – конструкцияны ка-
миллаштыруу

Успокойтель – тынысландырғыс, демпфер

- Уста́лость метáлла** – металдың талыуы (*арыуы*)
- Устано́вка** – 1. установка (*аппаратура, механизм*); 2. урын-лаштырыу, куйыу
- у. **бурова́я** – быраулау установкаһы
- у. **полупередви́жная** – ярым күсмә установка
- у. **силова́я** – энергия установкаһы
- у. **стациона́рная** – стационар установка
- Усто́й** – терек, бағана, таяныс
- Усто́йчивость** – тотороклолок, бирешмәүсәнлек, ныклык
- у. **динамиче́ская** – динамик тотороклолок
- у. **упру́гая** – һығылмалы тотороклолок
- у. **частоты́** – йышлык тотороклого
- Устро́йство** – 1. төзөлөш, яһалыш; 2. королма, механизм
- у. **гравитацио́нное** – гравитацион механизм
- у. **(гру́зо)захва́тное** – йөк (*электреу*) механизмы
- у. **пуско́вое** – ебәреу механизмы
- у. **приёмное** – кабул итеу королмаһы
- у. **самоте́чное** – ұзағышлы королма, гравитацион ме-
ханизм
- у. **тормозно́е** – тормоз механизмы
- у. **тубозажимное** – торба кысыу механизмы
- Устье сква́жины** – скважина тамағы, ауызы
- Уте́чка се́тки рад.** – гридлик, селтәр һаркыткысы
- Уте́чка электроэ́нергии** – электр энергияһының юғалыуы, кәмеуе
- Утилиза́ция** – утилизациялау, үтилләштереу, файзаланыу
- Утолще́ние** – 1. йыуанайыу; 2. йыуан урын, йыуанайған (*йәки калынайған*) урын
- Уто́к текст. пром.** – аркау ебе, аркау
- Утопи́тель** – батырғыс
- Утрамбо́вка** – төйгөсләу, төйөү, төйөп нығытыу (*йәки тигезләу*)

Утроёние частоты *рад.* – йышлыктың өсләтә артыуы, йышлыкты өсләтә арттыруу

Утјог – үтек

Утяжелитель – ауырайткыс

Ухóд – карау

у. **ежесмённый** (*технический*) – смена һайын (*техник*) карау

у. **периодический** *технический* – периодик(*-техник*) карау

Учáсток – тармак, участка, интервал

у. **оголённый** – яланғас участка

у. **цепй** – сылбыр тармағы

Уширитель – киңәйткес

Ушкó – элмәк, колак

у. **замкá** – йозак колағы

Ф

Фáбрика – фабрика (*машиналар системаһы кулланыуға нигезлэнгән еңел сәнәгәт предприятиеһы*)

Фáза – фаза (*1. берәй нәмәнең үзгәрешен характерлай торған билдәле бер хәл; 2. катнаш элементлы системаның бер өлөшө*)

ф. **газообráзная** – газ фазаһы

ф. **колебáния** – тирбәләү фазаһы

фáзы газораспределёния – газ бүле(не)ү фазалары

Фазокомпенсáтор – фазокомпенсатор (*электр машинаһы*)

Фазóметр – фазометр, фаза үлсәгес

ф. **ферродинамический** – ферродинамик фазометр

Фазорасщепитель *эл. тех.* – фазаларға бүлгес

Фазорегуля́тор – фазорегулятор, фаза регуляторы

- Фазотро́н** – фазотрон (*зарядлы өлөшсэлэрзең хэрәкәтен тизләтеү өсөн кулайлама*)
- Фазоуказáтель** – фаза күрһәткес
- Фáкел** – факел (*сырак, яктырткыс*)
- Фáктис** *рез.пром.* – фактис
- ф. чёрный** – кара фактис
- Фáктор** – фактор (*үзенсәлек, сәбәп*)
- ф. глáдки** – шымалык факторы
- ф. проявлéния** – асығайтыу факторы
- Факту́ра** *арх.* – фактура
- Фальц** – йөй, ырмау
- Фальцго́бель** – фальцгобель (*столяр коралы*)
- Фальцмéйсель** – фальцмейсель (*инструмент*)
- Фальцо́вка** *полигр.* – бөгөү, бөкләү, фальцовкалау
- ф. в три сгýба** – өс кат бөкләү, фальцлау
- Фальшбо́рт** – фальшборт (*палуба сите*)
- Фанéра** – фанера, фанер такта
- ф. клеённая** – йәбештерелгән фанера
- ф. трёхслойная** – өс катлы фанера
- Фаоли́т** – фаолит (*пластмасса*)
- Фáра** – фара (*автомобиль, паровоз һ. б. алдындағы фонарь*)
- ф. за́дняя** – арткы фара
- ф.-проже́ктор** – фара-прожектор
- Фара́да** – фарада (*электр күләмен үлсәү берәмеге*)
- Фарадме́тр** *эл. тех.* – фарадметр (*электр күләмен үлсәү приборы*)
- Фарва́тер** – фарватер (*диңгеззә, йылгала, күлдә суднолар йөрөй алырлык урындар*)
- ф. река́** – йылға фарватеры
- Фáртук** – 1. фартук (*станокта*); 2. тышлык, япма (*чехол*)

Фарфóр – фарфор (*ак балсыкка төрлө минераль масса кушып яһалган измә*)

ф. мя́гкий – йомшак фарфор

ф. твёрдый – каты фарфор

Фаса́д *арх.* – фасад (*бинаның алғы ягы, алдан күренеше*)

Фа́ска – фаска (*деталдарзең киçелгән мөйөшө*)

Фаце́т – фацет (*клишеның кырынайтып киçелгән өлөшө*)

Фаши́на *арх.* – фашина (*сыбыктар бәйләме*)

Фая́нс – фаянс (*балсыкка гипс һ. б. кушып яһалган измә*)

Фе́динг (замира́ние) *рад.* – фединг, тынып калуу

Фенопла́ст – фенопласт (*пластмасса*)

Фе́рма – ферма (*корос йәки агас терәктәрзән остары бер-береһенә нык беркетеп яһалган королма*)

ф. а́рочная – аркалы ферма

ф. ба́лочная – балкалы (өрлөклө) ферма

ф. вися́чая – асма ферма

ф. неподви́жная – кузғалмаç ферма

ф. плóская – ясы ферма

ф. сквозна́я (решёточная) – рәшәткәле ферма

Ферни́ко – фернико (*никелле иретмә*)

Ферри́т – феррит (*1. тимер иретмәләрзең структур төзөүсене; 2. магнитик материал*)

Ферроалюми́ний – ферроалюминий (*иретмә*)

Ферромагнетизм – ферромагнетизм (*ферромагнетиктар өсөн характерлы магнит күренеитәре һәм үзенсәлектәре*)

Ферромагнети́к – ферромагнетик (*магнитланыусан металл*)

Ферромарга́нец – ферромарганец (*иретмә*)

Ферро́метр – феррометр (*магнит характеристикаларын алыу приборы*)

Феррони́кель – ферроникель (*иретмә*)

- Ферросилиций** – ферросилиций (*иретмә*)
- Ферросплав** – ферроиретмә (*тимерзең берәй матдә катыштырылган иретмәһе*)
- Фехраль** – фехраль (*никелле иретмә*)
- Фибра** – фибра (*пресланган кағыз*)
- ф. бакелитовая** – бакелитлы фибра
- Фибролит** – фибролит (*йылылык изоляциялау материалы*)
- Фидер** – фидер, ике үткәргесле линия
- ф. питательный** – туйындырыу фидеры
- Фиксаж** – фиксаж, нығыткыс, беркеткес
- Фиксатор** – фиксатор (*нығыткыс деталь*)
- Фиксирование фот.** – фиксажлау, нығытыу
- Филёнка** – йока такта, фанера
- Фильер(а)** – фильер(а) (*машина детале*)
- ф. прядильная** – илэгес фильера
- Фильм** – фильм (*экранда күрһәтеү өсөн киноға төшөрөлгән әсәр*)
- ф. звуковой** – тауышлы фильм
- ф. немой** – тауышһыз фильм
- ф. узкоформатный** – тар форматлы фильм
- ф. широкоформатный** – киң форматлы фильм
- Фильмоскоп** – фильмоскоп (*киноленкаларзы күрһәтә торған аппарат*)
- Фильмоστάт** – фильмоустат (*кинофильмдар һаклана торған шкаф*)
- Фильмотека** – фильмотека (*кинофильмдар һаклана торған бина*)
- Фильтр** – һөзгөс, фильтр (*шыйыклык һәм газдарзы кәрәкмәгән кушыымталарзан тазарта торған кулайлама йәки матдә*)
- ф. автопараметрический** – автопараметрик фильтр
- ф. верхних частот** – юғары йышлыктар фильтры

- ф. гру́бой очы́стки** – тупаҫ тазартыу фильтры
ф. запира́ющий – бикләүсе фильтр
ф. коррекტი́рующий – төзәтеүсе фильтр
ф. ма́сляный – май фильтры
ф. многозвённый – күп быуынлы фильтр
ф. о́брáтный – кире фильтр
ф.-отсто́й – тондорғос фильтр
ф. поло́сово́й – полоса фильтры
ф.-прóбка – бөкө фильтр
ф. сгла́живающий – тигезләү фильтры
ф. сётчатый – селтәрле фильтр
ф. то́нкой очы́стки – бөхтә тазартыу фильтры
ф. цвето́й – төслө фильтр
ф. электрй́ческий – электр фильтры
Фильтра́т – филтрат (*фильтр аша үткәре́лгән шыйыкса*)
Фильтра́ция (фильтрова́ние) – фильтрлау, һөзөү
Фильтровентиля́ция – фильтровентиляция (*һауалағы ағыулы матдәләрзән һакланыу сараһы*)
Фильтропроце́сс – фильтропроцесс
ф. ра́мный – рамлы фильтропроцесс
Фити́ль – филтә
ф. сма́зочный – майлау филтәһе
Фитинг – фитинг (*көпиәләрзе тоташтыра торған деталь*)
Фла́нец – фланец (*торбаларзы, резервуарзарзы һәм башкаларзы тоташтыра торған ясы куласа йәки тишек-ле диск*)
ф. решёточный – рәшәткә һымак фланец
ф. соедините́льный – тоташтырғыс фланец
ф. упо́рный – терәк фланец
Фланцева́ние – фланец бөгөү
Фле́гма – флегма (*кыуыу аппаратында фракциялап кыу-гандан һуң калған шыйыклык*)

- Флинтглас** – флинтглас (*быяла*)
- ф. баритовый** – баритлы флинтглас
- ф. обыкновенный** – гәзәти флинтглас
- Флотация** – флотация (*мәгдәнде байыктырыу ысулы*)
- ф. селективная** – селектив флотация
- Флотогравитация** – флотогравитация (*файзалы казыл-маларзы байытыу ысулы*)
- Флуктуация тока** – ток флуктуацияһы
- Флуоресценция** – флуоресценция (*яктыртыу тәьсирендә кайһы бер матдәләрҙең нур сәсәүе*)
- Флюгарка** – флюгарка (*мөрийә өстөнә куйыла торған рәшәткәле канкас*)
- Флюксметр** – флюксметр (*магнитик ағышты үлсәү гальванометры*)
- Флюс мет.** – флюс (*1. катнашмалар иреуен һәм ишак барлыкка килтереүҙе тизләтеү өсөн мәгдәнгә кушылған матдә; 2. металды окистарған һ. б. тазартыу өсөн кулланыла торған матдә; 3. балсык, фарфор һ. б. үртәгәндә, таш хәлендәге массаға әүерелергә ярзам итеүсе матдә*)
- ф. защитный** – һаклаусы флюс
- Флютбет** – флютбет (*быуаларзың һыу аштындағы яһалма төбө*)
- Фок** – фок (*елкәндең бер төрө*)
- Фокáр-линза** *опт.* – фокар-линза (*объективка өстәлмә линза*)
- Фок-мáчта** *морск.* – фок-мачта (*алғы мачта*)
- Фокометрия** – фокометрия (*фокус алыслығын үлсәү*)
- Фокус** *опт.* – фокус (*оптик системанан үткән нурҙар киҫешкән нөктә*)
- ф. главный** – төп фокус
- ф. действительный** – ысын фокус

- ф. мнймый** – яһалма фокус
- Фокусировка** – фокуска төбәү, фокуска йыйыу, фокуслау
- Фольга** – фольга (*йока металл кағыз*)
- ф. алюминиевая** – алюмин фольга
- ф. кашированная** – алюминийлы кағыз фольга
- Фон** – фон (*тауыш көсөн билдәләү берәмеге*)
- ф. переменного тока** – алмаш ток фоны
- Фонарь** – фонарь (*яктырткыс дуғалы прибор*)
- ф. дуговой** – дуғалы фонарь
- ф. проекционный** – проекция(лау) фонаре
- ф. электрический** – электр фонаре
- Фонограмма** – фонограмма, тауыш язмаһы
- Фонограф** – фонограф (*телмәр, музыка һ. б. яза торған прибор*)
- Фонометр** – фонометр (*тауыш көсөн үлсәй торған прибор*)
- Фонтан** – фонтан (*юғары басым астында үргә атылған шыйыклык*)
- ф. нефтяной** – нефть фонтаны
- Форвакуум** – форвакуум (*газды башланғыс азайтеү*)
- Фордевинд** – фордевинд (*судноның ел ыңғайына барыу йүнәлеше*)
- Форзац полигр.** – форзац (*китап бизәү элементы*)
- ф. приклеенный** – йәбештерелгән форзац
- Форкамера** – алкамера, форкамера
- Форконтáкт** – форконтáкт (*башланғыс катализатор, тазарткыс*)
- Форма** – форма, калып
- ф. земляная** – тупрактан (*балсыктан*) эшләнгән калып
- ф. литейная** – койоу калыбы
- ф. ручная** – кулдан әзерләнгән калып

- ф. удобнообтекаемая** – уңай ағышлы калып
- Формовка** – калыплау (*йәки һуғыу*), формалау
- ф. закрытая в почве** – ерзә ябык калыплау
- ф. машинная** – машина менән калыплау
- ф. открытая** – асык калыплау
- ф. по шаблонам** – шаблондар менән калыплау
- ф. разовая** – бер тапкыр калыплау
- Формфактор** *эл.тех.* – формфактор, форма коэффициенты
- Фор-пик** *морск.* – фор-пик (*судноның алгы өлөшөндә һыу үткәrmәй торған бүлмә*)
- Форсунка** – форсунка (*шыйык йәки онтак ягыулыкты утка бөркөтөү приборы*)
- ф. механическая** – механик форсунка
- ф. открытая** – асык форсунка
- ф. пневматическая** – пневматик форсунка
- ф. штифтовая** – штифлы форсунка
- Фортификация** – фортификация (*хәрби инженер королма*)
- Форштэвень** *морск.* – форштэвень (*судно киленең морон өлөшө*)
- Фосгэн** – фосген (*агыулы газ*)
- Фосфатирование** – фосфатлау
- ф. воды** – һыузы фосфатлау
- Фосфор** – фосфор (*химик элемент*)
- ф. красный** – кызыл фосфор
- ф. обыкновенный** (белый) – ғәзәти фосфор
- ф. чёрный** – кара фосфор
- Фосфоресценция** – фосфоресценция (*кайһы бер матдәләрзең яктыртканда һәм унан һуң да балкыу һәләтлеге*)
- Фот** – фот (*яктыртылыу дәрәжәһен үлсәү берәмеге*)

- Фотоаппарáт** (фотографический аппарат) – фотоаппарат (*фотография аппараты*)
- ф. ручной** – кул фотоаппараты
- ф. стационарный** – стационар фотоаппарат
- ф. узкоплёночный** – тар плёнкалы фотоаппарат
- Фотобочóк** – фотобочок (*фотоплёнкаларзы эшкэртеу хауыты*)
- Фотобумáга** – фото кағызы
- ф. бэрхатная** – бэрхэт һымак фото кағызы
- ф. глянцевая** – ялтырауыклы фото кағызы
- ф. особоконтрастная** – айырыуса контраслы фото кағызы
- ф. сверхконтрастная** – үтә контраслы фото кағызы
- Фотогравюра** – фотогравюра
- Фотограф́ия** – фотография, фоторәсем
- ф. чёрно-белая** – аклы-каралы фоторәсем
- ф. цветная** – төслө фоторәсем
- Фотожелатин** – фотожелатин (*фотоплётка эзерлэгәндә кулланыла торған желатин*)
- Фотока́мера** – фотокамера, фотоаппарат камераһы
- Фотокатóд** – фотокатод (*фотоэлементтың катоды*)
- Фотолитограф́ия** – фотолитография (*фотография юлы менән төшөрөп, таш басмала басып сыгарыу*)
- Фотолюминесценция** – фотолюминесценция (*люминесценцияның бер төрө*)
- Фотóметр** – фотометр (*1. яктылык көсөн билдәләү приборы; 2. йондоззар яктылығын билдәләү приборы*)
- ф. интегральный** – интеграль фотометр
- ф. теневóй** – күлэгәле фотометр
- Фотóн** – фотон (*яктылык киçәксәһе, яктылык кванты*)
- Фотообъектив** – фотообъектив, фотоаппарат объективы
- Фотоплáн** – фотоплан (*фотоға алынған план*)

- Фотоплёнка** – фотоплёнка, фотография плёнкаһы
ф. катушечная – кәтүкле фотоплёнка
ф. плóская – ясы фотоплёнка
- Фотопроводимость** – фотоүткәреүсәнлек
- Фоторезák** – фотокайсы
- Фоторелé** – фотореле
- Фотосопротивлénие** – фотокаршылык
- Фотостáт** – фотостат (*фотокусермэ алыу машинаһы*)
- Фототелеграфíя** – фототелеграфия
- Фототíпия** *полигр.* – фототипия (*фотомеханик ысул менән репродукциялау ысулы*)
- Фототóк** – фототок
- Фотоувеличíteль** – фото зурайткыс
- Фотоумножитель** – фото күбәйткес
- Фотоупрúгость** – фотоэластиклык
- Фотохíмия** – фотохимия
- Фотохимика́т** – фотохимикат (*фото эшендә файзала- нылған матдәләр*)
- Фотоцинкографíя** *полигр.* – фотоцинкография (*клише әзерләу ысулы*)
- Фоточувствíteльность** – фотоһизгерлек, фотоһизеүсәнлек
- Фотоэлектричество** – фотоэлектр
- Фотоэлемент** – фотоэлемент (*яктылык энергияһын электр энергияһына әйләндерә торған прибор*)
- ф. вéнтильный** – вентилле фотоэлемент
- ф. газонапóлненный** – газ тултырылған фотоэлемент
- ф. газоразрýдный** – газ бушаныулы фотоэлемент
- ф. купорóксный** – купорокслы фотоэлемент
- Фотоэффе́кт** – фотоэффект (*яктылык энергияһының туранан-тура электр энергияһына әйләнеү күренеше*)
- ф. вnéшний** – тышкы фотоэффект
- ф. внúтренний** – эске фотоэффект

- Фракционирование** – фракциялау, фракцияларға айырыу
- Фр́акция** – фракция (*кушылманан, шыйыктыктан һ. б. өлөшлөп кыуыу юлы менән айырып алынган матдә*)
- Фрамуга** – фрамуга (*ишектең, тәзрәнең югары бүлөгө*)
- Фрега́т** – фрегат (*өс мачталы елкәнле хәрби карап*)
- Фреза́** (фрезер) – фреза (*1. ағастың, металдың өстөн кырыу, шымартыу өсөн кулланылган корал; 2. тупрак йомшартыусы, торф кискеләүсе машина*)
- ф. дисковая** – диски һымак фреза
- ф. кукурузообразная** – кукуруз һымак фреза
- ф. много́нточная** – күп һырлы фреза
- ф. отрезна́я** – кыркыу фрезаһы
- ф. почвенная** – тупрак фрезаһы
- ф. резьбовая́** – резьба яһау фрезаһы
- ф. торцо́вая** – торец фрезаһы
- ф. трехсто́ронняя** – өс яклы фреза
- ф. угло́вая** – мөйөш фрезаһы
- ф. фасонная** – фасонлы фреза
- ф. цилиндри́ческая** – цилиндрик фреза
- ф. червя́чная** – карышлауык һымак фреза
- ф. шлицевая** – шлиц фрезаһы
- ф. шпо́ночная** – шпон фрезаһы
- Фрезерова́ние** – фрезер менән эшкәртеу
- Фрезеро́вщик** – фрезеровщик (*фрезер станогында эшләүсе*)
- Фриз** – фриз, кәрниз
- Фрикцио́н бортовой́** – борт фрикционы
- Фри́тта** – фритта (*фарфор яһауға китә торған материал*)
- Фри́ттер** – фриттер (*колакты көслө тауыш тәьсиренән һаклай торған кулайлама*)
- Фронт** – фронт
- ф. волны́** – тулкын фронты
- ф. котла́** – казан фронты

- ф. плóский** – ясы фронт
ф. рабóты – эш фронты
Фронтóн арх. – фронтон (*фасад стенаның өскө өлөшө*)
Фтор – фтор (*химик элемент*)
Фугáнок – озон йышкы, фуган
Фуговáние – фуганок менэн йышыу
Фугáс – фугас (*шартлаткыс матдә заряды*)
Фуксiн – фуксин (*буяу*)
Фундáмент – нигез, фундамент
ф. лéнточный – тазма һымак нигез
ф. столбовóй – бағана нигез
Фуникулёр – фуникулёр (*текә урындарза корос аркан өстөнә королган тимер юл*)
Фурма мет. – фурма (*өрзөргөс королма*)
ф. дóменной печи – домна мейесе фурмаһы (*ике катлы торба*)
Фуродiт – фуродит (*хромлы иретмә*)
Фуст арх. – фуст (*колонна кәүҙәһе*)
Футерóвка огнеупóрная – утка сызам футеровка (*металл иретеү мейестәренең эс яғы*)
Фу́торка – футорка (*фитинг*)
Фьюминговáние – фьюминглау (*цинк һәм курғаиш табыу ысулы*)
Фюзеля́ж ав. – фюзеляж (*самолёт корпусы*)

X

- Хайлó** – мейес ауызы, юллык
Халькопирiт – халькопирит (*минерал*)
Характерiстика – характеристика (*баһа, график, күрһәткес*)

х. двѣгателя – двѣгатель(*дең*) характеристикаһы

х. техни́ческая – техник характеристика

х. удлине́нная – һузынкы характеристика

Хвостовѣк – койрок(*са*)

Хемилюминесце́ния – хемилюминесценция (*люминесценцияның бер төрө*)

Химиза́ция – химиялаштырыу, химик юл менән эшкәртеу

Хладноло́мкость – һалкында онталыусанлык

Хлебозаво́д – икмәк заводы

Хлеборэ́зка – икмәк киҫкес (*кулайлама*)

Хлопкокомба́йн с/х – мамык йыйыу комбайны

Хлопкоочистѣтель с/х – мамык тазарткыс

Хлор – хлор (*химик элемент*)

Хлора́тор – хлоратор (*хлор менән эшкәртеу аппараты*)

Хлорвинѣл – хлорвинил (*пластмасса төрө*)

Хлорѣн – хлорин (*синтетик сүс*)

Хлоркаучу́к – хлоркаучук

Хо́бот – хортум (*станокта*)

Ход – эшләү, барыу; йөрөш, йөрөү

х. винта́ – винт йөрөшө (*азымы*)

х. двойно́й – ике якка йөрөш

х. за́дний – сигенеү (*йөрөшө*)

х. захва́та – эләктереү йөрөшө

х. кла́пана – клапан азымы, клапан йөрөшө

х. о́брáтный – кирегә йөрөш

х. по́ршня – поршень йөрөшө

х. рабо́чий – эш йөрөшө

х. то́чный – дөрөҫ йөрөү

х. холосто́й – бушка йөрөш, бушка эшләү

Хо́дкость су́дна – судноның етезлеге

- Хозя́йство** – хужалык, система
- х. **водное** – һыу хужалығы
 - х. **тормозное** – тормоз хужалығы (*системаһы*)
 - х. **энергетическое** – энергетика хужалығы
- Холодильник** – һыуыткыс
- Холодостойкость** – һыуыкка сызамлылык
- Хомут** (хому́тик) – камыт, беләзек
- х. **шарнирный** – шарнирлы камыт
 - х. **стяжной** – тарттырыу камыты
- Хон** – хон (*абразив инструмент*)
- Хоппер** – хоппер (*йөк вагоны*)
- Храни́лище** – һаклау урыны (*бинаһы*)
- Храпови́к** – храповик (*валдың бер генә якка әйләнеүен тәьмин итеүсе механизм*)
- Хром** – хром (*химик элемент*)
- Хромансиль** – хромансиль (*махсус корос*)
- Хромель** – хромель (*иретмә*)
- Хромирование** – хромлау (*металды хром менән каплау*)
- Хромо́литогра́фия** – хромо́литогра́фия (*литогра́фия ысулы менән төрлө рәсемдәр ба́сыу*)
- Хроно́граф** – хронограф (*кысқа вақытлы күренештәрзе үлсәп, үзе яза торған прибор*)
- Хроно́метр** – хронометр (*вақытты дөрөс күрһәтә торған балансылы сәгәт*)
- Хронометра́ж** – хронометраж (*айырым бер эшкә күпме вақыт киткәнен сәгәткә карап, күзәтеп билдәләү*)
- Хроноско́п** – хроноскоп (*сиктән тыш кысқа вақытты күрһәтә торған электр сәгәте*)
- Хру́пкость** – муртлык, ыуалыусанлык, ватылыусанлык, һыныусанлык
- х. **отпуска** – кайтарыу ыуалыусанлығы
- Хруста́ль горный** *геол.* – кварц, тау гәлсәре

Ц

Цанга – цанга (*металл кырыу станоктарында цилиндрик һәм призматик деталдәрзе кыстырыу механизмы*)

Цапон-лак – цапон-лак (*нитролак*)

Цапфа – цапфа (*валдың йәки күсәрзең подшипникка терәлеп әйләнә торған өлөшө*)

Царга – царга (*корос табактарзан эшләнгән цилиндр*)

Цвет – төс

ц. побежалости – йүгерек төстәр

ц. преобладающий – өстөн төс

Цветочувствительность – төскә һизгерлек

Цевка – 1. шүре; 2. сығынты

Цезий – цезий (*химик элемент*)

Цековка – цековка (*зенкер*)

Целлон – целлон (*пластмасса*)

Целлофан – целлофан (*целлюлозанан яһалған үтә күренмәле, һыу үткәрмәй торған кағыз*)

Целлулоид – целлулоид (*целлюлозанан яһалған каты пластик матдә*)

Целлюлоза – целлюлоза (*ағастан йәки кайһы бер үсемлек кабыктарынан алынып, кағыз, яһалма ебәк йәки шартлаткыс эшләүгә китә торған матдә*)

ц. натронная – натрон целлюлозаһы

ц. соломённая – һалам целлюлозаһы

ц. сульфитная – сульфит целлюлозаһы

Цемент – цемент

ц. тампонажный – тампонаж цемент

Цементация – цементлаштырыу, цементация

ц. газовая – газ менән цементлаштырыу

ц. металл – металды цементлаштырыу

- ц. углеродистая** – углерод менэн цементлаштырыу
- Цементирование** – цементлау
- Цементит** – цементит (*коростоң структур төзөүсөһе*)
- Цемент-пушка** – цемент-пушка (*цемент измәһе һиптерә торған аппарат*)
- Цена деления** – бүлем киммәте (*шкалала*)
- Центр** – үзәк
- ц. величинъ** – зурлык үзәге
 - ц. вращения** – әйләнәү үзәге
 - ц. давлениа** – баһым үзәге
 - ц. изгиба** – бөгөлөү үзәге
 - ц. инерции** – инерция үзәге
 - ц. качаний** – тирбәләүзәр үзәге
 - ц. конденса́ции** – конденсация үзәге
 - ц. кривизны** – кәкрелек үзәге
 - ц. кручения** – боролоу үзәге
 - ц. масс** – ауырлыктар үзәге
 - ц. опти́ческий** – оптик үзәк
 - ц. параллельных сил** – параллель көстәр үзәге
 - ц. парусности** – елкәнлек үзәге
 - ц. приведения** – килтереү үзәге
 - ц. телевизио́нный** – телевизион үзәк
 - ц. тяжести** – ауырлык үзәге
 - ц. удара** – һуғыу үзәге
 - ц. чувстви́тельности** – һизгерлек үзәге
- Центра́тор** – центратор, үзәкләүсә
- Центрик** – центрик, үзәк
- Центри́рование** – үзәкләү, үзәген табыу
- Центрифуга** – центрифуга (*катнаш матдәләрзе үзәктән касуусы көс тәһсире менән состав өлөштәргә айырыусы машина*)
- Центро́вка** – 1. центровка; 2. үзәкләү, үзәккә куйыу

ц. вáла – валды үзөккө жуйбуу

Центроплáн – центроплан (*самолёт канатының үзак өлөшө*)

Цепь – сынйыр

ц. анóдная – анод сынйыры

ц. апериодическая – аперидик (*үзгөрмө периодлы*)
сылбыр

ц. бесшумная – тауышһыз сылбыр

ц. втулочно-роликовая – втулкалы-роликлы сылбыр

ц. вызывная – сакырыу сылбыры

ц. двухроликовая – ике роликлы сылбыр

ц. замкнутая – йомок сылбыр

ц. зубчатая – тешле сылбыр

ц. крючковая – ырғаклы сылбыр

ц. магнитная – магнитлы сылбыр

ц. накала – кыззырыу сылбыры

ц. нелинейная – һызык буйынса булмаған сылбыр

ц. передаточная – күсергес сылбыр

ц. рабочая – эшләүсе сылбыр

ц. разговорная – һөйлөшөү сылбыры

ц. размерная – үлсәү сылбыры

ц. разомкнутая – өзөк сылбыр

ц. сетки – селтәр сылбыры

ц. управления – идара (*итөү*) сылбыры

ц. шарнирно-роликовая – шарнирлы-роликлы сыл-
быр

ц. электрическая – электр сылбыры

ц. электроакустическая – электроакустик(*а*) сыл-
быр(*ы*)

Церий – церий (*химик элемент*)

Цех – цех (*сәнәгәт предприятиеһында төп етештереү бүлеге*)

- ц. вспомога́тельный** – ярзамсы цех
- ц. заготови́тельный** – эзерлэу цехы
- ц. лите́йный** – койоу цехы
- ц. обраба́тывающий** – эшкэртеу цехы
- ц. основно́й** – төп цех
- ц. сбóрочный** – йыйыу цехы, монтажлау цехы
- ц. та́рный** – тара цехы

Цикл – цикл (*кабатланып килгэн процесс*)

- ц. двíгателя внúтреннего сгорáния** – эске яныулы
двигатель циклы
- ц. произвóдственный** – етештереу циклы
- ц. рабóчий** – эш циклы

Цикли́чность – цикллылык

Цикло́н – циклон (*газдан каты кичэксэлэрзе айыра торган кулайлама*)

Циклотро́н – циклотрон (*электр королмалы кичэксэлэрзе тизлэндереу приборы*)

Ци́кля – кырғыс, цикля

Цили́ндр – цилиндр

- ц. ме́рный** – үлсэу цилиндры
- ц. ячеи́стый** – күзэнэкле цилиндр

Цинк – цинк (*химик элемент*)

- ц. листово́й** – табаклы цинк

Цинки́т – цинкит (*минерал*)

Цинковáние – цинклау, цинк йүгертеу

Цинкогра́фия *полигр.* – цинкография (*цинктан эшлэнгэн клишелар етештереу ысулы*)

- ц. полутóновая** – ярымтонлы цинкография
- ц. штриховáя** – штрихлы цинкография

Цину́бель – цинубель (*столяр коралы*)

Цирко́н геол. – циркон (*минерал*)

Цирко́ний – цирконий (*химик элемент*)

Цírкуль – циркуль, йэзбә

ц.-делитель – бүлгес циркуль

ц.-измеритель – үлсәгес циркуль

ц. пропорциональный – пропорциональ циркуль

Циркуля́ция – циркуляция, әйләнеп йөрөү (*йәки тороу*)

ц. принудительная – мәжбүри циркуляция

ц. термосифонная – термосифоник циркуляция

Цистерна – цистерна (*1. шыйыклыктар һаклау урыны, зур резервуар; 2. шыйыклыктар ташыу өсөн эиләнгән вагон йәки автомобиль*)

ц. подземная – ер асты цистернаһы

Циферблат – циферблат (*сәгәт битлеге, үлсәү прибор-зарында цифр һуғылған пластинка*)

Ци́цero полигр. – цицero (*12 пунктлы типография шрифты*)

Цо́коль – цоколь (*1. королманың түбәнге өлөшө; 2. электр лампочкаһының патронға бороп индерә торған өлөшө*)

ц. ламповый – лампа цоколе

ц. окта́льный – окталь цоколь, һигез контактлы цо-
коль

Ч

Чан – чан, киҫмәк

ч. приёмный – йыйыу чаны

Части́ца – 1. осток; 2. өлөшсә; 3. киҫәксә

части́цы взвешенные – йөзмә (*хәлдәге*) киҫәксәләр

Частота́ – йышлык

ч. воспринимаемая – һизелә торған йышлык

ч. высокая – юғары йышлык

- ч. гироскопическая – гироскопик йышлык
- ч. граничная – сик йышлыгы
- ч. звуковая – тауыш йышлыгы
- ч. избирания – найланма йышлык
- ч. киносъёмки – киноға төшөрөү йышлыгы
- ч. колебаний – тирбәләштәр йышлыгы
- ч. критическая – критик йышлык
- ч. круговая – әйләнмә йышлык
- ч. нестабильная – үзгәрешле йышлык
- ч. несущая – йөрөтөүсе йышлык
- ч. низкая – түбән йышлык
- ч. промежуточная – аралаш йышлык
- ч. резонансная – резонанс йышлыгы
- ч. сверхвысокая – үтә юғары йышлык
- ч. скольжения – шыуыу (*тайыу*) йышлыгы
- ч. тока – ток йышлыгы
- ч. ультравысокая – ультра юғары йышлык
- ч. умножения – кабатланған йышлык
- частоты связи – бәйләнеш йышлыктары

Частотомер – йышлык үлсәгес

- ч. вибрационный – вибрацион йышлык үлсәгес
- ч. электрический – электр йышлык үлсәгесе

Часть – часть, өлөш, киҫәк

- ч. запасная – запас часть
- ч. ходовая – йөрөү өлөшө

Часы – сәғәт

- ч. астрономические – астрономия сәғәте
- ч. атомные – атом сәғәте
- ч. водяные – һыу сәғәте
- ч. гиревые – тукмаклы сәғәт
- ч. кварцевые – кварц сәғәте
- ч. механические – механик сәғәт

ч. настóльные – өстэл сәғәте

ч. песóчные – ком сәғәте

ч. пружинные – пружиналы сәғәт

ч. нару́чные – кул сәғәте

ч. настéнные – стена сәғәте

ч. электрйческие – электр сәғәте

Ча́ша воздухоочи́стительная – һауа тазарткыс со-
кор

Чекá, чеку́шка – күсәр сөйө (*арбала*)

Чекáн – һуккыс (*1. һугын бизәп төшөрөү өсөн кулланы-
ла торган штемпель; 2. һугыу коралы*)

Чекáнка – 1. бизәк, һыр; 2. сүкеп эшкәртеү

Челно́к – 1. һоҫа; 2. кәмә, кайык (*өңөп эшләнган*)

Червя́к – червяк, шнек

ч. глобоидáльный – глобоидаль червяк (*шнек*)

Чередова́ние та́ктов – такттарзың сиратлашыуы

Черепи́ца – черепица (*кыйык ябыу өсөн материал*)

ч. желóбчатая – улак һымак черепица

Черпа́к (черпачо́к) – 1. сүмес; 2. һоҫко

ч. шатуна – шатун сүмесе

Чертёж – чертёж, һызма

ч. моде́льный – модель (*яһау*) һызмаһы

ч. немóй – һукыр һызма

ч. рабо́чий – эш һызмаһы

ч. сбóрочный – йыйыу (*монтаж*) һызмаһы

Чертýлка – һызғыс

Черче́ние – һызыу, чертёж эшләү

Чеса́лка – тарак, теткес машина

Чёткость изображе́ния – һүрәттең асыклығы

Четырёхзвённик – дүртбыуын

ч. шарни́рный – шарнирлы дүртбыуын

Четырёхта́ктный – дүрт тактлы

Четырӕхпӕлюсник – дүрт полюслык (*электр сылбыры*)

Числӕ – һан

ч. **волновӕе** – тулкындар һаны

ч. **качественное** (мыла) – (*һабындың*) сифат һаны

ч. **октановое** – октан һаны

ч. **передаточное** – күсереү һаны

ч. **степеней свободы** – иреклек дәрәжәләре һаны

ч. **твёрдости** – катылык һаны

Чистота – таза, тазалык, бөхтәлек, сафлык

ч. **высокая** – айырыуса тазалык

ч. **поверхности** – өслөктән тазалығы

ч. **металла** – металдың тазалығы

Чувствительность – тойоусанлык, һизеүсәнлек

ч. **высокая** (большая) – юғары һизеүсәнлек

ч. **прибора** – приборзың һизгерлеге

ч. **приёмника** – алғыстың һизгерлеге

ч. **малая** – түбән һизгерлек

ч. **спектральная** – спектраль һизгерлек

Чугун – суйын (*1. металл; 2. сүлмәк*)

ч. **антифрикционный** – антифрикцион суйын

ч. **белый** – ак суйын

ч. **бессемеровский** – бессемер суйыны

ч. **высокопрочный** – үтә сызам суйын

ч. **зеркальный** – ялтырауык суйын

ч. **ковкий** – сүкелеүсән суйын

ч. **мартеновский** – мартен суйыны

ч. **передельный** – корос суйыны

ч. **серый** – һоро суйын

ч. **специальный** – махсус суйын

ч. **чугунный** – кишәкле суйын

Чушка – чушка (*иретеп койолған металл кишәге*)

Ш

Ша́бер – шабер, кырғыс, йөзлөгес

ш. механический – механик шабер

ш. плóский – ясы шабер

ш. ручнóй – кул шаберы

ш. трехгрáнный – өс кырлы шабер

Шаблón – шаблон, өлгө, калып

Шаблонíрование – шаблонлау

Шабóт – шабот (*механик сүкештэ – хандал*)

Шабрéние – шабер менэн эшкэртеү

Шаг – азым

ш. винтá – винт азымы

ш. зáдний – арткы азым

ш. зацеплéния – элэктөргөс азым

ш. зúбчатого колесá – тешле тэгэрмэс азымы

ш. шагí обмóтки – сырмау азымдары

ш. резьбý – резьба азымы

ш. цепí – сылбыр азымы

Шагомéр – азым үлсөгөс

Шáйба – шайба (*винтка кейзөреп, гайка аштында калдырыла торған ялпак балдак*)

ш. замковáя – йозак шайба

ш. маслоотражáтельная – май кайтарғыс шайба

ш. простáя – ябай шайба

ш. пружíнная – пружиналы шайба

ш. разрезнáя – өзөк шайба

ш. упóрная – терэк шайба

ш. селéновая – селен шайба

ш. фасóнная – фасонлы шайба

Шамóт – шамот (*утка сызам балсык*)

Шапи́рограф – шапирограф (*кулъязма, чертёж һ. б. күсер-мәһен күбәйтеп баһыу аппараты*)

Шар – шар

ш. запáльный – кабыһыу шары

ш.-зонд – шар-зонд

ш.-пилóт – шар-пилот

Шáрик – шарик (*вак шар*)

ш. запóрный – ябыу шаригы

Шарикоподшй́пник – шарикоподшипник (*шариклы под-шипник*)

Шарни́р – шарнир

ш. универсáльный – универсаль шарнир

ш. шаровóй – шарлы шарнир

Шарóшка – шарошка, фрез

Шассй́ – шасси (*1. төрлө машина, механизм һ. б. урынлашты-ра торған рам; 2. самолёттың аэродромда йөрөүенә, ките-үенә һәм төшөп ултырыуына ярзам итә торған өлөш*)

ш. самохóдные – үзйөрөшлө шасси

ш. убира́ющиеся – йыйылмалы шасси

Шату́н – шатун (*поршень хәрәкәтен әйләнмә хәрәкәткә әүерелдерә торған деталь*), терһәк

Ша́хта – шахта (*1. ер аһты байлыктарын казып табыу урыны; 2. кайһы бер конструкцияларҙа вертикаль озон кыуышлык*)

ш. уго́льная – күмер шахтаһы

Ша́шка – шашка (*түңәрәк формала эшләнгән шартлат-кыс*)

ш. дымовáя – төтөн шашкаһы

ш. подрывнáя – шартлатыу шашкаһы

Шварт – шварт (*өһтәмә якорь*)

Швартóв морск. – швартов (*каранты бәйләп куя тор-ған аркан йәки сым*)

- Швёллер** – швеллер (*«п» һымак тимер*)
- Шевелён** – шевелин (*йылы изоляциялау материалы*)
- Шёвер** – шевер (*тәғәрмәстең тешен эшкәртеу инстру-
менты*)
- Шевингование** – шсверлау
- Шейка** – муйын
- ш. **ва́ла** – вал муйыны
- ш. **коренная** – төп муйын
- ш. **упорная** – терәк муйын
- Шелкопрядение** – ебәк иләү
- Шеллак** – шеллак (*тәбиғи ысмала*)
- Шэпинг** – шепинг (*аркырыга юныу станогы*)
- Шероховатость** – кытыршылык, тупаслык
- ш. **относительная** – сағыштырма кытыршылык
- ш. **усиленная** – арттырылған кытыршылык
- Шерстобойка** – йөн тетеу машинаһы
- Шерстомойка** – йөн йыууу машинаһы
- Шерсть** – йөн
- ш. **сосновая** – карағай мамығы
- Шерхёбель** – шерхебель (*тимере ярымтүңәрәк йөзлө
йышкы*)
- Шестерня** – шестерня, тешле тәғәрмәс
- ш. **бесшумная** – тауышһыз шестерня
- ш. **полуосевая** – ярымкүсәр шестерняһы
- ш. **паразитная** – паразит шестерня (*аралаш шестерня*)
- ш. **пусковая** – ебәрәү шестерняһы
- ш. **скользящая** – шыума шестерня
- Шибер** – шибер (*завод мейесенең төтөн сыга торған
юлын каплаусы шыузырма*)
- Шйна** – шина (*эсенә һауа тултырылған резина тәғәрмәс*)
- ш. **низкого давления** – түбән басымлы шина
- ш. **пневматическая** – пневматик шина

Шип – шип, сөй, цапфа

ш. **вставной** – индерелә торған шип

ш. **глухой** – нык беркетелгән шип

ш. **одинарный** – бер тешле шип

ш. **потайной** – йәшерен шип

ш. **скошенный** – кырын шип

ш. **цельный** – тоташ шип

Ширинá – кинлек, иң

ш. **габаритная** – габарит кинлек

Широтá – кинлек

ш. **фотографическая** – фотографик кинлек

Шифер – шифер (*түбә ябыуы*)

ш. **асбоцементный** – асбоцемент шифер

Шифратор – шифратор (*шартлы сигналдар хасил итеү өсөн кулланма*)

Шихта – шихта (*эшкартеү өсөн әзерләнгән мәгдән, металл, күмер һ. б. катнашмаһы*)

Шихтование – шихта яһау, шихта әзерләү

Шкалá – шкала (*төрлө приборзарга һызыклар менән билдәләнгән линейка йәки циферблат*)

ш. **вэтра метеор.** – ел шкалаһы

ш. **логарифмическая** – логарифмик шкала

ш. **неравномерная** – тигез бүленмәгән шкала

ш. **расстояний** – алыҫлык шкалаһы

ш. **твёрдости** – катылык шкалаһы

Шкант – шкант (*шип, тоташтырғыс сөй*)

Шкаф – шкаф (*асып-ябылмалы каралты*)

ш. **сушильный** – киптереү шкафы

ш. **холодильный** – һыуыткыс шкаф

Шкворень – кендек, кендек сөй

Шкив – шкив (*көс тапшырыу кайышын хәрәкәткә килтерә торған тәгәрмәс*)

ш. приводной – привод (*хәрәкәт биреү*) шкивы

ш. рабочий – эшсе шкив

ш. ступенчатый – киртләс шкив

ш. холостой – буш шкив

Шкот *морск.* – шкот (*елкән менән идара итеү коралдары*)

Шкурка – наждаклы кағыз, шкурка

Шлагбаум – шлагбаум, күтәрелмә кәртә

Шлак – шлак (*шыыйк йәки катып калған масса, калдык*)

ш. доменный – домна шлагы

Шлакобетон – шлакобетон, шлаклы бетон

Шлакоблок – шлакоблок

Шлаковик – шлак камераһы

Шлаколоматель – шлак ваткыс

Шлакоприёмник – шлак алғыс

Шлакоудаление – шлак оҙатыу

Шлакоуловитель – шлак тоткос

Шлам – шлам (*ултырма*)

ш. анодный – анод шламы

Шланг – шланг (*резина эсәк*), көпшә

ш. забортный – алғыс шланг

Шлейф электрический – электр шлейф (*элмәк һымак бөгөлгән электр үткәргестәре*)

Шлеппер – шлеппер (*прокатлана торған металды аркырыға күсереү кулланмаһы*)

Шлиф – шлиф (*тикшереү өсөн әзерләнгән металл йәки минерал кичәге*)

Шлифование – шымартыу, шлифовкалау

ш. круговое – түнәрәкләп шымартыу

ш. плоское – ясы шымартыу

Шлифовальщик – шымартыусы (*эшсе*)

Шлифтик – шлифтик (*йышкы*)

- Шліхта** – шлихта, еп ашы (*тукыу эшендә буй епте ашлай торган елем*)
- Шліхтик** – шлихтик (*ике тимерле йышкы*)
- Шлиц** – шлиц (*буй сыгынты*)
- Шлюз** – шлюз (*1. һыу кимәле төрлөсә булган йылгаларзың йәки каналдарзың кушылган ерзәрендә пароходтарзы үткәрәп ебәрәү өсөн эшләнгән королма; 2. быуа капкаһы; 3. алтынлы комдо йуууу өсөн эшләнгән кулайлама*)
- ш. двухкамерный** – ике камералы шлюз
- Шлюп** – шлюп (*елкәлле судно*)
- Шлюпка** – кайык, кәмә
- ш. спасательная** – коткарыу кәмәһе
- Шнек** – шнек (*вишты конвейер*)
- ш. цельный** – тоташи шнек
- Шнур** – шнур (*һәзек бау; бау*)
- ш. пусковой** – ебәрәү (*кабызу*) шнуры
- Шов** – йөй, ек, беркетелгән ара
- ш. плотный** – тығыз йөй
- ш. прочный** – нык(лы) йөй
- ш. сварной** – йәбештерелгән йөй
- ш. с накладкой** – капламалы йөй
- Шоссе** – шоссе, таш юл
- ш. асфальтированное** – асфальт шоссе
- Шпаклёвка** – 1. шпаклёвка; 2. тигезләп һылау, шпаклёвкалау
- Шпала** – шпал (*тимер юлда рельс астына түшәй торган бурса*)
- Шпангоут** морск. – шпангоут (*каран йәки самолёттың корпусына ныктык бирәү өсөн куйылган аркыры бурса*)
- Шпарутка** – шпарутка, брейтгальтер (*тукыу станогында*)
- Шпат полевой** – ялан шпаты (*минерал*)

Шпа́ция *полигр.* – шпация (*хәрефтәрҙе аралап йыйғанда ике хәреф араһына куйыла торған йока ғына дүрт кырлы тимер*)

Шперáк – шперак (*бәләкәй һандал*)

Шпигáт *морск.* – шпигат (*һыу ағызыу тишеге*)

Шпйгелъ – шпигель (*көзгө һымак корос*)

Шпиль – 1. шпиль; 2. зур казак

Шпйлька – шпилька (*машинаның ике детален беркетә торған винтлы кендек*)

Шпингалét – шпингалет, шыузырмалы бик

Шпйндель – шпиндель (*әйләнен торған күсәр орсок*)

Шплинт – шплинт (*тотаитырыу, беркетеу детале*)

Шплинтова́ние – шплинтлау

Шпон – шпон (*1. табаклы йока ағас; 2. хәреф-ара материал*)

Шпо́нка – шпонка (*деталде тотаитыра торған шына*)

ш. клиновáя – сөй һымак шпонка

ш. направля́ющая – йүнәлткес шпонка

ш. призматиче́ская – призматик шпонка

ш. сегме́нтная – сегмент шпонка

ш. тангенциáльная – тангенциаль шпонка

Шпор – шпор (*тәгәрмәс детале*)

Шпрéнгель – шпренгель (*өстәмә нығыткыс, көсәйткес конструкция*)

Шпу́лька (шпуля) – шүре, кәтүк

Шпунт – шпунт, ырмау

Шпунтгéбель (пазник) – шпунтгёбель (*столяр коралы*)

Шпур – шпур (*шахта мейесендә иретелгән шыйык мат-дәләрҙе ағызыу өсөн эшләнгән тишек*)

ш. горизонтáльный – горизонталь шпур

Шриф́т *полигр.* – шрифт (*типографик хәрефтәр комплекты*)

- Шрифт-касса** *полигр.* – шрифт-касса, хәреф кассаһы
- Штабелёр** – штабелёр (*күтәреү, өйөү машинаһы*)
- Штабель** – штабель, өйөм
- Штамб** – штамб (*ағас кәүзәһе*)
- Штамп** – штамп (*һуғыу һ. б. юл менән төрлө деталдәр, әйберзәр яһау өсөн металл калып*)
- ш. **гибочный** – бөгөү штампы
- ш. **молотовый** – сүкеш штамп
- Штамповка** – штамплау, штамп менән эшләү
- ш. **горячая** – кыззырып штамплау
- ш. **холодная** – һалкын килеш штамплау
- Штанга** – штанга (*металл кендек рәүешендәге деталь*)
- ш. **ведущая** – йөрөтөүсе штанга
- Штангензубомёр** – теш үлсәгес, штангенциркуль
- Штангенинструмент** – штангенинструмент
- Штангенрейсмус** – штангенрейсмус (*инструмент*)
- Штангенциркуль** – штангенциркуль (*әйберзәрзең калынылы-ғын йәки түңәрәк тишектәрзең киңлеген үлсәү коралы*)
- Штапик** – штапик (*столяр коралы*)
- Штауфер** – штауфер, майлағыс
- Штевень** *морск.* – штевень (*ахтерштевень һәм форштевень*)
- Штейн** *мет.* – штейн (*юлдаш продукт*)
- ш. **белый** – ак штейн
- Штэккер** *эл.тех.* – штеккер (*тоташтырғыс*)
- Штепсель** – штепсель (*штепсель тоташыуы*)
- Штирборт** *морск.* – штирборт (*судноның уң яғы*)
- Штифт** – штифт (*беркеткес деталь*)
- Штихель** – штихель (*кырғыс*)
- Штихмасс** – штихмасс (*үлсәү коралы*)
- Шток** – шток (*поршенлы машина детале*)
- Штольня** – штольня (*мәгдән табылған урынға ер өстөнән ингән юлак*)

- ш. вентиляционнáя** – еллэткес штольня
- Штóпор** – штопор (*тығып һурыу өсөн кулланылған бырау рәүешендәге кендек*)
- Штóссель** – штоссель, этэргес
- Штрек** – штрек (*казылма байлык катлауы буйынса яһалған ер асты юлы*)
- ш. вентиляционнóй** – вентиляция штрегы
- ш. кореннóй** – төп штрек
- ш. однопутевóй** – бер юллы штрек
- Штрипс** – штрипс (*торбалар яһау өсөн эшкәртмә*)
- Штукатúрка** – штукатурка (*төзөлөш материалы; измә*)
- ш. сухáя** – коро штукатурка
- Штурвáл** – штурвал, руль куласаһы
- Штуф** – штуф (*минерал йәки мэгдән киçәге*)
- Шту́цер** – штуцер (*тышкы һырлы торба киçәге*)
- Штыб** – күмер вағы
- Штырь** – штырь
- Шум** – шаулау, шау-шыу
- Шумоглушýтель** – тауыш кәметкес
- Шумомéр** – тауыш үлсәгес
- Шумопеленгáтор** – тауыш пеленгаторы
- Шум-фáктор** – тауыш факторы
- Шунт** – шунт (*резистор*)
- ш. магнóйтнóй** – магнитлы шунт
- ш. смéнный** – алыштырма(лы) шунт
- Шунтúрование** эл. тех. – шунтлау
- Шунт-мáшýна** – шунт-машина (*электр машинаһы*)
- Шурúп** – шөрөп
- Шурф** – шурф (*ер асты казылма байлыктарын эзләү, тикшереп өсөн казылған урын*)
- Шхúна** – шхуна (*ике йәки өс мачталы елкәнле кәмә*)

Щ

Щебень – 1. вакланған (*йәки вак*) таш (*йәки кирбес*); 2. щебень (*ултырма тау токомо*)

Щекá (щёчка) – яңак

щ. **откиднáя** – асылма яңак

Щекóлда – бик, келә

Щёлочь – һелтс

Щель – ярык, ск

Щётка – щётка

щ. **угольная** – күмер щётка

Щёткодержатель – щётка нығытмаһы, щётка тоткос

Щипцы – кыҫкыс, һурғыс

Щит (щитóк) – щит, панель, калкан

щ. **групповóй** – группа панеле

щ. **грязевóй** – бысрак калканы

щ. **кабельный** – кабель панеле

щ. **коммутациóнный** – коммутация панеле

щ. **распределительный** – бүлгес панель

щ. **управлénия** – идара (*итеү*) щиты (*панеле*)

Щитóк – щит; япкыс; битлек

Щуп – щуп (*тупрак һәм торф ятышын, агасты һ. б. тикшерерү өсөн кулланыла торған бырау һымак корал*), зонд

Э

Эбонит – эбонит (*резина кушылмаларынан торған каты ялтыр кара материал*)

Эвольвентóмер – эвольвента үлсәгес

э. **универсáльный** – универсаль эвольвента үлсәгес

- Эжéктор** – эжектор (*нар йэки һауа кысымы менән эшләүсе насос*)
- Эквивалéнт** – эквивалент (*бер нәмэгә киммәте, әһәмийәте, көсө һәм мәгәнәһе яғынан тиң була алырлык икенсе нәмә*)
- э. **антénны** – антенна эквиваленты
- э. **механйческой теплоты** – йылылыктың механик эквиваленты
- э. **химйческий** – химик эквивалент
- Экономáйзер** – экономайзер (*карбюратор, казан элементы*)
- э. **воздúшный** – һауа экономайзеры
- э. **чугúnный** – суйын экономайзер
- Экономйчность** – бәрәкәтлелек, экономлык
- э. **большáя** (высокая) – зур экономиялылык
- Эконóмия** – экономлау, һаклап (*йэки ипләп*) тотону
- э. **материáлов** – материалды һаклап тотону
- э. **топлива** – яғыулыкты һаклап тотону
- Экран** – экран (*1. нурзарзан һакланыу кулайламаһы; 2. фильм һ. б. күрһәтеү өсөн йөз*)
- э. **анóдный** – анод экраны
- э. **защйтный** – һаклағыс экран
- Экранирование** – экранлау, каплау
- э. **прибора** – приборзы экранлау
- Эксгаустер** – эксгаустер, газ һурзырткыс
- Экскавáтор** – экскаватор (*ер каза һәм сүмесе менән һоҗоп тейдй торған үзе йөрөмәле машина*)
- э. **одноковшóвый** – бер сүмесле экскаватор
- э. **торфяной** – торф экскаваторы
- э. **шагáющий** – атлай торған экскаватор
- Экспериментáтор** – экспериментатор, эксперимент үткәрөүсе

Эксплуата́ция – эксплуатация(лау), файзаланыу

э. **фонтáнная** – фонтан ысулы менән эксплуатация-
лау

Экспозѝметр – экспозиметр (экспозиция үлсәгес)

Экспозѝция *фот.* – экспозиция (яктыртыу вақыты)

Экспонóметр *фот.* – экспонометр (экспозиция үлсәгес)

Экспресс – экспресс (тиз йөршлө поезд, автобус һ. б.)

Экстензóметр – экстензометр (һузылыузы үлсәү приборы)

Экстра́ктор – экстрактор (кулайлама)

Экстратóк – экстраток (үз индукция тогы)

э. **замыкáния** – тоташтырғандағы экстраток

э. **размыкáния** – өзөлгәндәге экстраток

Эксцédра *арх.* – эксцедра (стеналағы түңәрәк өң)

Эксцéнтрик – эксцентрик (машинала металл диск)

Эластѝчность – һығылмалылык, һузылмалылык, эластиклык

Элевáтор – элеватор (1. ашлык һаклау урыны; 2. йөк үткәрәү аппараты; 3. һыу менән йылытыу системаһындағы насос)

Электрét – электрет (полярлашкан диэлектрик)

Электризáция – электрлау (есемгә электр зарядын ебәрәү)

Элэ́трик – электрик (электрга мөнәсәбәтле)

Электрифика́ция – электрлаштырыу, электрификация

Электри́чество – электр

э. **атмосфёрное** – атмосфера электры

э. **статѝческое** – статик электр

Электрѝчка – электричка (электр тимер юлы һәм шунда йөрөгән поезд)

Электроаку́стика – электроакустика

Электроанáлиз – электроанализ

- Электробараба́н** – электробарабан (*конвейерзарза электромоторлы барабан*)
- Электробу́р** – электробур (*ер быраулау машинаһы*)
- Электробо́с** – электробус (*аккумулятор менән йөрөүсе коляска*)
- Электроверетенó** *текст. пром.* – электроорсок, электр орсоґо
- Электровóз** – электровоз (*электр двигателле локомотив*)
- Электровоспламенíteль** – электр кабызғысы
- Электрóд** – электрод (*1. шыйыклыкка, газга һ. б. электр тогы үткәргес; 2. электр ярҙамында иреткәндә йәки кырккәндә тоқты эшкәртә торған өлөштәргә биреп тороусы машина өлөшө*)
- Электродвигатель** – электр двигателе, электр моторы, электромотор
- э. коллэкторный – коллекторлы электр моторы
- Электродетонáтор** – электродетонатор
- э. замéдленного дéйствия – акрын эшләүсе электродетонатор
- э. мгновéнного дéйствия – тиз эшләүсе электродетонатор
- Электрододержáтель** – электрод тоткос, электрод нығытмаһы
- Электродойлка** *с/х* – электр һауғыс
- Электроёмкость** – электр һыйзырышылык
- Электрозакáлка** – электр менән сыныктырыу
- Электрозáпись звúка** *рад.* – тауышты электр менән яззырыу
- Электрозащíта** – 1. электрзан һакланыу; 2. электрзан һаклағыс
- Электроинструмéнт** – электроинструмент, электрлы корал

- Электрoкáр** – электрокар (*электр двигателле арба*)
- Электрoкардиoгpаф** – электрокардиограф (*йөрәктең ишен языу өсөн электр приборы*)
- Электрoкомбáйн** – электр комбайны
- Электрoкору́нд** – электрокорунд (*яһалма корунд*)
- Электрoлáмпа** – электр лампаһы
- Электрoлебёдка** – электр лебёдкаһы
- Электрoлиз** – электролиз (*иретмә хәлендәге айырым матдә аша электр тогы үткәрен, матдәне үзе тәшкил иткән состав өлөштәргә айырыу*)
- Электрoлизёр** – электролизёр (*электролиз ваннаһы*)
- Электрoлит** – электролит (*үзе аша электр тогы үткәндә таркала торған матдә*)
- Электрoлюминесцёнция** – электролюминесценция (*люминесценцияның бер төрө*)
- Электрoмагнетизм** – электромагнетизм
- Электрoмагнит** – электромагнит (*изоляциялы сымға уралып тимер стержендән торған кулайлама*)
- э. **поляризованный** – полярлашкан электромагнит
- э. **тормозной** – тормоз электромагниты
- Электрoметаллургия** – электр металлургияһы (*металлургияла электр энергияһы ярҙамында металл һәм иретмәләр алыу менән шөгөлләнәүсә тармак*)
- Электрoметр** – электрометр (*электр көсөргәнешен үлсәү приборы*)
- э. **абсолютный** – абсолют электрометр
- э. **квadráнтный** – квадрант электрометр
- э. **стру́нный** – кыллы электрометр
- Электрoмехáник** – электромеханик
- Электрoмехáника** – электромеханика
- Электрoмоби́ль** – электромобиль
- Электрoмонтёр** – электромонтёр, электр монтёры

- Электромотор** – электродвигатель
- Электрон** – электрон (*атом составындағы кире электр зарядды иң бәләкәй кичәксә*)
- э. **свободный** – ирекле электрон
- электронны **вторичные** – икенсел электрондар
- Электронагрев** – электр тогы менән йылытыу, кыззырыу
- э. **локальный** – электр менән локаль (*өләшсә*) йылытыу (*кыззырыу*)
- Электронагреватель** – электрик йылыткыс, электр йылыткысы
- Электронасос** – электр насосы
- Электрон-вольт** – электрон-вольт (*берәмек*)
- Электроника** – электроника (*электротехниканың бер бүлеге*)
- Электрообогрев** – электр тогы менән йылытыу
- Электрооборудование** – электр йыһаздары
- Электроосветитель** – электр яктырткысы
- Электроосвещение** – электр менән яктыртуу
- Электроосмос** – электроосмос (*шыыйклықтарзың электр кыры тәбсире менән ярымүткәреүсән бүлгес аша үтеүе*)
- Электроочистка газов** – газдарзы электр тогы менән тазартуу
- Электрпередача** – 1. электр биреү; 2. электр биреү королмалары
- Электрпечь** – электр мейесе
- э. **дуговая** – дуғалы электр мейесе
- э. **индукционная** – индукцион электр мейесе
- Электропила** – электр быскыһы
- Электрплавка** – электр менән иретеү
- Электрпривод** – электр приводы (*хәрәкәт биреү механизмы*)

- Электрпóезд** – электропоезд
- Электрпóвод** – электр сымы
- Электрпóводка** – электр линияһы үткәреү
- Электрпóводимость** – электр үткәреүсәнлек
- Электрпóводность** – электр үткәреүсәнлек (*сағыштырма үткәреүсәнлек*)
- Электрпóварка** – электросварка (*электр менән иретеп йәбештереү*)
- Электрпóварщик** – электр менән иретеп йәбештереүсе
- Электрпóверло** – электр бырауы
- Электрпóсёт** – электр селтәре
- Электрпóскоп** – электроскоп (*электр заряды барлығын билдәләү приборы*)
- Электрпóснабжение** – электр менән тәьмин итеү
- Электрпóстанция** – электр станцияһы, электростанция
э. *атомная* – атом электростанцияһы (*АЭС*)
- Электрпóстартёр** – электр стартеры, электростартёр
- Электрпóстрижка** – электр менән кыркыу (*йәки алыу*)
- Электрпóстрикция** – электрострикция (*электр эргәһендәге диэлектриктарҙың зурлығы үзгәрәү*)
- Электрпóтелёжка** – электр арбаһы, электрокар
- Электрпóтермия** – электротермия (*электротехниканың бүлеге*)
- Электрпóтэхник** – электротехник
- Электрпóтэхника** – электротехника (*электр көсөн гә-мәлдә кулланыу тураһындағы фән һәм электр көсөн шул максаттарға файзаланыуға бәйләнгән техника тармағы*)
- Электрпóтрактор** – электр тракторы, электротрактор
- Электрпóуправление** – электр ярҙамында идара итеү
- Электрпóутиг** – электр үтеге
- Электрпóфильтр** – электр фильтры, электрофильтр

Электрохимия – электрохимия

э. **прикладная** – гәмәли электр химияһы

Электроход – электроход (*судно*)

Электрохолодильник – электр һыуыткысы

Электроцентральный – электроүзәк

Электрошпиль – электрошпиль (*лебедка*)

Электроэнергия – электр энергияһы

Элемент – элемент (*прибор*)

э. **водоналивной** – һыу һалынмалы элемент

э. **гальванический** – гальваник элемент

э. **нагревательный** – йылыткыс элемент

э. **наливной** – электролит һалынмалы элемент

э. **нормальный** – нормаль элемент

э. **с воздушной деполяризацией** – һауа деполяризациялы элемент

э. **сухой** – коро элемент

э. **фильтрующий** – фильтрлаусы элемент

э. **химический** – химик элемент

Элерон – элерон (*самолёт канатының бер өлөшө*)

Элинвар – элинвар (*никель иретмәһе*)

Эллинг – эллинг (*1. диңгез, йылға ярҙарында суднолар эшләү һәм ремонтлау, шулай уҡ судноларҙы күтәрәү һәм һыуға төшөрөү өсөн эшләнгән королма; 2. дирижаблдәр, самолёттар куйыу бинаһы*)

э. **судостроительный** – суднолар төзөү эллингы

э. **судоремонтный** – суднолар ремонтлау эллингы

Эмалирование – эмаль йүгертеү

Эмаль – эмаль (*үтә күренмәле, быяла һымак масса*)

э. **грунтовая** – ер эмале

Эмиссия – эмиссия (*каты йәки шыйык есемдәрҙең электрондарҙы, иондарҙы һауаһыз бушыҡҡа йәки газ һымак мөхиткә бүлөп сығарыуы*)

- э. **вторичная** – икенсел эмиссия
- э. **термоэлектронная** – термоэлектрон эмиссия
- э. **холодная** – Һыуык хэлдәге эмиссия
- э. **электронов** – электрондар эмиссияһы

Эмиттер – эмиттер (*ярым үткәргес триодтың электроды*)

Эмульгатор – эмульгатор (*эмульсияларҙың тотороклологон арттырыусы матдә*)

Эмульсия – эмульсия (*1. үзәндә берәй матдәнең ирегән бөрсөктәре булған шыйыҡлык; 2. фото яқтылыкка һизгер измә*)

- э. **фотографическая** *фот.* – фотографик эмульсия

Эмульсоль – эмульсоль (*инструментты һыуытыу өсөн майлы катнашма*)

Энергетик – энергетик

Энергетика – энергетика (*энергия алыу һәм үзгәртеү ысулдарын берләштерәүсә халык хужалығы тармағы; шулай үк техниканың төрлө энергия эшләп сығарыу, файзаланыу юлдарын өйрәнәү менән шөгәлләнәүсә тармағы*)

Энергия – энергия, кеүәт, көс

- э. **атомная** – атом энергияһы
- э. **внутренняя** – эске энергия
- э. **движения** – хәрәкәт энергияһы
- э. **кинетическая** – кинетик энергия
- э. **механическая** – механик энергия
- э. **потенциальная** – потенциал энергия
- э. **термоядерная** – термик-ядро энергияһы
- э. **электрическая** – электр энергияһы
- э. **ядерная** – ядро энергияһы

Энергопитание – 1. энергия биреү; 2. энергия сығанағы

Эпюра – эпюра (*чертёж*)

э. **напряжённый** – көсөргөнөштөр эпюраһы

Эрбий – эрбий (*химик элемент*)

Эрг – эрг (*эш берәмеге*)

Эркер – эркер (*бүлмәнең, бинаның сыгып торған өлөшө*)

Эрлифт – эрлифт, пневматик күтәргес

Эрозия – эрозия (*металдарзың өстө бозолоу, ашатыу*)

Эрстед – эрстед (*магнит кыры көсөргөнөшлелеге берәмеге*)

Эрстедметр – эрстедметр (*магнит көсөргөнөшлелеген үлсәү приборы*)

Эскалатор – эскалатор (*кешеләрзе мендереп-төшөрөн йөрөтөү өсөн күсеп йөрәмәле баскыс*)

Эсминец – эсминец (*эскадра миноносцы*)

Эстакада – эстакада (*юл аша сыгыу, йөк тейәү, бушатыу*
һ. б. өсөн күпер һымак королма)

э. **морская** – дингез эстакадаһы

э. **рудничная** – рудник эстакадаһы

Эталон – эталон (*кулланыуза булган үлсәү приборзарын тикшереп тороу өсөн өлгө үлсәү*), ин дөрөс үлсәү приборы

э.-метр – эталон-метр

э. **сопротивления** – каршылык эталоны

Эффект – эффект

э. **антенны** – антенна эффекты

э. **динатронный** – динаatron эффекты

э. **Доплера** – Доплер эффекты

э. **краевый** – кыр эффекты

э. **микрофонный** – микрофон эффекты

э. **повёрхностный** – өс як эффекты, скин-эффект

э. **пьезоэлектрический** – пьезоэлектр эффекты

э. фотоэлектрический – фотоэлектр эффект
Эффузия – эффузия (*газдың вак тишекле бүлгес аша үтеуе*)
Эхолот морск. – эхолот (*диңгез тәрәнлеген йәки скважиналагы шыйыклык басымын үлсәү приборы*)

Ю

Юбка поршня – поршень итәге
Юз – тәгәрәмәйенсә шыууы
Юпитер – юпитер (*көслә электр яктырткыс приборы*)
Юстировка – юстировка (*приборзы эш хәленә килтереп көйләү*)
Ют морск. – ют (*судноның югары палубаһының арткы өлөшө*)

Я

Явление обратимое – кайтмалы күренеш
Ядро сечения – киҫем(дең) үзәге
Якорь – якорь (*электр машинаһының әйләнә торған өлөшө*)
я. барабанный – барабан һымак якорь
я. кольцевой – балдак һымак якорь
я. плавучий – йөзмә якорь
Ял – ял (*кайык йәки кәмә*)
Ялик – кәмә (*ике йәки дүрт ишкәкле*)
Яма литейная мет. – койоу сокоро
Янтәр – гәрәбә
Яркость – яктылык дәрәжәһе; асыклык, базыктык

я. изображѣния – һүрәттең асыклығы

я. объѣкта – объекттың асыклығы

Ярмó – 1. камыт; 2. ауырлык, ауыр йөк

Ярус – кат, этаж, ярус

Яхта – яхта (*спорт ярыштары һәм туристар өсөн махсус кәмә, судно*)

Ячѣйка – күзәнәк, ячейка

Яшма *геол.* – йәшмә (*таш*)

Ящик – йәшник, эрйә, тартма

я. мѣрный – үлсәү тартмаһы

КУШЫМТА

Берәмектәрҙең интернациональ системаһы (СИ)

Дәүмәлдәр	Үлсәү берәмектәре	Берәмектәрҙең кыскаса тамғалары	
		башҡортса	латинса йәки грекса

Төп берәмектәр

Озонлок	метр	м	m
Масса	килограмм	кг	kg
Вақыт	секунд	сек	s
Электр тогы	ампер	А	A
Термодинамик температура	Кельвин	°К	°K
Яктылык кеүәте	шәм	шәм	cd

Өстәмә берәмектәр

Ясы мөйөш	радиан	рад	rad
Кәүзәле мөйөш	стерадиан	стер	sr

Сығарыла торған берәмектәр

Майзан	квадрат метр	м ²	m ²
Күләм	куб метр	м ³	m ³

Йышлык	герц	Гц	Hz
Тығызлык (күләм буйынса масса)	килограмды куб метрға	кг/м ³	kg/m ³
Тизлек	метрзы секундка	м/сек	m/s
Тизләнеш	метрзы квадрат секундка	м/сек ²	m/s ²
Көс	ньютон	Н	N
Баһым (механик көсөргәнеш)	ньютонды квадрат метрға	Н/м ²	N/m ²
Динамик үзлелек	ньютон-секундты квадрат метрға	Н.сек/м ²	N·s/m ²
Кинематик үзлелек	квадрат метрзы секундка	м ² /сек	m ² /s
Эш, энергия, йы- лылык микдары	джоуль	Дж	J
Кеүәт	ватт	Вт	W
Электр микдары (электр корол- маһы)	кулон	Кл	C
Электр көсөргәнеш- лелеге, электр по- тенциалдары айыр- маһы, электр йөрөтөү көсө	вольт	В	V

Электр кырының көсөргөнөшлелеге	вольтты метрға	V/м	V/м
Электр каршылығы	Ом	Ом	Ω
Электр ыйышлыгы	фарада	Ф	F
Магнит индукцияһы	тесла	Тл	T
Магнит индукцияһы ағышы	вебер	Вб	Wb
Индуктивлык	генри	Гн	H
Магнит кырының көсөргөнөшлелеге	амперзы метрға	A/м	A/м
Магнитик йөрөтөү көсө	ампер	A	A
Яктылык ағышы	люмен	Лм	Im
Асыклык (яктылык дәрәжәһе)	шәмде квадрат метрға	шәм /м ²	cd/m ²
Яктыртылыш	люкс	Лк	Ix

Справочное издание
Кусеев Айдар Нуретдинович
РУССКО-БАШКИРСКИЙ СЛОВАРЬ
ТЕХНИЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ

Заведующая редакцией *Зайтуна Ханова*
Редакторы *Ляля Валеева, Фирюза Камалова*
Художник *Факил Мустафин*
Художественный редактор *Фазлетдин Ислахов*
Технический редактор *Гульчира Янгужина*
Корректоры *Эльвира Нигматуллина, Эльвира Якупова*
Компьютерная верстка *Рустам Уметбаев,*
Венера Багаутдинова